

VINDICIAE
 ORIGINIS ET AUCTORITATIS
 DIVINAE
 PUNCTORUM VOCALIUM
 ET
 ACCENTUUM
 IN LIBRIS SACRIS
 VET. TESTAMENTI

UBI IN PRIMIS EA DILUUNTUR
 QUAE POST
 E. L. I. A. M. L. E. V. I. T. A. M.
 LUDOV. CAPPELLUS
 IN ARCANO PUNCTATIONIS EIUSQUE
 VINDICIIS OPPOSUIT

AUCTORE
 ADAMO BENEDICTO SPITZNERO
 A. M.

LIPSIÆ,
 IMPENSIS WILHELM GOTTLOB SOMMERI.
 MDCXCII.

THEODORE ROOSEVELT

THEODORE ROOSEVELT

SIXTY-NINTH ANNUAL

MEETING OF THE

AMERICAN ASSOCIATION

OF GEOLOGISTS

AND MINERALOGISTS

HELD AT BOSTON

DECEMBER 29, 1907

1908

AMERICAN ASSOCIATION

OF GEOLOGISTS

AND MINERALOGISTS

PRAEFATIO.

Non dubito, fore multos, qui hoc genus scripturae leve et non satis dignum philologorum personis judicent, cum id agi videbunt, ut controversia, quam dudum debellatam esse existimant, iterum resuscitetur. At hi erunt fere, qui nihil rectum, nisi quod ipsorum praejudicatis opinionibus conveniat, putabunt. Quorum ego judicia si reformidare voluisssem, profecto ab hoc opere manus abstinuisssem. Sed vis veritatis vicit omnes dubitationes, quae mihi suboriri poterant. Enimvero quid hoc iniquius aut indignius dici aut comme-

morari potest, quam plerosque omnes in hac gravi causa sententiam ferre, non ponderatis, imo ignoratis utriusque partis rationibus. Igitur operae pretium existimayime facturum, quam impenderem proponendis et refutandis argumentis et rationibus, quae punctorum antiquitati et auctoritati vulgo obijciuntur. Atque hic inprimis Lud. *Cappel*um mihi auctorem proposui, qui argumenta utriusque generis diligentissime omnium conquisiuit, et suo more examinavit, adeo ut ii, qui ante et post eum hanc controversiam ex instituto tractarunt, quorumque omnium scripta, vix tribus exceptis, perlegi, parum addidisse videantur. Et ne quid dissimulem, ad hunc laborem suscipiendum excitatus sum, cum I. D. *Michaelis*, Vir illustris et celeberrimus Academiae Goettingensis Professor, in scriptis Miscellaneis Fascic. II. Disquisitionem de punctis Hebraeorum

rum

rum publicasset, in qua primo argumēta quaedam imbecillia ad examen revocat, et ostendit, ea ad probandam vel refellendam punctorum antiquitatem non esse idonea. Talia sunt argumenta, quae petuntur 1) a testimoniis Iudaeorum de punctis ante quingentos et longe plures annos inventis, item de laboribus Rabbinorum Ben Ascher et Ben Naphtali, 2) a subscriptione Masorae in codice aliquo MSto Bibliothecae Parisiensis, ex qua Furmontius probare voluit, inventionem punctorum ad seculum tertium esse referendam, 3) a codicibus antiquis MStis, a quibus plane puncta absunt, vel ab alia manu sunt adscripta, 4) a paraphrasibus Chaldaicis, 5) a lingua hodierna Chaldaeorum seu potius Aethiopica, 6) a nummis et inscriptionibus Iudaicis, Punicis et Palmyrenis, 7) a punctorum usu necessario, 8) a matribus lectionis, ubi in pri-

mis iis, qui dicunt, post puncta inventa
 literas et saepius esse eliminatas, re-
 spondet, docetque, hanc esse propieta-
 tem textus Hebr. primigenii, qua diffe-
 rat a Samaritano, ut hae literae non-
 nunquam libere sint omissae. Iam se
 ostensurum postea esse promittit p. 4. 5.
 quae sit vis argumentorum utriusque
 partis, quae consideratione digna ipsi
 videantur, et ex parte nondum sint in
 usum traducta, et deinceps suam senten-
 tiam, quae ex hac disquisitione confirme-
 tur, propositurum. Sed quia haec pro-
 missa negotiis aliis impeditis nondum
 praestare potuit, haec tot annorum mo-
 ra mihi aliisque multis desiderium ex-
 citavit, et mirum in modum auxit, co-
 gnoscendi et sciendi ea, quae illius opi-
 nione ad definiendam hanc controver-
 siam quam maxime faciant. Interea
 suam sententiam hoc loco non obscure
 indicavit, videlicet rationibus, quae
 maxi-

maximum momentum habeant, ad summum verisimilitudinis gradum evehi opinionem, quod Alphabetum gentium orientalium in prima inventione vocalibus caruerit, p. 103. non quidem negandum esse, Hebraeos eorumque vicinos temporibus antiquissimis puncta pro vocalibus scribere solitos, sicut Phoenices commerciorum amplissimorum causa punctis opus habuerint ad nomina peregrina urbium et personarum absque ambiguitate literis consignanda: sed punctorum apparatus, quo jam codex Hebraeus instructus est, esse novum et inventum Masoretharum, p. 5. 20. 95. squ. Puncta sensim paulatimque a seculo sexto usque ad decimum ad hunc numerum usumque excrevisse, propterea quod tanta signorum novorum orthographicorum copia non simul ac semel in conspectum prodire soleat, p. 13. squ. Fieri potuisse, ut Hebraei temporibus

antiquissimis tres vocales haberent, easque punctis exprimerent, quoties opus esset: sed ex eo non concludi posse, codicem Hebraicum statim in principio punctis fuisse instructum, et librum quemlibet a suo auctore cum talibus vocalibus exscriptum, p. 18. Atque sic ea omnia conjuncta hic apparent, quae deinde in Cap. II. §. X-XII. diversis auctoribus tribuuntur. Notanda est autem inprimis ea hypothesis, quando multi statuunt, Hebraeos in principio more Syrorum et Arabum tantummodo tres vocales vel tria puncta habuisse. Qua de re mihi locus adhuc ad dicendum est constitutus, cum ante oculos habeam I. G. *Trendelenburgii*, Viri clarissimi et doctissimi Diatriben de usu trium vocalium apud Hebraeos antiquos, quam in Repertorio pro literatura Biblica et Orientali Vol. XVIII. publicavit. Veniam dabit Auctor mihi carissimus,

mus, ut in ejus dicta considerationem intendam, videamque, quid valeant rationes ex ipsa Linguae Hebraeae indole et natura ab eo depromptae. Primo considerat locum ex libro Cosri, ubi vocales septem commemorantur, et in tres classes discescuntur, et bene monet, ex eo non sequi, non plures tum extitisse vocales, quia in codicibus MStis antiquissimis Kamez Chatuph et Kübbuz appareant, et testi uni Iudaeo ex seculo duodecimo de rebus seculi octavi non tuto credendum sit. Et sane commemorantur septem reges seu vocales primariae eo respectu, ut a vocalibus secundariis seu vicariis distinguantur, quae in locum illarum substitui solent, sicut accentus distinguentes dicuntur reges, quia servi sunt quasi eorum vicarii, et ibi sunt scripti, ubi regum aliquis non invenit locum. Ceterum ex eo, quod auctor libri Cosri vocalium tres classes

fecit, nulla ratione conficitur, in principio tantummodo tria vocalium signa usurpata esse, quia ille ad tres vocales Arabum respexisse videtur, quo etiam pertinet, quod Segol et Patach ad unam classem retulit. Iam p. 98. dicitur, in lingua Hebraea, cum vigeret, non plura tribus vocalium signis usurpata, quamvis totidem vocalium soni fuissent, quot jam in scribendo notis exprimuntur, quae fortassis inventae sint, cum Iudaei lingua Hebraea non amplius in vita communi uterentur, et soni diversitrium vocalium ex solo usu vix disci aut memoria teneri possent. Sed hic observari velim, linguam Hebraeam jam a principio formarum et flexionum tantam copiam habuisse, quae tot vocalibus diversis studiose distingui, adeoque pluribus signis indicari debuerunt. Et quoniam Mosis libri temporibus antiquissimis conscripti sunt, et hanc linguam

quam in summa perfectione exhibent, ex eo concludendum est, eam fuisse diu ante Mosen excultam, et ejus usum in scriptione obtinuisse. Distinctio vocalium in tres classes, quam p. 99. proponit, confirmat quidem tres earum sonos primarios seu fundamentales, qui ad modos diversos restringi possunt, nequaquam autem hoc, quod ab initio tantum tria vocalium signa extiterint. Idem dicendum est de vestigiis, quae in ipsa lingua Hebraea se invenisse credit. Nam primo sibi persuadet, (p. 103.) usum literarum quiescentium, non facile inveniendis tribus vocalium notis occasionem dare potuisse. Non autem tres, sed quatuor consonantes (nam η addendum est,) dantur, quae in fine syllabae quiescunt in antecedente vocali. Igitur haec ratio pro tribus vocalibus nulla est. Deinde videtur illi (p. 104.) triplex Schua compositam argumentum esse

esse trium vocalium, quae olim extiterint, vel saltem distinctionem vocalium in tres classes secundum tres sonos primarios, quod recte facta sit, confirmare. Mihi etiam posterius sic videtur, non item prius. Sed de tribus formis Verborum in tertia Praeteriti hoc idem affirmare dubito. Nam si illae tres formae numero exemplorum fere pari occurrerent, tres classes vocalium intelligi possent. Sed exempla illa cum Zere et Cholem sunt pauca admodum, et manifestum est has vocales pro Patach alternare, ideoque nihil inde inferri potest. Idem dicendum est de formis Nominum penacutorum. (p. 107. squ.) Nam occurrunt revera tantum duae formae ordinariae, פִּקֵּר et פִּקֶּר, sed formae פִּקֵּר et פִּקֶּר sunt alternantes, illa ante mediam litteram ׀ aut ׀ mobile, haec plerumque ad primam gutturalem. Nolim etiam formam primigeniam facere monosyllabam

bam cum Schua duplici, quia sic est in lingua Arabica, quasi illa sit mater Hebraeae. Nam forma פֶּקֶר aut פֶּקֶרֶ pro פֶּקֶר Hebraismo non congruit, sicut Chirec nudum in syllaba simplici rarissime occurrit, nec confirmatur ex Chirec in voce aucta a fine, quod propterea pro Saegol alternat, quia hoc in syllaba composita difficilem parit pronunciationem, sicut etiam totidem vicibus Patach alternat, et Saegol manet nonnunquam plerumque ad literam gutturalem. Denique per alternationem vocalium ejusdem classis confirmantur quidem tres classes vocalium sono similium, sed ex eo non potest concludi, tantum tres olim extitisse vocales primigenias. Ceterum, quod bene observatur, quando vocales diversae classis permutantur, ratio quaerenda est, praeter pauca exempla singularia, in litera gutturali aut quiescente, vel in forma originaria.

Atque

Atque haec haftenus. Iam quae in hoc libello scripsi, aequo cujusque intelligentium iudicio permitto, simulque declaro et prae me fero, me nihil respondurum esse illis, qui mihi contradicaturi vel sententiam contrariam defensuri sint, quia tempus, quod mihi per aetatem reliquum est, aliis laboribus impendere decrevi.

CAPUT I.

Historia controversiae.

§. I.

Controversia haec initium habuit demum seculo XVI. a. C. N. ubi *Elias Levita*, Iudaeus Germanus, in libro Masoreth Hammasoreth a. 1538. Venetiis primum edito, in Praefatione tertia, hanc opinionem suam promulgavit, et aliquot rationibus probare voluit, puncta contextus Hebraici non data esse in monte Sinai, nec ab Esra et viris Synagogae magnae adscripta esse, sed a Masorethis Tiberiensibus post Talmudis obsignationem excogitata et in usum introducta. Commemorantur quidem alii, qui ante Eliam punctorum originem recentem et humanam statuerint, ut inter Iudaeos Aben Esra, Kimchi et auctor libri Cosri, quod quam nullo jure fiat, deinde ostenditur. Ex Christianis idem senserunt Raymundus *Martini* in Pugione fidei, p. 895. *Lyranus* in Commentario in Cap. IX. Hoseae, *Galatinus* L. I. Cap. VIII. de Arcanis Catholicae veritatis, et Iacobus *Perezus* de Valentia, qui in Praefatione Commentarii in Psalmos Davidis scribit, hoc genus expositionis longe post tempora Constantini repertum a Iudaeis Babylonis Aegyptiae, quae nunc Cairum appellat.

pellatur, opera ac solertia R. Hammaj et R.ASSE, auctorum Talmudicae doctrinae, qui primi has punctorum notas ostenderint.

§. II.

Quamvis autem alii ante Eliam opinionem hanc prodiderint, ille tamen primus diserte et magis explicate illam proposuit, et argumentis confirmare voluit. Sed quia non dubitavit a communi Iudaeorum opinione recedere, ne unum quidem inter eos nactus est, qui cum ipso consentiret, nonnulli potius, ut R. Afarias, Ephodeus et Samuel Arckevolti, hanc ejus sententiam postea scriptis refutarunt. Cum autem Seb. *Munsterus* illum Eliae librum, ejusque maxime Praefationem tertiam Basileae a. 1539. cum versione Latina edidisset, et ejus opinio Christianis innotuisset, viri plurimi maximique eam adoptarunt, atque etiam defenderunt.

§. III.

Non quidem mirum est, Pontificiis hanc opinionem placuisse, ut quae cum illorum hypothesebus de ambiguitate textus Hebraici ejusque corruptione a Iudaeis suscepta et versionis Vulgatae authenticia optime conspiraret. Ita hanc opinionem professi sunt Rob. *Bellarminus* in Institut. L. Hebr. P. I. Cap. II. et Libro II. de Verbo Dei, Cap. II. *Huntlaeus* in Epitome Controvers. Sect. I. Cap. 9. *Gilb. Genebrardus* in Chronologia p. 181. et in Praefatione Commentarii in Psalmos, Aug. *Steuchus*

chus in Recognitione V. T. ad veritatem Hebr. p. 242. sq. *Sixtus* Senensis in Bibliotheca S. p. 98. b) 184. Andr. *Mafius* in Commentario in Iosuaam p. 63. 65. qui quidem alibi accentuum auctoritatem agnoscit.

§. IV.

Ex Reformatis in hoc seculo sententiam de punctorum novitate amplexi sunt *Ulr. Zwinglius* in Praef. Complani, in Iesaiam, Io. *Calvinus* in Zach. XI. 7. Io. *Mercerus* ad Gen. XVI. 13. Job. XXIII. 6. Amos II. 12. Seb. *Munsterus* in Opere Grammatico consummato, p. 15 — 20. qui quidem in Praef. in Biblia contrarium statuit, non esse puncta vocalia novum quoddam Iudaeorum inventum, *Conr. Pellicanus* in Praef. ad Munsteri Proverbia Salomonis, Io. *Piscator* in Quaestionibus in Pentateuchum in Appendice et in Schol. ad Genes. XV. 8. Idem tamen in Schol. ad Matth. V. 18. ex voce *negata* concludit, sacra Biblia tempore Christi notata fuisse punctis, et punctuationem illam ab eo fuisse approbatam.

§. V.

Iam ut quosdam ex nostratibus Theologis commemorem, qui Eliae sententiae subscripserunt, magna cum fiducia allegatur ipsius Lutheri auctoritas, qui in Commentario ad Gen. 38. 20. et 47. 31. et alibi sinistre nimis de punctis iudicavit, eorumque usum tempore Hieronymi nondum viguisse credit.

dit. Ad hoc iudicium ferendum, ni fallor, inductus est tum opinione de Iudaeis, quos tanquam hostes Scripturae S. eam corrupisse putavit, tum auctoritate Eliae Levitae et Pauli Fagii, illius familiaris, (quem ipse discipulum habuit,) qui pro Eliae hypothese acriter pugnavit.

§. VI.

Hinc etiam alii Theologi et Philologi Lutheri exemplum secuti punctorum auctoritatem authenticam repudiarunt, v. g. Sal. *Gesnerus* in Psalmos p. 225. Leonh. *Hutterus* in Triumpho de regno Pontificio Libr. I. Cap. 6. Mich. *Neander* in Erotematibus Linguae Hebr. p. 178. squ. Balth. *Meisnerus* in Philosophia sobria P. II. p. 418. et Wolffg. *Franzius* in Schola sacrificiorum Disp. X. p. 63. et in Tract. de Interpretatione S. S. p. 733.

§. VII.

Et quamvis seculo XVI. sententia haec communis esse videretur, non tamen defuerunt, qui punctorum originem et auctoritatem divinam agnoscerent, quam inprimis Matth. *Flatius* in Clavi S. S. P. II. p. 644 — 651. diligenter exposuit et vindicavit.

§. VIII.

Maxime autem seculo XVII. haec controversia ultro citroque fuit agitata. Nam Io. *Buxtorfius* P. primo in Thesaurο Grammatico a. 1609. edito novam Eliae opinionem impug-

pugnavit et punctorum *אֲדֵרְסָא* adstruxit. Hoc conatu mox alios excitavit, ut voce et scriptis punctorum auctoritatem divinam defenderent. Hoc egerunt Amandus *Polanus* in Syntagmate Theologico a. 1612. Genevae edito L. I. C. 37. Engelb. *Engels* in Praef. Lexico Schindleri praemissa, et Matth. *Hafenrefferus* in Templo Ezechielis p. 170—175.

§. IX.

Sed contrariam sententiam defenderunt I. I. *Scaliger* in Epist. 243. ad Buxtorfium, et in Epist. 62. ad Casaubonum, Hugo *Grotius* ad Matth. V. 18. Io. *Drusus* in Libello de recta lectione linguae S. Cap. 4. et ad loca difficilia Pentateuchi p. 147. qui quidem alibi dubitanter et timide de hac re pronunciat, et ipse ad accentus provocat in Annotationibus ad Coheleth p. 48. 90. 145. Petrus *Martinius* in Grammaticae Hebraeae Technologia a. 1611. edita p. 45 — 70. Io. *Rainoldus* in Censura libr. Apocryphorum P. II. p. 262. squ. Guil. *Schickardus* in Iure regio Hebraeorum p. 41.

§. X.

Contra ea Io. *Olthof* in Triade Quaestionum Philol. a. 1616. Quaest. II. argumenta nonnulla utriusque partis proposuit, et antiquitatem punctorum contra *Oelschlegelium* adstruxit, qui Tractatum de punctis Vocalibus Hebraeorum a. 1614. et 1616. edidit, in quo p. 5. — 19. Flacii argumenta refellere conatur,

tur, et p. 20. — 40. suas rationes contra punctorum antiquitatem exponit. Deinde Io. Buxtorfius in Tiberiade s. Commentario Masorethico a. 1620. primum edito P. I. figmentum de conventu Masoretharum Tiberiensi evertit, et Eliae rationes, quoad ejus instituti ratio tum ferebat, infirmavit. Mox post eum Io. Doelingius in Syllabo Dissertat. Hebraicarum, Wittebergae 1621. edito, Dissert. I. de origine L. H. §. 48. — 108. hanc controversiam tractavit, et Eliae argumenta refutavit.

§. XI.

Iam Ludovicus Cappellus, Professor Salmuriensis, Eliae causam defendendam suscepit, et librum adversus Buxtorfium testotamen ejus nomine composuit, eumque ad Thon. Erpenium Lugdunum transmissit, qui illum Lugduni a. 1624. sub Titulo: Arcani punctuationis revelati, suppresso auctoris nomine typis exscribi curavit. Atque hic statim extiterunt, quibus placerent, quas Cappellus fecisset fabulas. Ita Gerh. Io. Vossius de arte Grammatica p. 111. — 115. 169. 175. squ. Cappelli argumenta nonnulla repetit. Ipse Cappellus in Defensione Criticae S. §. 79. gloriatur assensu Erpenii, Matth. Cottoni et Guil. Eyre, cujus epistolas tres hic inservit. Cum autem Io. Buxtorfius P. quin hunc librum, rogatus a multis, refutaret, morte impeditus esset, haec provincia in filium ejus de-

devoluta est, qui vero, aliis laboribus occupatus, hanc operam in multos annos distulit.

§. XII.

Interea Io. *Gerhardus* in Exegesi Loci de Scriptura S. Cap. XV. de punctis vocalibus, an sint Codici Biblico coeva, contra Eliam et Pontificios, item contra Drusium et Martinium disputavit, et non solum sententiam affirmantem argumentis VII. adstruxit, sed etiam rationes IX. adversariorum refutavit. Ita Laur. *Fabritius* in Partitionibus Cod. Hebr. Cap. II. III. Christoph. *Crinesius* in Discursu de confusione linguarum p. 34. — 37. Iac. *Wellerus* in tribus Disputationibus a. 1731. sqq. Wittebergae habitis, et Sal. *Glassius* in Philol. S. L. I. Traët. I. punctorum causam defenderunt. Tandem adversus ipsum Cappellum surrexit Abr. *Calovius*, qui in Critico sacro Biblico a. 1646. primum edito, Diatribe IV. illius rationes uberius examinavit et refutavit.

§. XIII.

Post biennium Io. *Buxtorfius* Fil. Traëtatum de punctorum vocalium et accentuum origine, antiquitate et auctoritate Arcano punctationis revelato Lud. Cappelli opposuit, in quo Cappelli argumenta prolixè refutare, et divinam punctorum originem, si non ab ipsis scriptoribus sacris, saltem ab Esra rependam demonstrare instituit. Cum vero Buxtorfius in Opere illo componendo versaretur, scripsit ad Io. *Morinum*, rogitans, ut,

si quid singulare haberet, quod antiquitatem punctorum concerneret, ad se rescriberet. Tum Morinus ad eum prolixam epistolam misit, in Antiquitatibus Ecclesiae Orientalis editam, ubi p. 529 — 562. puncta vocalia apud Iudaeos recentia esse, variis rationibus ostendere satagit: sicut de hac ad Buxtorfium epistola Cappello rationem reddit in epistola Gallica, quae ibidem p. 564 — 577. legitur.

§. XIV.

Idem ille Morinus sese hostem acerrimum non minus punctorum quam integritatis textus Hebraici ostendit in Exercitationibus in Pentateuchum Samaritanum et in Biblicis Exercitationibus, earumque maxime Parte II. quae demum a. 1657. prodiit. Adversarios nactus est Sim. *Muisium* et I. H. *Hottingerum*, qui vero in scriptis suis controversiam de punctis parum attigerunt.

Cappello et Morino se adjunxerunt Christ. *Ravius* in Orthographicis hypomnematibus, Theod. *Hackspanius*, qui in Miscellaneis p. 212. et in Notis Philol. Vol. I. p. 175 — 177, 347. sq. 606. — 610. de vocalibus et accentibus minus praeclare sentit, ad accentus tamen passim provocat; Abr. *Ecchellenfis* in Notis ad Hebed Iesu Catalogum librorum Chaldaeorum, p. 223. — 248. Io. *Frischmuthus* in Diss. ad Dan. IX. 25. Cap. III. §. 11. — 14. Brianus *Waltonus*, qui in Prolegome.

gomeno III. ad Biblia Polyglotta Londinensia, Sect. 38 — 56. argumenta Cappelli et Morini diligenter proposuit et sua fecit: Isaacus *Vossius* in Diatribe de LXX Interpretibus p. 96 — 98. et in Opusculo de Oraculis Sibyllinis: Ant. *Hulsius* in Avthentia absoluta textus Hebr. V. T. Cap. V. p. 17. squ. et Cap. 36. §. 129. *Spinoza* in Tractatu Theol. Politico p. 94. et in Grammatica p. 9. squ. Rich. *Simon* in l'Histoire Critique du V. T. L. I. Ch. 27. Sam. *Bochartus* v. g. in Hierozoico P. I. p. 896. Lud. de *Dieu* in Grammatica Hebr. L. I. Cap. 7. *Helmontius* in Delineatione Alphab. Natural. p. 101. squ. refutatus a *Pfeiffero* in Critica S. p. 133. squ. *Gnaeus Cornel. Vythagius* in Libello de antiquorum sine punctis lectione, a. 1681, (conf. *Loescheri* de causis L. H. p. 328. squ.) Matth. *Petitdidier* in Dissertationibus a. 1699. editis. Denique Io. Christoph. *Kohlhanfius* in Exercitationibus Glotticis Coburgi 1675. editis hanc controversiam particulatim pertractavit, ita ut primo Arcani punctationis Cappelli synopsis proponeret, deinde a. p. 164. ad argumenta Buxtorfii et aliorum, etiam Wasmuthi responderet. Adversarium nactus est Io. Wolsingium, collegam, unde bina Schediasmata a parte utraque publicata sunt.

§. XV.

Sed extiterunt etiam hoc temporis periodo strenui divinae originis punctorum vindices, videlicet Matth. *Wasmuthus* in Vindi-

ciis S. Hebr. Scripturae, in Smegmate Hebraico et scriptis aliis: Ioseph. Cooper, Anglicus, in Domus Mosaicae Clavi, Londini 1673. Io. *Lightfootus* in Chorographia Cap. 81. et in Miscellaneis Cap. 31. Io. *Owenus* in Theologumenis, L. V. C. 13. *Brochmandus* in System. Theol. de S. S. Cap. II. Quaest. 9. Aug. *Pfeifferus* in Critica S. Cap. IV. Io. *Leusden* in Philologo Hebraeo, Cap. 13 - 16. Henr. *Pladecius* in Diss. de antiquitate punctorum, Witteb. 1666. Christ. *Viwegius* in Hodegeta Linguae S. p. 277 — 290. maxime contra Kohlmannium: Ian. *Bircherodius* in Chronologia S. p. 31. squ. Andr. *Iuarius*, in Diss. de punctationis Hebr. antiquitate contra H. Vossium, Hafniae 1682. Dan. *Weimarus* in usu accentuationis Biblicae. His addo Iul. Bartoloccium, qui in Bibliotheca magna Rabbinica Tom. I. p. 135. squ. Dissertationem de origine et antiquitate vocabulorum exhibuit.

§. XVI.

Tandem Vindiciae Arcani Punctationis, quas Cappellus adversus Buxtorfii Tractatum (§. 13.) conscripserat, post ejus obitum a. 1689. junctae ipsi Arcano Punctationis, una cum ejusdem Commentariis et Notis criticis in V. T. Amstelodami cura Jac. Cappelli, filii, editae sunt. Negari quidem non potest, harum vindiciarum refutationem a nemine susceptam esse; unde gloriantur punctorum adversarii, eorum auctoritatem ita esse debellatam, ut postea nemo amplius contrahiscere potue-

potuerit, et Buxtorfium merito victum a plerisque censer. Tale iudicium tulerunt Frid. *Spanhemius* in Dubiis Evang. p. 661. Camp. *Vitringa* in Observatt. S. Lib. I. p. 185. C. A. *Heumannus* in Via ad Histor. Liter. Cap. III. §. 14. ut alios omittam. Sed bona verba quae so! Viri docti, quibus Cappelli vindiciae innotuerunt (innotuerunt autem paucis,) statim animadverterunt, eum plape nihil novi ad suam sententiam stabiliendam protulisse, sed sua dicta ex Arcano decies repetere, quamvis ad ea satis responsum fuisset. Notandum inprimis, quod Cappellus in respondendo ordinem verborum in Tractatu Buxtorfii e vestigio sequatur, et ejus dicta figillatim carpat, caput vero causae non attingat, sed controversiam variis tricis involvat. Atque hoc ipsum a me in hoc libro luculenter demonstrabitur.

§. XVII.

Post Vindicias Cappelli editas adhuc alii punctorum divinam originem oppugnarunt. Nam M. Ant. *Ferraccius* in Dissert. Criticis in linguam Ebraeam, Diss. IX. p. 43. — § 2. contra Leusdenii argumenta disputavit. Inprimis Steph. *Morinus* in Exercitationibus de lingua primaeva, Diss. III. Cap. 1. — 6. contendit, literas quiescentes et gutturales esse veras Ebraeorum vocales: Cap. 7. — 10. urget inconstantiam punctationis ex Codice Samaritano, Vers. Graeca, Targumim et Vers. Vulgata. Cap. 11. solvit objectionem contra

punctorum novitatem: si puncta recentia essent, debuissent antiquis versionibus accommodari: Cap. 12. agit de punctorum utilitate: Cap. 13. existimat, puncta circa seculum sextum fuisse instituta, eaque ab Arabibus ad Iudaeos venisse: Cap. 14. docet, puncta recentia constanti et perpetuae legis et prophetarum veritati nihil officere. Cujus rationes praecipuas Loescherus de Causis L. H. p. 293. — 301. refutavit.

§. XVIII.

Contra ea non defuerunt, qui punctorum auctoritatem scriptis defenderent: M. Ge. *Haner* in Diss. de punctorum Hebraeorum cum literis coaeuitate. Witteb. 1693. M. Nic. *Panecius* in Diss. de necessitate accentuationis Ebraicae ibid. 1695. M. Christ. *Zöega* in Diss. de Hebraeorum vocalibus Lips. 1695. contra Steph. Morinum: Gabr. *Skrage* in Diss. de antiquitate punctorum vocalium et accentuum Hebraeorum, Dorpati 1697. Sam. *Clark* Exercitation concerning the original of the Chapters and verses in the Bible, wherein the divine authority of the points in the Hebrew Text is clearly proved by new and intrinsic arguments. London 1698. (cf. *Wolfii* Biblioth. Hebr. Vol. IV. p. 212. squ.) Walter *Cross* in the Taghmical Art, or the Art of expounding Scripture by the accents. London. 1698. ubi Parte I. Cap. 2. p. 12. — 59. accentuum antiquitatem et auctoritatem septem argumentis adstruxit.

§. XIX.

§. XIX.

Supereſt, ut oſtendatur, quomodo hoc ſeculo XVIII. controverſia illa ab utraque parte ſit continuata. Et primo quidem commemoranda ſunt, qui auctoritatem punctorum impugnarunt, vel de ea minus praeclare ſenſerunt, videl. Iac. *Guffetius* in Lexico Hebr. paſſim: Biagio *Garofalo* in Conſiderationi interno alla Poefia degli Ebrei e dei Greci, p. 23. — 25. du *Pin* in Prolegomenis ſuper Biblia p. 136. ſequ. Bern. *Lamy* in Apparatu Biblico p. 172. ſequ. Franc. *Macleſius* in Grammatica Hebraica a punctis aliisque inventis Maſorethicis libera. Pariſiis 1716. Io. *Clericus* in ſcriptis ſuis paſſim: Camp. *Vitringa* in Obſervationibus S. Libr. I. p. 185. — 188. Anton. *Zanolinus* in Quaestionibus e S. Scriptura, p. 22. Chriſt. Aug. *Heumannus* in Via ad Hiſtor. Liter. Cap. III. §. 14. Io. Eberhard *Rau* in Diatribe de Synagoga Magna, p. 142. — 144. Coeleſtinus *Phanokeranus* in Clypeo fidei, cui reſpondit Franc. Wokenius in Biblioth. Wittenberg. p. 281. — 288.

§. XX.

His addendi ſunt Andr. Ge. *Wachnerus* in Antiquitatibus Ebraeorum, Vol. I. §. 209. — 222. Guſt. Ge. *Zeltnerus* in Enneade Quaestionum Philol. Quaest. 7. 8. et alibi: Io. *Jackson* in den Chronol. Alterthumern p. 837. — 845. Verſ. German. Io. Fr. *Cotta* in Exercitatione hiſtorico-critica de origine Maſorae puncto.

punctorumque V. T. Hebraicorum: Io. Iac. Baur. in Diss. de regendis limitibus Critices textus Hebr. Tubingae 1760. §. 18. — 21. Io. Dav. *Michaelis*, Vir illustris, qui a. 1739. Disp. habuerat, de punctorum Hebr. antiquitate, et ibidem dicta in den Anfangsgründen der Hebr. Accentuation p. 59. — 78. denuo inculcaverat, nunc sententiam mutavit, et inter eos recensendus est, qui divinae punctorum origini serio adversantur. Christ. Frid. *Schmidtus*, tum Professor Lipsiensis, in der Philologischen und Critischen Bibliothek, Vol. I. p. 267-274. suam sententiam de novitate punctorum proposuit, eamque in Vol. II. p. 284. — 323. uberius adversus I. M. Schreiterum defendit. Taceo reliquos ex recentioribus; qui non considerato et intellecto rationum utriusque partis pondere, sed sola auctoritate virorum doctissimorum inducti, et ut eo liberius in S. S. interpretatione sua somnia proferre queant, puncta vocalium et accentuum flocci habent.

§. XXI.

Nunc etiam recensendi sunt, qui in seculo hoc XVIII. punctorum divinam originem et auctoritatem agnoverunt, eamque scriptis suis defenderunt, videlicet I. H. *Heideggerus* in Exercitationibus Bibl. p. 43. — 48. p. 186. — 194. Io. Wlfg. *Wedelius* in Centuria II. Exercitationum Medico-Philol. in Decade II. Diss. IV. Chr. Andr. *Büttnerus* in Praefat. ad Introduct. ad accent. Ebraeam; Val. Ern.

Loesche

Loescherus de Causis L. H. p. 275. — 349. Phil. *Ouseel* in Praefat. ad Accent. metricam §. 1. — 20. Io. *Frankius* in Praefat. ad Diacriticam S. contra Io. Clericum. Io. Frid. *Frankius* in Diss. I. et II. de accentuum Hebr. difficultate superanda. Vitemb. 1720. Thom. *Boston* in Tractatu Stigmologico p. 49. — 58. Lud. Herc. *Daferus* in Exercitat. Philol. qua origo et auctoritas punctorum Hebr. divina vindicatur, Tubingae 1728. 4. Io. Gottl. *Carpzovius* in Critica S. V. T. p. 242. — 275. Io. Chr. *Wolffius* in Biblioth. Hebr. Vol. II. p. 476. - 500. et Vol. IV. p. 211. - 226. Io. *Ihre* de usu accentuum Ebr. Upsaliae 1735. Andr. Christ. *Petersen* in Diss. de literis, vocalibus et accentibus V. T. Rostochii 1742. Phil. Nic. *Wolffii* Diss. de divina vocalium et accentuum in V. T. origine, Gieslæ 1740. Ejusdem Commentatio de auctoritatibus divinae vocalium et accentuum originis, quatenus haec ex ipsa Masorae indole demonstratur, Gieslæ 1744. P. *Whitfield* in Diss. de Hebraeorum punctis vocalibus, Liverpoolae 1748. lingua Anglica edita: Gerard. *Kulenkamp*, qui in libro de Ellipsi Particulae interrogantis p. 181. — 187. bene sentit de auctoritate accentuum distinctiva: Iohn *Gill*, qui edidit A Dissertation concerning the antiquity of the Hebrew language, letters, vowel points and accents. London, 1766. 8. Iac. *Robertson*, qui Diss. de genuina punctorum vocalium antiquitate praemisit Clavi Pentateuchi editae Edinburgi 1770.

1770. Denique huc spectat Viri celeberrimi O. G. Tychsen. Abhandlung über das Alter der Hebräischen Puncte, in Repertorio pro-litteratura Biblica et Orientali, P. III. p. 102.—166.

CAPUT II.

Status controversiae.

§. I.

Qui originem et auctoritatem punctorum Hebr. divinam probatum iverunt, id sibi negotii datum esse crediderunt, ut omnis generis argumenta conquirerent, quibus illa stabiliri possit. Ea autem argumenta sunt partim hujusmodi, ut variis adversariorum exceptionibus infirmari possint. Sed in hoc negotio curandum est, ut non tam numero, quam potius pondere argumentorum pugnetur. Itaque merito abstinendum esse puto argumentis levioribus, quibus nonnulli solent uti, et quae in Cap. IV. recensentur. Quamvis autem praeter illa leviora non desint argumenta, quae maximam vim habeant ad demonstrandam punctorum originem et auctoritatem divinam: non tamen concedendum est adversariis, ut nobis onus probandi injungant tanquam affirmantibus, quandoquidem ipsi potius in numero affirmantium sint habendi. Non enim quaeritur tanquam in re dubia, an punctorum origo et auctoritas sit divina, ut nos hoc affirmemus, illi negent: sed

sed potius quaeritur, an praesto sint rationes satis firmæ et sufficientes, quibus origo humana et recentior punctorum demonstrari possit.

§. II.

Nam contextus Hebraicus puncta habet atque tuetur jure possessionis a temporibus antiquissimis, quæ omnem memoriam superant. Iam vero ex jure possessionis inter alios effectus hic provenit: Ut quilibet teneatur alterum pati rebus suis quiete frui, neque vi aut per fraudem illas corrumpere, intervertere aut ad se trahere sustineat. Vid. *Pufendorf. de Officio hominis et civis* L. I. C. 13. §. 1. Sicuti et hoc non jure duntaxat civili constitutum est, sed et naturali ratione nititur, ut quisque in possessione sua, bona fide parta, relinquatur, quousque petitor jus suum possessioni praevalens demonstraverit. (Quandoquidem in pari causa atque etiam dubia melior est possidentis conditio). Quid enim turbarum et molestiarum cuiusvis quotidie excitari posset, si quis ad cujusvis petitionem possessione rei suae decedere cogeretur, et alterum persequi, ut eandem iterum recuperaret. Ita graviter differit *Pufendorfus* L. IV. de Iure N. et G. Cap. VIII. §. 5. Conf. etiam *Grotius de Iure Belli et Pacis*, L. II. C. §. 11. Denique ad contextum Hebraicum punctis instructum applicari potest, quod scripsit *Grotius de Veritate R. C.* Lib. III. §. 1. „Usitata est apud aequos omnes iudices regula,
ut

ut qui impugnare velit scriptum aliquod multa per secula receptum, ei incumbat onus adferendi argumenta fidem scripto derogantia: Quodsi id facere nequeat, defendendum librum velut in possessione suae auctoritatis. Igitur cum punctorum origo et auctoritas demum ab Elia Levita in dubium vocata sit, non incumbit nobis onus eam probandi, sed potius adversarii suam thesin probare tenentur, sufficitque ut eorum argumenta infirmentur et refellantur. Possunt autem deinde addi argumenta contraria, quibus nostra causa confirmetur, et illorum hypothesis prorsus destruat.

§. III.

Hanc methodum disputandi cum adversariis punctorum in hoc libro summo jure tenendam esse statuo, quam methodum probat etiam Pfeifferus in Thes. Hermen. p. 95. sicut Io. Owenus in Theologumenis p. 370. sequi primum et praecipuum argumentum a jure possessionis petendum esse judicat, qui simul observat, possessionis hujus momentum loco moveri debere, priusquam rationes adversae pari passu cum argumentis nostris incedere censeantur. Igitur quia probari nequit, punctorum inventionem a Masorethis Tiberiensibus, vel a Ben Ascher et Ben Naphtali, vel ab Esra et viris Synagogae magnae profectam esse, (nam praeter illos nullus auctor nominari solet,) et quia variae a multis excogi-

excogitatae sunt hypotheses, sine omni veri specie, quae deinde in §. 10 — 12. 16. commemorantur: inde concludere fas est, puncta esse literis coaeva, et ab ipsis auctoribus librorum sacrorum adscripta.

Non tamen in me suscipio profectos punctorum hostes a sua sententia abducere, quod scio quam sit difficile. Quamvis enim summum veritatis studium prae se ferant, tamen inter alia veritatis impedimenta hoc unum illis maxime obest, quod affectui et propensione dominanti nimis obsequuntur. Ita quoniam, quando ad interpretationem S. Codicis Hebraei accedunt, nihil nescire volunt, sed omnia se intelligere posse praesumunt, et in inveniendis expositionibus novis inanem gloriam aucupantur, quidquid his ipsorum studiis inservit, cupide arripiunt. Igitur etiam hypothesin de punctis recens inventis mordicus tenent, ut sibi libertas inconcussa maneat, puncta, quae displicent, sine piaculo pro lubitu abjiciendi, et alia in eorum locum substituendi. Sapiant illi sibi, quousque volent, sed alios pertrahere imprudentes in suas partes desinant, quod ego in hoc libro efficere peropto.

§. IV.

Nunc autem commemorandae sunt diversae opiniones, quarum auctores in duas classes distribui possunt, cum omnes in eo conveniant, ut punctorum originem esse humanam et recentiore vel affirmant vel

C negent

negent. Horum nonnulli artis scribendi ad-
eoque designationis vocalium initia ad tempora
diluvio vel Mose priora referunt, ut R. Afarias
in Meor Enajim, L. III. Cap. 59. Flacius in
Clavi S. S. P. II. p. 644. Marcus Marinus in
Praefat. ad Arcam Noae, quorum dicta Bux-
torfius p. 307-312. exhuit. Hanc sententiam
immerito exagitat Cappellus in Vindiciis p.
918. a.) quae quidem absurditatis convinci
non potest, cum certe rationibus evictum
fuerit a viris doctissimis, linguam Hebraeam
fuisse omnium primam, et scribendi artem
diu ante Mosen viguisse. Alii, qui artis scri-
bendi initia ad Mosen referunt, eum etiam
punctorum auctorem faciunt, qui libros Le-
gis ipse punctis instruxerit.

§. V.

Hic autem Cabbalists olim finxerunt,
Mosen figuras punctorum et accentuum a
Deo accepisse, non autem ut scriberentur,
sed ut in mentibus conservarentur, et orali
traditione propagarentur. Ita quidem cre-
dunt Iudaei, Mosis exemplar, quod Israelitis
tradidit, fuisse punctis destitutum, non ta-
men negant, alicubi et in quibusdam libris,
ubi res requirere videbatur, usurpata fuisse,
et praeter volumina punctis nuda alia exem-
plaria cum punctis extitisse, quod Buxtor-
fius p. 47. ex Rabbiniis ostendit. Rursus Iu-
dae nonnulli statuunt, non solum Mosis
Pentateuchum, sed etiam reliquos libros

V. T.

V. T. ante Esram punctis caruisse, atque eorum lectionis rationem memoria comprehensam, et per modum traditionis propagatam, sed ultimis regni Iudaici temporibus in oblivionem adductam esse, et restitutione opus habuisse.

§. VI.

Itaque eorum haec fuit sententia, punctorum vocalium et accentuum figuras ab Esra inventas, et librorum sacrorum literis cum in finem adscriptas esse, ut Verbum Dei inposserum, deficientibus prophetis, et invalescentibus populi Iudaici calamitatibus eo facilius a corruptione conservari, et a quibusvis majori cum facilitate et voluptate legi possit. Inter hos fuit sine dubio Aben Esra, cujus dicta in Capite V. legi possunt.

Moses הנקדן in libro de punctis et accentibus, verissimum est, inquit, quod punctorum ratio data sit Mosi in monte Sinai: obliti autem fuerunt ejus, donec venit Esra et revelavit eam. *Ephodius* in Opere Grammatico, Cap. 5. et 7. hanc opinionem clare prodit, cujus loca Buxtorfius p. 314 7 315. exhibuit. If. *Abarbenel* in Praef. ad librum בחלת אבות ita scribit: Sicut Moses Israëlitis tradidit voces plenas et defectivas, literas majusculas et minusculas, sectiones apertas et clausas: ita Esra docuit Israelitas puncta, et accentus et fines versuum, sicque eos direxit, et ab omni confusione et errore liberavit.

Hanc Iudaeorum sententiam etiam nonnulli ex Christianis professi sunt, ut *Reuchlinus* in Libro III. de Cabbala, *Abr. Calovius* in Bibliis illustratis, *L. C. Sturm* in Scigraphia Templi Hierosol. p. 41 — 43. *Bartoloccius* in Biblioth. Rabbin. p. 141. sq. et alii. *Andr. Sennertus* in Christiano p. 109 — 119. negat puncta literis esse coeua, et p. 120. suam sententiam proponit, puncta absoluta adhibitaeque ab Esra ejusque collegis, non sine divino nutu et speciali Θεοπνεύσει, et esse hodie Codici Ebraeo essentialia: nec absurde statui posse, ut p. 89. scribit, etiam ante Esram vestigia quaedam, sive simulacra potius extitisse punctorum, v.g. Soph Pasuc, Raphe, Dagesch, Mappic, alia quaedam forte altioris adhuc indaginis. Ipse *Buxtorfius* F. in eadem fuit sententia, eamque adversus Cappellum defendit, qui quidem etiam alicubi Esram solummodo restauratorem punctorum dicere videtur.

§. VII.

Hanc sententiam de punctorum origine ad Esram et viros Synagogae M. referenda merito alii repudiant, v. g. *Pfeifferus* in Critica S. p. 124. *Leideckerus* de Republ. Hebr. L. VI. C. 9. *Marckius* in Sylloge Dissert. ad Textus N. T. p. 106 — 108. *Cooperus* p. 144 — 150. *Daferus* p. 9. *Ge. Haner* Cap. II. §. 3. *Phil. Nic. Wolfius* in Disp. II. p. 75 — 84. Nam viderunt, eorum argumentorum nonnulla, quae hypothese de Masorethis Tiberien-

Tiberiensibus opponuntur, etiam contra hanc sententiam militare. Ideoque etiam Buxtorfius, qui eam defendendam suscepit, robur suae disputationis admodum minuit, et Cappello exceptiones contra ipsum urgendi saepius occasionem dedit. Haec autem sententia variis rationibus refellitur. Nam

1.) postea demonstratur, benignitatem et sapientiam Dei non permisisse, ut talem fidei et morum normam in V. T. dederit, quae sine punctis maxime ambigua et incerta fuisset. Igitur religioni adversum est, si statuas, hanc normam obscuritate maxima et multiplici aequivocatione laborasse ante Esram, nec prius perspicuam et infallibilem evasisse, quam cum per Esrae studium in adscribendis punctis a tenebris liberata est.

2.) Multa rationum momenta efficacius evincunt, puncta literis coaeva esse, quam ut eorum originem Esrae et sociis adscribere liceat. Ita Cappellus ipse p. 715. b.) dicit, nostros probare puncta ab Esra esse, idque iis argumentis, quibus efficitur, (si quid habeant roboris,) ea a Mose ipso esse debere.

3.) Hujus opinionis fautores petunt principium, et pro concessio arripiunt, puncta ante Esram fuisse nulla, quod tamen prius probandum illis incumbit, et ex sublevis Cabbalistarum testimoniis, quae ex eorum hypothese efficta sunt, probari nequit. Cooperus p. 146. n. 1.

C 3

4) Quam

4.) Quamvis Esra fuerit vir Θεόπνευστος, dubitari tamen potest, an puncta ex inspiratione divina literis adjecerit, adeoque hac sententia auctoritati punctorum divinae non admodum consulitur.

5.) Rabbinorum testimonia, a quibus unice pendet hujus opinionis fides, a.) sunt nimis recentia. Nam Ab. Esrae aetas, qui testium primus est, ab Esra annis plus mille sexcentis distat.

b.) Non innituntur antiquioribus testimoniis idoneis, sed meras conjecturas prae se ferunt. Ita Ab. Esra in libro צחור, ego vero, inquit, vehementer miror, quomodo errare potuerit pausator, maxime si ille sit Esra scriba. Ephodeus ita: Auctor et inventor horum accentuum juxta sententiam sapientum nostrorum est Esra. — Et ego dico secundum cogitationem praevalentem, (i. e. conjecturam probabiliorem) quod ille invenit etiam signa punctorum.

c.) Ab aliorum non minus doctorum testimoniis dissentiant, v. g. Sam. Arkevolti in libro Arugath habboschem, qui illam sententiam copiose confutavit, item Asariae et eorum ex veteribus, qui testantur, Esram restituisse legem in pristinum statum, ליושנה, adeoque nihil novi addidisse. Ita omnia testimonia alium admittunt sensum, eumque aliis clarioribus testimoniis congruum, ut non tam de inventionem, quam potius de restauratione puncto-

punctorum per Esram intelligi, et hoc pacto pleraeque Rabbinorum discrepantes sententiae conciliari possint. Nam R. *Asarias* in **מִנְחָה עֵינִים** P. III. C. 59. scribit: „Cum Israëlita deseruissent Legem et lectionem ejus, tum in oblivionem abierunt puncta ejus, donec venit Esra, qui cum Israëlitis restitueret Legem lingua Hebraea scriptam, siquidem in exilio Babylonico et lingua et Lex apud populum in oblivionem venerat, restituit etiam puncta ejus.“ Atque haec opinio de restauratione punctorum quam Esra suscepit, non est absurda, sed rationi consentanea et verisimilis, ut quae cum testimoniis veterum de statu Iudaeorum ante Esram optime conspirat.

§. VIII.

Sed ea sententia est unice vera et rationi rectae quam maxime consentanea, qua statuitur, puncta vocalium et accentuum, quae hodie in Codicibus conspiciuntur, esse literis coeua, Mosenque et reliquos scriptores sacros libros suos his punctis instructos publicasse, ideoque ea non tantum subsidium, sed potius normam et regulam esse lectionis et interpretationis. Quam ego sententiam post alios in hoc libro pro viribus tueri, et a dubiis atque strophis adversariorum liberare divino fretus auxilio in me suscepì. Haec fuit eorum fere omnium sententia, qui punctorum originem et auctoritatem

tatem divinam agnoverunt, et scriptis defenderunt. Ita non opus est disputari, an punctorum usus apud Hebraeos jam ante Moſen et poſtea in omni ſcriptione obtinuerit, nec noſtræ cauſæ quidquam officit, ſi concedatur, hunc punctorum uſum jam temporibus antiquiſſimis in libris ſacris nonnunquam omiſſum et neglectum fuiſſe, ut libri ſacri nudis literis ſine punctis ſcriberentur.

§. IX.

Hic autem nonnulli, adverſariorum rationes formidantes, nihil definire auiſi ſunt, et totum negotium in medio reliquerunt, ita quidem, ut ad partem adverſam magis inclinaſſent, ut Andr. Rivetus, Chamierus, Sixt. Amama, Io. Druſius et alii. Inprimis notandus eſt Io. *Marckius*, qui, poſtquam in Sylloge Diſſertt. ad Textus N. T. Diſſ. III. ad Matth. V. 18. §. 2. infirmitatem argumenti ex hoc loco monſtraverat, deinde argumenta utriuſque partis in tria genera diſpeſcit, ut quæ deſumuntur ex traditione hiſtorica, documentis realibus et rationibus magis aut minus probabilibus, §. 4—9. Poſtea ſuam ſententiam ſeptem theſibus comprehendit: 1.) traditionem et rationes magis favere divinæ origini punctorum, §. 10. 2.) ſed documenta realia, quæ apparent in volumine Legis, in verſionibus antiquis, in Keri et Chethibh, et in ſilentio Cabbaliſtarum magis punctorum inventioni humanæ, §. 11. 3.) ideoque originem

ginem eorum videri posse satis incertam, §. 12. 4.) minus probabile videri, ea ab Esra esse addita, §. 13. 5.) magis probabile videri, quaedam puncta praecipua ab origine prima esse repetenda, §. 14. 6.) non temere ab hodierna punctatione recedendum esse, §. 15. 7.) nec tamen nimis superstitiose eam in omnibus sequendam, §. 16.

Ita *Henr. Guil. Clemmius*, Vir S. R. postquam in *Historia critica L. Hebr.* Cap. IV. contra punctorum auctoritatem multa disputavit, tandem p. 180. definire non audet, sitne punctorum origo divina an humana, dicitque, secula futura hac in re majorem evidentiam esse praebitura. Idem vero postea sententiam mutavit, et in libro: *Betrachtungen über die Absichten der Religion*, P. III. p. 462. punctorum auctoritatem divinam graviter asseruit.

§. X.

Deinde nonnulli, qui quidem hanc opinionem, ante *Masorethas Tiberienses* nihil omnino punctorum et accentuum extitisse, recipere verentur, nec tamen verum esse aut demonstrari posse putant, (quod quidem non est necesse, vid. supra in §. 1. 2.) nostra puncta literis esse coaeva, et ab ipsis auctoribus sacris adscripta; nonnulli, inquam, mediam viam eligendam esse arbitrati sunt, et varias hypotheses excogitarunt. Nam primo tradunt, *Hebraeos veteres* habuisse omnino

signa, quibus vocales denotatae fuerint, sed non eadem figura eodemque numero cum hodiernis, ut Andr. Rivetus in Isagoge ad S. S. C. 8. §. 16. I. H. Hottingerus in Thesauro Phil. p. 400. squ. Aug. Pfeifferus in Synopsi selectiorum e Philologia S. Quaestionum P. I. Disp. IV. Quaest. 2. Iac. Goussenius in Diss. de literis in genere, ad lit. N, M — Q. Io. Marckius loco modo citato §. 14. Alb. Schultens in Grammat. Hebr. in Praefat. et in Sect. II. p. 57. 59. item in Praefat. ad Commentar. in Proverbia Salom. Eodem tendit I. D. Michaelis, qui in Scriptis Miscellaneis P. II. p. 17 — 23. tria paria quaestionum distinguenda esse docet, v. g. an vocales novem, quae jam in Codice Hebr. conspiciuntur, jam Hebraeis antiquissimis, cum eorum linguae usus maxime vigeret, notae fuerint: an potius, ut gentes Orientales reliquae tres vocales habuerint, easque, ubi opus erat, punctis exprimere potuerint. Conf. Cap. XXIII. §. X. Cap. XV. §. III.

§. XI.

Deinde alii existimant, contextum Hebraicum non statim a principio punctis instructum fuisse, sed ea temporibus posterioribus, cum necessitas postularet, esse adscripta. Ita Marcus Marinus in Praefat. ad Lexicon Hebr. vero similis esse dicit, puncta vocalia una cum literis apud Hebraeos semper extitisse. Certum quidem esse putat, (Cabbalistarum

starum figmenta secutus,) Biblia Sacra punctis destituta data fuisse Mosi a Deo, et apud sacerdotes tantum servatum esse Biblicum textum punctis destitutum, et solos eos recte legere potuisse, et plebejis hominibus explanare, ut a majoribus a Mosi tempestate acceperant per manus, cum alioquin alio atque alio modo legi potuisset. Cum vero temporum successu Iudaeis multae irruerent tribulationes, et illi passim per orbem dispergerentur, coacti sunt sacros codices in publicum tradere, et illis puncta vocalia juxta literalem sensum addere, ne vulgus lectionem sacram in contrarium sensum detorqueret. Quis non videt, haec crude nimis esse dicta? I. D. *Michaelis* l. c. p. 21. Nonne *potuisset*, inquit, Moses suos libros sine punctis scribere, licet suo tempore artificium vocales punctis exprimendi jam inventum esset.

§. XII.

Denique nonnulli statuunt, auctores divinos non omnibus vocibus et syllabis vocales adscripsisse, sed iis tantum, quae obscuritate et ambiguitate laborarent. R. *Asarius* in Meor Enajim L. III. C. 59. Cum in illis linguis, quae puncta et lineolas loco vocalium habent, facilis evasisset ex usu, exercitatione et intellectu rerum lectio sine notis illis punctorum: hinc factum est, ut postea nonnunquam omitterentur, nec nisi in iis locis, ubi necessitas requirere videretur, appone-

„apponerentur, sicut etiam nos facere solemus in scriptis nostris, ut ad voces homonymas puncta nonnunquam adscribamus, quo recte legi possint. Ita sentiunt *Calovius* in Critico S. Biblico p. 95. *Steph. Morinus* p. 432. squ. *Alb. Schultens* in Gramm. Hebr. p. 62. 65. *Michaelis* l. c. p. 22. squ. Et *Bootius* in Vindiciis pro Hebraica veritate p. 201. squ. Cappello quidem adversatur, qui omnem punctorum apparatus Masorethis Tib. tribuit, et legendi rationem ante et post eos arbitrariam fuisse dicit: ipse vero statuit, ante Masorethas puncta fuisse, quibus saltem vocum ambiguarum vocales designarentur et definirentur, et Masorethas deinde puncta reliqua ex suo iudicio secundum analogiam Grammaticam addidisse.

Sed opiniones illae omnes, quae simul stare non possunt, sunt merae hypotheses, (ne figmenta dicam,) omnibus probandi rationibus destitutae, quaeque deinde suis in locis refutantur, excogitatae ab iis, qui quidquid aliud praetendunt, ne punctorum in nostris Codicibus auctoritatem authenticam admittere cogantur. Haec observatio etiam ad §. XVI. pertinet.

§. XIII.

Atque hic seorsim notandi sunt, qui quidem vocalium originem et auctoritatem divinam agnoscunt, sed de accentibus secus iudicant. „*R. Asarias* l. c. De accentibus, inquit, qui nonnisi minutiae sunt ad res intelligendas

„ligendas et ab oblivione vindicandas, id asserere haud sustineo, vocalibus esse eos coaeuvos. Sed fieri potest ut aliquo seculorum ante nos elapsorum orti sint. De Franc. Ximenio vid. Cap. XXI. §. 7. Abr. Calovius in Discussionē infallibilis Chronologiae Ravianae, contextus potius rationem habendam esse docet, missis accentuum legibus, iisque fortassis plane novellis, *χθές ἢ πρόν* enatis, nec sub examen accuratius adhuc revocatis, nedum a senatu Philologorum approbatis. Praeter hos auctores alii in eadem opinione versati sunt, ut *Franzius* in Schola sacrificiorum Disp. X. §. 63. Andr. *Sennertus* in Sciagraphia doctrinae de accentibus §. 23. *Frischmuthus* in Disp. super Dan. IX, 25. Cap. III. §. 11 — 13. *Bootius* in Animadvers. S. L. II. C. XI. §. 2. Alex. *Morus* in Axiomate Theol. II. *Pfeifferus* in Thesauro Hermeneyt. p. 99. *Danzius* in Literatore Hebr. §. 6. Obs. 1. Alb. *Schultens* in Grammatica p. 88. H. Gottl. *Reimse* in Praefat. ad Novum Doctr. accent. Compendium, I. L. *Reckenbergerus* in Disp. de divina accentuum origine, §. 31 — 35. In primis commemorandus est Io. *Brunsmannus*, sacrorum Minister Hafniensis, qui Diss. conscripsit de accentuationis Hebraicae distinctivae novella arte, post ejus obitum a. 1708. editam, quamque G. C. *Dachselius* duabus Diss. a. 1710. refutavit, et eas postea Bibliis Accent. adjunxit.

At enim vero his viris maxime offendiculo fuit, quod perplexam nimis et difficilem esse crederent accentuum rationem, et simplicitati priorum temporum non satis congruam, eorumque usum, quem falso putabant non esse nisi Musicum, non aequè ac vocalium esse necessarium.

§. XIV.

Contra ea, quod etiam Vir summus I. D. Michaelis in Scriptis Miscellaneis P. II. p. 10 — 13. agnoscit, eadem vocalibus et accentibus origo est tribuenda, maxime propterea quod vocales et signa diacritica saepissime ab accentibus dependent, eosque in textu supponunt. Ita vocalis brevis in longam mutatur ad accentus majores: Dagesch lene inscribitur post accentum distinctivum, et Dagesch forte euphonicum post conjunctivum. Nec est, ut aliquis objiciat, vocales longas et signa diacritica ad vocum et sententiarum distinctionem scribi potuisse, quam orationis indoles ostendit. Nam hoc falsum esse deprehenditur, quia accentus distinctivus aut conjunctivus non ubique ad voces distinguendas aut conjungendas scriptus est, sed aliis legibus, maxime in libris metricis, definitum est, ut Pasucorum quantitate, distantia vocis ab extremo Pasuci, syllabarum numero et qualitate, qualis accentus, major vel minor, distinctivus vel conjunctivus requiratur. Hinc etiam alii, qui quidem de
voca-

vocalibus minus praeclare sentiunt, accentibus priorem originem tribuunt, et eorum in interpretando rationem habent, ut Andr. *Mafius* in Commentar. in Iosnam, Io. *Morinus* in Grammat. Samar. P. II. Cap. 2. Io. *Rainoldus* in Censura librorum Apocryph. P. II. p. 262. squ. Io. Eberh. *Rau* in Diatribe de Synagoga M. p. 139 — 142. qui accentuum usum non modo Talmudis oblatione, verum et iis temporibus, quibus Christus in terris egit, multo antiquiorem esse iudicat.

§. XV.

Venio nunc ad eos, qui punctorum originem et auctoritatem divinam negarunt et impugnarunt, ex quibus primo loco nominandus est Elias Levita, cujus sententiam ejusque confirmationem in Synopsi proponam. Ille autem in Praefatione III. ad librum Masoreth Hammasoreth, Germanica lingua Halae a 1772. editum, postquam de origine et conditione 78 Keri et Chethibh dixerat, p. 1 — 48. primo negat, puncta vocalium et accentuum data esse Mosi in monte Sinai, dicitque hanc suam opinionem non adversari Talmudicorum opinioni aut verae Cabbalae libri Sohar, p. 48. Respondet ad loca Rabinorum, qui illud affirmare videntur, R. D. Kimchi, Levi Bar Ioseph et aliorum, p. 49 — 52. Provocat ad librum Legis punctis nudum et Cabbalistarum traditionem de unico Legis Pasuco, p. 53. In partes vocat Ab. Efram,

Efram, librum ספרים et auctorem libri Cosri, p. 55 — 60. Deinde Elias suam sententiam p. 60. proponit, puncta et accentus non extitisse ante Efram, neque ejus temporibus, neque etiam post eum, antequam Talmud obsignatum est, quod factum anno mundi 3989. s. anno 436. post templi secundi vastationem. Ab eo tempore et deinceps linguam sanctam paulatim coepisse deficere usque ad tempus Masoretharum, qui fuerunt cives Tiberiadis, quae est Moesia, atque hos fuisse sapientissimos, exercitatos in Scriptura et disertissimos omnium Iudaeorum, qui illis temporibus et posthac vixerunt, p. 67 — 69. Hujus suae sententiae rationes evidentes et idoneas habere sibi videtur: 1.) quod neque in Talmude neque in Medraschoth appareat ullum punctorum aut accentuum vestigium: 2.) Quod praeceptor Ioabi cum legere docuerit קרי pro קרי: 3.) Quod ex loco Talmudis in Tractatu Chagigah appareat, tum non extitisse accentus: Quod nomina vocalium et accentuum pleraque non ex Hebraica, sed ex Syriaca et Babylonica lingua sint desumpta: 5.) Quod Talmudicorum tempore, multo magis Synagogae magnae, punctis non opus fuerit, cum sine punctis et accentibus legere accurate potuerint, sicut per traditionem a prophetis acceperant, p. 61 — 65.

Idem Elias in Praefat. I. rhythmica ita scribit de Masorethis: „Manus eorum fuit
„primo

„primo in sapientia hac egregia, et invenerunt rationem punctorum, a quibus illa nobis est tradita: etiam accentus apposuerunt, ut per eos lex explicaretur. Nam sine accentibus sententia Pasuci non potest intelligi. Illi autem sciverunt expositionem Codicis S. unde explicatio, quae accentibus adversatur, scoria habetur aut stupa. Denique Elias in libro de accentibus Cap. II. „Posuerunt, inquit, accentus pro lubitu suo, neque quaerendum, quare posuerint nunc Sarka, nunc Paser; — Fortasse respexerunt in his ad quaedam secreta Legis. Nam scientia eorum fuit amplior scientia nostra, et nemo nostrum scit quidquam.“

§. XVI.

Commemorabo hic quosdam, qui ad Eliae sententiam propius accesserunt, et non quidem a Masorethis Tiberiensibus, sed seculis prioribus post Efram puncta inventa et usurpari coepta esse statuerunt. Io. Prideaux in Lectione Theol. XII. de punctorum Hebr. origine, non negat, Efram et viros Synagogae M. nonnulla ad textus distinctionem aut faciliorem notitiam excogitasse, et successoribus transmisisse, successores illorum, Antetalmudicos Masorethas eadem continuasse et auxisse; unde commode ante Servatoris adventum in usu potuerint esse in Synagogis, prout nunc sunt, lectiones: inde tamen non inferri, punctatum fuisse textum, aut pun-

D Standi

Standi artem ante Tiberienses obtinuisse. Humphr. *Prideaux* in Connexione V. et N. Testamenti — p. 445. Vers. German. statuit, puncta a principio non fuisse partem authenticam S. S. sed brevi post Esrae tempora esse inventa a Masorethis, quia post linguae casum eorum usus ad docendum fuerit maxime necessarius. Lectionis adminicula, quae vulgo traduntur, repudiat, ut traditionem et matres lectionis, p. 447 — 449. Deinde urget notas vocalium in reliquis linguis Orientalibus p. 449 — 451. et existimat, punctorum inventionem et usum aliquot seculis ad perfectionem venisse p. 452. et accentus aliquo tempore post inventos. Usum privatum punctorum aliquot seculis apud solos Masorethas et Grammaticos obtinuisse, et propterea in Talmude et Patrum scriptis eorum non fieri mentionem, sed demum post Talmudis obsignationem (incertum quo tempore) in Theologorum scholas cum auctoritate receptum esse. p. 453. squ. Puncta, ubi necesse fuerit, posse mutari, attamen ex eo non sequi textus voluntariam et incertam lectionem, quod quidem male probat. p. 456. squ. Idem p. 423. squ. distinctionem Palucorum, si non ab Esra, at non ita multo post ejus obitum inventam arbitratur in gratiam cum primis Targumistarum. Hujus viri sententiam exornat G. W. Fr. *Panzer* in Diss. Epistolica de origine punctorum et vocalium Hebraeorum, Altdorf. 1747, ita tamen, ut statuatur, L. H. vivam esse de.

desiſſe potius tempore Antiochi Epiphanis, et tum demum punctorum inventioni datam eſſe occaſionem.

Io. Eberh. *Rau* de Synagoga M. p. 142. ſqu. poſt *Vitringam* in *Obſervat. S. L. I.* p. 785. 788. ſtatuit, vocalium notulas contextui ſacro adſcriptas eſſe exciſa altera vice Iudaeorum Republica, cum purior lingua Hebr. in deſuetudinem abiret. H. G. *Reime* in Praefat. Compendio doct. accent. praemiſſa exiſtimat, improvide et minus circumſpecte accenſus Moſi et reliquis librorum ſacrorum auſtoribus tribui, neque etiam placet ipſi eorum opinio, qui Eſram accentuum auſtorem eſſe volunt. Non tamen Eliae hypotheſi ſubſcribit, ſed accentus utroque Talmudo antiquiores eſſe putat. Quia vero LXX. interpretes accentuum non habuerunt rationem, ex eo colligit, accentus poſt eorum tempora ortos eſſe, ſed a quo, et quonam tempore praeciſe, incertum manere.

§. XVII.

At enim vero fieri non potuit, quod Elias ſupponit, ut vera lectio et diſtinctio Codicis S. Hebraei per ſolam traditionem ita conſervaretur, et per tot ſecula propagaretur, ut, qui puncta adſcripſiſſe dicuntur, in nulla re a ſententia ſcriptorum ſacrorum aberrare potuerint. Hinc Ludov. *Cappellus*, qui hoc bene intellexit, verum legendi rationem ſtatuit ad Maſorethas *ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον*, non autem in omnibus incorrupte eſſe propagatam,

tam, adeoque punctationem Masorethicam admitti posse, quatenus verum et commodum fundit sensum, sin minus, eam sine piaculo deferi, et aliam meliorem quaeri posse. Ex qua hypothese conscripsit Caput IV. Libri sexti Criticae S. ubi multis in locis vocales et accentus mutari debere contendit. Atque haec sententia multis placuit, quos nominare nihil attinet. Sed alii longius progressi dixerunt, Masorethas pro lubitu suo contextum sacrum punctis instruxisse, adeoque illorum punctorum vix esse rationem habendam, sed ab eis, quoties libuerit, recedi posse.

§. XVIII.

Notanda est etiam adversariorum haec discordia, quod nonnulli statuunt, Masorethas simul et semel, aut saltem non intra nimis magnum temporis spatium hanc artem invenisse et perfecisse. Ita *Elias Levita* in libro **ספר טעם** Cap. 2. scribit: „Sed ecce dubitari potest, utrum accentus cum punctis inventi sint eodem tempore, an vero per diversos, unum vel plures, non uno tempore. Meus vero mihi attestatur animus, eos qui invenerunt punctandi rationem, invenisse quoque accentus, et litteris apposuisse tempore uno.“ Alii vero, imprimis *Cappellus* in *Arcano* L. I. Cap. 17. dixerunt, omnes punctorum et accentuum apiculos paulatim a variis hominibus diversisque temporibus fuisse textui sacro additos, aliis
alios

alios excogitantibus, et aliquid de novo subinde addentibus. Hoc negotium initium habuisse post Talmud obsignatum, et per quinque secula continuatum esse usque ad Ben Ascher, qui magnam illius operis partem confecerit, et ultimam velut ei manum imposuerit. Nonnulli, ut Raymundus et Galatinus, Basnagius et Calmetus, illis duumviris, Ben Ascher et Ben Naphtali punctorum inventionem totam adscripserunt. De quibus commentis postea in Cap. XXI. §. 9—23. uberius disputabitur.

CAPUT III.

Pondus controversiae.

§. I.

Supponendum hic est tanquam certum et indubitatum atque etiam ab adversariis concedendum, libros sacros Canonicos V. T. ex inspiratione divina a scriptoribus sacris esse literis consignatos, et Deum mentem suam et voluntatem verbis non ambiguis, sed quoad formam et sententiam satis determinatis aperire voluisse, quandoquidem contrarium de Deo sine blasphemia non potest cogitari. Atque hic contra eos, qui de inspiratione divina hodie nimis leviter sentiunt, tenendum est, non modo res, sed etiam verba esse inspirata, quia loca S. S. plurima, nprimis Exod. 4, 12. Ier. I. 9. Matth. 10, 20.

D 3

1. Tim.

1. Tim. 3, 16. 2. Petri I, 21. vaticibus sacris etiam verba tum ore proferenda tum literis consignanda a Deo suggesta esse evincunt, sicut etiam per naturam humanam res non aliter nisi per imagines aut verba veluti signa concipi aut denotari possunt. Quamvis igitur concedamus, Deum ad ingenium scriptorum sacrorum se accommodasse, unde est stili varietas, non tamen credibile est, eum arbitrio et ingenio illorum permissurum fuisse, quibus verbis et phrasibus, quae revelata erant, aut quae illis aliunde cognita erant, exprimerent, sed potius cogitandum est, Spiritum S. sacris vaticibus adstitisse, ut non tantum in sententiis singulis non errarent, sed etiam ut verbis aptissimis ab eo suggestis et dictatis adeoque vere divinis ea, quae literis mandabant, aut sermone proferebant, exprimerent, iisque evidentiam et certitudinem conciliarent. Hic autem statim monendum est, nos non urgere evidentiam et certitudinem respectu nostri, quasi Deus ita clare et perspicue omnia revelare debuerit, ut verborum sententia ubique a nobis evidenter et certo cognosci posset. Removemus hic omnia, quae hac de re in utramque partem disputantur, v. g. quae Cappellus in Arcano L. II, C. 25. scripsit, pleraque omnia.

§. II.

Iam vero sententia de vocalium et accentuum origine eo dirigenda est, ut Θεο-

γενεα

mensura et auctoritas divina textus Hebr. V. T. salva maneat: et maximum in eo pondus situm est, ut certi fiamus, quod lectio et distinctio secundum puncta nostra et accentus intentioni Spiritus S. congruat.

§. III.

Quod si enim pro certo teneamus, vocalium apiculos et accentus ab ipsis scriptoribus sacris adscriptos fuisse, tum auctoritati divinae et authenticae textus Hebr. optime consulitur, et nos de mente et sententia auctorum sacrorum certo statuere possumus. Si vero puncta vocalia et accentus a Tiberiensibus illis aut similibus e communi hominum genere viris sacrae Scripturae sunt addita, tunc iste sensus, quem punctorum ratio exhibet, auctoritatem habet humanam, adeoque incertam, non autem divinam et authenticam. Ant. Rud. Cevallerius in Rudimentis L. H. p. 23. „Qui linguam Hebraeam, inquit, non plene ab initio scriptam fuisse confirmant, non modo auctoritatem S. S. dubiam efficiunt, sed radicibus meo quidem iudicio convellunt, quod absque vocalibus et distinctionum notis nihil certi firmique habeat.“ Idem est iudicium Flacii p. 646. squ. Brochmandi in System. Theol. de S. S. Cap. II. p. 29. squ. Calovii p. 119. §. 14. et aliorum, qui sacras literas debito honore prosequuntur. Hanc absurditatem ipse Morinus sensit in Exercitat. Bibl. P. I. p. 192. squ. postea tamen eam

p. 198 — 200. duabus rationibus futilibus emollire voluit.

§. IV.

Hanc vero consequentiam Cappellus et alii omnibus modis declinare student. Ita *Cappellus* in *Arcano* L. II. C. 22. §. 13. argumentatur: „Cum vocum series, structura, et „mutuus inter se in oratione respectus in „sacro textu Hebr. a scriptore sit Θεόπνεύσω, „qui libri sacri est auctor: sequitur etiam, „punctuationem, quam illa vocum series et „structura admittit, et praeter quam aliam „non admittit, nec ferre potest, Θεόπνευσον „etiam esse, auctoritatemque habere divinam, „ac proinde certum esse et divinum, non „humanum et incertum Scripturae Canonem.“ Hoc argumento nos ipsi possumus etiam uti. Sed videmus, quomodo Cappellus verborum ambiguitate fallat. Nam primo vocum seriem, structuram et mutuum respectum dicit Θεόπνευσον, h. e. ex inspiratione divina profectum: sed punctuationem longe alio sensu dicit Θεόπνευσον, videl. habentem auctoritatem divinam, quamvis ab hominibus ἀθεόπνεύσοις profecta sit. Deinde non punctuationem omnem, sed eam modo, quam illa vocum series et structura necessario admittit, ita appellat, et passim perhibet, eam saepe numero vocum seriei et structurae non congruere, et commodiorem excogitari posse. Igitur quam absurde colligit, proinde certum esse

esse et divinum, non humanum et incertum Scripturae Canonem. Ita in Cap. 25. §. 9. „Non dicimus, inquit, ab hominum auctoritate nos pendere, cum sequimur punctationem Masorethicam: non enim ideo eam sequimur, quia est ab illis hominibus, sed quia illa est proba et legitima, nec ulla alia dari potest magis commoda.“ — Scilicet hic pendere se dicit a proprio iudicio, quae ratio aequae perversa est. Deinde hic principium petit, quando dicit eandem esse punctationis, quae est translationum, rationem. Nam translationum esse auctoritatem humanam agnoscimus, punctationis non item. Verbum Dei est in translationibus, non autem ipsae sunt verbum Dei.

§. V.

Sunt alii non quidem ita prorsus cum Cappello sentientes, qui asserant, quaestionem de punctorum origine et auctoritate non officere dogmati de Θεοπνευσία S. S. et αὐθεντία. Ita Rivetus in Isagoge C. 8. §. 16. opinionem de punctis additis a Masorethis Tiber. positis praecantionibus necessariis, non existimat praejudicare librorum sacrorum auctoritati. Si quis tamen melioribus rationibus suffultus aliud sentiat, non vult impedire. Ita judicant Alex. Morus in libro de Scriptura S. p. 69. Chr. Eberh. Weismannus in Schediasm. Academ. p. 442. Dan. Weimarus p. 13. squ. Ikenius in Dissert. Philol. Theol. Vol. I.

p. 336. *sq.* et in *Antiquit. Hebr. P. I. C. III. §. 10.* Inprimis *Markius* in *Sylloge* cit. p. 100. „Si puncta, inquit, ab hominibus „absque divino impulsu infallibili sunt addita, „ubi et alia satis commode addi potuissent, „satenus et illic per se sensum a Deo spectatum verba non possunt cum justa certitudine exhibere, nec eatenus pro divinis haberi; „Quanquam non eo usque haec res videatur „extendenda, ut per addita ab hominibus „puncta vel ipsa Scripturarum integritas, vel „earundem iudicium supremum atque divina „fides tollatur; quod neque fit per Scripturae „versiones, quae ab hominibus fiunt, neuti- „quam absque immixtione alieni sensus „omnis.“

§. VI.

At o quam miseri imo stulti forent Christiani, si puncta S. S. a Iudaeis apostatis illis petenda essent, ut eorum auctoritas ab eorum arbitrio pendeat. Maximum quidem olim Iudaeorum privilegium fuit, quod eis credita essent oracula divina. Sed hoc privilegio jam dudum exciderunt, et in sensum perversum traditi sunt. Quis igitur sibi serio persuaderi patiatur, ab huiusmodi hominibus punctationem Biblicam prodiisse, atque illico ab omnibus Iudaeis et Christianis ceu divinam pro norma lectionis omnis et interpretationis esse receptam. Ita *Owenus* p. 383. *sq.*

Igitur

Igitur immerito nonnulli cavillantur Theologos Helvetios, quod in Formula Consensus Helvetica Artic. IV. Professores et Ecclesiarum ministros ad hoc dogma recipiendum adstrinxerunt: Codicem Hebraeum V. T. tum quoad consonas, tum quoad vocalia sive puncta ipsa, sive punctorum saltem potestatem Θεόπνευστον esse. Notandum autem est, eos hoc Canone non consuluisse punctorum auctoritati, sed potius Eliae Levitae sententiam incaute stabilivisse, qui etiam statuit, punctorum potestatem esse Θεόπνευστον.

§. VII.

Deinde qui quaestionem hanc levioris momenti esse judicant, Pontificiis nimium concedunt, cum illi sententiam de punctorum origine humana ambabus manibus arripiant, ut puncto pro lubitu rejicere possint, quando Vulgatae Vers. auctoritas periclitatur, et ut interpretationem S. S. hoc praetextu ecclesiae judicio submittere queant: sicut non verentur Iudaeos accusare, quod Codicem sacrum multis in locis sua punctatione corruperint. Quam etiam Io. Morinus Exercit. Bibl. L. I. C. 2. cum puncta incertorum hominum studio, in omnibus fallibili, in nonnullis aperte falso, ortum suum debeant, hinc probari posse putat, textum Hebraicum regulam et normam fidei esse non posse. Sed accusatio Iudaeorum falsa esse deprehenditur, si refutatis adversariorum rationibus pro pun-

punctatione Masorethica adstruenda puncto-
rum origo divina vindicatur. Contra ea
Waltonus in Prolegom. III. §. 51. p. 256.
„Notandum est, inquit, illos qui argumen-
tum hoc urgent, Romanensium causam in-
cautos promovere. Concedunt enim ipsis,
quod si puncta non sint a scriptoribus sacris
adscripta, Scripturae sensus erit omnino
incertus et ejus auctoritas mere humana:
quo dato minorem probant. Romanenses,
puncta scil. non esse a sacris scriptoribus;
quod certe majori cum probabilitate faciunt;
quam contrasentientes contrarium. (Haec
falso jactantur). Unde dicta conclusio sequi-
tur, sensum Scripturae esse incertum et quo-
ad nos saltem ab Ecclesiae auctoritate pen-
dere.“ Ad haec Waltoni, quibus ea repe-
tiit, quae Cappellus p. 782. scripsit, Was-
muthus p. 161 — 168. uberius et solide re-
spondit, ego vero hoc unum moneo, falso
nobis impingi, quod causam Romanensium
sic promoveamus, quia hoc argumento non
adversus Pontificios, sed apud eos utimur,
qui ab eorum coetu sejuncti sunt, et alioquin
S. S. auctoritatem divinam et sensus certitudi-
nem agnoscunt.

§. VIII.

Denique quoniam plerique eorum, qui
Masorethis punctorum inventionem adscri-
bunt, eos pravas et perversas vocales multis
vocalibus apposuisse, et distinctionum signa
male

male ordinasse perhibent: propterea notas vocalium et accentuum a quovis alio docto et linguae Hebr. perito mutari, et alias in earum locum substitui posse existimant, ubi necessitas flagitaverit, maxime in locis, quae fidei caput non concernunt. Ita *Cappellus* in *Arcano* L. II. C. 23. §. 2. scribit, se non pendere absolute et necessario ab hodierna Masoretharum punctatione: sed si in locis nonnullis proferri possit alia punctatio, quae analogiae Grammaticae atque naturae hujus linguae non repugnet, quaeque sensum aequè commodum, aut etiam commodiorem, veriore[m] magisque cohaerentem pariat, nullo jure se Masorethica punctatione potius teneri, quam ista. Eandem suam sententiam tradit in *Critica* S. Lib. VI. Cap. 4. Atque hac libertate puncta mutandi maxime quosdam recentiorum philologorum abuti constat, qui de Masorethica punctorum origine non convicti sunt idoneis rationibus, sed aliorum auctoritate vel propriis praejudiciis se persuasos esse putant, quin maxime proclives sunt ad hoc credendum, quia sic ipsorum Libertinismo et Pyrrhonismo in interpretanda S. S. frena laxantur. Licere dicunt puncta mutare, sed tum demum, cum summa urgeat necessitas. Quod idem est, ac si dicant, licere semper et ubique mutare. Nemo enim tam sine ratione fecisse videri volet, quin semper necessariae mutationis causas interferat. Igitur quid tamen certi in Codice

Hebr.

Hebr. manebit? Quot et quantaes lites de genuina vocum difficilium lectione et distinctione inter doctos et hariolandi facultate pollentes grassabuntur. Sed frustra illi sperabunt, secum multos de talibus punctorum mutationibus consensuros, praesertim cum saepius frivolae et ex Hebraismi ignorantia profectae esse reperiantur. Mirandum etiam est, cum illi alioquin adeo proclives sint ad statuendum varias lectiones et depravationes Codicum ratione literarum, quod non potius, ubi punctationis difficultas occurrit, etiam hic, ubi majus errandi periculum esse videtur, ad varias lectiones et Codicum corruptiones se recipiant, quam ut propterea punctationem ipsam omnem rejiciant. Igitur est omnino operae pretium, hanc controversiam ad liquidum perducere, ut, quando punctorum origo divina emerferit, et principatum obtinuerit, contextus Hebraici certitudo et authentia confirmetur, et puncta mutandi libidini frenum injiciatur, aut qui hac praecipites feruntur, majori cum religione hanc mutationem adgrediantur. Conf. Oweni Theologumena, p. 369. 373. 380.

CAPUT IV.

de argumentis infirmioribus.

§. I.

Sicut in genere non opus habemus multis argumentis ad demonstrandam punctorum anti-

antiquitatem et auctoritatem divinam: ita prorsus abstinendum esse censeo argumentis infirmioribus aut omnino futilibus, quibus nonnulli usi sunt, ut occasionem adversariis praecidamus exceptionibus suis nobis insulandi. Attamen non alienum erit a proposito, ut argumenta talia recenseantur, et eorum infirmitas ostendatur.

§. II.

Ita multi vehementer urgent argumentum ex Matth. V. 18. ubi per *κεράϊαν* vocales et accentus notari contendunt, ut Flacius, Piscator et Gerhardus in locis supra citatis, Amandus Polanus in Syntagm. L. I. C. 37. Alstedius in Thesauro Chronol. p. 267. Cooperus p. 51 — 57. Ph. Nic. Wolf in Disp. I. ad h. l. de integritate sacri Codicis. Alii negant, Christum de punctis locutum esse, ut qui tum non extiterint: sed haec verba diversis modis exponunt. Nonnulli, ut Grotius et Pfaffius, dicunt esse locutionem proverbialem et metaphoricam, qua nihil aliud denotetur, quam obligatio et observatio legis divinae in omnibus suis partibus. *Capellus* in Arcano L. II. C. XIV. illa voce notari dicit cornicula s. spinulas, *יִנְיָן* dictas, quae septem literis in codicibus Synagogicis impositae cernuntur. Ita sentiunt Spanhemius in Dubiis Evang. P. III. p. 659 — 663. Mich. Beckius in Diss. de duobus minimis legis. Sed opinionem hanc merito repudiant Chr. Vieweg in Hode-

Hodegeta L. S. p. 278. sq. 282 — 286. Ikenius in Dissert. Phil. Theol. p. 341. et P. N. Wolf in Disp. I. ad h. l. §. XVI. his rationibus usi, quia Tagin nec ad sensum aliquid conferunt, nec ad textus integritatem pertinent, sicut nulla ratione probari potest eorum usum jam Christi tempore viguisse. Deinde Christum ad linguam Graecam his vocibus respexisse, *Markius* in Sylloge cit. p. 64. coll. p. 84 — 92. existimat, quod quidem non est verisimile, quia Christum non Graeca, sed Syro-Chaldaica lingua locutus est de Codice Hebraico potius, quam de Graeca illius versione. De Martianaeo, qui per *iota* et *κρσία* idem hic notari censuit, vid. Ikenii Diss. cit. p. 336. Majorem veri speciem habet, quod alii judicant, voce *κρσία* significari particulam s. apicem literarum Hebraicarum, inprimis quo literae similes v. g. *ך* et *ק* distinguuntur, ut Martinus in Technol. p. 67. sq. Waltonus l. c. §. 56. Io. Clem. Drusius in Animadvers. L. II. C. 60. vel apicem literae Iod, ut sensus sit, non ullum Iod, ne ejus quidem minimum apicem interiturum, ut Danzius in Liter. Hebr. §. 6. Observ. 5. et Ikenius l. c. p. 344. sq. cui opinioni refellendae non sufficiunt, quae objicit Wolfius §. XV. Denique *Zeltnerus* in Enneade Quaest. Philol. Quaest. VII. §. 9. ita argumentatur: Si Christus voce illa ad puncta Hebr. respexisset, illa ejus assertio falsa esset, quia non solum unum alterumve Iota vel *κρσία*, sed
integrae

integrae voces interierunt, quod ex Keri et Chethibh manifestum est. Igitur affirmandum esse, puncta a recentiori manu addita esse, et Christum ad ea non respexisse. Sed negatur, puncta vel literas in talibus locis interiisse, ideoque haec argumentatio non procedit. Ceterum qui supponunt, puncta Codicis Hebr. jam Christi aevo extitisse, facile possunt credere, eum hac voce ad ea tanquam alteram partem Legis divinae respexisse. Sed nolumus jam hoc argumento uti ad antiquitatem punctorum probandam, quia de significatione vocis *קטאים* nihil certi constat.

Hac occasione mentionem faciam argumenti similis, quod *Cooperus* p. 79 — 83. petit ex loco Clementis Alex. Strom. L. III. p. 442. ubi haereticos, quos Antitactas vocat, accusat, quod *τῶν προσῳδιῶν καὶ σιγμῶν μετα-θετα* (scil. Malach. III. 15. verbis ultimis, quae ex Vers. Alexandrina citantur,) quae moderate et utiliter praecepta sunt, trahant ad suas voluptates. Existimat Clementem ad textum Hebr. respicere, et notas vocalium et accentuum intelligere. Quamvis autem *Cooperus* huic argumento permultum adversus Eliam Levitam tribuat, et *Sal. van Till* in *Compendio Theol. Revelatae* eodem utatur, ei tamen parum inesse roboris credo, sicut *Anonymus* in *Biblioth. Brem. Classe II.* p. 191. sqq. ostendit, Clementem de punctis nequaquam cogitasse.

§. III.

C. F. *Bauerus* in libro: *Bernünstige Gewißheit der Hebr. Accentuation*, Cap. 5. argumentis ejusmodi levioribus utitur, censura propterea notatus a *Rechenbergero* in *Arte Hebraeorum Characteristica*, §. 18 — 24. et *Georg. Venzkio* in *Doctrina accent. Prosaic.* in Praef. §. 8. Quando *Christus Matth. V. 19. XXIII. 13. et Luc. XI. 52.* reprehendit scribas et Phariseos, quod praecepta legis divinae solvant, regnum coeleste occludant, et clavem cognitionis auferant, haec commodius exponi non posse existimat, quam de punctorum et accentuum suppressione.

Dicuntur *Deut. XXXI. 24.* omnia Legis verba a Mose descripta ער תפס, h. e. ut omnia quoque verba suam perfectionem ratione punctorum et accentuum habuerint. Sed potius hic est sensus, donec ea absolvisset, coll. v. 30. Expositionem Talmudicam loci *Nehem. VIII. 8.* de qua in Cap. XIII. §. 1. dicitur, suam facit, et magna cum fiducia inde probat, *Nehemiae* temporibus libros sacros juxta sectiones et accentus lectos fuisse. Hoc tamen ex illa Talmudicorum explicatione manifestum est, quod illi crediderint, jam *Nehemiae* temporibus accentus et distinctionem in Pasucos exitisse.

Salomonem Cohel. XII. 10. verbis וכתוב ויש non tam materiam scripturae, quam potius formam respexisse putat, quod liber
Eccle.

Ecclesiastis in scripturae perfectione et rectitudine sit editus. Ita scripturam rectam opponi scripturae non rectae, et illam esse scripturam signis lectionis et meditationis adornatam, vel textum Hebraeum punctis et accentibus instructum.

Denique ad Ies. XXVIII. 10. notissimam esse dicit formulam Hebraeorum scholasticam, cuius haec sit sententia: legendam esse unam propositionem post alteram, unam lineam post alteram, et hic vel illic paulisper subsistendum, et lecta meditanda esse, h. e. lectionem secundum accentus esse instituentem. Ita reprehendi Iudaeos, quibus doctrina de accentibus in quibuslibet versibus et lineis fastidiosa, puerilis et ad nauseam usque nota videbatur. Sed hic locus difficilis, de cuius sententia nihil certi constat, nihil valet ad probandam accentuum antiquitatem. Ita etiam Ezech. XXXIV. 18. Bauerus existimat, prophetam sacerdotibus a punctis ut re superflua abhorrentibus se graviter opponere, qui voluerint codicem sacrum absque vocalibus et accentibus aequae facile legi posse, ac cum iis. Ast lynceis eum oculis, inquit Reckenbergerus, instructum esse oportet, qui vel de accentibus, vel de punctis vocalibus, vel de hoc duplici Hebraeorum scribendi genere ullum, nisi per remotissimam consequentiam, hic invenerit vestigium.

§. IV.

Deus Deut. XXVII. 5. 3. praecipit fabricari quandam lapideam molem, eique calceolinitae inscribi legem, idque admodum clare ac perspicue, quod certe fieri non potuit sine vocalibus. Scriptio namque sine vocalibus multo obscurior est quam Latina aut Graeca variis notis extreme abbreviata. Ita argumentatur *Flacius* in Clave S. S. P. II. p. 646. Eodem argumento usus est R. Levi auctor Libri Semadar, citatus a R. Asaria in Meor Enajim C. 59. Sed Elias Levita p. 51. sequi merito hoc argumentum leve esse dicit. Nam quia de scriptione agitur, כָּתוּב הֵיטֵב notat perspicuitatem et elegantiam literarum, ut probe dignosci possent, sicut כָּתוּב Habac. II. 2. usurpatur.

§. V.

Laur. Iac. *Ibenthal* Hamburgi a. 1771. edidit: Erweis, daß der Ursprung der Selbstlauter und Tonzeichen in der Ebr. Sprache des H. L. göttlich, geführt aus 2. Buch Moses, 32. v. 15. 16. Ille alterum hemistichium v. 15. ita transtulit: Die Tafeln waren beschrieben mit zwiefachen Tonzeichen (intelligit interpunctionem duplicem Decalogicam) in der Mitten von hier und von dar war diese Schrift. Cardorei vertitur in voce עֲבִירָהֶם, quam reddit Tonzeichen, et ipse fatetur, hoc sensu vocem non alio in loco occurrere. Quae autem ad probandam suam opinionem in medium adfert, tam levia et obscura et a sano sensu remota sunt

sunt, ut vix credam, eum serio haec scripssisse. Non meliora tradit Io. Guil. *Kals* in Diss. Philol. I. de linguae Hebr. natalibus, qui argumentum praecipuum petit ex Genes. XI. 1. quem locum ita reddit: Et erat universitas terrae unius labii, et ductuum acutorum i. e. punctatorum. Ex hujus versionis hypothese, quam p. 45 — 66. uberius confirmare satagit, apparere existimat, populum antediluvianum non solum habuisse unum labium, sed etiam verba punctim ducta, structa punctisque suis acuminatis distincta.

§. VI.

Sunt, qui provocent ad reverentiam Iudaeorum summam versus Codicem sacrum, qua ducti non ausi fuissent vel minimum punctum huic thesauro ex suo ingenio addere. „Eti enim, ut scribit *Flacius* p. 648. verum est, in torquenda sententia valde audaces esse, tamen in servanda scriptione adeo sunt superstitioni, ut, si quaedam litera, fortasse etiam casu, aut suo loco mota fuit, aut paulo aliter picta, aut aliqua alicubi defuit, non ausint eam restituere. Ideo multo minus credibile est, eos ausuros fuisse addere apices.“ Eodem modo argumentatur Io. Gerhardus l. c. p. 363. sq. Sed hoc argumentum evidentia destituitur, quia de illa Iudaeorum reverentia multa in utramque partem disputantur. Ita *Hakspanius* in notis ad Deut. VI. 4. negat consequentiam, „siqui-

„dem literae, inquit, sunt de essentia S. S.
 „Hebraicae, adeoque mutari non possunt,
 „puncta vero Scripturae accidunt, ideoque
 „licet addiderint Iudaei puncta, nihil tamen
 „addiderunt Scripturae sacrae. Nam re-
 „moveantur illa puncta, nihilo minus ha-
 „bebimus Scripturam sacram.“ Quae quidem
 exceptione petit principium, quia de hoc
 ipso est controversia, an puncta sint de essen-
 tia Scripturae S. Hebraicae.

§. VII.

Phil. Nic. *Wolffius* l. c. §. 117 — 120.
 argumentum ex eo desumit, quod Codicis
 punctati perfectio major sit, quam non pun-
 ctati, atque hic illi praeferri a Deo non potuerit.
 Antecedens nemo cum ratione negare potest,
 sed non procedit, quod inde colligitur, quando-
 quidem nobis non convenit dicere, quid Deus
 potuerit aut voluerit de rebus diverso gradu bo-
 nis et perfectis facere vel omittere. *Wasmu-*
thus in *Vindiciis* S. S. p. 124. hoc ratiocinium
 proponit: Quicquid formam certae significa-
 tionis vocum, nec non distinctiones et con-
 junctiones sententiarum, efficit in S. S. He-
 braea, illud est pars ejus essentialis et coaeva
 literis. Atqui de punctis vocalium et accen-
 tuum verum est prius. Ergo et posterius.
 Dicit quidem, majorem propositionem ne-
 minem in dubium vocare posse, nisi qui vo-
 ces S. S. sine certae significationis forma ju-
 stam essentiam suam obtinere, vel sententias
 sermonis

sermonis sine interpunctionibus distincte satis sibi constare, insipienter asserere velit. At enim vero propter eos ipsos, qui hoc asserunt, propositio major probanda erat, et ostendi debebat, certam significationem vocum et distinctionem sine vocalium et accentuum notis prorsus non sciri posse, ut cum ratione concludi possit, eas esse partem essentialem et coevam literis. Eodem tendit argumentum, quo *Weimarus* p. 3. utitur: Quidquid pertinet ad materiale et formale S. S. illud divinitus est inspiratum. Atqui accentus Biblici — Ergo — Minorem ex eo probat, quia sunt pars essentialis, materialis et formalis S. S. atque hoc rursus ex eo, quia gignunt sensum certum et perfectum. Eodem modo *Christ. Vieweg* in *Hodegeta* L. S. p. 279 — 282. ex 2. *Timoth. III. 16.* argumentatur, dici S. S. a Deo inspiratam, adeoque esse a Deo non tantum quoad formale s. sensum, sed etiam quoad materiale, scil. literas et vocales. At ejusmodi argumenta Metaphysica in hac controversia parum aut nihil efficiunt, nisi prius rationes adversariorum profligatae fuerint.

§. VIII.

Nunc ad propositum propius accedo, ut rationes et argumenta examinem et destruam, quibus originem et auctoritatem divinam punctorum impugnant, et Masorethis eorum inventionem vindicare volunt, ubi

inprimis Cappelli dicta in Arcano et Vindiciis ad veritatis normam exigam, additurus, ubi visum fuerit, argumenta nostra contraria, ut cuius a praeiudiciis libero, quid verum sit aut magis probabile, iudicandi potestas relinquatur.

CAPUT V.

de locis Rabbiorum

§. I.

Qui puncta a Masorethis inventa esse dicunt, Rabbinos quosdam in partes vocant, eorumque dicta ad causam suam defendendam adhibent; quae si accuratius considerantur, punctorum auctoritati non adversari, sed eam potius confirmare intelliguntur. Sic primo Elias Levita p. 55. sqq. et Cappellus in Arcano L. I. C. 2. obijciunt loca *Ab. Esrae*, qui in libro *Chumra* ita scribit: „Talis est consuetudo sapientum Tiberiadis, qui sunt pro fundamento. Nam ex illis fuerunt Masorethae, et nos ab illis accepimus totam punctationem. Item in eodem libro: Sunt multi interpretes, qui erroris arguunt pausatorem, (h. e. auctorem distinctionis verbum suum,) sed non dixerunt, quod rectum est. Ego vero vehementer miror, quomodo errare potuerit pausator, maxime si ille sit Esra scriba, cumque post hunc pausatorem non fuerit alius, qui sapientia ei fuisset conferen-

ferendus. Videmus enim per universam
 „Scripturam, quod nullibi distinxerit, nisi in
 „loco conuenientissimo.“ Buxtorfius quidem
 P. in Tiberiade P. I. C. III. existimat, Ab-
 Esram et alios Judaeos sapientibus Tiberiadis
 vocalium et accentuum inventionem tribue-
 re. Sed Buxtorfius Eil. p. 12. sqq. negat ab
 Esra Masorethas Tib. dici punctorum aucto-
 res, contenditque illius mentem et sententiam
 ex aliis locis clarioribus esse investigandam et
 intelligendam, ut quando in libro, Trutina
 linguae sanctae, de viris Synagogae M. ita
 scribit: „Iidem scite responderunt, docue-
 „runtque posteros vim cuiusque sententiae per
 „accentus Scripturae, per reges et ministros,
 „sectiones clausas et apertas, verborum co-
 „haerentiam et versiculorum distinctionem: et
 „fuerunt vice oculorum coecis. Propterea
 „in vestigiis eorum egredimur, et eos aucto-
 „res sequimur in omnibus Scripturae exposi-
 „tionibus.“ Ex his verbis luce meridiana
 clarius apparere dicit Buxtorfius p. 15. 16. Ab-
 Esram punctorum auctores facere non Maso-
 rethas Tib. sed Synagogae M. viros, et sunt
 omnino futilia, quae Cappellus in Vindiciis
 L. I. C. I. §. 3 — 11. respondet. Nunc au-
 tem manifestum est, quomodo verba illa Ab-
 Esrae, *nos a Tiberiensibus accepisse totam pun-*
stationem, intelligenda sint, videlicet nos ab
 illis eam punctationem, quam Codices nostri
 exhibent, habere, postquam eam ex collatione
 exemplarium restaurarunt, et sepe Masorae

muniverunt. Quam vero sibi ipse hic adversatur Cappellus, qui, quando l. c. §. 13. negat talem Codicum collationem a Tiberiensibus fieri potuisse, non intelligit, multo minus eo tempore puncta inveniri et Codicibus adscribi potuisse, quae ab omnibus Judaeis per totum terrarum orbem reciperentur. Ita merito indignatur Ab. Esra, quod interpretes nonnulli erroris arguant pausatorem, maxime si ille sit Esra, (i. e. si dubitare non audent, esse Esram,) cui nemo sapientia fuerit conferendus. Nam ipse Ab. Esra concedit, Esram esse accentuum auctorem, ut qui accentibus in interpretatione usus est, illisque passim in Commentariis summam auctoritatem tribuit, v. g. ad Hof. IV. 10. Exod. VI. 27. XVIII. 2. Deut. II. 16. 17. Conf. Buxtorfius p. 18. Inprimis autem notanda est haec illius in Trutina L. S. sententia: „Moneo te, ut sequaris auctorem „accentuum: quaecunque enim expositio non „fuerit juxta rationem accentuum, ne acquiescit „scito ei, et ne audias eam.“ Contra ea Masorethas non tanti aestimavit, a quibus saepissime dissentit, iisque se opponit, unde iterum necessario colligendum est, dicta superiora Aben Esrae nequaquam de Masorethis Tib. ut primis punctorum inventoribus esse accipienda. Commemorandus adhuc est alius Ab. Esrae locus, citatus a Buxtorfio p. 22. qui a Cappello in Vindiciis l. c. in alienum sensum detorquetur. Nam ille ad Exod. XXV. 31. ad „vocem תעשה sic scribit: „Vidi libros, quos „scrui-

„scrutati sunt sapientes Tiberiadis, et jurarunt quindecim ex senioribus illorum, quod ter inspexerint et considerarint quamque vocem et quodque punctum, omnesque voces plene et defective scriptas, et ecce Jod illud in voce יהוה fuit adscriptum.” Hic locus manifeste agit de collatis per Tiberienses Codicibus, qui omnino potuerunt Ab. Esrae temporibus reliqui esse et ab eo oculis usurpari. Non audivit ille quindecim illos viros seniores, quod fingit Cappellus, sed vidit eorum testimonium Codicibus jurato subscriptum de facta collatione diligentissima. Jam quando illi ter inspexerunt et considerarunt quamque vocem et quodque punctum, ex eo recte concludit Buxtorfius, ante ipsos punctata exemplaria fuisse, quae contulerint et critica lance expenderint.

§. II.

Secundo objiciunt locum ex libro Cosri, P. III. §. 31. „Sine dubio fuit custoditum in cordibus de Patach, Kamez, Chirek et Schva, item accentibus, in corde, inquam, sacerdotum, Regum, Judicum, Synedrii membrorum.— Deinde constituerunt (מש) septem reges, (i. e. vocales) et accentus in signa valorum et potestatum illarum, quas per Cabbalam a Mose transtulerunt et acceperunt.” Hoc argumentum, inquit Buxtorfius p. 27. neque Eliam vel Elianistas quidquam juvat, neque eos, qui antiquitatem punctorum tu-

tuentur, ferit. Nam est haec omnino Cabalistarum sententia, quam hic exponit auctor libri Cosri, puncta non fuisse a Mose figuris designata et scripto in Codicibus mandata, sed mente comprehensa, et per traditionem ad posteros propagata: nullum autem vestigium in his verbis apparet Masoretharum Tiberiensium, quod sint punctorum inventores. Quin potius ex omni orationis nexu certo colligitur, puncta esse eo tempore textui apposita, cum adhuc donum prophetiae inter Iudaeos vigeret. Quando autem indefinite scriptum est, *וְכָל*, Eliae quidem iudicio p. 60. respexit auctor ad auctores Masorae. Sed hoc non est verisimile, quia antea nequaquam illorum, sed potius Sacerdotum, Regum, Iudicum et Synedrii membrorum fit mentio, qui prophetarum temporibus et stante adhuc urbe et templo vixerunt. Imo appositionem punctorum non aliunde proficisci potuisse nisi a viris propheticis et spiritu divino actis, diserte affirmatur in eo loco, quem postea in Cap. VII. §. I. exhibebo. Hic vero Cappellus in Vindiciis L. I. C. F. §. 22. fatetur, se non voluisse ex illo loco directe probare, Tiberienses Masorethas esse primos punctorum inventores, sed hoc duntaxat, a Mose non ea addita. Igitur frustra hic locus punctorum auctoritati opponitur, nec ea, quae in §. 23. 24. addit, dictis a Buxtorfio quidquam efficiunt. Ceterum omnino validum est hoc argumentum antiquitatis, quod in libro Cosri
de

de punctatione passim agitur. Quamvis enim statuatur, R. Jehuda Hallevi primum libri auctorem fuisse, tamen disputationis materiam ita instruere debuit, sicut tempore regis Cosri, videlicet anno mundi quater millesimo quingentesimo (vid. Lib. Cosri P. I. §. 47.) locum habere potuit, nisi absurdus videri voluisset. Hinc efficitur, puncta ante mille annos jam dudum extitisse. Nam Judaeus, postquam Regi Cosri P. II. §. 80. diversum vocalium longarum breviumque usum in vocibus Hebr. uberius exposuerat, hanc dissertationem his verbis concludit: Neque enim nisi paucissima de hac scientia tibi tradidi, quae subtilis est, neque ratione destituta, sed suas habet causas et rationes, easque a majoribus acceptas.

§. III.

Tertio in partes vocant R. Dav. *Kimchium*, qui, quando in Michloḥ observat, ככל לבכר esse cum Kamez, si adest Makkeph, sed eo absente Cholem requiri, deinde addit: haec a Rabbiniis non eo dicta esse, ut mutantur vocales, התינועות, sicut eas Moses in monte Sinai acceperat. Hic Elias urget p. 49. — 51. *Kimchium* non dixisse הנקורות, ideoque non signa vocalium, sed earum diversitatem in pronuntiatione denotare voluisse. Ita vero responderi poterat illis, qui volunt vocales singularum vocum Codicis Hebr. Mosi fuisse in monte Sinai revelatas, quam opinionem ab-

absurdam esse judicamus, five potestatem five signa vocalium intelligant. Igitur hic locus ad nos nihil attinet, neque Cappello, qui eum silentio praeteriit, aliquod momentum habere visus est. Sed Elias alium locum Kimchii opponit, quando ille ad Conjugat. Niphal obseruat, **נְּפָל** s. ordinatores punctuationis posuisse discrimen inter Praeteritum et Participium, quia eadem est utriusque lectio, et punctasse secundam radicalem in Praeterito per Patach, in Participio vero per Kamez. Ex quibus verbis, patere putat Elias, Kimchium credidisse, quod viri certi vocalium figuras invenerint. Cappellus autem in Arcano L. II. C. II. §. 6. contendit, Kimchium, qui **נְּפָל** in Plurali scripsit, non Mosen aut Efram, sed Masorethas intellexisse, eosque sic vocare, non quod puncta ordinaverint, et ex collatis codicibus descripserint, sed quod ea invenerint, et de novo posuerint: et posse recte dici illos **נְּפָל**, qui auctores sunt rei, quae certo ordine et regulis quibusdam est disponenda et ordinanda. Concedamus nos ei hanc illius verbi potestatem, attamen non probavit, Kimchium Masorethas intellexisse, quorum neque hic neque alibi ullam facit mentionem. Et quid obstat, quin intellexerit Efram cum viris Synagogae magnae? Ita respondet *Buxtorfius* p. 34. sqqu. et duo alia loca ex scriptis Kimchii in medium profert, ex quibus apparet eum credidisse, quod punctorum usus jam Hieronymi, quin ipsorum Sy-

Synagogae M. virorum aetate obtinuerit. Cappellus autem in Vindiciis L. II. C. I. §. 25, — 27. nihil habet solidi, quod his opponat, quandoquidem quod fortasse est, vel esse potest, non tollit id, quod revera esse demonstratur. Ideoque ipse suis exceptionibus non insistit, sed conviciis in Buxtorfium eructatis ex pugna discedit, caufatus, se Ab. Esrae, libri Cosri et Kimchii testimonia eo tantum adduxisse, ut probaret, Mosen non esse punctorum auctorem.

§. IV.

Quarto Elias p. 57. squ. verba ex **דברים** **הא** haec recitat: „Sciendum est, puncta esse data in monte Sinai, at non punctatas fuisse tabulas: sed cum Deus elocutus fuit lingua sancta, audientes intelligebant omnes vocales earumque sonos, parvarum et magnarum, prout congruebat eas ore efferri, vtrum fortiter an leniter.“ Cappellus in Arcano L. I. C. II. §. 3. 9. eadem verba repetit, et observat, quia tabulae non esse punctatae dicuntur, hoc respectu punctationem eatenus dici posse datam esse a Deo in monte Sinai, quatenus nempe fundamentum ejus, nempe vocales longae et breves in illa Legis recitatione a Deo inter loquendum expressae, non tamen ullis notulis signatae, sed a Mose et populo memoria servatae et inter legendum observatae sunt. Quamvis autem concedatur, hanc esse Hebraeorum quorundam, maxime Cabbalistarum, sen-

sententiam, qui alia mira de Legistabulis effinxerunt: non tamen ex eo concludi potest, Moſis tempore nondum extitiſſe puncta, et multo minus, contextum Hebraicum V. T. demum a Maſorethis fuiſſe punctis inſtructum. Ita reſpondet Buxtorſius p. 37. cui nihil Cappellus in Vindiciis reſpouit.

§. V.

Denique Chr. *Havemannus* in *Symbolis literariis* Vol. III. p. 477. ſqq. producit locum ex *Tanchuma* et *Mechilta*, ubi *Iſai F. Jehuda* dixiſſe fertur: „Quinque ſunt verſus „in Lege, et in hiſ ſunt quinque verba, quae „incertum eſt, quorſum inſlectenda ſint, h. e. „an ad priora vel poſteriora referenda ſint, „videl. שנת Gen. IV. 7. ארור Gen. XLIX. 7. סחר Exod. XVII. 9. מסקרים Exod. XXV. 34. וקם Devt. XXXI. 16. Ex hoc loco colligitur, Codices antiquos ſcriptos fuiſſe ſine notis accentuum, et ne quidem diſtinctionem *Soph Paſuc* tunc temporis in iis locum habuiſſe, ratione ſcil. figurae. At maniſeſtum eſt, auctores horum *Commentariorum* haec (quae ex *Gemara Hieroſ. Tractatu Avoda Sara* citantur a *Relando* in libello de ſpoliis templi *Hieroſ.* p. 52. ſqu. et ab *Edzardo* in *Annotat. ad Tract. Avoda Sara* Cap. II. p. 396. ſqu.) ſcripſiſſe more *Cabbaliſtico*, ut in Cod. non punctato vocum varias conſtructiones, ſicut alibi lectiones, ad Allegorias captandas fingerent. Ita vero non tantum quinque, ſed longe

longe plures constructiones ambiguae in Lego
occurrunt, hic vero illae tantum pro ratione
instituti commemorantur.

CAPUT VI.

de vi et pondere testimoniorum Iudaicorum.

§. I.

Notanda hic est Cappelli versutia et iniquitas, cui Iudaeorum testimonia, quatenus adhiberi possunt ad punctorum novitatem adstruendam, non videntur hac in causa esse contemnenda, neque suo carere pondere, sed quatenus punctorum antiquitatem probant, nullius ponderis sunt habenda. Igitur his in Arcano L. II. Cap. II. rationes aliquot dubitandi opponit:

1) Illa testimonia esse domestica et in propria causa et ex gloriae studioprofecta, §. 2. Hoc negat Buxtorfius p. 321. — 323. et nihili sunt, quae Cappellus in Vindiciis p. 921. squ. protulit. Respondet etiam Cooperus p. 114 — 118. a) Non plane dici posse, quomodo divina punctorum origo magis cedat in gentis Iudaicae gloriam, quam nupera eorum inventio: quin ex punctis inveniendis, quam ex illis divinitus accipiendis uberiores genti gloriam comparari: b) Quae rebus publice gestis privati perhibent testimonia, non esse domestica et sublestae fidei, sed suppositis supponendis fide digna et veri nominis authentica: alioquin

F

ne-

nemini historicorum res patrias describentium fidem adhibendam esse: Testimonium potius Eliae esse domesticum, in propria causa latum, et libidine honoris sibi aucupandi, adeoque nullius plane ponderis aut momenti esse.

2) Opponit Cappellus: Hanc ipsam Judaeorum hac de re dissensionem argumentum esse novitatis punctorum §. 3. Sed postea potius demonstrabitur universalis Judaeorum consensus et punctorum receptio. Et quam nullius momenti sit solius Eliae dissensus, ex tota hac disputatione patescit.

3) Testimonia Judaeorum, qui post Eliam scripserunt, utpote ex odio adversus illum et invidia profecta, auctoritatem habere levissimam et plane nullam, §. 4. Intelligit R. Asariam, Ephodeum et alios, qui Eliae hypothesis oppugnarunt, non quidem ex odio et invidia, (quod probandum erat,) sed studio veritatis. Nec adhibentur a nobis haec testimonia ad probandam punctorum antiquitatem, sed modo ad docendum universalem Judaeorum consensum.

4) Testimonia reliqua, quae proferuntur ante Eliae aetatem, esse recentissima, nec Ab. Esrae et Kimchii testimoniis antiquiora, ideoque non magni ponderis aut momenti, §. 5. Hoc merito negat Buxtorfius p. 324. cum Talmudicorum et Cabbalistarum testimonia sint Masoritarum Elianarum aetate longe superiora, et etiam ex Grammaticorum testimoniis nonnulla sint antiquissima et illi seculo proxima.

§. II.

Jam *Buxtorfius* P. II. Cap. IV. p. 320 — 334. vt has Cappelli rationes refellat, considerari iubet testimon horum numerum, qualitatem, aetatem et testimonii formam. Haec ego momenta inverso ordine recensebo, et cum de testimonii forma, quod vel voce vel silentio perhibitum est, s. de Judaeorum silentio, postea seorsim dicendum sit, jam

I. dictorum de aetate testimon summam repetam. Ita *Buxtorfius* p. 326 — 334. supponens, Talmudicorum et Cabbalistarum secula Masorethis Tiberiensibus superiora esse, hic inprimis ostendit, veterum Grammaticorum aetatem et antiquitatem, qui Masoretharum vel saltem R. Ben Ascher seculo proximi fuerint, punctorum novitatem et maxime Cappelli hypothesein de punctorum artificio a Ben Ascher circa annum 1040. ad suam perfectionem perducto satis fortiter enervare et infringere, quod de hujus labore posteriores illo nil quidquam prodant, et priores studiis suis Grammaticis, quae etiam punctorum analogiae firmandae adhibenda erant, de punctorum a multis seculis existentia testimonium perhibeant. *Cappellus* autem in *Vindiciis* p. 923. sqqu. *Buxtorfii* sententiam studiose pervertit, eique aliam mentem affingit, ac si his Grammaticorum testimoniis probare voluisset, punctorum originem ad Mosen aut Esram esse referendam. Ideoque vana est illius responsio, et *Buxtorfium* non tangit.

§. III.

II. Buxtorfius p. 324. *squ.* considerari jubet qualitatem testium, qui multis modis Eliam superent, et post se relinquant. Tale est etiam judicium Cooperi p. 113. Sed *Capellus* in *Vindiciis* p. 922. *squ.* contendit, Eliam fuisse prioribus Grammaticis superiorem et doctiorem, ejusque testimonium rationum pondere munitum pluris hac in causa faciendum esse, quam reliquorum omnium Judaeorum suffragia, quae nuda et sola asseveratione consent, nullis vero argumentis et rationibus sint communita. At haec disputatio nostrae causae nihil prodest vel officit, quia eruditio testi non conciliat majorem fidem, et Eliae rationes nullius ponderis esse mox ostendetur.

§. IV.

III. Buxtorfius p. 320. *squ.* considerari jubet testium numerum, quod omnes omnium terrarum et nationum Judaei hic ab Elia dissentiant, et antiquitati punctorum faveant, nullus vero omnino veterum sit, qui vel minimo indicio, nedum verbo hujus novae sententiae meminerit. Jam vero quae per communem sententiam et notoriam famam seu perpetuam traditionem ab omnibus promiscue comprobantur, merito anteferri iis, quae ab uno atque altero privato proferuntur. Hujus dicti de universali Judaeorum consensu veritas deinde ex inductione exemplorum et ex defectu testimoniorum contrariorum abunde

do.

demonstrabitur. Hic autem Cappellus in Arcano p. 756. consensum illum universalem negat, dicitque nonnulla Iudaeorum testimonia magis novitati punctorum favere. Contra ea Buxtorfius p. 323. Cappellum provocat, ut vel unicum testem, non quidem authenticum, sed quemvis etiam de trivio et sublestissimae fidei, seu antiquum seu novum, producat, qui Elianae sententiae diserte adstipuletur. Ad hanc provocationem exhorrescit Cappellus, et in Vindiciis p. 922. satistimide respondet: Etsi verum id esset, non propterea periclitaretur causa nostra, quae non auctoritate et testimoniis, sed ratione et argumentis nititur.

§. V.

Igitur negationi insistere non ausus, hunc consensum nonnullis exceptionibus saltem infirmare suscipit, videlicet.

1) non testimoniis et auctoritate hac in causa utendum esse, sed rationibus et argumentis, in Vindiciis L. II. C. II. Ita quidem ubivis rationibus suis et argumentis superbit, cum sane quisque alius, quando de re gesta, ut hic est inventio et usus punctorum, et de rebus antiquorum temporum disputatur, primum locum testimoniis concedendum esse arbitretur.

2) Iudaeorum scriptoribus idem accidisse, quod aliis, ut nimirum alius alium sequatur, ut ovis ovem sequitur, moti praecedentium

auctoritate, et hi rursus alium secuti, qui primus rem confinxit, et in lucem emisit. Haec optime ipsi Cappello applicari possunt, qui Eliam Levitam more anserino sequitur. Ceterum si haec Scepticorum valet exceptio, omnis rerum antiquitas gestarum veritas subverti potest. Nam tali suspitione non pro argumento utendum est, ut eo solo fides testimoniorum impugnetur, sed tum demum, quando fabula, quae firmis rationibus talis esse evincitur, per multa secula propagata est, ita concludi potest, scriptores suo testimonio priores coeco impetu esse secutos.

3) Non plane eandem esse omnium sententiam: quosdam ad Adamum, alios ad Moysen, plures ad Efram hujus inventi originem referre. Respondit Buxtorf. p. 321. sufficere, quod ad Eliae sententiam evertendam, et contrariam stabiliendam omnes conveniant, et plerique Efram punctorum vel inventorem vel instauratorem faciant.

§. VI.

Quod nunc usum horum testimoniorum attinet, punctorum originem indagaturo non licet a prima antiquitate ordiri, et ad posteriora tempora ordine convenienti descendere, quod facit Steph. Morinus de lingua primæva Diff. III. C. 13. p. 420. sqqu. Nam haec methodus rectæ rationi adversatur, et ad fallendum maxime est idonea. Sed potius incipiendum est a temporibus recentioribus, et

ab

ab his ad antiquiora tempora continuo ascendendum est, ut vel punctorum mentio facta reperiri, vel silentium de iis argui possit.

Hoc ordine in producendis testimoniis Judaicis progredi possumus, non ut punctorum originem a scriptoribus sacris demonstramus, sed ut adversariorum hypotheses et figmenta profligemus, et punctorum originem ad priora, quam illi volunt, tempora referendam esse ostendamus. Ita illis, qui dicunt, punctationem omnem Ben Ascher invenisse, vel saltem illi ultimam manum admovisse, opponimus testimonia Grammaticorum et Rabinorum veterum, quae punctationem jam prioribus seculis esse absolutam evincunt. Deinde illis, qui puncta post Talmud obtingnatum a Masorethis Tiberiensibus inventa esse statuunt, opponimus testimonia Talmudis et auctorum Cabbalisticorum, ut ostendamus, puncta jam ante Talmudici Operis initium extitisse. Quando vero de antiquioribus temporibus testimonia Judaica deficiunt, hoc nostrae causae nihil officit, quia adversarii etiam in contrariam partem nulla testimonia proferre possunt, quae examen sustineant. Atque hic nitimur jure possessionis, quod textui Hebraico a prima origine punctis instructo nullo modo extorqueri potest.

CAPUT VII.

de universali punctorum inter Iudaeos receptione.

§. I.

Juxta illum Judaeorum consensum seorsim considerari meretur universalis punctorum inter Judaeos omnium temporum approbatio et receptio, quae non contigisset, si puncta non a viris propheticis et extraordinariis donis a Spiritu S. ad hoc instructis, sed a sapientibus vulgaribus ex illorum ingenio et arbitrio profecta essent. Ita concludit auctor libri Colri P. III. §. 32. p. 199. squ. ubi regem sic loquentem inducit: „Ex appositione illa „punctorum et accentuum apparet ordo, qui „non potest proficisci nisi a sapientia adjuta „(divinitus,) non autem est a dispositione nostra sapientiae. Non enim verisimile est, „haec apud populum recepta fuisse, nisi vel „a pluribus singulariter gratis et acceptis, vel „ab uno aliquo tali. Nec verisimile est, quod „recepturus fuerit populus ab uno, nisi is fuisset propheta et adjutus divinitus. Sed contra sapientem, qui non adjutus fuerit (divinitus) excipere poterat sapientia illi non inferior, quod idem ac ille praestare potuisset.“ Atque haec argumentatio a Buxtorfio p. 335. squ. et Coepero p. 142 — 144. uberius exponitur et exornatur. Nam ut aliquis tanti momenti opus suscipere, susceptum excogitare, excogitatum passim locorum spargere, et universae nationi Judaicae commendatum red.

reddere potuerit, insuperque obtinere, ut statim acceptatum, et veluti divinum et e coelo delapsum oraculum summa cum veneratione in sacras tabulas relatum esset, hoc quidem Coopero ex τῶν ἀδυνατῶν esse videtur, ob pervicacissimam Judaeorum indolem, et ejus, quod semel arripuerunt, maxime in rebus sacris, tenacissimam. Et cum haec receptio a viris δεσπνεύουσιν facile fieri potuerit, cum Judaei adhuc uno Reipublicae corpore conjuncti essent, et singulis annis aliquoties Hierosolymas congregarentur: omnino intellectu difficillimum est, quomodo seculo demum quinto et sequentibus Judaeorum tota gens puncta a Tiberiensibus recipere potuerit, cum in omnes orbis terrarum, angulos dispersa esset, et complures quasi respublicas separatas constitueret.

§. II.

Cappellus autem in Arcano p. 775. seq. excipit, hic non opus fuisse communi consensu et approbatione universae gentis Judaicae, sicut nec ad conficiendum opus Maforethicum, quia res ipsa omnibus se probaverit et commendaverit propria utilitate, dignitate et excellentia, sicut notae spirituum et accentuum apud Graecos tacito omnium consensu et approbatione receptae sint. Atqui an opus fuerit tali communi consensu et approbatione, disputare nihil attinet, cum Cappellus ipse, factam esse illam approbationem

nem et receptionem, negare non possit. Deinde Cappellus l. c. negat illius argumenti consequentiam, quia magistri illi Tiberienses nihil aliud praestiterint, quam ut lectionem, quam edocti erant, et a maioribus suis traditione acceperant, quamque omnes Judaei propterea eandem esse cum antiqua Mosaica et authentica prophetica existimabant, vocalium et accentuum figuris a se excogitatis accuratissime exprimerent: sicut etiam quod in Vindiciis p. 904. addit, accentibus tantum illum exprefferint, qui suo tempore jam a duobus vel tribus seculis in Judaeorum Synagogis vulgo obtinebat. Ideoque auctori libri Cosri simpliciter affirmanti non vero probanti non credendum esse. At enim vero auctor libri Cosri non simpliciter affirmat, sed argumentatur, cujus argumentationi frustra opponit hoc ipsum, quod in quaestione est, et ab illius vera sententia prorsus alienum, (conf. C. XXVII. §. 3. sqq.) quodque postea multis rationibus refellitur. Et quia in illa argumentatione punctorum receptio inter Judaeos antiquissimos supponitur, frivolum est, quod Cappellus p. 925. sqq. de receptione apud Judaeos recentiores objicit: Omnes quidem Judaeos nefas ducere ab ista lectione, quam punctatio nostra exhibet, recedere, quia nimirum antiqua est, ab annis plus mille recepta, nec aliam habent aut agnoscunt meliorem, superstitione et amore suarum rerum vel occoecati vel inebriati.

§. III.

Buxtorfius P. in Tiberiade P. I. C. VII. extrem. probaturus, universalem punctorum receptionem non potuisse a Tiberiensibus proficisci, urget aemulationem Babyloniorum et Palaestinorum. „Cum gloriosissimi, inquit, „et fastuosissimi Babyloniae Judaei, in sibi ren- „tissimo regno habitantes, Palaestinae vastatae „et magis magisque ruinosae rudera occupan- „tes Judaeos, ipsorumque scholas suae do- „ctrinae auctoritate cito obscurarint, et peni- „tus tandem deleverint, cumque Talmud „Hierosolymitanum suo Talmude Babylónico „oppresserint, et pæne in nihilum redegerint: „quomodo post tot secula istius critici circa „sacram Scripturam studii aeternam laudem „et gloriam solis Tiberiensibus reliquissent. „Quin si Judaei Tiberienses, post Talmud „Babylonicum studiis per mille annos in Ba- „bylonia vigentibus et florentibus, Masoram „et puncta lectionis sacrae confecerunt, quo- „modo id sine scitu Babyloniorum, penes quos „solos omnis doctrinae Judaicae culmen erat, „imo et eorum consensu et approbatione fa- „cere potuerunt?“ His quidem Buxtorfii di- „ctis non inhaerendum esse existimo, quae ni- „hil ad rem faciunt, et prolixis disputationibus „inter Cappellum in Arcano L. II. C. 16. 17. „et in Vindiciis L. II. C. 10. 11. et inter Bux- „torfium F. p. 398 — 416. agitata sunt. Sed „hoc solum ex aemulatione Babyloniorum et „Palaestinorum, quam Cappellus p. 952. non „negat,

negat, sine controversia concludi potest, non videri verisimile, punctorum a Tiberienſibus inventorum artificium Babylonios univerſali conſenſu fuiſſe receptyros.

§. IV.

Hanc univerſalem punctorum receptionem illi non agnoſcunt, qui ſtatuunt, Karaeos puncta velut ſpeciem traditionis rejicere, v. g. Cappellus in Deſenſione Criticae S. §. 72 — 74. Waltonus p. 248. Ipſe Buxtorſius F. p. 300. ſqu. „De Karaeis, inquit, qui omni-
bus traditionibus rejectis ſoli textui Scripturae adhaerebant, legimus, illos olim non ſolum in intellectu et explicatione rerum, ſed etiam in lectione Scripturae multimode inter ſe diſſenſiſſe, quod punctationem ceu legis oralis et traditionum ſpeciem reſpuerent.“ Provocat ad hoc probandum ad locum ex libro Coſri et ad Muſcati adnotata. Sed videtur poſtea ſententiam muſaſſe, ut ex ejus translatione hujus libri apparet. Et revera, ſi dicta auctoris libri Coſri accurate inſpiciamus, ille Karaeis punctorum uſum nequaquam abjudicat. Nam quando in P. III. §. 22. de Karaeis agere incepit, oſtenſurus, eos non omnem Cabbalam ſ. traditionem rejicere, in §. 29. — 32. docet, Moſen librum Legis Iſraëlitis nudum absque punctis vocalibus et accentibus reliquiſſe, et modum lectionis in animis ſ. memoria cuſtoditum eſſe, donec ſigna vocalium et accentuum conſtituta fuerint,

rint, illis quidem valoribus, quos per traditionem a Mose acceperant, atque hoc factum esse a propheta, vel adjuto et instructo vi s. inspiratione divina. Deinde pergit Judaeus §. 33. Si ita se habet traditio oralis, nos et Karaei obligati sumus ad eam recipiendam, et omnes, qui fatentur, legem istam, quae hac forma extat, (scil. cum notis vocalium et accentuum) vocari legem Moſis. Respondet Coſar in §. 34. Haec quidem etiam dicent Karaei, sed posteaquam jam habent legem perfectam, (vocalibus et accentibus notatam,) non opus habent ulteriore traditione (ad explicationem rerum.) Ad haec regerit Judaeus in §. 35. multo magis traditionibus opus esse ad verborum sententiam explicandam, quod exemplis aliquot ostendit, tandemque haec addit: „An audivisti, rex Coſar, de libro „aliquo Karaeorum, qui agat de his rebus, „quas commemoravi tibi circa auctoritatem „magistrorum aut traditionem, in quo non sit „inter ipsos dissensio circa Maſoras, vel puncta, vel accentus, vel circa vetita et licita, „vel circa judicia.“ Ex his luce clarius apparet, auctorem libri Coſri Karaeis usum punctorum tribuere. Quod autem Muscatus in adnotatione ſcribit, Karaeos non solum traditionem explicationis rerum, sed etiam traditionem **מִן פִּי קְרִיָאָה** s. de ratione lectionis rejicere, non de lectione in universum vult intelligi, sed dissensione illa circa Maſoras punctorum et accentuum, ut quando Karaei puncta

ſta a Maſorethis in textu poſita repudiarunt, quae voces honeſtiores in margine ſcriptas designant. Conf. Diatribę *Triglandii* de ſeſta Karaeorum p. 190. ſ. in *Wolſii* notitia Karaeorum p. 316. it. *Ravius* de Synagoga magna p. 136.

§. V.

Ita multi alii Karaeis uſum punctorum tribuunt, ut Io. Morinus in *Exercitat. Bibl.* et Rich. *Simon* in *Hiſtoria Critica* V. T. L. I, C. 27. p. 148. et in *Diſquiſ. Crit.* p. 25. qui obſervat, ſectam Karaeorum rejicere omnes falſas traditiones Judaeorum ut anilia com- menta, recipere autem puncta Maſoretharum et lectionem hodiernam eadem religione ac reliquos Judaeos, atque hoc eſſe argumentum ſatis evidens ad probandam veritatem tradi- tionis quoad puncta. Idem aſſerit in *Cap. 29.* et in *Diſquiſ. Crit. Cap. 12.* p. 92 — 97. ubi de doctrina Karaeorum et libro Aaronis Ka- raei uberius diſſerit, ſicut etiam in ſupple- mento de Karaeis ad Leonis Mutinenſis Opu- ſculum de ceremoniis Judaeorum p. 135 — 145.

§. VI.

Mardochoaeus Karaeus in *Tractatu* ad Jac. Triglandium ſcripto, quem una cum Triglan- dii *Diſſertatione* ſub titulo, *Notitia Karaeo- rum*, I. C. *Wolſius* Hamburgi a. 1714 et 1721. in lucem protulit, p. 150. diſerte aſſerit, to- tam Legem vocalibus et accentibus inſtructam a Moſe

a Mose prodiisse. Idem p. 156. „dispositio
 „Scripturae, inquit, debetur viris Synagogae
 „magnae — eo tempore facta, quo nulla in-
 „ter eos fuit controversia. Propterea in Co-
 „dicibus nostris nihil est superflui vel deficien-
 „tis, nullum *ὁσερον πῶλερον*, nullum Keri aut
 „Chetibh, extra eam dispositionem Scripturae,
 „quae adhuc apud Rabbanitas extat. Et cor-
 „recti quidem Codices apud nos sunt prae-
 „stantissimi, et lectionem Ben Naphtali sequi-
 „mur.“ Conf. *Wolff* Biblioth. Hebr. Vol. II.
 p. 436. Iqu. Itaque hoc Karaeorum exemplo
 non solum universalis punctorum inter Judaeos
 receptio probatur, sed etiam eorum antiqui-
 tas hoc argumento fortissimo evincitur, sicut
 ipse Mardocheus p. 152. pernegat, inventio-
 nem punctorum post oblationem Talmu-
 dis factam esse. Nam, ut *Wolff* ait l. c. p.
 487. „in primis hic probe reputandum est,
 „Karaeos et Rabbanitas, sibi invicem inimici-
 „simos et placitis variis sejunctos, in vocali-
 „bus punctis ita consentire, ut neutra pars
 „alteram criminandi occasionem hinc arripue-
 „rit. Tanta vero concordia exspectari non
 „poterat inter eos, si recentioris aetatis in-
 „ventum fuisset punctatio, nec potius illam
 „ipsam, quae inter utramque sectam nunc est,
 „dissensionem antevertisset.“ Sim. *Ockley* in
 Introduct. ad linguas Orientales Cap. IV. p.
 45. quid de vocalibus et accentibus sentiant
 Karitae, prorsus se quidem ignorare dicit.
 „Quod si autem constaret, postea inquit, Ka-
 raitas

„raitas quoque punctis vocalibus et accentibus usos esse, hinc abunde constaret illorum antiquitas, eo nomine, quod hoc hominum genus se Rabbinorum commentis illudi minime patiantur.

§. VII.

Hujus quidem argumenti vim infringere conantur, qui originem Karaeorum ad seculum VIII. et post tempus obsignati Talmudis rejiciunt, ut Jo. *Morinus* in epistola ad Buxtorfium p. 523. et Rich. *Simon* in *Historia critica* V. T. p. 162. At enim vero utut non possit negari, odium Rabbanitarum adversus Karaeos demum post Talmudis obsignationem maxime invaluisse, quia Karaei Talmudicis traditionibus eandem ac Scripturae S. fidem et auctoritatem tribuere detrectabant; sicut etiam seculo VII. Anan quidam et Schaul filius ejus secessione facta Karaeorum sectam corroborasse dicuntur: Attamen statim ab eo tempore, quo pars Judaeorum traditiones et scita Doctorum sectari incipiebat, quod jam ante Christum natum contigit, pars altera eorum soli literae Scripturae S. inhaesit, qui propterea קראים s. Scripturarii appellati, et a Rabbanitis distincti sunt. Haec uberius confirmat I. G. *Schupartus* in *Diss. de secta Karaeorum* p. 44 — 54. Et sane ad aetatem aera Christiana priorem spectat, quod auctor libri *Cosri* tradit P. III. §. 65. p. 240. temporibus Jehudah Ben Tabbai et Simeon Ben Schetach

ex occasione dissidii inter sapientes et Jannaeum regem sectam Karaeorum incepisse. Conf. *Buddei* Isag. Histor. Theol. p. 1652 — 1656. Ita ipse *Mardocheus* in suo Tractatu Cap. V. p. 30. sqqu. ostendit, Karaeos sub templo secundo jam extitisse. Et *Triglandius* in Diatribe Cap. 3. et 4. antiquiorem Karaeorum originem variis argumentis adstruit. Nam disertam eorum mentionem in Opere *Mischnico* fieri, quod etiam observat *Henr. Houting* ad Tract. Talmud. de principio anni p. 85. Deinde dissensionem eorum cum Rabbanitis jam olim in ejusmodi ritibus et dogmatibus viguisse, quibus destructo templo non adeo vel locus erat vel occasio: Denique quod Cap. XI. extr. addit, Karaeos, cum ipsam punctationem recipiant, tamen ubi superstitio aut ineptiens *περὶ ἐργα* Masoretharum alicubi manus iniecit, et v. g. quibusdam vocibus parum, ut credebant, honestis aliena puncta subjecit, hoc non probare, sed graviter potius castigare, et ex eo inferendum esse, eos jam ante separatos fuisse, quam haec Masorae pars conficeretur.

CAPUT VIII.

de silentio Iudaeorum.

§. I.

Argumentum a silentio scriptorum et historicorum in judicandis rebus gestis caute adhibendum, et ad causas silentii respiciendum

G

est,

est. Nam veritati rei gestae nihil officit silentium ex imbecillitate humana profectum, ubi ab historicis facta nonnulla ignorantur, vel ad singulas circumstantias non accurate attenditur. Neque etiam suspicionem parit silentium de industria observatum, vel ad evitandum odium aut periculum, quando auctor verebatur, ne persona illustris aut celebris laederetur: vel ex partium studio, ne vel sibi vel sectae, cujus partes in se suscepit defendendas, adversaretur. Contra ea omnino dubitationi locus est, si factum memoratu dignum ab auctore antiquo industria fideque claro videamus praetermissum, nec adjunctum ei loco, ubi illius mentionem fieri necessarium videbatur: vel si plane illi facto adversetur, et talia, quae cum illo consistere nequeunt, in medium adferat.

§. II.

Nunc quae sit vis argumenti a silentio in hac controversia, quo utraque pars uti solet, dispiciendum est. Nam Elias Levita et Cappelus provocant ad silentium Talmudis, Josephi, Philonis et Patrum Christianorum, quod postea examinabitur. Hoc vero silentium vel falso praetenditur, vel assertis de punctorum antiquitate nihil officit. Nam auctores antiquos de re quotidiana et sibi notissima, quae ab antiquiori tempore in usu esset, nihil testari, non mirum est: alii punctorum facere mentionem neglexerunt, quod scopus suorum

rum scriptorum non requireret, neque occasio data illud suaderet: denique statuendum est, nonnullos antiquorum auctorum usum punctorum in Codice Hebraeo prorsus ignorasse, adeoque de eo nihil testari potuisse.

§. III.

At enim vero hoc argumentum, quod nos a silentio Judaeorum petimus, maximum pondus habet ad refellendas fabulas Cappelli et sociorum de punctationis negotio a Masorethis Tiberiensibus primum suscepto, et a Ben Ascher et Ben Naphtali absoluto. Ita Jo. Buxtorfius in Tiberiade Cap. VII. extr. hoc argumento utitur: „Cum historia Hebraica „studiorum, cursum et sapientum singularum „generationem ad mille usque annos in Babyloniam prosequatur, in Palaestina autem circa annum Christi 340. post Hillelem principem plane cesset, verisimile nullo modo est, post quingentesimum aut circa sexcentimum a Christo nato annum, vel etiam ulterius tot potentes Tiberiade adhuc extitisse, qui omnium Judaeorum in legenda sacra Scriptura fuerint exercitatissimi, et tam novum, tam admirandum — inventum sine nullo teste, sine omni historia, sine ulla librorum memoria, universae Judaicae nationi, imo toti mundo — teu divinum oraculum acceptandum tradiderint. Deinde cum utriusque Talmud elaboratio, conscriptio, auctores et quidquid ad istorum librorum historiam

„istoriam pertinet, magno studio ab Hebraeis
 „observatum et annotatum sit, quomodo re-
 „ticere potuerunt id, quod circa S. S. genui-
 „nam, avthenticam et aeternam lectionem
 „versabatur?“ Idem argumentum urgent
 Buxtorfius F. p. 377. sqqu. Cooperus p. 151.
 sqqu. Calovius p. 101. sqqu. Owenus p. 377,
 sqqu.

§. IV.

Cappellus autem in Arcano L. II. C. 15.
 respondet 1) in §. 2. se nihil morari, quinam
 fuerint primi illi punctatores, Tiberienses an
 Babylonii, neque an praecise circa annum
 Christi 600. vixerint et floruerint; neque se
 jam disputare, quod numero fuerint, an multi,
 an vero pauci, neque etiam, quibus appellati
 fuerint nominibus: si modo evicerit, nec
 tempore Hieronymi, nec tempore confecti et
 absoluti Talmud punctatos codices extitisse,
 vel, quod Waltonus l. c. §. 55. scribit, si mo-
 do punctatio divinis scriptoribus non adscri-
 batur. „Probaverit aliquis, ita pergit Cap-
 „pellus, punctatores non fuisse Tiberienses,
 „nullamque fuisse Tiberiade circa annum 500.
 „scholam celebrem, an inde evicerit, Esram
 „aut etiam Mosen esse punctorum auctorem.“
 Ita vero se hoc argumento premi intelligit,
 ideoque astute illud alio deflectit, ac si illo
 probare voluerit Buxtorfius, Esram aut Mo-
 sen esse punctorum auctorem, cum potius hoc
 unum intenderit, punctationem Tiberiensibus
 non posse attribui.

§. V.

§. V.

Sed 2) contendit, omnino post R. Judae obitum doctos Judaeos Tiberiade extitisse, qui punctationis opus suscipere potuerint. Provocat a) ad Ab. Esram, qui punctatores אנשי טבריא non temere dixerit, non quod fuerint Tiberienses patria et natione, sed quod Tiberiadem ex Babylonia vel aliunde confluxerint. Contra ea in Cap. 16. §. 5. „Dicamus ergo, inquit, Masorethas punctorum inventores ideo forte dictos Tiberienses, quod Tiberiensis fuerit non vero Babylonius ille, cui inventum signandi vocales et accentus notulis quibusdam primum venit in mentem, quodque Tiberiade primus codex notulis illis signatus sit.“ Ita vero Cappellus fictionibus suis ultro citroque impellitur, nesciens ubi consistat. Sed Buxtorfius F. p. 381. et 402. negat auctores punctorum ullibi dictos esse Tiberienses, et p. 20. sqqu. ostendit, verba Ab. Esrae, nos a Tiberiensibus habere totam punctationem, non de inventione punctorum esse accipienda. Vid. supra Cap. V. §. 1.

§. VI.

b.) Excipi posse dicit Cappellus Cap. 15. §. 4. punctatores fuisse Tiberienses, nec tamen mirum videri debere, quod eorum non meminerit historia Judaica, si dicamus, circa annum Christi 500. Tiberiade egisse unum forte atque alterum doctissimum Rabbinum,

licet publice non legerent, nec frequentem haberent discipulorum coronam, et ab his primum fuisse punctationis initium. Respondet Buxtorfius p. 383. Hoc vero mirandum esse, unum et alterum Rabbinum privatim Tiberiade agentem et obscure latentem tanti momenti opus moliri et excogitare, quin etiam universae nationi Judaicae ita persuadere potuisse, ut statim veluti divinum et a coelo delapsum oraculum cum veneratione summa acceptatum et in sacras tabulas relatum fuerit.

§. VII.

c.) Provocat Cappellus §. 5. ad locum ex *Epiphanio*, Haeres. 30. adversus Ebionitas de quodam Iosepho, Judaeo Tiberiensi, Hillelis principis discipulo, et ex eo liquere dicit, illius adhuc tempore res Judaeorum fuisse florescentes tum Tiberiade tum in aliis vicinis urbibus, et ibi fuisse et scholam et Judaeorum patriarchae sedem, et gazophylacia, in quibus Judaeorum libri recondebantur. Buxtorfius quidem p. 384. nimium concedit Cappello, quando se non negare dicit, fuisse Tiberiade scholam celebrem 500. et amplius post Christum annis, et sapientes magnos et linguae Hebraeae peritissimos, quod ille in *Vindiciis* p. 946 gloriabundus arripit. Recte autem monet Buxtorfius, in hoc loco maxime de Judaeis conversis agi, qualis fuerit ille Iosephus, et gazophylacia Judaeorum conversorum

rum

rum commemorari, et nihili sunt, quae Cappellus l. c. respondet. Sed ad Judaeos reliquos non conversos pertinent, quae addit Epiphanius de patriarcha et illius Apostolis, qui assident patriarchae, et assidue cum illo degunt consulendi gratia, ut referant ad illum ea, quae sunt in lege, h. e. quae sunt ex lege agenda vel omittenda. Nihil autem hic de doctoribus Judaeorum scholasticis occurrit.

§. VIII.

d.) Quando Hieronymus testatur, se opera Tiberiensis cujusdam Judaei usum, qui toti genti erat admirationi, ex eo concludit Cappellus §. 5. Tiberiade certe non vixisse Judaeum illum, quin etiam celebrem isthic habuerit scholam. Falsum ergo esse, post Hillelis obitum Tiberiade cessasse scholas Judaicas. Sed hoc est a baculo ad angulum concludere, quod Buxtorfius p. 387. ostendit. Nam unus aliquis, admirandae etiam imo stupendae doctrinae vir non statim condit Academiam. Ita quamvis in universum Cappello concedatur, post R. Jehuda aut Hillelis obitum Judaeos doctos Tiberiade extitisse, nulla tamen ratione ex eo concludi potest, Judaeis Tiberiensibus punctorum inventionem esse adscribendam, cujus rei nullum in historia Judaica vestigium occurrit.

§ IX.

3.) Cappellus in §. 8. excipit, collationem codicum a Masorethis factam esse rem

multo illustriorem ac punctorum inventionem a privatis quibusdam susceptam, atque etiam illam esse sine ullo teste, sine ulla librorum memoria. Respondet *Buxtorfius* a) p. 390. magnam esse inter utrumque laborem differentiam. Inventionem enim punctorum et primam eorum ad Codices Biblicos adscriptionem rem esse plane novam et singularem: at collationem, descriptionem et emendationem exemplarium jam antea punctatorum rem tum temporis nec prorsus novam nec singularem fuisse. Sed *Cappellus* in *Vindiciis* p. 949. contrarium asserit: collationem punctatorum codicum publicam, quae omnes Judaeos ad lectionem ita constitutam adstrinxerit, qualis hic supponenda sit, satis nobile, illustre et memorandum facinus esse, quod sine teste, sine librorum memoria esse non debuerit: sed punctorum inventionem et adscriptionem a privatis hominibus, nulla publica auctoritate sed privato motu et consilio coeptam et institutam, (quae omnia ille ex ingenio fingit.) quod sine teste sit et librorum memoria, non usque adeo mirum videri debere. Quin mirum videri debet, quod *Cappellus* opponit collationem exemplarium a *Masorethis* institutam, quam ipse alibi negat, propterea quod eam esse putat sine teste et librorum memoria. Notetur etiam illud discrimen, quod punctorum inventio et adscriptio, quam fingunt, variis opinionibus et dubitationibus fuerit obnoxia, sed codicum collatio

latio solo sensuum judicio facta, et statim ab omnibus approbata sit; ideoque potius illa quam haec pro re nova et singulari et memoratu digna habenda sit. b.) Respondet *Buxtorfius*, collationem codicum a Masorethis factam omnino non carere omni teste et librorum memoria. Testari enim de illorum facto exemplar Hillelianum, exemplar R. Ben Ascher, Ab. Esram et Dav. Kimchium aliosque Grammaticos et ipsam Masoram. Proferant, inquit, novitatis punctorum patroni, si possunt, vel unicum simile testimonium propria punctorum inventione Masorethis Tiberiensibus adscripta, et rem magnam eos praestitisse dicemus. Sed *Cappellus* in Vindiciis p. 949. sequi haec testimonia de collatione codicum, quorum vis ex postea dicendis patebit, frustra infirmare conatur. Quin nihil hic opus esse dicit testimoniis, siquidem non argumentis inartificialibus sive testimoniis pugnet, sed artificialibus, rationibus scil. et argumentis a natura rei et variis circumstantiis petitis. Videlicet his artificiis causam obtinere contendit, ut, quae fortasse sunt vel esse possunt, comminiscatur, adeoque rationis suae figmenta velut oracula obtrudat.

§. X.

4.) *Cappellus* §. 9 — 12. hac exceptione utitur: non esse novum neque mirandum, quod nobilis adeoque admirandi alicujus inventi primum initium primusque auctor sit

obscurus et vero plane ignotus, sicut v. g. acus magneticae et nauticarum pyxidum, tormentorum bellicorum et pulveris pyrii, artisque typographicae. prima inventio ignoretur. Utut autem concedamus, huiusmodi rerum, quae a tenuibus initiis successu temporis ad aliquam perfectionem perductae sunt, primam inventionem ignorari posse, ut quae hominum ejus aetatis attentionem non excitavit, ut eam in literas referrent: attamen artificii punctorum longe alia est ratio. Nam si puncta a Masorethis inventa et Codicibus adscripta sunt, hoc simul et semel fieri debuit, ut Elias Levita opinatur, cum quo Buxtorfius P. in Tiberiade agit, ideoque verisimile nullo modo est, tam novum et illustre inventum sine teste et librorum memoria esse, et universae Judaicae nationi ceu divinum oraculum tradi potuisse. Sed Cappellus statuit, punctationis artificium a parvis initiis crevisse, et successu temporis per quinque secula ad perfectionem perductum esse, quae ejus hypothesis quam sit a ratione aliena, suo loco ostenditur in Cap. XXI. §. 41 — 44.

§. XI.

5.) Quando Buxtorfius in Tiberiade ita argumentatur: Cum utriusque Talmud historia magno studio ab Hebraeis annotata sit, quomodo reticere potuerunt id, quod circa S.S. genuinam lectionem versabatur: Cappellus in Arcano L. II. C. 16. §. 1. respondet, nec ita cer-

certam esse confecti Talmudis historiam, notatque dissensionem inter Eliam Levitam et R. Abraham Ben Dior, quorum ille anno mundi 3989. hic vero a 4266. Talmud absolutum esse dixit. Sed Buxtorfius F. p. 397. docet, manifestum esse errorem memoriae apud Eliam, qui annum absoluti Talmudis Hierosolymitani pro anno absoluti Talmudis Babylonici posuit. Deinde Cappellus inde factum esse dicit, ut Talmudis historia forte sit notior aliquanto, quam sit illa inventorum punctorum a Masorethis, quia Juris Judaici studium tum ferret, ejusque cognitio multo pluris fieret inter Judaeos, quam studium Masorethicum. Sed haec ratio ipsius Cappelli hypothesei obest, cum potius illi statuendum esset, in eodem pretio apud Judaeos fuisse studium Grammaticum et Criticum, ac quidem fuit primis quinque seculis studium Juris Judaici.

XII.

Denique traditio de Masorethis Tiberiensibus erroris convincitur ex eo, quod dicitur Tiberias מעוין fuisse, quod vulgo exponunt Moesiam, quasi Moesia Paphlagoniae aut Bithyniae intelligenda sit, ut scribit Munsterus in Opere Grammatico p. 17. quod absurdum est, et in Elia ignorantiam Geographiae proderet. Hinc nonnulli exponunt, ex Asia, ut Buxtorfius F. p. 6. sed ita Elias בעוין scripsisset. Quia vero etiam R. Dav. Kimchi scribit in Michlol,

לבני מעוין חיה טבריה

et

et R. Jacob, auctor dispositionis Masorae impressae,

מעוה הנקראת טבריה

intelligendum est, מעוה esse Synonymum Tiberiadis, quae vox, quia ט fortassis est mater lectionis, omnino legi potest Moesia s. Mysia. cf. Buxtorffii Tiberias P. I. C. IV. init. Hujus autem vocis veram rationem expiscari non vacat, an Rabbinii Tiberiadem confuderint cum Tiberiopoli in Phrygia ad fines Mysiae, vel an Tiberiadi, quae urbs ab Herode Tetrarcha condita nomen acceperat a Tiberio Caesare, etiam postea Moesiae nomen impositum fuerit. Certe ex eo etiam manifestum est, quam incerta sint, quae de Masorethis Tiberiens, traduntur.

CAPUT IX.

de silentio Cabbalistarum.

§. I.

Lud. Cappellus in Arcano L. I. C. 5. §. 1 — 3. antiquitati punctorum opponit hoc, quod scriptores Cabbalici allegorias et mysticas interpretationes ex solis textus Hebraici consonis s. literis, ex earum nempe inversione, metathesi, aut varia et multiplici permutatione, nullas autem omnino ex vocalibus aut accentibus exstruant, imo altum de istis apud eos sit silentium. Atque hoc certissimum esse argumentum, antiquiores ignorasse plane hos-

ce

ce apiculos, et recentiores, v. g. auctorem libri **יצירה**, (vid. in Vindiciis p. 850.) si non ignorarunt, tamen eos non esse a Deo aut Mose, sed a Tiberiensibus Masorethis, sibi persuasum habuisse.

§. II.

Buxtorfius autem p. 52. squ. negat consequentiam, 1.) quia etiam recentiores multi Codicis Hebraei interpretes, qui diu post Masoretharum seculum vixerunt, nullam, in magnis etiam et multis voluminibus, ullius vocalis mentionem faciunt, maxime Darschanim et Mystici, quod eorum genus scribendi et commentandi hoc non exigeret. Nulla hic est responsio Cappelli in vindiciis p. 851. quia non intelligere voluit, Buxtorfium non ad prius, sed ad alterum conclusionis suae membrum respexisse.

§. III.

2.) Quia hoc, quod in figuris punctorum non tanta, quanta in literis, mysteria quaesiverint, inde quoque provenire possit, quod literas crediderint immediate a Deo originem duxisse, et digito ipsius in Decalogo esse consecratas, puncta vero non item, sed ab Esrademum inventa. Adde, inquit, quod ne quidem hoc fortasse universaliter verum, scil. quod Cabbalistae non tanta in figuris punctorum mysteria quanta in literis quaesiverint, quia eorum libri omnes ad nostram aetatem non

non pervenerunt. Haec est sententia ultimorum verborum Buxtorfii, quae carpit Cappellus in Vindiciis p. 851. §. 3. quoniam illa male interpretatus est. Eandem ob causam ex illius responsione perverse colligit, a Cabbalistis ex literis in solo Decalogo, non vero in ceteris sacris libris mysteria captari debuisse: sicut etiam frustra Cabbalisticum scriptorem, R. Gecatilja et auctorem libri Sohar responsioni Buxtorfii opponit, qui, quod ipse negare non potest, ex vocalium figura, nomine, situ et officio mirabilia mysteria eliciunt. Nam si non oportuit Buxtorfium hac uti responsione, non etiam debuit Cappellus suum illud argumentum opponere, quod mox citati auctores fortiter refellunt.

§. IV.

3.) Hanc causam dari posse dicit Buxtorfius, quia vox nudis literis scripta est instar materiae, quae ad varias formas recipiendas est apta: puncta et accentus rationem habent formae, spiritus et animae, unde vox punctata est in plenitudine et perfectione sua, ac proinde sine piaculo non potest amplius immutari: sicut R. Bechai dixit, vocem non punctatam varios admittere sensus, punctatam autem non nisi unum. Cappellus in Vindiciis p. 851. §. 4. 5. iterum vim hujus responsionis non percepit, unde, quae non quadrant, in medium adfert. Sed Cabbalistae, quod ex certissimis documentis et exemplis patescit, ut

de silentio Cabbalistarum. III

ut liberum ipsis esset, quascunque allegoricas et mysticas interpretationes e textu S. S. exsculpere, ab antiquissimis temporibus puncta vocibus adscripta negligere et omittere coeperunt, adeoque vocabulorum lectionem et conjunctionem pro lubitu diversis modis effingere, et contextui diversas formas inducere ausi sunt. Inde consuetudo orta est Legem et postea etiam reliquos libros sacros nudis literis, omiſſis vocalibus et accentibus exscribendi: quin etiam fabula in vulgus sparsa, et per traditionem ad posteros propagata est, quod libri sacri primum solis consonantibus ab auctoribus sint exarati, puncta autem sequiori tempore inventa et addita sint. Jam quia scriptores Cabbalistici et Allegorici puncta prorsus negligere soliti sunt, tanquam suo artificio adversa, haec ratio est praecipua, quod non etiam ex vocalibus et accentibus allegorias et mysteria exsculpservnt, adeoque ex eo nihil effici potest contra punctorum antiquitatem.

§. V.

Deinde negat Buxtorfius p. 53. antecedens argumenti Cappelliani, et ostendit, cum in antiquioribus tum in recentioribus scriptoribus Cabbalisticis multiplicem omnino vocalium et accentuum mentionem non solum generatim, sed etiam nominatim et sigillatim inveniri. Non autem jam inhaerendum esse puto disputationi de Cabbalists recentioribus, qui post Talmudis obſignationem vixerunt, vel

vel quorum aetas incerta est, quos in scenam producit Buxtorfius p. 55 — 67. cujusmodi loca nostram causam parum juvant, et solummodo virorum singularium praeclaram de punctis opinionem ostendunt: ideoque etiam exceptionibus Cappelli in Vindiciis p. 852. §. 7 — 12. aliquid reponi non opus est.

§. VI.

At omnino Cabbalistarum antiquiorum ratio habenda est, quorum dicta argumentum Cappelli destruunt et probant, puncta ante Talmudem extitisse, et originem eorum divinam esse agnitam, cujusmodi sunt liber **בְּהַר** et liber **זוֹהַר**, qui ex pluribus foliis ad nostram aetatem pervenerunt. Ex libro Bahir, quem R. Nechónja, Christo servatore nostro antiquior, composuit, ut docent liber Juchasin et Zemach David, a R. Bechai ad Gen. XVIII. 3. hoc dictum citatur: Talia sunt puncta (**נְקוּדָתַיָּא**) cum literis legis Moïsi, qualis est anima vitalis in corpore humano.

§. VII.

Loca autem ex libro Sohar caute sunt adhibenda, ut distinguatur Sohar antiquum, quod est Commentarius in Deuteronomium a Sohar novo, quod continet Midrasch super Ruth, Canticum et Threnos, et Tikkunim s. correctiones, cum expositione vocum difficultiorum. Nam loca ex Sohar novo, quae Buxtorfius in Tiberiade p. 70 — 75. promiscue

recenset, quamvis luculenta sint, omittenda esse puto, ne exceptionibus detur occasio. Sed ex Sohar antiquo haec loca ex Buxtorfio repetam, quando in principio libri haec leguntur: „Istud punctum est semen in medio istius palatii, semen trium punctorum, Cholem, Schurek, Chirek. — Sicut vocales sonum edentes, et in sono ipsarum eunt post ipsas literae et puncta, et moventur post eas, sicut exercitus post regem suum. Corpus sunt literae, et spiritus puncta: omnia ista proficiscuntur profectionibus suis post vocales, et consistunt in statura sua. — Secretum נְחֻמָּה, rei s. verbi est Sarka, Makkeph, Schophar holech, Segolta. — Punctum unum si fuerit infra, est Chirek, si supra, est Cholem, si fuerit in medio, est Schurek: si tria ista puncta fuerint simul, sunt Segolta, Schalschelet, Schurek (scil breve s. Kibbuz) Segol.“

§. VIII.

Jam Cappellus in Arcano L. II. C. 3. §. 2. fatetur, loca, quae ex libris Sohar et Bahir proferuntur, tam manifestam et apertam facere punctorum mentionem, ut, si libri illi tantae sint antiquitatis, quantam jactant Judaei, dubium non sit, puncta longe ante 400 a Christo nato annum in sacro V. T. textu fuisse consonantibus adjuncta. Verum in hoc integro Capite et in Vindiciis p. 854 — 857. testimoniorum ex Sohar et Bahir productorum auctoritatem et pondus infirmare summa

vi adnititur: quod etiam faciunt Morinus in Exercitat. Bibl. et in Epistola ad Buxtorfium p. 532. Waltonus in Prolegom. III. §. 43. 52. Rich. Simon in Disquisit. Crit. p. 51. et Zanolinus in Lexico Chald. Rabb. p. 346. squ. 597 — 600. Ipse Buxtorfius P. in libro de Abbre- viaturis Tit. רשבי, Zeltnerus in Enneade Quaest. p. 71. squ. et Wolfius in Biblioth. Hebr. Vol. I. p. 906. 1137. squ. antiquita- tem horum librorum in dubium vocant.

§. IX.

Contra ea antiquitatem maxime libri So- har et vim testimoniorum ex eo productorum strenue defendunt Buxtorfius F. p. 67 — 75. Cooperus p. 103 — 112. Rosenrothius in Praefat. ad Tom. II. Cabbalae denudatae, Nic. Lutkens in Diss. de libro Sohar, Lipsiae 1706. habita, et Christ. Schöttgenius in Diss. de Christianismo auctoris libri Sohar, ejusque Vindiciis adversus Glaesenerum in Horis Hebr. et Talmudicis Vol. II. p. 902. squ. 936 — 940. Quamvis autem utriusque partis argumenta diligentius ponderaverim, et affir- mantium rationes validiores mihi videantur, nihil tamen certi definiri posse existimo: ideo- que his locis ex Bahir et Sohar ad probandam punctorum antiquitatem lubens abstineo, suf- ficere arbitratus, quod ad illam refellendam nihil ex scriptoribus Cabbalisticis proferri possit. Nam si punctorum adversarii horum librorum antiquitatem non agnoscunt, dicant nobis

nobis bona fide, quipam sint isti Cabbalistae Ante-Talmudici, qui nulla in punctis, sed omnia in literis mysteria veniunt. Igitur corrui haec obiectio, desumpta ex libris Cabbalistarum antiquis, quos nunquam viderunt, nec nominatim indicare possunt.

C A P U T X.

de Cabbalistarum traditione.

§. I.

Jo. Morinus in Exercitat. Bibl. L. I. p. 196. opponit traditionem Cabbalistarum, quod Lex olim sine distinctione verborum et periodorum scripta sit, ut esset quasi unus Palucus. „Cabbalistarum sententia est, inquit, quam ceteri Judaei amplectuntur, Legem a Mose scriptam fuisse non modo sine punctis, accentibus et distinctionibus versuum, sed etiam sine dictionum separatione et formatione, ita ut tota lex esset velut una longissima dictio, cujus distributio in varias dictiones oretenus a Deo Mose tradita est, ut scribunt ex eorum sententia R. Moses Bar Nachman in prooemio Commentarii in Legem et Elias Levita in tertia Praefatione Masorethica.“ Quam Morini observationem non pauci philologorum primi ordinis coeco assensu comprobarunt. Sed I. Gottfr. Tympius in Commentatione critica a. 1750. edita ostendit, indistinctam antiquorum Ebraeorum scripturam esse recens commentum Morinia-

num. Primo quidem in §. 4—7. docet, hac hypothese non solum vocalium et accentuum antiquitatem et auctoritatem everti, sed etiam eos ipsos, qui existimant, vocum Hebraicarum genuinam significationem et legitimam pronuntiationem sine ullis interpunctionum et vocalium indiciis posse certo cognosci, non multum eadem traditione gloriari debere, quia indistincta huiusmodi scriptio cum tanta ambiguitate sit conjuncta, ut omnem ingenii vim et accuratissimam diligentiam ubivis fere fallat, et vix ullibi ad certum et constantem sensum redigi possit. Deinde quando Morinus Cabbalistarum sententiam ceteros Judaeos amplecti perhibet, Tympius §. 13. observat, praeter Eliam et Nachmanidem neminem ex Cabbalisticis aut Judaeis reliquis repertum esse, qui de hoc scribendi more aliquid tradiderit.

§. II.

Inprimis postea loca illa Eliae et Nachmanidis diligentius considerat et examinat, ostenditque, ex illis nequaquam, quod Morinus vult, elici posse. Sic §. 15. Tympius disquirat, quo scopo ad Cabbalistas Elias provocet, et quid de iis affirmet. Verba Eliae in Praefat. tertia p. 53. haec sunt: „Sed hoc verum est, nec ullum de eo dubium, quod „ista lex, quam Moses Israelitis publice proposuit, fuerit liber simplex (משפ) sine „punctis et sine accentibus, et sine distinctione versiculorum, sicut hodie videmus. Et „secun-

„secundum sententiam Cabbalistarum tota lex
„est instar unius versiculi, vel ut quidam di-
„cunt, instar unius vocis, (quae deinde in
„voces alias s. minores dividitur,) unde pro-
„deunt nomina sancti benedicti, ut scribit
„Ramban in prologo sui commentarii in Le-
„gem.“

§. III.

Hic Tympius observat, Eliam quidem hoc
ut certum et universali omnium Judaeorum
consensu approbatum affirmare, quod Moses
puncta et accentus publico exemplari Legis
non apposuerit: sed quae de Cabbalistarum
sententia addit, falso de eodem publico Legis
exemplari vulgo accipi solere, quia Pronomi-
ne **אני** pro Verbo usus est, quod non in Prae-
terito, sed in Praesenti ex linguae genio ex-
ponendum sit. Eliam potius indicare, quo-
modo lex Mosaica in universum adhuc com-
parata sit, seu quomodo se habeat in censu
Cabbalistico, eamque ceu unicum versiculum
seu vocabulum considerari, ut varia mysteria
pro lubitu ex diversa literarum combinatione
elici possint.

§. IV.

Jam Tympius in §. XVII. dicta Nachma-
nidis, ad quem Elias provocat, proponit, et
inprimis haec ejus verba notat: „Et videtur,
„quod Lex descripta igne nigro super igne
„albo eodem modo, quem commemoravimus,

„se habuerit, quod fuerit scriptio continua
 „sine distinctione vocum: et fieri poterat in
 „lectione ejus, ut legeretur juxta nomina
 „(divina,) et legeretur etiam juxta lectionem
 „nostram secundum sententiam Legis et prae-
 „ceptorum. Quae data fuit Mosi magistro
 „nostro secundum divisionem lectionis prae-
 „ceptorum, et tradita ei fuit oretenus lectio
 „ejus secundum (divina) nomina.“ Deinde
 in §. 18—20. disquirat, quid ex his verbis
 confici possit. Ut reliqua omittam, indistin-
 cta scriptio hic tribuitur non legi per Mosem
 datae, (nam haec data est secundum distin-
 ctam lectionem praeceptorum,) sed legi quae
 descripta est igne nigro super igne albo (ante
 mundi creationem,) et quae Mosi spectanda
 in monte Sinai exhibita fuerit, ut in eam
 introspectiens omnigenae sapientiae et scien-
 tiae thesauros cognosceret. Quae lex ignea
 continuo literarum ductu sine ullis vocum in-
 terstitiis et sine signis vocalium et accentuum
 apparuisse a Cabbalisticis fingitur, ut literae
 tum in voces historicum et legalem sensum
 fundentes colligi, tum etiam alia combina-
 tione facta in nomina divina compingi potue-
 rint. Satis autem perspicue Legi Mosi ma-
 nu scriptae vocum intervalla Nachmanides at-
 tribuit, ut non ulla cum veri specie Elias et
 Morinus ad illius patrocinium pro indistincta
 scriptura Mosaica provocare potuerint.

§. V.

At enim vero Morinus hanc scribendi rationem ex consuetudine simili antiquorum Graecorum et Romanorum probare suscipit, quando l. c. ita pergit: „Constat enim ex antiquis Graecorum et Romanorum marmoreis et inscriptionibus, nec non ex multis antiquissimis manuscriptis, tam Graecis quam Latinis, quae adhuc in Bibliothecis visuntur, Graecos et Latinos, etiam post inventam Rhetoricen, dictiones scribendo ab invicem saepe non distinxisse, nedum periodos periodorumque membra.“ — Nos quidem, ne indocti et simplices videamur, hoc non negamus, probe gnari, quid antiquitatum scrutatores de his rebus tradiderint. Huc spectat Cl. Salmasii epistola ad Sarravium, quam Morhofius in Polyhistore L. I. C. 7. §. 3. legendam exhibuit, et ex qua duo momenta in rem nostram notare lubet. Nam primo asserit, quod uno ac perpetuo ductu sine ullo interstitio voces omnes exarari consueverint, et sententiae etiam continuari, nisi quod ubi perfecta fuerat sententia, non in eadem linea alteram auspicarentur, sed in principio alterius lineae sive versus inchoaverint. Inde natam esse distinctionem per versus, qui majores aut minores fuerint, prout sententia pluribus aut paucioribus verbis absolvebatur. Igitur si antiqui saltem sententias absolutas per versus distinxerunt, non video, quomodo ex hac scribendi ratione contra distinctionem

Hebraicam argumentari aliquis possit. Deinde observat Salmasius, et certum esse dicit, indistinctam hanc scribendi rationem in libris et monumentis publicis diu observatam esse post repertas distinctiones. Igitur argumentum satis infirmum est, quod ex indistincta scribendi ratione ad negandum usum distinctionum ducitur, cum interpunctionis signa jam Ciceronis aevo adhiberi consueverint, et nihil impediat, quin ad priora tempora illa referamus. Quin Aristoteles verbis disertis interpunctionis mentionem facit, quando Rhetor. L. III. C. 5. Omnino autem, inquit, oportet facile legi et proferri posse, quod scriptum est. Tale vero est, cui non insunt multae constructiones, nec quae non facile possis interpungere, cuiusmodi sunt scripta Heracliti. Ego autem non intelligo, quomodo Aristoteles verbo *διασιζαι*, et Cicero verbo *interpungere* in hanc rem uti potuerint, nisi tum notae interpunctionis, quaecunque deum fuerint, receptae usu fuissent.

§. VI.

Non hic tacenda sunt duo argumenta alia, solutu facilia, quibus indistinctam Codicis Hebr. scriptionem evincere cupiunt. Nam proferunt scitum Talmudicum, ut librum Legis descripturus inter quodlibet vocabulum spatium relinquat tantum, quantum litera minima caperet. Unde satis patere existimant, ante hanc latam legem vocabula nullis intervallis

vallis distincta fuisse, quia alioquin lex haec fuisset frustranea. Sed hic non dicitur, spatium antea non relinqui solitum, vel in posterum esse relinquendum, sed modo quantitas spatii, ne justo majus aut minus sit, determinatur. Maimonides in Tractatu de Tephillin, Mesusa et libro Legis, Cap. VII. leges in describenda Lege observandas diligenter exponit, atque etiam §. 7. et 10. leges commemorat de spatio quatuor linearum inter unum et alterum Pentateuchi librum, et spatium novem linearum inter singulas Paraschas relinquendo. Conf. Voisinii Adnotatio ad Martini Pugionem fidei, p. 104 — 111. et Bashuyfen Observationum sacr. Lib. I. qui Maimonidis illud Caput VII. una cum VIII. IX. X. cum notis exhibet, p. 3 — 6. Quis vero ex eo colligat, etiam inter Pentateuchi libros et Paraschas antea nullum plane spatium esse relictum.

§. VII.

Argumentum alterum ex eo petunt, quod Masorethae, et etiam Talmudici passim notent voces, in quibus scribae male et contra divinorum auctorum mentem divisionem instituerint, dum dirimendas voces reliquerint indivisas, aut in duas distraxerint non dividendas, aut literam aliquam male priori vel alteri vocabulo adjunxerint: quodque Graeci interpretes in textu Hebraico multas voces legerint, literarum compositione vel divisione

ab hodierna lectione discrepantes. Atque ex eo apparere putant, diu post Babylonicum exilium et Esrae aetatem hunc morem inter Judaeos viguisse. Quod argumentum *Tympius* l. c. recenset, et satis firmum esse dicit. Sed facilis est responsio. Nam utut concedamus, jam antiquis illis temporibus in uno atque altero codice voces male divisas repertas esse, quas Talmudici et Masorethae notarunt; nulla tamen cum veri specie ex codicibus continua omnium literarum scriptione compositis originem habuisse dicuntur. Quin potius ex illis adnotationibus colligendum est, determinatam omnium vocum distinctionem in codicibus exhibitam esse, a qua scribae nonnunquam vel ex errore vel ex studio hypotheseos recesserint. Et qui Versionis Alexandrinae, qualis hodie extat, immanes et innumeros errores consideraverit, ex quibus admodum pauci ex hoc fonte orti videntur, non potest cum ratione cogitare, illius auctores voces aliquas, nedum omnes, indistinctas in suo codice Hebr. habuisse.

CAPUT XI.

de libro Legis punctis nudo.

§. I.

Elias Levita p. 53. certum esse dicit, minimeque dubium, Legem, quam Moses proposuit Israëlitis, fuisse librum omnibus punctis et accentibus nudum, adeoque sine ulla
versicu-

versiculorum distinctione, quomodo hodie videre est. Eandem rationem *Cappellus* in Arcano L. I. C. 4. punctorum antiquitati opponit, et §. 14. „Cum Judaei, inquit, per „universum terrarum orbem librum Legis in „Synagogis habeant, et religiosissime servant, „nullis vocalium aut accentuum notulis distinctum; hujus rei non alia reddi ratio potest, quam quia sic faciendum et perpetuo factum esse, a suis majoribus per traditionem acceperunt. Jam vero traditio illa aliquo procul dubio nititur fundamento, nec aliud ulla cum veri specie adferri potest, quam quia constans semper fuit et indubitata apud eos opinio, Librum Legis a Mose descriptum et in arca repositum, (quem suo isto hodierno Legis volumine referre et adumbrare volunt,) hoc modo, sine ullis vocalium et accentuum notulis ab eo exaratum.“

§. II.

Buxtorfius p. 40. antecedens hujus argumenti concedit, imo plus dat, quam petebatur, videlicet librum Legis punctis notatum a Judaeis פסוק, profanum censer, quamvis etiam ex eo aliquis puncta eraserit. *Cappellus* autem, quando in *Vindiciis*, p. 819. respondet, omnino Codicem punctatum profanum dici, quia archetypo non punctato non est similis, et quia puncta excogitata et addita sunt a Masorethis in profani vulgi et idiotarum ex plebe Judaica gratiam, principium petit,

petit, et vim vocis **חֶסֶד** non intellexit. Nam illa voce hoc volunt Judaei, punctatum Codicem vulgari et privato usui esse destinatum, cum contra punctis destitutus usui publico in Synagogis inservire debeat. Ita futilis est observatio Cappelli in Arcano l. c. et Morini in Epistola ad Buxtorfium p. 542. ab auctore libri Sopherim et a Maimonide in Tractatu de libro Legis prolixissime tradi rationem scrupulosam tum conficiendi et construendi, tum etiam describendi librum Legis usque ad minimas minutias, et ne verbulum quidem doceri de punctis. Nam animadvertere debent, scriptionem tantum Codicum Synagogicorum ibi doceri, ubi omnino nihil de punctis dici poterat, quibus carebant.

§. III.

Nunc ut ad ipsum Cappelli argumentum respondeam, illud aliquam vim habere videbitur, si Judaei in universum puncta recens esse inventum crederent, vel si certum demonstratumque esset, usum libri Legis punctis nudi in Synagogis non aliam habere causam, quam ut exemplar Moysis authenticum adumbretur, quod Cabbalistsae solis literis exaratum esse finxerunt. Sed quia contrarium extra controversiam positum est, et Judaei omnibus temporibus divinam punctis auctoritatem tribuerunt, atque etiam alterum illud falsum esseprehenditur, cum codices Synagogici notas Keri in margine exhibeant,

ant, quae Mosis aevo nondum extiterunt; hujus consuetudinis aliae rationes adferendae sunt, quas in promptu habemus.

§. IV.

Nam hoc institutum primam originem sine dubio habuit cum studio allegorico et mystico, quod non diu post exilium Judaeorum Babylonicum in interpretatione librorum sacrorum coeptum est adhiberi. Videlicet Cabbalistsae, ut liberum illis esset, quasunque allegoricas et mysticas interpretationes e textu S. S. exsculpere, puncta textui adscripta negligere aut mutare ausi sunt, ut vocabulorum lectionem et conjunctionem pro lubitu diversis modis effingere, et textui diversas formas inducere possent. Hujus rei in scriptoribus Cabbalisticis et allegoricis antiquis et in ipso Talmude exempla plurima occurrunt, sicut idem mos ab hoc hominum genere per omnia secula observatus est, ut foecundior esset Legis scriptura, pluresque sensus admitteret. Comprobatur hoc ex locis Rabbinorum, quae Buxtorfius p. 45 — 47. produxit.

§. V.

Jam vero cum Cabbalistsae has ob causas puncta adscripta negligere aut mutare primum auderent, deinde puncta in codicibus prorsus omittenda esse statuerunt. Et ut huic facto auctoritatem conciliarent, persuaserunt suis popu-

popularibus, Mosen non solum Decalogum sine punctis accepisse, sed etiam librum Legis integrum sine punctis conscripisse, quod figmentum per traditionem ad posteros propagatum est, qui illud pro vero acceperunt, quamvis alii nonnulli, ut R. *Asarias* in *Meor Enajim* P. III. C. 59. de eo adhuc dubitari posset censerent. Huc spectat locus in libro *Cosri* P. III. §. 30. ubi ad quaestionem Judaei, quomodo Moses librum Legis Israelitis reliquerit, Rex Cosar ita respondet: „Sine dubio fuit liber simplex et nudus absque vocalibus et „accentibus, sicut hodie videmus libros Legis: „quia alioquin fieri non posset, ut omnes „(in eo sine punctis scribendo) ita constanter „consentirent.“ Quin omnino hoc fieri potuit, quia summa fuit Cabbalistarum inter Judaeos auctoritas. Deinde confinxerunt, puncta esse partem legis oralis, quam non licuerit scripto consignare, hinc tradita esse Mosi, non ut adscriberentur, sed ut in mentibus custodirentur. Vid. supra Cap. V. §. 2.

§. VI.

Ita Buxtorfius p. 41. sequ. notat verba Mosi Hannakdan, auctoris Commentarii de punctis et accentibus in calce Bibliorum magnorum Venetorum: „Verissimum est, quod punctatio data sit Mosi in monte Sinai, — Verum non data fuit ut adscriberetur, quia eadem est ejus ratio, quae legis oralis.“ R. *Arkevolti* in libro *Arugath Habbossem* ita scribit:

bit: „Nos statuimus, quod puncta et accentus creaverit Rex mundi una cum ipsa lingua, fuerintque penes ipsum מונות, „(Buxtorfius divisim legit מות מון, sed fortasse legendum מונות, verae eorum figurae, quae conveniebant legi nostrae sanctae, „donec data fuerunt puncta Mosi in monte Sinai in figura et forma sua una cum reliqua lege orali, ut non permissum fuerit scripto ea propalare. Cum vero concessum fuit „scripto comprehendere legem oralem, necessitate temporis sic requirente, permissum „quoque fuit ob eandem rationem docere „figuras punctorum et accentuum per scripturam, quas antea praeceptor discipulum „suum ore docebat.“ Haec et similia Rabbi- ni recentiores statuerunt secundum doctrinam veterum Cabbalistarum, quae seculorum decursu speciem veri induit.

§. VII.

Hinc etiam factum est, ut Judaei jam antiquissimis temporibus vel sponte sensim paulatimque, vel sanctione publica inducti, consuetudinem introducerent utendi in Synagogis codicibus non punctatis: quo respicit R. Bechai, quando in Commentar. ad Num. XI. 15. et hac de causa, inquit, jussi sumus non punctare librum Legis. Accedebat alia ratio, qua haec consuetudo confirmata est. Nam cum liber Legis Synagogis destinatus ex institutis Judaeorum veterum, quae in Tractatu

tu Sopherim et a Maimonide in Tractatu de libro Legis describuntur, ad extremum usque apicem debeat esse correctus et emendatus, difficillimum autem quin impossibile fuerit ulli scribarum diligentiae satis cavere, ne in adscribendis istis apiculis saepius errent, atque ita vix ullus ullibi Liber **רש"ל** s. legitimus haberi potuisset: statuerunt librum Legis *talem* sine punctis scribendum esse, cum etiam tanta in illo exemplari punctis instruendo necessitas non fuerit, quia nonnisi doctiores in illo legunt. Ita ratiocinatur Buxtorfius p. 50. cui Cappellus in Vindiciis p. 817. ita respondet: „Quasi vero major sit in addendis libro Legis, apiculis illis, quam in reliquis codicibus vulgaribus difficultas.“ Sed omnino major est difficultas, quia hic *אַרְבַּעַיִם* multo major requiritur, ac in libris vulgaribus describendis. Ut taceam, eandem difficultatem sine dubio in causa fuisse, ut Judaei ab antiquissimo tempore codices vulgares non solum Pentateuchi, sed etiam reliquorum librorum sacrorum sine punctis exscribere coeperint, et talibus plerumque codicibus uti consueverint, quo pacto etiam punctuationis scientia sensum oblivioni data est, et restauratione opus habuit. Sic R. *Asarias* l. c. fieri facile potuisse dicit, ut, qui in ejusmodi linguis, quae puncta vocalia habent, eruditi essent, saepe puncta omitterent, ex eo tamen non sequi, illa natura sua adesse non debuisse. Atque ita in, *vanum* abeunt, quae Cappellus in

in Arcano L. I. C. 4. §. 15. huic rationi a difficultate librum Legis sine omni mendo describendi desumpta opposuit.

§. VIII.

Ipsam autem argumentum de libro Legis punctis nudo quam nihil efficiat contra punctorum antiquitatem, ex dictis apparebit. Sic non opus habemus ea ratione, quam nonnulli in subsidium adhibent, quamque Cappellus in Arcano l. c. §. 17 — 20. et in Vindiciis p. §17. non quidem refellit, sed suo more multis verbis exagitat, quod liber legis duplex a Mose, alter cum punctis, alter sine punctis conscriptus sit. Contra ea nullius momenti sunt, quae adhuc ab adversariis opponuntur
1) de pericope Num. VII. 19 — 83. vocalibus non instructa, tanquam reliquiis Pentateuchi Mosaiici non punctati. Nam omissae sunt vocales a Judaeis recentioribus compendii causa, quia dicta a v. 12 ad 18. deinde iisdem terminis, variatis modo personarum nominibus, undecies repetuntur. Vocales autem ab initio adscriptas non fuisse, probari nullo modo potest. Accentus non sunt omissi, quia v. 12. 13. 19. 20. 72. accentus nonnulli alii ob diversum vocum numerum requiruntur.

2) Obijciunt codices manuscriptos antiquos, qui punctis carent, vel in quibus puncta a recentiori manu sunt addita. Quod quidem monstrat morem Judaeorum, qui satis
I anti-

antiquus est, codicibus non punctatis utendi, cujus ratio modo indicata est: sed nequaquam ex eo efficitur, minorem esse punctorum quam literarum apud Hebraeos auctoritatem, praesertim cum codices omnes, qui hodie extant, aetate posteriores sint eo tempore, quo ab ipsis adversariis puncta inventa dicuntur.

3) Urgent hoc, quod Judaei, si puncta esse a Deo et literis coeva credidissent, utique illa non omisissent, sed omnibus exemplaribus semper adscribenda curassent. Atqui si considerare volent, Judaeos non sibi religioni duxisse, puncta textui adscripta negligere et legendo permutare, ut animi sui figmenta exsculpere possent: an mirum illis videbitur, quod puncta plane omittere nonnunquam ausi sunt.

CAPUT XII.

de silentio Talmudis.

§. I.

Elias Levita p. 60—62. sententiam suam, puncta vocalium et accentuum non ante Talmud obsignatum extitisse, ex eo probat, quod in omni textu Talmudis non ullum vestigium vocalis aut accentus reperiatur. Nam si talia signa habuissent, inquit, qui fieri potuisset, ut non aliquando vocalis alicujus — aut accentus — mentionem facerent. Confirmari putat suam sententiam ex formula Talmudica,

dica, ne legas sic, sed sic, scil. cum aliis vocalibus, item ex altera formula

יש אם למקרא יש אם למסות

Nam si puncta de monte Sinai habuissent, et ea in textu sacro expressa fuissent, non auros fuisse jubere, ut aliter verba legantur. Provocat etiam ad fabulam Talmudicam in Baba Bathra, ubi Joab dicitur interfecisse praeceptorem suum, quod ipsum Devt. 25. 19. legere docuisset זכר cum potius legendum esset זכר, quo ipso causam suam Joab apud Davidem defenderit, quod secundum 1. Reg. XI. 16. omnes masculos in Idumaea excidisset. Nam si זכר cum duplici Segol in textu extitisset, non fieri potuisse, ut cum duplici Kamez (s. potius cum Schua et Kamez) legeret.

§. II.

Respondet *Buxtorfius* in Tiberiade P. I. Cap. 9. extrem. cum Rabbini, Talmudicos his formulis uti, non quod nescierint, quomodo legendum esset, aut vocales mutari voluerint, (neque etiam mutare ausi fuissent, si certa ac determinata punctorum traditio extitisset, quod ipse Elias statuit,) sed quod literali et genuinae vocis explicationi voluerint aliam adjungere, non ad verum vocis sensum tradendam, sed ad alium allegoricum quendam ססכתא דך inde eliciendam,

dum, i. e. per modum disputandi opinabilem, levi subsidio, non firma probatione suffultum, juxta communem Rabbinorum consuetudinem. Cujus rei causa non solum vocales, sed etiam literas aliter nonnunquam legi voluerunt, quas Moſen divinitus accepisse nemo negare ausus est. Sic Buxtorſius in Tiber. Cap. 8. ad num. II. scribit, formula altera est mater lectionis — Talmudicos uti, quando duo disputantes de vocis alicujus interpretatione dissentiunt, quorum unus vocem interpretatur, prout legitur, et pronunciatur per vocales, alter prout per nudas literas scribitur, et aliis vocalibus efferri potest. Hic observo vocem מסרת non accurate a Buxtorſio Patre et aliis exponi de nudis consonis, sed notare traditionem, i. e. expositionem allegoricam traditione propagatam, ut Buxtorſius F. p. 103. squ. bene explicat. Quando vero haec duo conjunguntur, hunc esse sensum dicit: Utraque hic lectio et expositio potest retineri, (cum sententiae non sint contrariae, sed tum inter se tum analogiae fidei congruant,) non quidem aequaliter et aequali auctoritate, sed suo modo, gradu et respectu. Atque haec p. 105. squ. Hebraeorum testimoniis confirmat. Igitur cum explicatio formularum Talmudicarum de modis interpretandi mysticis et allegoricis certissima sit, et non solum a Judaeis, inprimis Maimonide in Moreh Nevochim P. III. C. 43. sed etiam a Christianis, ut Hottingero in Thes. Philol.

p. 211. Voisinio ad Martini pug. fidei, p. 112.
 b.) Simonio in Disquis. criticis p. 17. Suren-
 husio in *Βιβλῶν καταλλαγῆς* p. 60. sqq.
 agnoscatur: mirum est, quod Elias Levita il-
 lius non recordatus sit.

§. III.

Cappellus in Arcano L. I. C. 5. §. 14. cum
 negare non possit, modum interpretandi al-
 legoricum, non sollicitationem verae lectio-
 nis his formulis designari, certum tamen esse
 putat, earum usum frequentem inde esse or-
 tum, quod facer textus tum esset adhuc vo-
 calium notulis plane nudus. Nam si a Mose,
 inquit, vel Esra essent vocalium notae, qui-
 bus certam constituissent lectionem, quis po-
 sterorum legis doctorum ausus fuisset sic lu-
 dere in sacri textus certam et definitam le-
 ctionem, ut diceret, ne legas sic, sed sic.
 Hic manifestum est, quam ipse sibi contradi-
 cat, qui modo dixerat, hanc formulam non
 esse a dubitatione magistrorum. Ita quando
 obijcitur, eos nonnunquam etiam literas ali-
 ter legi voluisse, levissimam responsionem
 subjicit: id factum secundo duntaxat loco,
 imitatione prioris illius circa vocales audaciae,
 nec nisi circa consonas ejusdem vel affinis val-
 de soni aut figurae. Quid vero dicendum erit
 de illis exemplis, ubi literae vocibus addun-
 tur vel detrahuntur, vel etiam transponun-
 tur, vel prorsus alia vocabula substituuntur,
 cujusmodi recenset *Surenhusius* l. c. p. 64-68.

§. IV.

Quod nunc ad fabulam illam de Joabo attinet, ex qua probare volunt, vocalium signa non Davidis tempore, nec etiam ante Talmud obsignatum extitisse: *Buxtorfius* in *Tiberiade* p. 81—84. respondet cum Rabbini antiquis auctoritate praecellentibus, quod praeceptor ille non erraverit in lectione sua, sed quod non attenderit ad discipulum mutantem lectionem eius in errorem, i. e. falso legentem, quod etiam fieri poterat praesente libro punctato, et multo magis ex libro scripturae obsoletae et evanidae. Atque haec responsio confirmatur ex intentione et scopo Talmudicorum, quando hanc historiam narrant. Nam inducuntur duo ludimagistri, quorum unus docebat multa, sed non habebat rationem discipulorum, quomodo et quantum discerent: alter docebat pauca, et multum attendebat ad discipulos. Priorem quod attinet, confusio ab eo egreditur, h. e. auctor est, ut discipuli confuse et erronee discant. Hoc ipsum mox illustratur historia illa de Joabo. Ita exponit haec *Buxtorfius* P. I. c. sed alio modo *Schickardus* de *Jure regio* p. 119. squ. Sed omnis talium argumentationum vis perit, si ponamus, hanc narrationem esse meram fabulam, quod *Cappellus* ipse concedit, et etiam ex eo intelligitur, quod vocis וַיִּלֶּךְ lectio mandatis, quae *Saul rex Israelitarum* a Deo acceperat, sec. 1. Sam. XV. 3. satis accurate definita esset. Attamen, inquiunt, etiam fabulae

bulae Rabbinorum ita fingendae erant, ut rebus et historiae ejus temporis, ad quod respiciunt, (videl. ubi puncta nondum extabant) congruerent. Fingendae quidem hoc modo erant, inquam, sed unde probatur, ita effectas omnes fuisse: quin contrarium in multis factum est, quarum absurditas ex ejusmodi temporum comparatione sole clarius apparet. Ita in hac ipsa fabula Joabus fingitur citasse verba Jeremiae C. 48. v. 10. cum hic Joabo aliquot seculis posterior sit. Igitur ex hac fabula nullo modo probari potest, statuisse Talmudicos, quod nondum Davidis aetate, multo minus Moſis temporibus vocalium signa extiterint. An vero ex reliquo Eliae argumento colligi possit, etiam Talmudicorum tempore puncta nondum extitisse, de eo mox disquiramus.

§. V.

Nam Cappellus in Arcano L. I. C. 5. §. 4—9. Eliae Lev. argumentum repetit, et multis verbis exornat: In toto Talmude non fieri punctorum mentionem, neque nomen aut figuram extare expressam, etiam in locis, ubi dabatur occasio de vocalibus et accentibus dicendi, et eorum nomina aut figuras exprimendi. Provocat hic ad illa axiomata Talmudica et ad historiam de Joabo, et in §. 10—20. ad exceptiones suo more, h. e. verbis multis inanibus, respondet. Sed hoc argumentum ipse Cappellus infringit, quando

in Vindiciis p. 943. ita scribit: „Sunt libri illi toti non de lectione sacri textus, sed de traditiunculis circa ritus et instituta sua partria. Nihil in illis scriptis necesse fuit agere de rixis et contentionibus circa variam lectionem, etiamsi tum fuissent obortae aliquae ea de re lites.“ Buxtorfius F. p. 95—110. ostendit, non fuisse positis conditionibus necessarium, ut puncta nominibus designarentur, sicut etiam consonantium, quamvis necessarium fuisset, nomina nullibi exprimantur. Quam quidem Buxtorfii responsionem non meam facio, quae Cappello occasionem dedit in Vindiciis p. 847—850. ipsius dicta magno verborum apparatu exagitandi.

§. VI.

Jam vero alia via Cappello et sociis obviam eundem esse existimo. Videlicet potestas vocalium diversa, quod cum ratione negare adversarii non possunt, jam ante Talmudicorum tempora suis nominibus sicut literae designata esse debuit, quaecunque tandem fuerint. Igitur cum ex eo, quod non ullum in Talmude vocalium nomen expressum est, sequatur, nullum tum extitisse vocalium diversum sonum aut potestatem, quod absurdum, haec difficultas ex Talmudis silentio commoda ratione expedienda est. Nam quando disputatio de lectione vocum, quae iisdem literis constant, et solis vocalibus differunt, in Talmude refertur, necessariam omnino est

est, ut lectio diversa vocalium nominibus vel signis expressa fuerit. Nam sicut absurdum est, si dicatur, ne legas *cpt*, sed *cpt*, nisi ipsas vocales, quibus hae voces differunt, v. g. *caput* vel *coepit*, expresseris: ita absurdum est cogitare, in Talmude literis consignando primo scriptum fuisse, ne legas בניך sed בניך, aut alia ejusmodi, absque omni diversitatis signo. Qui hoc cum recta ratione conciliare voluerit, nae illum ipsi rationi suae nuntium misisse crediderim. Nam quia in locis talibus vocalium diversarum nomina non exprimuntur, necesse est earum signa, in his saltem vocibus similibus, fuisse addita. Ita argumentatur Mardochaeus in Wolfii Notitia Karaeorum p. 153. et idem notatur de Hieronymo Cap. XIX. §. 11.

§. VII.

Jo. Morinus in Epistola ad Buxtorfium p. 533. squ. eodem exemplo ratione perversa in rem suam utitur. „Si quis te, inquit, interrogaret, quomodo legis *caput*, inepta est interrogatio: nam tu legis *caput*, nec aliquis, qui literas Latinas novit, aliter legere potest.“ At inepta est potius haec suppositio, quae ad loca Talmudica non quadrat, ubi non de lectione vocum in textu Hebr. dubitatur, aut quaestio instituitur, sed illa lectio aliorum inflectitur ad captandas allegorias. Verum, pergit Morinus, si scribas *cpt*, tum erit justa et necessaria interrogatio, quomodo

„modo legis cpt. Legi enim potest ex aequo, „quo, capit, coepit, cupit, caput.“ Observandum hic est, quod has voces cum diversis suis vocalibus expresserit. Nam absurdum esset, si scripsisset, legi potest ex aequo cpt, cpt, cpt, cpt. Fiat nunc applicatio ad loca Talmudis. Rursus *Morinus* scribit p. 535. „Insuper cum in literarum et dictionum varietate dicunt, ne legas sic, sed sic, apponunt literas varias. Ita profecto de punctis, „si ulla fuissent apud eos puncta.“ Nequaquam. Sed ita potius colligendum est: ita profecto in vocalium varietate apponi necesse fuit signa vocalium diversarum. Nam si secus fecissent, nihil certi expromississent, sed pessime delirorum instar fuissent nugati, ut *Cooperus* scribit, p. 202. sq. qui formulas illas Talmudicas, ubi punctorum nomina omissa sunt, adeo punctorum novitatem non probare, sed potius eorum antiquitatem antetalmudicam, Talmudicosque eorum figuris usos fuisse, evincere recte judicat. Conf. Repertorium pro literatura Orientali P. III. p. 110. sq. ubi *Celeb. Tychsenius* locum ex Tractatu Nedarim exhibet, unde patet, Judaeae incolas, (non item incolas Galilaeae) quod Grammaticae linguam tractarent, et substernerent vocabulis סימנים, signa et figuras punctorum, Legem suam sartam tectam conservasse.

§. VIII.

Nam de forma textus Talmudici non judicandum est ex codicibus et editionibus hodie extantibus, ut inde colligatur, nulla unquam puncta in opere Talmudico expressa fuisse. Sane Judaei testantur, insigniora et selectiora antiqua exemplaria Mischnica et punctis et accentibus notata fuisse, ut scilicet non minor circa scriptionem legis oralis, quam legis scriptae esset perfectio et majestas. Ita *Buxtorfius* F. p. 78. sequi. qui producit testimonia Ephodei, qui, invenies, ait, omnes libros Mischnicos antiquos scriptos cum punctis et accentibus: it. R. Asariae, qui testatur, se duo vidisse exemplaria Mischnica quingentis annis antiquiora cum punctis et accentibus distinguentibus. Hic *Cappellus* in Vindiciis L. I. Cap. 7. §. 6. respondet, nihil prohibere, quo minus post excogitata a Masorethis puncta magister et doctor aliquis ad eorum imitationem codici alicui Mischnae non punctato puncta et accentus addiderit. At ego vicissim dico, nihil prohibere, quin credi possit, puncta vocalium et accentuum sequiori tempore ex codicibus Mischnicis omissa fuisse. Quae mea assertio ad veritatem propius accedere intelligitur, si cogitetur, quod modo demonstratum est, saltem illas voces in Talmude, quae solis vocalibus differunt, non sine vocalium notis consignari literis potuisse.

CAPUT XIII.

de locis Talmudis.

§. I.

Quamvis punctorum vocalium et accentuum nomina expressa in Talmude hodie non occurrant, generatim tamen saepius in eo lectionis et distinctionis secundum puncta, item Pasucorum fit mentio, cujusmodi loca quatuor Buxtorfius in Tiberiade p. 76. squ. in medium attulit, quae hic explicanda et ab exceptionibus vindicanda sunt. *Primo* in Talmude Babylonico Tract. Nedarim locus Nehem. VIII. 8. ita exponitur: „*Et legerunt in libro illo, in lege Dei, is fuit textus Hebraeus, explanate, illud fuit Targum, et apposuerunt intellectum, isti fuerunt versus, et intellectu facilem reddiderunt lectionem, istae fuerunt pausae accentuum. Alii dixerunt, esse traditionem, quod restaurarint eas, quoniam obliiti erant, scil. in exilio Babylónico.*“ Eadem verbis nonnullis mutatis in Talmude Hieros. leguntur. Etsi vero haec interpretatio non sit in omnibus probanda, ex ea tamen dilucide apparet, non solum tempore Talmudicorum distinctionem Pasucorum et accentus pausa indicantes extitisse, sed etiam eos credidisse, quod jam primis post exilium Babylonicum temporibus extiterint.

§. II.

§. II.

Ita in locis alijs Talmudis distinctio Pasu-
corum commemoratur, ut quando R. Jehuda
in Tract. Megilla Cap. III. ita sciscit: „Qui
„legit (publice) in Lege, non legat minus
„quam tres versus, nec legat interpreti plus
„quam versum unum, et in prophetis tres:
„et quando in eodem Tractatu Gemaristae ita
„scribunt: Quemcunque versum non distin-
„xit Moses, eum et nos non distinguimus.“
Cumque Talmudis interpretes et reliqui Ju-
daeï omnes haec dicta ita intelligant, ut dis-
tinctio per certa signa et notas significetur:
solus Elias Levita et post eum Cappellus in
Arcano L. II. C. 5. §. 5. hoc negant, et hic
dicit, per פסוקי טעמים et פסוקים intelli-
gi h. l. posse et debere rem ipsam, quae notulis
istis hodie signata est, h. e. Pasucorum et dis-
tinctionum limites, qui potuerint mente te-
neri et inter legendum observari. Quae hy-
pothesis fundamento destituta sua mole cor-
ruit. Mente enim comprehensos fuisse
omnium versuum limites, et innumera distin-
ctionum spatia sola memoria absque notarum
adminiculo retineri, quin dinumerari versus
omnes potuisse, ut quot versus essent, et quis
medius eorum, observaretur, (quod factum
esse paulo post Esrae tempora ipse l. c. C. 10.
§. 6. fatetur,) omnem paene humani ingenii
captum excedit. Igitur rationi consentaneum
est, ut in locis Talmudicis Pasucos notis de-
signatos intelligamus, quae non diversae fue-
rint

rint ab his, quae in nostris Codicis S. exemplaribus hodie adhibentur.

§. III.

Atque hic etiam aliis rationibus respondendum est, quibus primaeva Pasucorum distinctio impugnatur. Nam 1.) indistinctam antiquorum scriptionem objiciunt, quae ratio in Cap. X. §. 1. sqq. refutata est. 2.) Jo. Morinus in Exercit. Bibl. P. II. p. 441. sqq. excipit: versus, qui in Talmude allegantur, ab hodiernis esse diversos, id quod ex loco Tract. Kidduschin, quem Buxtorfius in Tiberiade p. 43. sq. exhibet, apparere putat: sicut alii etiam, ut *Waehnerus* in Antiquit. Hebr. P. I. p. 98. sq. urgent diversam versuum supputationem a Talmudicis et Masorethis institutam. Sed Talmudicos habuisse eosdem Pasucos cum nostris, patet inter alia ex Talm. Babyl. Tr. Menachoth Cap. III. ubi octo Pasuci Devt. Cap. 34. de morte Moysis a Josua additi commemorantur. Deinde observandum est, jam Talmudicorum tempore praeter codices in Pasucos distributos Judaeos etiam habuisse codices *שיחשבו* scriptos et in membra minora secundum accentus majores distinctos. Hinc est, quod Talmudici in Nedarim dicunt, Exod. XIX. 9. in Palaestina in tres versus dividi, qui Babyloniis nonnisi unus sit. Rursus Talmudici in Kidduschin non Pasucos sed *שיחשבו* numerant, quando dicunt, Pentateuchum versus 5888. (seu potius

tius 8888.) octo plures Psalmos continere, libros autem Chronicorum octo pauciores habere. Conf. *Abitht*. Disp. ad Jos. XXI. qui de hac supputatione uberius disserit. Ita medium Pentateuchi versum Masorethae secundum Pasucos ponunt Levit. VIII. 8. qui a Talmudicis l. c. secundum *si'xas* Lev. XIII. 33. esse dicitur: et medius versus Psalmorum a Masorethis Psalm. 78. 36. sed a Talmudicis Psalm. 80. 14. notatur. Igitur sic responderi potest Waehnero, qui l. c. non esse verisimile dicit, signum distinctionis versusum Doctorum Talmadicorum tempore adfuisse, quia alioquin nulla probabilis diversitatis calculi et mediorum versusum ratio dari potest.

§. IV.

3.) Ad codices in Synagogis adhiberi solitos provocant, omni versusum distinctione destitutos. At hic notandum est diversum scripturae institutum, cum non secundum Pasucos, sed secundum Paraschas distinguere soleant. Et quia omnibus punctis carent, quid mirum, quod etiam Silluc cum duobus punctis abest, quo Pasuci distinguuntur.

§. V.

4.) Opponunt, veteres interpretes Graecos et Hieronymum distinctionem Pasucorum ignorasse, quod ex eo manifestum esse putant, quia saepius ab hac distinctione recesserunt. Sed primo ex nostris versionum istarum editionibus

tionibus de hac causa non posse judicari existimo. Nam cum illarum exemplaria olim ex codicibus, qui more antiquitus recepto literis uncialibus sine membrorum et versiculorum distinctionibus scripti erant, descripta fuerint, librarii et critici, quando in suis editionibus membrorum et versiculorum distinctiones notis expresserunt, non ubivis textus Hebraici normam secuti sunt, (quin etiam non potuerunt sequi,) sed saepius ab ea recedentes diversos distinctionum limites constituerunt. Patet hoc ex diversitate editionum, quarum una magis quam altera a distinctione Hebraica aberrare deprehenditur. Ita v. g. in editione Francosfurtana Versionis Alexandrinae, et in Vulgatae edit. Rob. Stephani saepius versiculorum limites transpositi apparent, ubi quidem editiones aliae ad distinctionem Hebraicam accuratius conformatae sunt. Igitur quoties distinctio versiculorum et membrorum in versionibus antiquis ad normam distinctionis Hebraicae sine ulla verborum mutatione emendari potest, illa diversitas non potest ipsis auctoribus versionum tuto attribui, multo minus eam distinctionis Hebraicae auctoritati opponere licet. Deinde sunt alia loca, in quibus ea diversitas ipsis quidem auctoribus versionum tribuenda est, nisi corruptionis suspicio dubium moverit. Sed ex illa diversitate nulla cum ratione argumentari licet, auctores versionum codice non punctato usos esse, vel eo tempore distinctionem

nem versiculorum nondum extitisse, quia constat, quanta libertate in vertendo usi sint. Nec magis valet illa concludendi ratio, ac si quis (ut hoc Jo. Frankii exemplo utar in *Diacritica* S. p. 33.) ex eo, quod versio Castellionis Latina, quia genium linguae Latinae nimis superstitiose imitari voluit, saepissime diversas versiculorum distinctiones exhibet, inde colligere et probatum dare velit, Castellionem Pasucorum distinctionem Hebraicam ignorasse.

§. VI.

5.) Nonnulli, quod mirum imo ridiculum videri possit, versiculos primum ab Hieronymo distinctos fuisse, imperitis persuadere volunt ex locis nonnullis, in quibus studium suum in distinguendis libris sacris collocatum commemorat, sicut post Morinum Jo. *Clericus* in *Arte Critica* P. III. Sect. I. C. 10. §. 5. disertè scribit: Primus libros sacros interpungere adgressus est Hieronymus. Sed non attendunt, Hieronymo sermonem esse de sua versione Latina, cujus textum dicit se per versuum cola et commata digessisse, ut utilitati legentium provideret, iisque manifestiorem sensum redderet, cum Biblia istius aetatis Latina non adeo curate distincta essent.

§. VII.

6.) Ut auctoritatem distinctionis Hebraicae infringant, opponunt falsas et ineptas

K

Pasu-

Pasucorum distinctiones, quae, si ita visum fuerit, mutari possint, sicut ab ipsis Rabbiniis factum sit. Ita *Clericus* l. c. Cap. 10. extrem. ad Genes. XXIII. 17. 18. et XLIX. 4. provocat, et in Commentario ad haec loca distinctionem Pasucorum reprehendit, quam vindicavit Carpzovius in *Critica* S. p. 160. Et *Heumannus* in *Via ad Hist. Lit.* C. III. §. 15. versus male divisos esse dicit Genes. I. 2. 3. II. 20. 21. XXXII. 24. 25. Sed non satis prudenter Pasucus Hebraeorum cum periodo Graecorum et Latinorum confertur, cum utriusque natura et indoles diversa sit, et leges compositionis diversae, quod periti doctrinae accentuum Hebr. non ignorabunt.

§. VIII.

Secundo in Tractatu Nedarim disputant Doctores, an liceat docere Legem pro mercede. Quidam affirmant, alii negant, alii distinguendo respondent. Tum alius quidam, R. Juchanan dixit, etiam licere accipere שִׁכָּר פְּסוּק טַעֲמִים, mercedem pro pausatione accentuum docenda. *Cappellus* hic in *Arcano* L. II. C. 4. tria rationum momenta opponit. Primo dicit in §. 3. per טַעֲמִים non signum s. figuram accentuum, sed rem s. potestatem intelligi. Buxtorfius F. autem p. 86. dixerat, voce טַעַם non rem solam, sed etiam signum denotari, siquidem haec vox nullibi eo sensu, quem *Cappellus* ponit, apud Hebraeos legatur. Et hic *Cappello* probandum erat,

erat, omnino eo sensu legi. Sed ille sophismate disputantibus familiari, quo onus probandi absque ratione in adversarium devolvitur, hic sicut alibi saepius utitur. Nam in Vindiciis L. I. C. 7. §. 3. Ego hic, inquit, respondentis partes tueor, satis itaque mihi est excipere, loca illa posse intelligi de sono seu potestate punctorum. — Sed annon est ille affirmans, qui dicit, hanc vocem posse intelligi de sono seu potestate punctorum? Annon hoc uno et altero exemplo probandum erat? Et si hoc factum fuisset, non tamen sequitur, in locis Talmudicis טעם ita necessario esse intelligendum. Sic plura hic affirmat, quae non probat, ut פסוקים et פסוקי טעמים esse voces homonymas, quae tam de re, quam de rei signo accipi possint. Et in §. 9. falso asserit, quod per טעמים intelligi possit et debeat tonus s. modulatio vocis aut syllabae, per פסוקי vero mora s. pausa, qua membrum unum ab altero distinguitur. Contra ea manifestum est, per additum טעמים vocem פסוקי ad certum pausationis genus et modum restringi, sc. quae fit secundum accentus. Ut taceam ipsum טעמים in Plurali positum non unum gustum aut sensum, sed plura illius signa evincere.

§ IX.

Deinde vocem טעמים accipiendam esse pro re ipsa, hinc liquere dicit Cappellus in Arcano l. c. §. 4. §. 5. quia si tum notulis illis

K 2

signati

signati fuissent codices sacri, legendi ratio fuisset expedita, ac nullo negotio vel Abecedarij pueri brevi temporis spatio totam legendi rationem edoceri potuissent. Ad haec Buxtorfius p. 88. respondet: 1.) Omnino fuisset rationem legendi expeditam, si ut hodie exemplaria punctata ubivis et apud omnes in usu fuissent: 2.) Non esse hic sermonem de noscendis figuris accentuum, sed de discenda eorum potestate tum in distinguendo, tum in canendo s. pronunciando. Ad haec duo momenta Cappellus in Vindiciis l. c. §. 17. aliquid reponit, quod non meretur attentionem. Sed tertiam Buxtorfii responsionem studiose neglexit, qui ei in memoriam revocat, quod ipse asseruit, de Lege sine omnibus punctorum et accentuum notis in Synagogis asservari solita ad praelectionis publicae usum, quam consuetudinem jam Talmudicorum tempore obtinuisse concedi possit. Jam Lex, ut monet Buxtorfius, ex talibus codicibus accurate juxta omnes punctorum et accentuum rationes legenda erat publice, quod fieri non poterat, nisi prius talem lectionem promptam et expeditam ex punctatis codicibus addiscerent et memoriae mandarent: sicut etiam hodie, qui lectorum munus in Synagogis obire volunt, non alio modo ac ex codice punctato lectionis rationem addiscere solent. Atque ita intelligi potest, quomodo merces pro pausatione secundum accentus docenda solvi debuerit, nempe quod illa pausatio in lectione legis

legis publica observanda et ex codice punctato docenda erat.

§. X.

R. Juchanan in disputatione illa Talmudica censuerat, deberi mercedem distinctionis accentuum, quia docentur accentus, qui non sunt de Lege, propterea quod non continentur in complexu vocum **הקיים ומשפטים** Devt. IV. 5. 14. ubi Mosen testari fingunt Gemaristae, se populum gratis docuisse Legem, sicut Deus ipsum gratis docuerat, ideoque teneri Sacerdotes et Levitas et Doctores alios Mosis exemplo gratis Legem docere, secundum dicta Michae III. 11. ubi increpantur Sacerdotes, quod pro mercede docuissent. Jam vero *Cappellus* in Arcano L. II. C. 4. §. 18. coll. C. 5. §. 6. 7. „Si tum extitissent, ait, „Codices punctati vel a Mose, vel ab Esra, an „ausus fuisset R. Juchanan decernere, accentus non esse de Lege, ac proinde licere eorum nomine accipere mercedem.“ At ego vicissim quaero, an potuisset Raf ille ex parte altera statuere, accentus esse de Lege, h. e. ad integritatem Libri Legis pertinere, nisi tum punctati Codices extitissent. Videlicet jam tum vigeat illa controversia, ut Doctores Cabbalici perhiberent librum Legis per Mosen esse scriptum absque vocalium et accentuum notis, Rabbini autem multi contrarium assererent. A parte priori stabat R. Juchanan, cujus sententia, accentus non esse

de Lege, non minus probat, accentus, h. e. certas notas distinctionis et pausationis tum extitisse, quidquid demum Cappellus objiciat, qui in Arcano et Vindicijs l. c. multis verborum ampullis colorem suae hypothese inducere conatur.

§. XI.

Tertio in Tractatu Berachoth haec leguntur: Quare non solent abstergere sordes manu dextra, sed sinistra? Raf Nachman F. Isaaci dixit: propterea quod ostendit ea accentus Legis. Ex eo Buxtorfius in Tiber. ita infert: Si nullae tunc fuerunt figurae accentuum, quomodo manu ostendi potuerunt? Sed Cappellus, ut vim hujus loci eludat, in Arcano L. II. C. 6. §. 1. „Etsi enim accentus, inquit, „non essent tum signati, tamen cum inter legendum observarentur, necesse erat, ut illi, „qui docebant sacram lectionem, digito indicarent, ubinam, h. e. quibusnam in vocibus „f. syllabis sedes accentus esset, ut illic inter „legendum audiretur, ubi efferri debuit.“ Buxtorfius F. p. 90. respondet, טעמים non tam rem, quam potius signa rei denotare, atque etiam observandum esse, hic non dici פיסוק טעמים, sed nude טעמים, neque etiam מלמר, sed Verbo emphatico מראה videre facit, spectandos praebebat accentus Legis. Ergo טעמים fuerunt aliquid visibile, quod oculis videri et manu ostendi potuit. Ideoque Cappelli explicatio veri specie destituitur,
et

et nihil eum juvant, quae in Vindiciis l. c.
§. 21. de Verbo מרת argutatur.

§. XII.

Quarto in Tractatu Chagiga, de oblatione
agnorum locum Exod. XXIV. §. Talmudici
Doctores exponebant de duabus sacrificii spe-
ciebus, agnis pro holocausto, et juvencis pro
sacrificiis eucharisticis. Obiciebant illis di-
scipuli: fortassis utrumque sacrificium fue-
runt juvenci: quomodo istud probatur? Mar-
Zutra respondit, ex pausa accentuum, Atna-
chum in עלות innuens, qui duo membra et
duo hostiarum genera disjungat. Buxtorfius
ad hunc locum observat, quod, si nullae tunc
fuissent accentuum figurae, inde ista argu-
mentatio robur habere non potuisset, quia
dicere opposcentes potuissent, non esse illic
pausam constituendam, sed orationem esse
continuatam. Hic *Cappellus* in Arcano L. II.
C. 6. §. 2. 3. opponit, non sequi ex hoc loco
Talmudico, accentum fuisse tum signatum
apiculo in voce עלות, sed hoc tantum sequi,
observatum fuisse inter legendum illum ac-
centum. Quin si punctati tum fuissent codi-
ces, non fuisset locus quaestioni. Sed respon-
detur, omnino verba, ex pausa accentuum,
innuere accentuum figuras, quod supra evi-
dum est, et locum fuisse quaestioni. Nam
discipuli distinctionis rationem ex accentibus
non satis intelligebant aut attendebant, aut,
quod Buxtorfius F. p. 94. monet, hoc pro-
ponebant

ponebant disputandi et ingenii acuendi et ostentandi gratia, quod in Talmudica lectione diligenter notandum. Non fuit quaestio de accentu, sed de membrorum distinctione ex accentu judicanda. Itaque locus quaestioni fuit, quamvis codices punctati sive rari sive frequenter inter Judaeos essent. Sic evanescent, quae Cappellus in Vindiciis p. 846. squ. regerit, qui opinioni suae de voce **בְּרִי** inhaeret, et onus probandi astute in Buxtorfium transfert. Ceterum Cappellus, cum vidit, se locis Talmudis maxime premi, et in angustias redigi, concedit in Vindiciis p. 917. 919. suae hypotheseos immemor, puncta non fuisse excogitata et sacris libris addita nisi minimum *ducentis aut trecentis post Christum natum annis.*

§. XIII.

His quatuor locis addidit Buxtorfius F. p. 94. locum quintum ex Tract. Megillah, ubi R. Juchanan dixit: „Quicumque legit Scripturam sine amoena modulatione, et Mischnam „sine cantu, de eo dicit Scriptura Ezech. XX. „25. ecce dedi illis statuta non bona.“ Quo quidem loco contra Cappellum parum efficitur. Notari etiam potest locus ex Tract. Nedarim ad Nehem. VIII. 8. ubi R. Isaac dixit: „Mikra Sopherim, Ittur Sopherim, „Keri velo Chethibh, Chethibh velo Keri esse „constitutionem Moysi de Sinai.“ Vid. Buxtorf. Tiber. p. 39. squ. Solent adhuc argumen-

mentum petere a vocibus superne punctatis, quarum mentio fit in Bereschith Rabba Sect. 48. et 78. Cum enim ea puncta sint antiquiora Talmude, quae nullo modo necessaria sunt, puncta vocalium et accentuum maxime necessaria, esse eodem recentiora, non esse probabile putant. Conf. Calovii Criticus sacer p. 143. squ. Cappellus in Arcano L. II. C. 12. hoc sequi negat; nec ego huic argumento multum tribuo. Sufficiunt loca illa quatuor ad demonstrandum, accentuum notas et figuras ante Talmud literis consignatum textui Hebraico adscriptas extitisse.

CAPUT XIV.

de literis Samaritanis.

§. I.

Lud. Cappellus in Arcano L. I. C. 6. cum aliis statuit, antiquam scripturam Hebraicam esse hodiernam Samaritanam, et nostras literas Hebraicas esse Chaldaicas, quas Esra in illarum locum substituerit. Deinde in §. 6. ita argumentatur: Jam vero si nequidem literae illae, quibus a tot seculis descripta sunt a Judaeis sacra Biblia, sunt a Mose, aut a Deo Mosi traditae, certe multo minus apiculi et punctula, quae literis illis accesserunt et addita sunt, a Mose vel prophetis esse credenda sunt. Buxtorfius F. qui postea hanc controversiam singulari Dissertatione accurate tractavit, in Tr. de Punct. Antiquit. p. 111. squ.

satis leviter respondet, ideoque ad me nihil attinent, quae opponit Cappellus in Vindiciis p. 819.

§. II.

Ille vero in Arcano l. c. §. 6. sibi fingit exceptionem, quod literae Hebraicae Samaritanis fuerint analogae, et illis numero et valore responderint, ut accurate permutari potuerint: quidni etiam vocalium et accentuum hodiernae figurae possint aliis in antiqua illa Hebraica vocalium et accentuum figuris esse analogae, ut illae in harum locum substitui potuerint. Respondet in §. 7. et concedit hoc de literis, negat autem de vocalium et accentuum figuris, quia in hodierna Samaritana scriptura, h. e. antiqua Mosaica nullae sint vocalium aut accentuum notulae. At enim vero Samaritanarum literarum, quae hodie conspiciuntur, figura vix a duobus seculis innotuit. Quis vero credat, vel probare sustineat, figuram earum antiquitus eandem fuisse, cum omnium linguarum literae quoad figuram decursu seculorum mutationibus obnoxiae fuerint. Ita quamvis in hodierna Samaritana scriptura nullae sint vocalium aut accentuum notulae, incertum tamen est, et in tanta rerum Samaritanarum obscuritate non potest cum aliqua veri specie affirmari, etiam temporibus antiquissimis hanc linguam punctis caruisse.

§. III.

§. III.

Ex eo apparet, majorem propositionem argumenti Cappellani maxima imbecillitate laborare. Sed inprimis negamus propositionem minorem, qua affirmat, literas illas, quibus a tot seculis descripta sunt a Judaeis sacra Biblia, non esse a Mose aut a Deo Mose traditas. Nam statuit cum aliis, characterem illum, quo hodie Samaritani utuntur, esse primigenium, quo Pentateuchus et reliqui libri sacri a suis auctoribus conscripti sint, et characterem alterum quadratum ab Esra in illius locum esse substitutum, quem ab Assyriis acceperit: quae controversia multis disputationibus ultro citroque agitata est.

§. IV.

Nam sententiam de literis Samaritanis primigeniis uberius et ex instituto defenderunt, v. g. Jo. *Morinus* in Exercitationibus Bibl. et in utrumque Samar. Pentateuchum, J. J. *Scaliger* in Animadvers. ad Eusebium, p. 111. 117. *Cappellus* in Diss. de antiquis Ebraeorum literis, quam Buxtorfio opposuit, *Waltonus* in Prolegom. III. §. 29 — 37. Barth. *Mayerus* in Philol. S. P. I. p. 38 — 66. 92 — 102. Jo. Eberh. *Busmannus* in Diss. de antiquis Hebraeorum literis, Helmst. 1675. *Huetius* in Demonstrat. Evang. p. 292 — 297. *Montfaucon* in Palaeogr. Graeca in Prolegom. f. 5. et L. II. C. I. *Zeltnerus* in Enneade Quaest. p. 41 — 53. Rich. *Simon* in Hist. Crit. V. T. L. I. C. 13. Dav.

Dav. *Clericus* in Quæst. sacris p. 43 — 60. ibique etiam Jo. *Clericus* in Annotat.

§. V.

Nonnulli, cum viderent, mutationis ab Esra factæ ante Hieronymum aut Origenem non fieri mentionem, ad posteriora illam tempora referendam esse judicarunt. Ita Aug. *Calmetus* in Diss. peculiari, quæ extat in ejusdem Prolegomenis in S. S. Latine editis, Tom. I. p. 260 — 265. hanc mutationem sensim et veluti per gradus inductam statuit. Guil. *Whistonus* mutationem literarum tempore Bar-Cochabi contigisse fingit, refutatus a Carpzovio in Critica S. V. T. Parte III. C. V. Denique Jo. *Jackson* in Antiquit. Chronol. p. 80 — 83. dicit esse verisimile, hanc mutationem tempore Masoretharum Tiber. factam esse, nec probari posse, Judæos eam Esrae ante Origenis tempora adscripsisse.

§. VI.

Contra ea illam opinionem de literis Samaritanis permulti viri doctissimi studiose refutarunt, et characteris quadrati antiquitatem primigeniam strenue defenderunt, v. g. Jo. *Buxtorfius* in Diss. de literarum Hebr. genuina antiquitate, edita primum a 1643. et illius Diss. Philologico-Theologicis inserta, *Bircherodius* in Lumine historiae sacrae, p. 28 — 31. *Owenus* in Theologumenis, p. 295 — 323. *Hottingerus* in Exercit. Anti-Morinianis, *Wermuthus*

mutus in Vindiciis p. 31 — 93. *Leusden* in Philologo Hebr. Diss. XI. XII. *Aug. Pfeifferus* in Critica S. p. 100 — 109. *Crinesius* in Discursu de confusione linguarum p. 19 — 26. *Jo. Ern. Bornitius* in Diss. de germana characteris Judaici antiquitate, Witteb. 1641. *Ge. Fr. Magnus* in Diss. de veris et primigeniis Ebraeor. literis, Witteb. 1671. *Jo. Mich. Langius* in Diss. de characterē primaevo Bibliorum Ebr. Altorfii 1685. *Georg. Hanerus* in Diss. de literarum Hebr. origine et Avthentia, Witteb. 1692. *Casp. Schottus* in Technica curiosa, p. 925 — 935. *Steph. Morinus* de lingua primaeva, Diss. II. Cap. 6. et 10. *Marius* in Sylloge Diss. ad textus N. T. p. 62 — 83. *Rhenferdius* in Diss. de antiquitate literarum Judaicarum, in Operibus Philol. p. 225 — 253. *Alb. Schultens* in Grammat. Hebr. p. 15 — 20. *Henr. Benzelius* in Syntagm. Diss. Tom. I. p. 167 — 176. *Wolffius* in Biblioth. Hebr. Vol. II. p. 419 — 425. *Buddeus* in Historia Eccles. V. T. Vol. II. p. 997 — 1008. *Carpzovius* in Critica S. V. T. p. 225 — 242. et *Henr. Guil. Olemnius* in libro: Versuch einer kritischen Geschichte der Hebr. Sprache. Cap. III.

§. VII.

In hac controversia non opus est multis rationibus, quae sane non desunt, probari literarum Hebraicarum primigeniam antiquitatem, quia illae jure possessionis a tot saeculis locum suum tuentur, sed sufficit ad exa-

men

men revocari adversariorum argumenta, an eo robore polleant, ut literas Hebraicas loco suo deturbare, eumque literis Samaritanis vindicare possint. Neque ego jam argumenta illa omnia ponderabo, sed ex ratione instituti mei ad solum Cappellum respiciens, qui in Arcano L. I. Cap. 6. argumenta quinque, quae praecipua esse putavit, (ut etiam revera sunt,) in medium attulit, ea nullius esse ponderis paucis ostendam.

§. VIII.

Primo enim L. I. Cap. 6. §. 1. provocat ad Judaeos, qui agnoscant et ultro fateantur, literas, quibus hodie sacra Biblia describuntur et excuduntur, esse Chaldaicas, quibus Esra totum V. T. Canonem descripserit posterisque reliquerit. Audacior est Waltonus, qui jactat Talmudis et Rabbiorum consensum, cum tamen non sit minor in ulla re inter illos consensus, quam in hac sententia. Nam ex omnibus Rabbis recentioribus unus est Josephus Albo, qui in libro Ikkarim hanc sententiam de litterarum mutatione defendendam et propugnandam suscepit, cui tamen alii contradixerunt: et Nachmanides falso in partes vocatur, quod Buxtorfius in Diss. citata §. 53, 54. ostendit. Sed imprimis hic consideranda sunt dicta Talmudicorum, quando in Talmude Babylonico Tract. Sanhedrin traditio de dicto R. Jose refertur, qui instituta comparatione Moysi et Esrae haec addidit:

addidit: „Licet vero non sit data Lex per
 „Efram, mutata est tamen per eum scriptura.“
 (Hic inepte more Talmudicorum citantur
 loca Esrae IV. 7. Dan. V. 8. Devt. XVII. 18.)
 „Et quare vocatur nomen ejus scripturae
 „Aschurith? Quia ascendit cum eis ex Babel.
 „Similia in Gemara Tract. Sanhedrin in hanc
 „sententiam leguntur: Dixit Mar Sutra, vel
 „ut alii volunt, Mar Ukba: In principio da-
 „ta est lex Isræli scriptura Ebraea (h. e. ut
 „exponunt, Samaritana,) et lingua sancta;
 „iterum data est illis in diebus Esrae scriptura
 „Assyriaca et lingua Aramaea. Elegerunt
 „pro Isrælitis scripturam Assyriacam et lin-
 „guam sanctam, et reliquerunt Idiotis scri-
 „pturam Hebraeam et linguam Aramaeam.
 „Quinam sunt Idiotae? Raf Chasda dixit, Cu-
 „thaei. Quanam est scriptura Ebraea? Et
 „Raf Chasda dixit, ליבונהא, Libonaea.“
 Non repetam hic, quae ab aliis pro commo-
 da explicatione vocum עברית et אשורית item
 ליבונהא, vel ad infirmanda ipsa haec testi-
 monia proferuntur. Sed potius observari
 velim, haec non ut sententiam certam et
 communiter receptam, sed per modum
 פלוגתא, disceptationis proponi, et his duo-
 bus Doctoribus plures alios opponi posse, qui
 contrarium asseruerunt. Nam in Talmude
 Hierosol. in Tract. Megillah, et in Gemara
 Talmudis Babyl. in Tract. Sanhedrin senten-
 tia R. Judae sancti his verbis refertur: Rabbi
 (scil. Jehuda) dixit: „Scriptura Aschurith data
 fuit

„fuit Lex, cum vero peccassent, conversa est
 „illis לרוע, in fracturam, (quod exponunt,
 „scripturam Samaritanam.) At cum poeni-
 „tentiam agerent in diebus Esrae, reddita est
 „illis Aschurith.“ Post R. Judam ibidem R.
 Schimeon et duo Eleasari his verbis senten-
 tiam ferunt: „Scriptura ista nunquam pror-
 „sus fuit mutata, sicut liquet ex וי העמורים
 „Exod. XXVII. 10. squ. Nam quae est ra-
 „tio columnarum? Non mutatae sunt, sic
 „etiam וי, literae Vav non mutatae sunt.
 „Deinde liquet ex eo, quod scriptum est: Et
 „ad Judaeos secundum scripturam illorum et
 „secundum linguam illorum, Esth. VIII. 9.
 „Quae est ratio linguae illorum? Illa nun-
 „quam mutata est, atque etiam scriptura eo-
 „rum non mutata est.“ Horum et R. Judae
 sententia in eo convenit, quod literae, qui-
 bus tum utebantur, eadem sint, quibus Lex
 olim a Deo Mosi data est. Jam vero plurium
 Doctorum, Judae, Simeonis et Eleasari utrius-
 que sententia majoris est ponderis, quam unius
 R. Jose sententia contraria, et conclusio s. deci-
 sio more Talmudicorum fit secundum plures,
 praesertim cum R. Juda solus ejusque auctoritas
 longe plaris sit facienda, quam R. Jose, quia
 secundum illum ut plurimum decisiones fiunt.
 Equidem Cappellus in Diff. de antiquis Ebrae-
 orum literis p. 47. squ. R. Judae sententiam
 et auctoritatem nonnullis rationibus elevare
 conatur, sed Jo. Mich. Langius in Diff. cit.
 eas penitus refellit. Igitur primum Cappelli
 argu-

argumentum a testimonio Judaeorum desumptum robore omni destituitur. Ut taceam, illud testimonium sola traditione confirmari, nec ullam in libro Esrae Canonico et Apocrypho, aut a Josepho historico mutationis literarum mentionem fieri.

§. IX.

Secundo Cappellus in §. 2. argumentum petit a suffragio Hieronymi, qui in Praefat. in libros Regum sic scribit: „Samaritani Pentateuchum Moysi totidem literis scriptitant (ac Hebraei) figuris tantum et apicibus discrepantes. Certumque est, Esram scribam — sub Zorobabele alias literas reperisse, quibus nunc utimur, cum ad illud usque tempus iidem Samaritanorum et Hebraeorum characteres fuerint.“ Et in Commentar. ad Ezech. IX. 4. „Antiquis Hebraeorum literis, quibus usque hodie utuntur Samaritani, extrema Thau litera crucis habet similitudinem.“ Non opus est commemorari, quae adversus haec testimonia et alterum illud Eusebii testimonium in Chronico a Thoma Buxtorfio in Diss. cit. §. 59—61. et ab aliis excipiuntur. Satis autem est observari, utrumque haec sine dubio non aliunde ac a Judaeis habuisse, qui pro more doctiorum in Palaestina ea tempestate viventium Talmudis placita sequebantur. Igitur suffragium Hieronymi cum Judaeorum similibus testimoniis statque viditque, et alterum illud Cappelli argumen-

tum

tum non majorem vim habet ac primum ad sententiam illius stabiliendam.

§. X.

Tertio Cappellus in §. 3. ex historia 2 Reg. XVII. 27. ita argumentatur: „Sacerdos ille, „qui a Rege Assyriae ad novos Samariae colo- „nos missus est, Moſis legem secum attulit „non aliis procul dubio characteribus descri- „ptam, quam quibus Israëlitaë a Moſe ad il- „lum usque diem uſi fuerant. Ab eo itaque „tempore Samaritani antiquis Hebraicis lite- „ris (saltem in sacris h. e. in describenda Le- „ge) uſi sunt.“ Quamvis autem concedatur, his characteribus Israëlitas a Moſe ad illum usque diem uſos fuisse, videl. in negotiis ci- vilibus, nihil tamen ex eo adversus caracte- res quadratos primigenios colligi potest. Nam sacerdos ille non erat stirpis Leviticae, sed ordinis a Jerobeamo instituti, et ideo Legem propriis descriptam characteribus, videl. Samaritanis, secum attulit, quod observat Fullerus in Miscellaneis p. 432. sicut illis Penta- teuchum Moſis in regno Israëlítico exscribi solitum esse ex certis documentis apparet. Ceterum notari meretur locus ex R. Elieser Capitulis, quem Buxtorſius in Diss. cit. §. 49. legendum exhibuit, ubi inter alia Samaritani coloni docti esse dicuntur librum Legis בכתב נוטריקון, scriptura Notarica, i. e. ut Buxtorſius exponit, notariorum, quae a scri- bis et notariis publicis in contractibus, in-
stru-

strumentis, epistolis et similibus negotiis usurpabatur: sicut post exilium Babylonicum a principibus Judaeorum Cuthaei s. Samaritani excommunicati esse perhibentur per scripturam, quae scripta fuit in tabulis, quaeque adeo scripturae Notaricon diserte opponitur. Et quid multa? Steph. Morinus de lingua primaeva P. II. Cap. 7. Hottingerus in Exercit. Anti Morinianis, p. 44—99. alique, Pentateuchum Samaritanum ex Pentateucho Hebraico, non hunc ex illo esse descriptum firmis rationibus, imprimis ex lectionibus utriusque variantibus evicerunt.

§. XI.

Quarto Cappellus in §. 4. hanc rationem opponit, „quod Judaeos in exilio Babylonico propriae linguae paulatim ita ceperit obli-
vicio, ut saltem minus familiaris inter eos
(in vulgo maxime) ea esse coeperit, contraque Chaldaica evaserit illis quasi vernacula, sic etiam priorum characterum veluti obli-
ti, Chaldaicis assuefacti sint, quibus Esra
Judaeis Legem et integra Biblia descripsit.
Accedit, inquit, quod Judaei Samaritanis,
quibuscum odium capitale semper exercue-
runt, literas Hebraicas relinquere maluerunt,
Chaldaicis in eorum locum assumtis, ne hac
quidem in parte quidquam haberent cum illis
commune.“ Ad prius membrum respondetur,
quod quamvis tunc assueverint Judaei ob com-
mercium cum Babyloniis linguae Chaldaicae, ut
etiam Lex illis Chaldaice explicari coeperit,

non tamen adeo penitus Hebraica lingua inter eos desierit, ut Chaldaica omnium Hebraeorum fieret vernacula. Hoc manifestum est ex eo, quod Haggaeus, Zacharias et Malachias dialecto Hebraica vaticinati sunt, et sua vaticinia literis consignarunt. Et quod imprimis observandum est, cum Judaeorum magna pars in exilium Babylonicum esset deducta, multi belli metu huc atque illuc fugati, confecto bello in patriam redierunt, et plerique ex plebe in Judaea relictii sunt, ut regionem habitarent, agros colerent, et messem colligerent. Omnes hos vel potius eorum posteros in Judaea reppererunt illa hominum millia a Cyro in patriam restituta. Deinde anni LX. vel plures fluxerunt usque ad Esrae adventum, quo tempore templum aedificatum, et cultus divinus institutus est. Quis dixerit, Judaeos hoc intervallo aliis quam suis antiquis usos esse literis? Et cum deinde Esra in Judaeam advenisset, an credibile est, eum veteres literas antiquasse, et Babylonicas populo adhibendas imperasse. Notandum etiam est, quod Nehemiae XIII. 23. 24. refertur, quosdam Judaeos consociasse sibi foeminas Aschdodaeas, Ammonaeas et Moabiticās, et liberos ex his conjugiiis prognatos Aschdodaeae lingua locutos esse, nec scivisse Judaice loqui, quibus Nehemias maledixerit, et plagis aliquos affecerit. Quod si Judaei omnes exilii Babylonici tempore linguae patriae obliti sunt, quomodo Nehemias sine partium studio

in

in illos solos animadvertere potuit? Nonne potius ex hoc Nehemiae linguae Judaicae neglectum vindicantis exemplo colligendum est, oblivionem generalem hujus linguae aut characterum mutationem nequaquam contigisse. Deinde quando Cappellus et Waltonus dicunt, Esram et Judaeos literas primigenias Samaritanis reliquisse, quos cane pejus et angue oderant, ut hoc modo, se nihil cum iis commune habere velle, testatum facerent: ridiculum hoc commentum est. Quidni enim eandem ob causam Pentateuchum ipsum Moisaicum et linguam Hebraicam, qua ille conscriptus est, Samaritanis reliquerunt? Et quis quaeso adeo stolidus est, ut alteri, quod suum est, ex odio sponte relinquat, et non potius sibi vindicet et retineat? Veritati magis consentaneum est, si dicamus Samaritanos literas gentibus vicinis communes retinuisse, et Judaeis suas reliquisse.

§. XII.

Denique Judaeos ante Esrae tempora literis Samaritanis usos esse, evinci et firmissime comprobari dicit in §. 5. ex antiquis nummis sive siclis cum literis Samaritanis, qui non sint a Samaritanis, sed a Judaeis Hierosolymitanis cusi, et quidem ante captivitatem Babyloniam. „Nam ab ea soluta, inquit, nunquam nisi sunt characteribus illis, quibus nummi isti sunt signati, sed istis duntaxat, quibus hodie sacra Biblia descripta et excusa vide-

mus.^a At enim vero his ultimis verbis principium petit, ideoque non probat, nummos illos ante exilium Babylonicum esse cufos. Contra ea Hasmonaeorum temporibus si non omnes, certe plerosque cufos esse, ex 1. Maccab. XV. 6. 7. et ex Inscriptionibus, quae ad tempora illa respiciunt, idiomate Hebraico consignatis evincunt Rhenferdus in Oper. Philol. p. 252. Souciet in Diss. I. de nummis Hebr. p. 15 — 63. Deylingius in Observ. Sacris P. III. p. 175 — 188. et alii. Jam si literae in his nummis sunt Samaritanae, quomodo dicere possunt, Efram et Judaeos post exilium Babylonicum earum usum abjecisse. Sed Soucietus p. 63 — 89. et Deylingius p. 190 — 194. item Jo. Bapt. Bianconi in Libello de antiquis literis Hebraeorum et Graecorum p. 25 — 32. ostenderunt, esse revera antiquas et genuinas Hebraeorum literas: et multi approbarunt V. E. Loeschéri sententiam, qui in libro de Causis L. H. p. 207. affirmat, nummarias has literas esse medias inter Ebraeas nostras et Samaritanas, et ex celeriori scribendi studio ortas esse, unde in negotiis civilibus earum usus obtinuerit. Idem responderi potest iis, qui volunt nonnullos horum nummorum florente regno Judaico cufos esse, quibus concedere facile possumus, characteres Samaritanos antiquos fuisse similes illis, qui in his nummis conspiciuntur. Sed rectius illud alii pernegabunt, qui solidis rationibus evincunt, Judaeos ante exilium

Baby.

Babylonicum pecunia signata non usos esse. Non etiam propterea assensum eruditorum obtinebit Steph. Morinus, qui l. c. p. 258-270. statuit, siclos illos ab Israëlitarum reliquiis s. Samaritanis cufos esse, qui quidem imperio Judaico post Salmanassarem subiecti fuerint.

§. XIII.

Atque hic paucis commemoranda est disputatio de charactere apud Hebraeos veteres duplici, sacro et profano, de quo Judaeorum testimonia refert Buxtorfius in Diss. cit. §. 40—47. Cappellus autem in Arcano L. I. C. 6. §. 7. multa hic temere, absurde et sine iudicio dici pronunciat, sive ab ipso Moysi tempore characterem duplicem usurpatum, sive ab Esra primum excogitatum fuisse dicant. Ita alii characteri duplici opponunt altum ejus silentium in S. S. Josepho et Philone, quae ratio nulla est. Sicut autem scripturae character duplex apud alias gentes humaniores, v. g. Aegyptios et Aethiopes adhibitus est: ita non dubitari debet, pro duobus praecipuis negotiorum diversorum generibus, sacrorum videlicet et civilium, duplicem literarum figuram antiquis Hebraeis fuisse usitatam. Quae Fulleri in Miscellan. p. 430. sententia a multis approbata est, atque etiam Langio in Disp. cit. p. 100. squ. qui quidem monet, hunc characterem duplicem a gemino Rabbiorum Alphabeto probe distinguendum esse. Et quid multa? Usus characteris profani apud

Judaeos temporibus Hasmonaeorum ex nummis, ut supra dictum est, demonstratur. Igitur quoniam ex haecenus dictis liquido apparet, argumenta, quae Cappellus in Arcano proposuit, nullius esse ponderis, sicut etiam argumenta reliqua, quae opponi solent, vix commemorari merentur; immota manet literis nostris Hebraicis sua praerogativa et primaeva antiquitas, ideoque argumentum a literis Samaritanis petatum auctoritati punctorum divinae nihil officit.

CAPUT XV.

de linguis reliquis Orientalibus.

§. I.

Waltonus in Prolegom. III. §. 48. una cum aliis provocat ad linguas Orientales, quae maximam cum Hebraica habent affinitatem, quae tamen puncta et accentus vel recenter acceperint, vel hodie ignorent. Quamvis hoc totum concedatur, tamen nihil inde adversus punctorum Hebr. antiquitatem effici potest. Nam nullo modo licet ex linguis reliquis Orientalibus inferre linguae Hebraicae eandem indolem, cum lingua quaevis habeat sua peculiarissima idiomata, et inprimis Hebraica, omnium prima, quae temporibus scriptorum sacrorum summa perfectione splenduit, et cujus vocabula formarum varietate quam maxime distincta sunt, signa vocalium et distinctionum ad vim et sententiam dictorum

rum significandam omni tempore omnium maxime requisiverit. Illa vero Waltoni assertio omni fundamento et veri specie destituta est. Nam quia de conditione linguarum reliquarum Orientalium florente republica Judaica ne tantillum quidem scimus, quis sine pudore affirmare audeat, eas tum omnibus vocalium et distinctionum signis caruisse, aut literas quiescentes illorum vicem sustinuisse. Nonne majori jure asserere possumus, linguas reliquas Orientales ad exemplum Hebraicae talia signa temporibus antiquissimis habuisse, quae vero postea in scriptis vulgo omissa fuerint, et demum, necessitate id postulante, in usum revocari coeperint. Nam ne uno quidem evidenti documento et testimonio evinci potest, illa signa, quibus a decem vel paucioribus seculis linguae Orientales usae sunt, tum recenter inventa esse. Haec clariora erunt, si singulas paucis consideremus.

§. II.

Et primo quidem quod linguam Arabicam attinet, Waltonus l. c. dicit, post conscriptum Alcoranum coepisse Muhammedanos linguam hanc excolere, et puncta pro faciliore lectione textui Corani affigere, quod testentur viri in Arabismo versatissimi. Similia tradit Rich. Simon in Hist. Crit. V. T. L. I. C. 27. qui putat, Arabes punctorum inventores esse, quos deinde Judaei imitati sint. Muhammedanos enim inter se de lectione Alcorani dissidentes,

ut illam figerent, praecavendo schismati figuras quasdam aut puncta invenisse. Interim non convenire Arabes, quo tempore inventa sint, et opinionem eorum esse probabiliorē; qui ajunt, sub Omare, tertio Chalipha fuisse inventa. Ita fere sentit Steph. Morinus in Exercitationibus de lingua primaeva p. 435. sqq.

§. III.

Illis autem, qui voluerunt Arabes esse primos punctorum inventores, quos deinde Judaei imitati sint, multi contra dixerunt. Instar omnium sit Alb. *Schultens*, qui in Grammat. Hebr. p. 64. illa Waltoni et Simonii dicta reprehendit, et in Praefat. p. 7. sqq. ostendit, puncta a lingua Arabica nunquam abesse potuisse. „Si Haririi Confessus quinquaginta, „inquit, toti veteris linguae floribus et gemmis contexti, sine punctis lectioni Arabum „fuissent traditi, ne centesima quidem pars „eorum luceret, non dicam nobis, sed vel „linguae patriae callentissimis. Alcorani lectio et sensus sine punctis nusquam satis constaret. Priscos Arabiae poetas, inter quos „multi, qui non ultra Muhammedis soluni, „sed etiam ultra Christi Domini aetatem adscendunt, haud quaquam venerata esset „universa natio tanquam eloquentiae et Grammaticae simul supremos arbitros et magistros, ni vocales eorum carminibus appictae „fuissent, quae ad utrumque praelucerent, „atque

„atque nihil neque in sensu obscuri, neque in pronunciandi ratione ambigui paterentur.“ Idem p. 64. lubens concedit, Phata, Kefra et Dsamma Arabum, sive nomen spectes, sive figuram, non esse literis coaeva. Sed inde non consequi, Arabes non habuisse vocales. Tam certum esse, Arabes et Aramaeos notas habuisse sonorum, quam certum, eos scribendi artem possedisse, quamvis non satis liqueat, quatenus fuerint hae notae et figurae. Hic etiam considerandum est, Arabum puncta nec figura nec indole cum Hebraicis convenire, tantum abest, ut Judaei ab illis sua sint nacti. Arabes habent ab Hebraeis substantiam linguae, radices nempe residuas, non Grammaticam formam. Hanc enim inconsultis Judaeis, cum linguam excolerent, ut aliae gentes invenerunt. Ita Morino respondet Loescherus de Causis L. H. p. 312. Vid. etiam plura in Repertorio pro literatura Orientali P. III. p. 161-164. P. IX. p. 238-245

§. IV.

Linguam Samaritanam, Waltonus l. c. Steph. Morinus p. 422. et alii asserunt, nunquam puncta vocalia habuisse, sed lectionem in ea ope matrum lectionis perfici. Vid. infra Cap. XXIV. §. 12. Ita Abr. Ecchellenfis in notis ad Hebed Jesu Catalogum p. 246. sq. dicit, nec in Pentateucho Samaritano nec in illius versione ullum punctorum vestigium conspici, quod tamen necessarium erat, si ul-

lus

lus eo tempore punctorum erat usus, ut promiscuum illud ex Hebraeis, Chaldaeis aliisque gentibus vulgus facile sacros Codices legere potuisset. Nec probabile existimandum esse, interpretem, quisquis ille fuit, puncta, si ulla fuissent, tam in versione quam in autographo omisisse. Chronici etiam Samaritani auctorem, ubi occurrit vox aliqua ambiguae lectionis, illi Arabum puncta appingere, et hoc quidem ideo, quia nulla puncta habent Samaritani. Sufficiat hic referre, quod Humphr. Prideaux in Connexione V. et N. T. p. 450. sq. respondet: „Quamvis omnes libri, inquit, „qui hactenus lingua Samaritana ex locis Occidentalibus ad nos perlati sunt, vocalium „signis careant, ex eo tamen non probatur, „taliū signorum usum eos ignorare. Ita „multi libri lingua Hebraica, Syriaca, Arabica, — ex regionibus orientalibus solis literis consonantibus scripti afferuntur, cum tamen certum sit, signorum vocalium usum „apud illas gentes obtinere.“ Notitia Samaritanorum, eaque admodum tenuis, vix intra duo secula ad nos pervenit, nec nobis relatum est, quae sit reliquorum apud eos librorum ratio, multo minus scire possumus, quae fuerit hujus linguae temporibus antiquissimis conditio. Igitur non licet quidquam in neutram partem de illa affirmare.

§. V.

De lingua Syriaca Waltonus l. c. verba Malii citat: Syros puncta initio non habuisse; postea ad facilitatem lectionis vel ad ambiguitatem tollendam unicum punctum adhibuisse, quod pro vario situ infra vel supra literam vocales distinguebat. Idem affirmavit *Bootius* in Epistola ad Usserium. „Ante inventam, inquit, alterutram punctationem apud Syros unicum punctum omnium vocalium vice apud eos fungebatur, et literis superpositum A, O et U, iisdem vero subscriptum E et I denotabat. Igitur ubi vox aliqua ambiguae punctationis in textu occurrebat, adminiculo istius puncti certa ac definita, illoque loco usurpanda punctatio designabatur: qui simplicissimus punctandi modus inde ab antiquioribus temporibus apud ipsos usitatus, etiamsi mancus et obscurus videri queat, Syris tamen abunde explet, quicunque ad necessarium usum ab ulla alia punctatione expectari potest.“

Hunc *Bootii* errorem, qui illius seculo condonandus erat, false perstringit *Abr. Eckellensis* in l. c. et p. 180-223. uberius ostendit, hoc punctum solitarium nequaquam ad vocales designandas olim esse adhibitum, sed, cum etiam in hodiernis libris Syriacis adhibeatur, aliis usibus inservire; id quod hodie Grammaticis in majori luce collocatum est. Quod nunc duplicem vocalium designationem apud Syros attinet, in eo dissident eruditorum

rum sententiae, utra prior sit et antiquior. Abr. Ecchellensis p. 185. asserit, punctorum vocalium auctorem fuisse D. Ephremum, qui seculo tertio vixit: et Hegirae anno 169. (id est, circa annum Christi 790.) Theophilum Edessenum in eorum locum characteres Graecos vocalium inversos parumque inflexos substituisse, ut occurreretur confusio, quae ex concursu punctorum vocalium cum illo puncto solitario oriebatur. Attamen, quod ille p. 199. observat, posterioribus inventis vocalium figuris, nequaquam punctorum vocalium usus sublatus est, sed indifferenter modo istis modo illis scriptores utuntur etiam in una eademque dictione pro bene scribendi ratione et commoditate. Igitur puncta vocalia Syri habuerunt dudum antequam Masorethis ex Cappelli opinione in mentem venit Hebraica puncta invenire. Quod autem temporibus antiquissimis Syri notis vocalium prorsus destituti fuerint, unico Eliae Nisibensis testimonio in illius Grammatica non probatur, neque in tantis literaturae Syriacae antiquissimae tenebris quidquam ea de re cum ratione affirmari vel negari potest. Neque ullam vim probandi habet, quod Ecchellensis p. 238—243. ex fabula de Salomone rege, qui libros sacros V. T. qui tum extabant, in gratiam Hiram in Syriacum idioma transtulisse, et characteres Syriacos a se excogitados ei dedisse dicitur, arguit, eum illos libros nonnisi omnibus numeris absolutos dedisse,

ac tales, quales a suis auctoribus profecti fuerint, ubi tamen punctorum vocalium nec vocalium nec vestigium conspectum memorari dicit.

§. VI.

„Paraphrases etiam Chaldaicas antiquissimas (Waltonus l. c. pergit,) punctatas non fuisse, ex literis superfluis post punctationem relictis testatur Lud. de Dieu in Com. parat. trium lingu. p. 44. et Buxtorfius in Grammat. Syr. et Chald. L. I. C. I. unde post superaddita vocalium puncta, relictis illis consonis, quae vocalium erant indices, confusa extiterit punctatio, quae tum in Bibliis Venetis tum in Regiis passim invenitur, et summo labore Buxtorfii in Basileensibus ex maxima parte sublata est.“

Sed hoc argumento prorsus nihil adversus punctorum antiquitatem efficitur, quamvis concedatur, Paraphrases Chaldaicas sine punctis esse conscriptas, quia jam eo tempore Judaeis solenne erat puncta omittere, id quod supra ratione maxime probabili ostendi. Illi quidem, qui probare volunt, Chaldaeos olim notas vocalium habuisse, non accurate provocant ad pericopas Chaldaicas in Danielis et Esrae libris iisdem punctis exornatas, quae in textu Hebraico apparent, quia adversarii statim respondebunt, Masorethas etiam illis pericopis Chaldaicis puncta adscripsisse. Atque tamen nulla cum ratione aut veri specie affirmare

mare possunt, linguam Chaldaicam veterem notis vocalium fuisse destitutam.

§. VII.

Neque huc quidquam facit locus Eliae Levitae, p. 65—67. qui, ut probet, exercitatione effici posse, ut aliquis absque subsidio signorum vocalium legere discat, narrat de tribus viris Chaldaeis, quos Romae viderit, qui in Psalmorum libro, Aramaeis literis scripto sine punctis, legerint, quique interrogati, an puncta s. vocalium notas habeant, responderint, se quidem non habere, sed a pueris in hac lingua exercitatos sine punctis legere posse, J. D. *Michaëlis*, Vir Celeb. in scriptis miscellaneis P. II. p. 34. notat errorem Eliae, qui viros illos esse Chaldaeos et linguam eorum Syriacam putaverit, cum quidem fuerint Habessini ex terris Joannis Presbyteri, qui eo tempore Chaldaei dicebantur. Hac occasione p. 71. offendit, linguam Aethiopicam carere quidem notis singularibus vocalium, sed literarum ipsarum esse diversam figuram, pro diversitate singularum vocalium, ut Alphabetum eorum sit proprium syllabarium. Eandem fere rationem esse Alphabeti Syriaco-Mendaici s. Nabataei, quo Sabii seu Christiani S. Joannis utuntur. Idem mox p. 76. sequ. argumentum in medium adfert a nummis et inscriptionibus Judaicis, Punicis et Palmyrenis, in quibus omnibus vocalium notae desiderantur, quod antiquitati punctorum

punctorum Hebr. opponi possit. Sed simul ostendit, hōo argumentum esse nullius plane ponderis, maxime hanc ob causam, quod etiam in recentioribus ejusmodi numinis et inscriptionibus vocales non appareant.

CAPUT XVI.

de Keri et Chethibh.

§. I.

Ex Keri et Chethibh duo petunt argumenta, quibus punctorum antiquitatem oppugnent. Primo Elias Levita p. 31. nullibi reperiri Keri et Chethibh observat, quod puncta aut accentus concernat. Neque etiam reperiri Keri et Chethibh circa Dagesch et Raphe, circa Milel et Milra, circa punctum dextrum vel sinistrum in **ו**, aut circa Map-pik scriptum vel omissum. Causam esse dicit, quod inter omnes Isrāelitas in lectione verborum nulla esset discrepantia. Omnes enim in Lege sine punctis legisse, sicut a Mose traditum acceperant, et in reliquis libris, sicut a prophetis didicerant: puncta autem nonnisi signa et indicia pronunciationis esse, ideoque eorum Keri et Chethibh non dari. Causa haec, quam praetendit, est partim id ipsum, de quo disceptatur, partim a veritate aliena est, cum dubitari non possit, variam in pronunciatione discrepantiam diversis in locis temporibusque obtinuisse, quae omnino per signa idonea dirigenda erat.

M

§. II.

§. II.

Lud. *Cappellus* in *Arcano* L. I. C. 7. §. 1. varias illas lectiones valde esse antiquas putat, quod earum Talmudici saepius meminerint, et magna earum pars, quae hodie in Bibliorum margine notata est, jam olim ab illis observata et indicata sit. Deinde in §. 2. idem argumentum ita proponit: „Si inde a Mosis „tempore essent vocalium et accentuum notulae, certe multo frequentiores futurae „fuissent variae lectiones circa vocales et accentus, quam circa literas sive consonas: „saltem non potuissent nullae esse circa vocales et accentus. Nam si cum Talmudicis „dicamus, Keri esse a Mose et reliquis sacris „scriptoribus, qui arcanum aliquod mysterium in eo occultare voluerint, annon ejusmodi mysteria aequae ex vocalium et accentuum apiculis captari potuissent? Si vero „dicamus Keri esse correctiones vocum vitiose scriptarum, vel ortum esse ex codicum „inter se collatorum dissensione, cum longe „proclivius sit labi et errare in adscribendis „punctis, quam in consonis, nonne necesse „fuit, ut essent longe plures emendationes „aut variationes circa puncta, quam circa literas? Nulla tamen est circa puncta, sed „omnes sunt duptaxat circa consonas. Unde „istud factum, nisi quia nondum erant tum „punctati codices?“ Nolo jam Buxtorffii responsiones ex P. I. Cap. VIII. repetere, quae, quia eas ex mente Judaeorum et ex sua hypothese,

thesi, qua Esrae punctorum inversionem tribuit, instruxit, leviores sunt, et a Cappello in Vindiciis p. 857 — 862. variis strophis eliduntur.

§. III.

Videamus ergo, an pressius urgeri Elias et Cappellus possint. Nam 1.) ipse Cappellus argumenti sui robur infringit, quando statuit, Keri esse maximam partem temporibus recentioribus ortum, cum ex ejus sententia puncta jam inventa essent, ubi quidem sibi ipse contradicit. Ita in Vindiciis p. 853 Keri et Chethibh asserit esse maxima ex parte otiosorum, morosorum, scrupulosorum Grammaticastro-
rum, vel in multis audaculorum et temerari-
orum magistrorum foetus, qui conjecturas suas pro certa et indubitata traditione mundo voluerunt obtrudere: nec ab uno simul et se-
mel, sed a multis longe diversissimis tempo-
ribus factam esse illam farraginem. Ponamus haec vera esse: sed nunc dicere debebat ipse Cappellus, quae causa sit, quod non saltem unum et alterum Keri circa puncta annotatum sit.

§. IV.

2.) Cappellus ita ratiocinatur: Cum longe proclivius sit, labi et errare in adscriben-
dis punctis quam in consonis, nonne necesse fuit, ut essent longe plures emendationes aut variationes circa puncta quam circa literas?

M 2

Contra

Contra ea Sixt. *Amama* in Diff. de Keri et Chetibh §. 25. in Antibarbaro Biblico p. 474. pronunciat, in multis locis ne imperitissimum quidem scribam impingere potuisse, si vocales olim fuissent adscriptae. Quis haec duo dicta sibi contraria conciliabit? Sane alterutrum vel potius utrumque maxima imbecillitate laborat.

§. V.

3.) Institutum eorum, qui notas Keri primi collegerunt, tale fuit, ut literarum solummodo variationes notarent. Quis vero audeat eis plura injungere, quam sibi hic proposuerunt, cum etiam de חסרים et מלאים nullum Keri notatum reperiatur. Talia autem, sicut etiam variationes punctorum et accentuum in Masora, quae eadem antiquitate pollet, alia quidem methodo annotantur, ut ubivis vera lectio indicetur. Deinde etiam variae lectiones accentuum accentu duplici in una voce in ipso textu designantur. Sic est v. g.

Merca cum Mapach, Num. XVII. 23. Thren. IV. 7. Exech. XXVI. 15. Psalm. IX. 17. L. 3. LXVII. 2. LXVIII. 21. 36.

Merca cum Munach, Genes. XXII. 7. XXVIII. 2. 5. 6. 7. 2. Sam. XXIV. 9. Proverb. X. 10. XI. 27. XII. XIV. 31.

Merca cum Merca, Genes. XXVIII. 7.

§. VI.

§. VI.

4.) Si vocales sunt utrinque eadem, tum Keri concernit omnino solas literas, v. g. 2. Sam. XXIII. 8. Jes. XXX. 33. Jerem. XVI. 16. cujusmodi exempla plura *Hillerus* in *Arcano Keri et Chethibh* p. 77-93. congeffit.

Si vero literae et vocales utrinque sunt diversae, et varia lectio occurrit non solum literarum, sed etiam vocalium: quis accurate et cum ratione dicere possit, Keri concernere solas literas, cum revera voces integras concernat.

§. VII.

5.) Manifestum est, Keri saepius etiam vocalium et accentuum diversitatem respicere:

a.) In locis, ubi Keri habet Makkeph cum vocali analogae brevi, quae ante Makkeph requiritur, v. g. Ezech. XLIV. 3. ubi Makkeph sane non pertinet ad lectionem textualem, cum sic syllaba longa cum Vav Cholem non habet locum, sed pertinet ad Keri, cujus puncta in textu scripta sunt: Chethibh etiam requirebat servum Tiphchae, et aliam in vocibus prioribus accentuum consecutionem. Similia occurrunt Jos. IX. 7. Ruth. IV. 6. 1. Sam. XXII. 15. Jes. XXVI. 20. XLIV. 17. — Nam quia Chethibh in his locis accentum servum requirit, certum est, quod Keri etiam concernat accentus: quin etiam vocales, quia, si vocales sub Chethibh abje-

ceris, non cognosces, Keri cum Kamez brevi, et non potius cum Cholem sine ׀ esse legendum.

§. VIII.

b.) In locis, ubi in Keri vox una in duas disjungitur, manifestum est, Keri concernere accentus, quorum consecutio secundum Keri in textu apparet, v. g. Exod. IV. 2. Jes. III. 15. Jer. XVIII. 3. Ps. CXXIII. 4. quibus in locis Keri requirit Makkeph, quia Chethibh accentum unicum adscriptum habet. Sed quando ad Chethibh sunt duo accentus, illi pertinent ad duas voces in margine, v. g. Genes. XXX. 11. Deut. XXXIII. 2. 2. Reg. XVIII. 27. Jer. VI. 29. Ezech. VIII. 6. Psalm. X. 10. LV. 16. Job. XL. 6. Nehem. II. 13. 1. Par. XXVII. 12. Ita ubivis accentus secundum Keri in textu positi apparent; videl. ex illis codicibus, ex quibus lectiones variantes notatae sunt, v. g. 2. Sam. XXI. 4. Gereſchus pertinet ad Keri, sicut Ruth. I. 8. Munachus in syllaba penultima: 1. Paral. XXII. 7. Atnach requirebatur ad ׀׀׀, Chethibh, sed scriptus est in vocabulo vicino priori, quia Keri ad posteriora referendum erat.

§. IX.

c.) In locis, ubi Keri habet ׀, quod vel per O, vel per U. efferendum est, quis dicere audeat, Keri s. legendi modum solam litteram ׀ concernere, cum revera Vav Cholem aut

aut Vav Schurek concernat, quod, quando res dubia est, necessario ex punctis sub Chethibh dignosci debet. Ita in locis, ubi literae ך vel ם in textu ad efficiendum utriusque lectionis symbolum transpositae sunt, Keri non solas literas, sed simul puncta concernit, eorumque existentiam supponit. Exempla *Hil-lerus* l. c. L. I. C. V. passim exhibet, in quorum multis talis transpositio manifeste apparet, quando symbolum formam analogam vocis alicujus referre non potest intelligi.

§. X.

d.) In locis, ubi voces legendae sed non scriptae, vel scriptae sed non legendae notantur, Keri ad voces integras pertinet, atque etiam vocales concernit.

Cappellus in *Arcano* p. 766. dicit, voces legendas sed non scriptas solo spatio vacuo in textu notatas fuisse. Quod quidem dici posset, si certum demonstratumque esset, puncta demum post Talmudis obsignationem esse inventa. Sed quia hoc nullis rationibus evincere potuit, etiam illud pro figmento haberi debet: quin potius verisimile est, vocis legendae et non scriptae solas vocales, atque etiam accentum, quem consecutionis ratio requirebat, antiquitus ipsos auctores harum notarum ex aliis codicibus in textu posuisse, sicut hodie videmus. Conf. *Repertorium* etc. P. III. p. 117. sq. Atque ex his omnibus patescit, falsum esse, quod Elias et Cappellus perhibent,

bent, Keri solas literas, non etiam puncta concernere, et ex eo concludunt, punctatum, cum notae Keri apponerentur, nondum inventa fuisse.

§. XI.

Alterum argumentum, quo punctorum antiquitatem oppugnant, petunt ex prodigiosa punctatione quam plurimarum vocum, quarum Keri in margine scriptum est. Hoc agit Cappellus in Arcano L. I. C. XI. et primo in §. 3. 4. docet, non esse a Mose reliquisque prophetis punctationem illam, qua in re nos consentientes habet. Deinde in §. 5 — 19. asserit, neque Esram esse illius punctationis auctorem, idque per omnia תג Chethibh genera monstrare pergit. Nam in §. 5. ita argumentatur: „Si Esra voces, quas in margi-
ne invenit, noluit religione ductus in locum
earum, quae in textu positae erant, substitui-
tuere: annon oportuit eum puncta adscri-
bere illis potius vocibus, quae in margine
sunt positae.“ Sed eadem ratio valet de Tiberiensibus, adeoque nostrae causae nihil officit. Rursus in §. 19. ita ratiocinatur: „Quandoquidem oportuit genuina vocibus illis a
Mose vel prophetis aut Esra denique ad-
scripta puncta prius esse expuncta atque de-
leta, dein vero ista peregrina et aliena in
eorum locum fuisse substituta: Quis credat,
ullum post Esram e Judaeis tantum facinus
attentare ausum esse, aut si ausum dicamus,
quis

„quis credat hoc facinus ab universa gente „Judaica approbandum fuisse.“ Sed idem ratiocinium petit Tiberienses. Nam si illi singulis vocibus secundum veram suam pronunciationem puncta subjecerunt, illis autem, quorum Keri in margine notatur, peregrina et aliena puncta adscripserunt, quis credat, hoc facinus ab universa gente Judaica approbandum fuisse. Sane hoc multo minus credibile est, Tiberienses, homines privatos, tum omnibus Judaeis, inprimis Babyloniiis Palaestinorum aemulis hanc rem persuadere potuisse.

§. XII.

At enim vero negamus, genuina puncta in textu esse expuncta atque deleta, quod non alia conditione dici potest, quam si puncta illa ad voces in textu pertinerent, eaeque cum his punctis legendae essent. Nam quia voces in textu cum suis punctis genuinis legendae sunt, non possunt dici expuncta et deleta, quamvis scripto non sint consignata: sicut hoc in universum valet de codicibus, qui non punctati eduntur. Ita non opus est hypothefi falsa D. I. H. *Balthasaris*, qui statuit, punctorum originem ad Deum referendam esse, ita tamen, ut illa prorsus incorrupta servari necesse non fuerit, canonicam quippe auctoritatem non habentia. Hanc hypothefin publicavit et examinavit I. C. Hebenstreit in Progr. Lips. 1731.

M 5

§. XIII.

§. XIII.

Equidem non defuerunt, qui puncta illa non ad Keri, sed ad Chethibh pertinere putarent, eoque omnibus fidiculis adhibitis ad analogiam revocare in se susciperent, vel, quod deterius est, puncta illa mendosa esse dicerent. Ita Vir Cl. Benj. Guil. Dan. *Schulzium* in libro, *Kritik über die Ausgaben der Hebr. Bibel*, id agit, ut anomalias omnes tum circa literas tum circa puncta, imprimis ea, quae ad Keri pertinent, pro mendis editionum habendas esse efficiat: quia non intelligebat, vel potius non concedere volebat, quod in talibus locis puncta non ad Chethibh, sed ad Keri pertineant. Cumque S. R. D. *Ernesti* in *Nova Biblioth. Theol.* Vol. VII. p. 118—120. et alii *Schulzium* propterea censura notassent, laudantes hanc rationem utramque lectionem designandi: ille in *Bibliotheca Hagana* Vol. I. p. 151—182. respondet conceditque, in vocibus obscoenioribus puncta vocalia ad Keri pertinere, negat autem in plerisque locis, in quibus oculi vitia offendit, eo esse referenda. In locis denique, quae ex aurium vitio corrupta esse putat, Chethibh cum suis vocalibus binas exhibere scripturas dicit, et auctores $\tau\tilde{\epsilon}$ Keri lectorem monere voluisse, quae lectio esset praeferenda. Sed haec dicta pro mera logomachia sunt habenda, et sententiam ple-
 rorumque nullo modo dubiam reddunt, quod ostendit S. R. *Ernesti* l. c. Vol. IX. p. 749-755. Sic ipse *Cappellus* meliora sentit, et in §. 19. asserit,

asserit, Tiberienses in illis vocibus certo consilio de industria vocales alienas adscripsisse. Hoc consilium §. 20. 21. exponit, quod cum puncta vellent consonis per totum sacrum textum addere, nec ea extra ipsum textum vellent adscribere, vocibus illis, quorum Keri in margine adnotatur, puncta addiderint, non vocum in textu propria, sed propria $\tau\omega$ Keri, ut lector admoneretur, non vocem in textu scriptam, sed alteram in margine esse legendam.

§. XIV.

Sed quando plerisque originem $\tau\omega$ Keri et Chethibh petunt ex variis lectionibus, quae in codicibus deprehensae sunt, ubi definiri non potuit, utra esset genuina, adeoque utraque hoc symbolo indicata est, quod etiam Dav. Kimchi ad יחזק , 1. Reg. 17. 14. observat: Cappellus in §. 24. contradicit, cujus rationibus facile responderi potest. Nam hoc non de omnibus, sed de plerisque locis affirmatur, nec Masorethis antiquis harum omnium variarum lectionum collectio adscribitur: neque cum ratione dici potest, eos lectionem, quam ex rationibus criticis sequendam putassent, intra textum cum propriis punctis collocare, et alteram in libri oram rejicere debuisse: quod tamen contra factum, et eam lectionem, quam veram putant Judaei, perpetuo margini adscriptam esse observatur. Nam quis collectoribus injungere audeat, quod

quod ipsi facere noluerunt, et quod ab illorum consilio alienum erat, dum in codice, quem fundamenti loco sumserant, nihil mutare voluerunt. Neque Judaeorum consuetudo ubivis vocem in margine positam legendi pro norma et regula praescribi debet, utpote quae aliis rationibus nititur, et ex multis locis, ubi sine dubio lectio in textu vera est, absurditatis convincitur.

§. XV.

Videlicet versipellis ille disputator ipse in §. 25. 26. tres aut quatuor harum lectionum variarum causas agnoscit: primam, Judaeorum superstitionem; secundam, mutatam diverso tempore vocum pronunciationem; tertiam, mendorum in textu emendationem; quartam, argutiam et subtilitatem Rabbinicam, qua paulo ante vel circa Christi tempora excogitatae sint ejusmodi variae lectiones, quae sensum parerent, qui non minus commodus, quin commodior videri posset eo, qui exsurgebat ex antiqua et recepta lectione f. Chethibh. Sed haec quarta causa in cerebro Cappelli excogitata et efficta merito repudiatur, sicut eam Buxtorfius in Anticritica uberius refutavit.

§. XVI.

Nunc quid Buxtorfius ad dicta Cappelli regerat, videamus. Ille P. I. C. XII, p. 170. squ. Cappelli argumentum ita proponit: Si irregu-

irregularis istarum vocum punctatio nec Mosi et scriptoribus librorum sacrorum ipsis, nec Esrae adscribi potest, tum certe non alii poterunt ejus auctores statui, quam Masorethae Tiberienses. Atqui — Ergo — Deinde ad Minorem p. 172. sequi. variis modis respondet, negatque, in hac punctatione esse aliquam absurditatem vel monstrositatem, cum non ad voces in textu, sed ad voces in margine pertineat, quod ipse Cappellus etiam agnoscit, sed nihil agit, quando in Vindiciis p. 863. dicit, absurditatem et monstrositatem non quidem respectu prolationis, sed tamen respectu scriptiois apparere. Sed quando Buxtorfius p. 173—175. explicat diversas Judaeorum sententias, qui vel Mosi et scriptoribus sacris vel Esrae hanc punctationem tribuunt, et ipse multis id agit p. 176—187. ut Esrae hoc negotium vindicet, multis Cappelli contradictionibus se exponit, qui in Vindiciis L. I. C. X. ejus dicta particulatim, ut solet, carpit et reprehendit. Igitur accuratius Majoris consequentia negatur. Nam si punctatio illa irregularis Esrae tempore nondum in codicibus extitit, nullo modo concludi potest, non alios ejus auctores esse statuendos, quam Masorethae Tiberienses. Nonne, cum post Esram multo tempore ante illos notae π Keri originem habuerint, quod ipse Cappellus concedit, multo probabilius est, hanc punctationis in textu rationem ab illis ipsis institutam esse, qui notarum marginalium

lium auctores fuerunt? Quodsi etiam Capellus obtinuerit, Tiberienses puncta $\tau\tilde{\epsilon}$ Keri in textu scripsisse, (quod tamen non obrinebit,) nullo tamen modo efficitur, eos reliquis vocibus omnibus puncta primum subscrispsisse, et eorum esse inventores.

§. XVII.

Denique hic commemorandum est, quod I. A. Danzius, hypothese suae serviens, quam in Tractatu de Masora throno mota prodidit, in Literatore §. 6. Observ. 1. nota *) eodem argumento utatur: „Non crediderim, inquit, „ab iisdem auctoribus, qui S. S. exhibuerunt „literas, etiam vocalium hodie extantium figuras fuisse additas, quod hae in quamplurimis locis adeo contrariae sint literis, quibus deprehenduntur adscriptae, ut, quamdiu veritas saltem unica est, auctori uni per impossibile adscripseris.“ Sed ipse haec ad solum Keri et Chethibh adstringit, quando statuit, Keri primum a piis et religiosis viris margini esse adjectum, et postea alios, qui concisam hanc et ad usitatiorem loquendi modum recte accommodatam explicationem magni faciebant, ut conservarent eam diutius, alteram ejus partem, vocales nimirum, in ipsum textum intulisse.

Huic contraria est sententia singularis Ed. Pocockii in Notis miscellaneis ad Portam Mo-
sis p. 64—68. quam suam fecit Cooperus pl.
89—99. Lectiones marginales non esse ex
codicum

codicum variationibus, sed vel religionis vel forsan euphemismi et verecundiae causa factas, plurimas autem analogiae causa et ad punctuationem vocum quarundam anomalam corrigendam tollendamque adjectas esse. Videlicet Masorethas punctuationem pro norma literarum substituendarum habuisse, dum ipsi puncta loco movere non sunt ausi, sed consonas ad illa ex analogia Grammatica pertinentes e regione adscribendas potius duxisse. Hanc autem anomalam vocum in textu punctuationem non esse vitiosam, sed ex dialectis linguarum Orientalium, aut formis, quae minus jam in usu esse viderentur, repetendam.

CAPUT XVII.

de Masora et notis Masorethicis.

§. I.

Quamvis in argumento, quod a Masora et notis Masorethicis peti solet, exiguum momentum situm esse videatur: juvat tamen illud paucis declarare, et ad ea, quae Cappel-
lus et alii excipiunt, respondere. Nam primo adversus Eliam, qui statuit, sapientes Tiberiadis omnium primos arti Masorethicae manum admovisse, Buxtorfius in Tiberiade Cap. VIII. ostendit, Masoram juxta majorem sui partem diu ante Talmud extitisse. Hujusmodi fuit omnium vocum et versuum dinumeratio, vocum juxta diversam scriptionem
et

et lectionem annotatio, earundemque plene vel defective scriptarum observatio.

§. II.

Cappellus autem in Arcano L. II. C. 9. §. 2—5. cum hoc inficiari non posset, negat tamen, ex eo sequi, vocalium et accentuum notas jam tum fuisse sacro Codici adscriptas. At enim vero, si rem recte reputemus, notata illa Masorethica punctorum et accentuum usum jam tum viguisse commonstrant. Nam quando Masorethae notarunt, quot essent in Lege aut in singulis libris versiculi, et quis medius esset, ad hoc opus erat, ut versiculorum limites certis notis designati essent, nec sufficit dicere, spatio interjecto vel novis lineis designari *potuisse*, cum praesto sit accentus Pasucorum limites designans. Deinde cum voces plene vel defective scriptae jam ante Talmudis consignationem notatae, adeoque vocum literae accuratius definitae fuerint; quomodo hoc fieri potuit, si tum matribus lectionis pro vocalibus uterentur, quae postea eliminatae sint? Nonne hoc figmentum eo ipso refellitur, et punctorum usus nova ratione demonstratur? Denique quarundam lectionum variarum annotatio non sine punctorum subsidio fieri potuit, quod modo in Cap. XVI. §. 7—10. exemplis declaratum est.

§. III.

Hic autem Elias negat, eam Masorae partem, quae puncta et accentus concernit, ante Talmud

Talmud extitisse, statuitque, sapientes Tiberienses punctationis artem invenisse et Masoram conscripisse. Sed Buxtorfius in Tiberiade C. IX. contendit, et exemplis demonstrat, Masorethas non simul vocalium et accentuum notas invenisse, et ad eas virgulam censuram admovisse, quod a recta ratione alienum esset, sed voces jam antea ab aliis punctatas et accentibus notatas sub censuram suam revocasse, et iudicium de iis per notas Masorethicas tulisse. Eandem rationem urgent Buxtorfius F. p. 339—341. Calovius p. 98—101. Cooperus p. 74—78. Wasmuthus p. 143. sequi et alii.

§. IV.

Cappellus quidem in Arcano p. 767. et in Vindiciis p. 928. concedit, plerasque omnes Masorethicas notas et observationes, quae sunt circa puncta et accentus, esse punctorum inventionem posteriores. Nam sicut Masorethae ipsi esse potuerint anomaliae punctationis auctores: sic vel eodem tempore vel paulo post potuisse alios notas suas criticas circa puncta et accentus ex punctatis codicibus conficere et digerere, ne punctatio illa a tam sapientibus viris excogitata mutaretur. Nonne igitur, inquit, auctores illarum notarum esse possunt Masorethis Tiberiensibus, punctorum inventoribus, recentiores? Cum vero corpus notarum Masorethicarum a plurimis hominibus non uno tempore, sed multis se-

N

culis

culis confectum sit: (nam postquam *potuerunt* coepisse cum prima punctorum inventione circa annum Christi 500. fieri notae illae, perfici et absolvi *potuerunt* post ultimam a Ben Ascher factam sive correctionem et exemplarium jam antea punctatorum collationem, sive impositam ab eo inventioni punctorum ultimam coronidem:) ex hac ratione, quod punctorum et accentuum inventum antiquius sit Masoretharum notis et observationibus, nihil sequi dicit, nihil demonstratur, notas circa punctationem esse a Masorethis primis, quorum Talmud meminit. Ita onus probandi astute, ut solet, in adversarios devolvit, eosque nullo argumento probare posse dicit, auctores illarum notarum esse Masorethis Tiber. antiquiores.

§. V.

Buxtorfius F. p. 341. squ. ad haec nimis leviter respondet, sed alii, ut Wasmuthus p. 145—147. et Carpzovius p. 253. 288. 322. squ. pressius Cappellum et socios urgent. Notant illi immane Cappelli figmentum de Masorethis posterioribus, quos usque ad seculum undecimum et ulterius deducit. Cui adjungo hoc multo audaciorem, Jo. Morinum, qui fingit, priores Masorethas, qui in Judaea habitantes codices a se correctos publicarint, et Orientalium dissensum experti sint, non ante annum 800. quo Talmud obsignatum esse dicit, extitisse, et posteriores Masorethas, eosque

eosque Tiberienses, qui puncta invenerint, annum Christi 900. aut subsecutos esse, aut non multum antecessisse, eorumque partes Ben Affer secutum esse, a quo Ben Naphtali in multis discesserit. Vid. Epistola eius ad Buxtorfium p. 543 — 556. Ita turpiter confundit variationes codicum Orientalium et Occidentalium cum labore Masoretharum priorum, et Masorethas posteriores cum quindecim illis viris, quorum Ab. Esra ad Exod. 25. 31. meminit. Conf. Cap. V. §. 1. extr.

§. VI.

Quemadmodum autem priores Masorethae, quorum etiam in Talmude mentio fit, et ex quibus fuerunt **מסורתי** sic dicti, sine dubio ante initia Talmudis Hierosolymitani conditi vixerunt: Ita concedere possumus, posteriores Masorethas esse ipsos illos Tiberienses, qui mox post oblationem Talmudis seculo quinto exeunte extiterunt, et a Rabbinis antiquioribus passim commemorantur. Illi priorum annotata recensuerunt, et publici juris fecerunt, suis fortasse novis observationibus additis, adeoque integrum corpus Masorethicum in ordinem redegerunt.

§. VII.

Nulla autem extat apud veteres Masoretharum, qui post seculum quintum vixerint, memoria, nec prorsus credibile est, fieri potuisse, ut seculis quinque posterioribus, ubi

maxima literarum barbaries et linguae Hebr. ignorantia inter Judaeos regnabat, (quod ipse Morinus ex Rabbinorum confessione in Exercitat. Bibl. P. I. p. 220. squ. testatur,) et studium Talmudicum unice vigebat, quicquam laboribus hujusmodi criticis in Codice Hebr. exerceretur. Seculo demum undecimo, cum studia apud Judaeos literaria reviviscerent, inter alios Ben Ascher et Ben Naphthali, ille in Palaestina, hic in Babylonia, celebres fuerunt, ut communis fert opinio, qui varias lectiones circa vocales et accentus ex variis codicibus, qui ad manus erant, annotarunt, quarum syllabus in Bibliorum Operi majori Bombergiano et Buxtorfiano extat. Sed illi propterea titulo Masoretharum digni non sunt.

§. VIII.

Hic autem observandum est, Masorae magnae potissimum haberi rationem. Sed Masorae parvae, quam Jacob Ben Chajim ex variis codicibus congeffit, et in ordinem redegit, omnino variae glossae Doctorum recentiorum accesserunt, quae notarum Masorethicarum censu nequaquam veniunt, et a Masora genuina caute sunt distinguendae. Jo. Buxtorfius in Anticritica p. 821 — 834. non paucas ejusmodi glossas, quas Cappellus in Critica S. ad probandam partium Masorae discrepantiam opposuerat, accurate examinat, docetque, quomodo glossae recentiorum ex certis

certis criteriis agnosci possint, et loca discrepantia concilianda sint.

Igitur cum sic Cappelli et sociorum figmentum de Masorethis posterioribus in fumum abeat, et Tiberienses illos fuisse Masoretharum ultimos, maxima veri specie appareat: ex ratione supra proposita, quod vocalium et accentuum inventum antiquius sit Masoretharum notis et observationibus, omnino demonstratur, Tiberienses Masorethas non esse punctorum vocalium et accentuum inventores.

C A P U T XVIII.

de Versionibus antiquis.

§. I.

Ex Versionibus antiquis argumentum petunt, quod palmarium esse putant, ad impugnandam punctorum antiquitatem, quod Cappellus in Arcano L. I. C. 3. §. 4. ita proponit: „Hodiernos vocalium et accentuum „apiculos esse a Masorethis post Talmud ob- „signatum inventos et appositos, demonstrari „etiam potest ex antiquis sacrorum Bibliorum „translationibus Graecis et Latinis, et ex Chal- „daicis paraphrasibus. Nam certum est, illarum translationum et paraphrasium auctores „illos esse codicibus non punctatis, unde sequitur, nondum extitisse punctatos codices. „Nam si qui tum fuissent punctati, iis procul „dubio usi fuissent.“ Idem argumentum re-

N 3

petit

petit Waltonus l. c. §. 46. idquo urget Andr. Masius in Commentario in Josuam p. 71. Ita Steph. Morinus p. 385—396. eo consilio, ut hoc probet, permulta versionis Graecae loca producit, quae a textu Hebraico discrepant.

§. II.

Et sane multi eorum, qui a nostris stant partibus, concedunt, interpretes Alexandrinos codicibus non punctatis usos esse, ut Buxtorfius in Anticritica p. 551. Lightfootus Miscellan. Cap. 31, in Vol. I. Operum p. 215. Bircherodius in Lumine Historiae S. p. 37. Hottingerus in Thes. Philolog. p. 352. Henr. Benzelius in Diss. de antiquis Bibliorum Versionibus, Sect. I. §. 4. Daferus, §. 7. Carpzovius in Critica S. p. 504. et alii plures. Huc etiam referendi sunt, qui putarunt, Versionem Pentateuchi ex Codice Samaritano esse adornatam, quam sententiam novissime propugnavit in Disp. Marpurgi 1765. habita Vir celeb. Jo. Matth. Hassencampius.

§. III.

Igitur multi concedunt, interpretes Alex. ex Codice punctis nudo suam versionem adornasse, sed negant, ex eo firmiter concludi, Codices punctis instructos tum nondum extitisse. Contra eos disputat Cappellus, eorumque rationes refellere conatur. Nam primo eqs in §. 9. ita dicentes inducit: Judaeorum seniores, quod versionem inviti susciperent, noluisse

noluisse arcana punctati codicis, quem domi secum habebant, gentibus aut Judaeis Aegyptiensibus communicare. Sed frustra ac temere omnia ista dici in §. 16—15. ostendere voluit.

§. IV.

Secundo Cappellus §. 8. alteram eorum rationem, quod tum temporis admodum rari fuerint punctati Codices, considerat, et hujus raritatis tres aut quatuor causas ab iis allegari fingit, quas in §. 16—19. tanta cum confidentia refellere suscipit, ac si inter Judaeos illius aetatis versatus fuisset, et eorum studium sacrarum literarum exacte novisset. Sed prima causa sola huc pertinet: et reliquis causis, quas a nimia confidentia s. fastu et lirore s. invidia peti dicit, non tam illa raritas probatur, quam potius explicatur, quomodo interpretes codicibus punctatis, quamvis praesto essent, uti noluerint. Ideo has causas lubens mitto. Primam autem causam perversè exponit, videlicet supinitatem et negligentiam, quod plerosque apponere puncta piguerit quam causam neminem nostratum similibus verbis allegasse scio. Igitur quae ipse falso effinxerat, in §. 16. facile refellere potuit. Utcunque vero se ista habeant, ego ipse illas rationes non sufficere arbitror ad explicandum, cur codice punctato interpretes non fuerint usi, si tum tales codices extiterunt, siue rari siue frequentes fuerint. Sed

Cappello tuto dare possumus, eos codicem omnibus partibus perfectum adhibituros fuisse. Et non opus esse arbitror, ut ad dicta Cappelli in Arcano et Vindiciis sigillatim respondeatur.

§. V.

Quin potius cum Flacio in Clavi S. S. P. II. p. 649. et aliis nego, ex eo, quod interpretes illi sua versione toties vocabula aliis punctis notata expresserint, certo colligi posse, eos codice non punctato usos esse, cum hujus diversitatis rationes aliae idoneae allegari possint. Nam ut taceam corruptionem hujus versionis, uti hodie extat, longe maximam, summa auctorum ἀβλεψία et negligentia ex locis innumeris, quin etiam ignorantia elucescit, quae eos a vera verborum sententia deduxit, et absurdam saepe versionem peperit: sicut ipsis punctorum adversariis fatendum est, textum nostrum punctatum in locis illis saltem plerisque verum et genuinum verborum divinorum sensum intelligentibus suppeditare. Futilis enim est argumentatio, quam Steph. Morinus p. 397. cum Cappello §. 5. 6. ex historia hujus versionis instituit, quae tot fabulis et factis inter se pugnantibus scatet, et fere omnem speciem veritatis dudum apud doctiores amisit. Ita Morinus p. 398. ex illorum versione manifeste patere dicit, eos omnes vires revera adhibuisse, ut legitimum Legis sensum assequerentur,

tur, et fideliter exprimerent: alioquin, inquit, non latuissent totam gentem, si sponte a recepta lectione paululum recessissent, nec cum tanto plausu ab omnibus fere Judaeis excepta fuisset, et ad usus sacros adhibita illorum versio. Sed longe aliter se rem habere facile intelligitur. Judaei quidem Hellenistae hanc versionem ad privatum usum receperunt, quod illa indigerent, et meliorem non haberent. Sed postea illius naevos agnoverunt, unde factum est, ut aliquot novae versiones Graecae, eaeque accuratiores, quod ex earum fragmentis residuis colligi potest, conficerentur. Igitur ut intelligatur, ex locis hujus versionis a lectione authentica Codicis Hebr. discrepantibus nequaquam consequi, illius auctores codice non punctato usos esse, haec rationum momenta sine praedjudicio perpendi velim.

§. VI.

Nam 1.) interpretes negligentius vocabula adspexisse videntur, praesertim singularibus notata punctis et cum rara aut difficili significatione, ut mirum non sit, eos alias vocales legisse, quam quae scriptae extabant. Ita Genes. VIII. 17. **וּפְרוּ וּרְבוּ** in Imperativo reddiderunt, XV. 11. legerunt **וַיִּשֶׁב**, XXVI. 12. leg. **שְׁעָרִים**, XXVII. 18. leg. **וַיָּבֵא**, XLVIII. 10. leg. **רָאָה**, Exodi XXIII. 2. leg. **רָב**, Deut. XXV. 7. leg. **יָבִי**, quod mox antecessit, Jud.

V. 11. leg. וַיִּרְאוּ, 2. Sam. XIV. 15. leg. וַיִּרְאוּ
 1. Reg. 17. 32. leg. וַיִּרְר, Jes. XXVI. 14. leg.
 רַמְיִים, XXIV. 23. leg. לְבָנָה et חֶמֶה Hiero-
 nymus sane non miratus esset in Commentar.
 ad Jes. XXX. 26. quod hic recte illic autem
 non recte legerint, si credidisset, eos codice
 non punctato usos esse. Ezech. XXVII. 4. leg.
 בְּנִיָּה, et poterant errorem animadvertere, si
 ad v. 5. respexissent, Hos. VI. 9. leg. כַּחֲכִי,
 XIII. 3. leg. מִאֲרָבָה, Nah. II. 4. leg. מִאֲרָם,
 Habac. III. 5. leg. רָכַר, Hagg. I. 11 leg. חָרַכ,
 Pl. XLV. 5. leg. הִרְרָה, et manifesta est eo-
 rum negligentia, qui וַיִּהְרָרָה prius, quod v. 4.
 antecedit, recte reddiderunt, XLVII. 10. leg.
 עַם Cant. I. 2. leg. רִדְיָה, sicut v. 4. et VII.
 12. inepte, quod ubera sponso non poterant
 tribui.

Sic quando vocum et sententiarum con-
 junctio vel disjunctio accentibus contraria in
 versione Graeca apparet, nihil ex eo contra
 accentuum antiquitatem cum ratione conclu-
 di potest: sed hoc potius plerumque tribuen-
 dum est vel interpretum inscitiae, quos ac-
 centuum saltem minorum rationem ignorasse
 mirum non debet videri, ut suo loco osten-
 ditur; vel interpretum negligentiae, quod
 vel studio et data opera, ut hypothesi servi-
 rent, vel ex ἀβλαψία horum apiculorum non
 habuerunt rationem; vel denique scribis et
 criticis recentioribus, qui textum Graecum,
 more

more antiquo sine distinctionibus scriptum, male interpunxerunt. Conf. supra Cap. XIII. §. 5. Ut taceam, interpretes tamen plerumque secutos esse distinctionem Hebraicam, quam in multis locis ambiguis et difficilioribus sine accentuum indicio scire non potuerunt

§. VII.

2.) Discrepantia ista deprehenditur non solum in vocalibus, sed etiam in consonantibus et integris vocibus atque sententiis, in locis fere totidem. Exempla magno numero recensent Hottingerus in Thes. Philol. p. 356-362. Engels in Praefat. ad Schindleri Lexicon, Calovius in Critico sacro p. 599—602. Cooperus p. 239-242. Lightfootus in Oper. posthumis p. 12—14.

Ex quibus exemplis liquido constat, quanta fuerit horum interpretum negligentia, et quanta licentia in sua versione usi sint. Non dicam de Nominibus propriis, quae quidem nonnunquam usui et pronuntiationi sui temporis conformarunt, saepe tamen neglectis etiam matribus lectionis et mutatis ipsis consonantibus valde corruerunt. Et nihili sunt, quae ex eo contra antiquitatem vocalium cum aliis Steph. Morinus concludit p. 380—382. cui Loescherus p. 294. respondit. Non etiam dicam locis innumeris, ubi voces vel integras sententias omiserunt, aut ex suo ingenio addiderunt.

§. VIII.

§. VIII.

Hic quidem Steph. *Morinus* arbitratur, ab interpretibus literas non adeo permutari potuisse, si puncta ante oculos habuissent. Sed respondetur ei κατ' ἀνθρώπων, eos nativas, quas vocat, vocales s. matres lectionis ante oculos habuisse, quae visum fallere non adeo poterant, et tamen vocabula multa corrupisse. Deinde *Cappellus* in *Vindiciis* L. I. C. 4. §. 6. perhibet, jam tempore veterum interpretum varias lectiones codicum quoad literas extitisse, unde orta fuerit versionum discrepantia a textu hodierno. At nos reponimus, multo magis extitisse varias lectiones punctorum, quod in his describendis facilius aberrari potuerit, et interpretes lectionem ab hodierna quoad puncta diversam sua versione expressisse. Mirum autem est, quod discrepantiam versionum quoad literas variis lectionibus, sed discrepantiam quoad puncta non eidem causae, quod tamen in locis quibusdam manifestum est, sed absentiae punctorum attribuit. Deinde *Cappellus* in §. 7. asserit, varias lectiones esse ortas, atque ipsos interpretes deceptos esse ex literarum similitudine respectu figurae vel soni, sed non esse eandem punctorum rationem. Omnia enim puncta vocalia figura, et pleraque etiam sono ita differre, ut non facile alterum pro altero inter scribendum vel legendum accipi potuerit. Haec eo dicit, ut iterum probet, discrepantias non nisi ex punctorum absentia oriri potuisse.

tuisse. Sed non voluit animadvertere, nihilominus lapsum et errorem facillimum in minutis his apiculis contigisse, multo magis quam in literis. Iam vero illa Cappelli exceptio prorsus removetur, et interpretum negligentia in aprico ponitur, si ostendatur, eos etiam literas figura et sono dissimillimas confudisse, et integras voces et sententias aliter legisse et interpretatos esse, ac in textu authentico scriptae erant. Quis igitur cum ratione dubitabit, an fieri potuerit, ut etiam in codice punctato alia puncta legerent et versione sua exprimerent?

§. IX.

3.) Non dicendum est, eos cum aliis literis aut punctis legisse, sed iisdem vocabulis aliam et saepius ineptam significationem tribuisse. Ita

Genes. XXX. 11. כְּנָז reddunt ἐν τύχῃ, Exod. XIII. 18. דַּוְּמָה, πέμπτη γενεά, Hos. XIII. 7. אֲשׁוּר, Ασσυρίων, Habac. I. 8. כַּדְּמָה, Αραβίας, Ps. XXVI. 9. הִסְתַּח, συναπολέσῃ coll. Ezech. 34. 29. Steph. Morinus p. 389. sine causa statuit, eos verbum hoc ex הִס formasse, Ps. CXXXIX. 20. הִרְיָה, τὰς πόλεις σ8. Cohel. II. 11. 17. 26. הִנֵּה, sicut I. 17. הִנֵּה, προαίρεσις, ex lingua Syriaca s. Chaldaica. Plura loca, quae reddiderunt ex dialectis linguarum Orientalium, notavit Hottingerus in Thes. Phil. p. 365—368. Nunquam vocabula aliter, sed eodem sensu reddi.

reddiderunt, ut Genes. XLV. 19. *ἐνδείχαι*, sicut hoc Verbum in Pual ubique in Activo verterunt, excepto Levit. X. 13. Genes. XLVIII. 20. *ἐυλογηθήσεται*, non est credibile, eos *קִבֵּל* legisse, Exod. VIII. 11. *ἐβαρύνθη*, nam ad Infinitivum Verbum finitum in Activo et Passivo suppleri potest, Jes. V. 9. *יִבְנֶה*, *τὰ ὅτα κυρίῳ*.

Ita saepius aliam lectionem studio ex locis parallelis substituerunt, v. g. Exod. XIX. 18. *ὁ λαός*, ex v. 16. XXV. 23. *χρυσὶς καὶ θάψ*, ex Levit. XXIV. 6.)

Lev. XIII. 39. *ἀυγάζοντα*, ex v. 38. Num. IV. 27. *ἐξ ὀνομάτων*, sicut reddunt *חֲמִשָּׁה* in v. 32.

§. X.

4.) Vocum multarum cum singularibus punctis veram lectionem assecuti sunt, relicta forma frequentiori, quae alibi occurrit, quamque textus aequè admittebat, quod fieri non poterat, nisi puncta ante oculos habuissent, v. g. non legerunt

Genes. XLIX. 15. *מִנְחָה*, v. 26. *גִּבְעָה*, Exod. V. 14. *וַיָּבֹאוּ*, XVI. 20. *וַיִּקְרָא* XXXIV. 24. *לִרְאוֹתָם*, Deut. I. 33. *לִרְאוֹתָם*, ita I. Sam. XX. 36. 37. cur non *וַיִּקְרָא* acceperunt in Plurali sicut in v. 38. quod nō I. Reg. I. 38. potius legerunt *וַיִּלְכּוּ אֹתוֹ*, cur non Jes. XXVII. 7. legerunt *וַיִּקְרָא*, sicut antecedit *וַיִּקְרָא* in Activo? cur scripserunt Ruth. I. 2. *νοομὶ*, s. *νωομὶν*, Genes. XXXVI. 2. *ὀλιβεμὰ*, Ezech. XXIII.

XXIII. 4. $\delta\omicron\lambda\iota\beta\acute{\alpha}$, nisi quod sic in textu punctato invenerunt?

§. XI.

5.) Vocabula, imprimis Nomina propria secundum eam pronunciationem, quae tum vigeat, Syro-Chaldaicam Graecis literis expresserunt, vel ad genium Graecae linguae, sicut deinde Josephus, accommodarunt, ubi etiam Schva variis vocalibus, plerumque eadem vocali, quae proxime antecedit vel sequitur, reddiderunt, et ipsam vocalium in textu Hebr. pronunciationem nonnunquam variis modis corruerunt. Conf. *Drusus* de recta lectione linguae S. Cap. 23. 24. qui etiam in Observation. L. IV. C. X. notat, interpretes Graecos literas η et υ in plerisque vocibus elidere, ut sonus earum esset mollior suaviorque exemplo linguae Arameae, quod etiam imitatus est Hieronymus. Hinc Schva compositum sub gutturalibus et Patach furtivum diversis sonis exprimunt. Ita Matth. *Hil-lerus* in Onomastico S. p. 714 — 720. multis exemplis ostendit, quomodo interpretes Graeci Nomina propria ad vernaculi sermonis similitudinem figurata, vel cum affinibus aut collataneis vocabulis permutata expresserint. Idem monstravit Bernard. *Montfaucon* Tom. II. Hexaplorum Origenis, in Diss. de veteri literarum et vocalium Hebr. pronunciatione, cujus magnam partem Wolfius in Biblioth. Hebr. Vol. II. p. 653-657. exhibuit.

Sed

Sed ex his soni vocalium variationibus nulla ratione concludi potest, codicem, quo interpretes usi sunt, notis vocalium caruisse. Vocales scriptae certam pronunciationem designant, ipsa autem pronuntiatio fuit varia et ambigua. Nam pronuntiatio nominum Hebr. maxime respectu vocalium a tempore exilii Babylonici ob conversationem cum Chaldaeis et commercia cum aliis gentibus variis modis corrupta est, et aliis sonis expressa, quod etiam in Judaeis nostri temporis observatur. Huc etiam observatio Steph. *Morini* p. 353. spectat: „Supra dictis mutationum originibus accessit unius linguae in aliam translatio. Si enim una et eadem lingua diversas patitur mutationes, certissimum est, quod cum in linguam diversam transit, pluribus et gravioribus obnoxia sit, et longe magis ab extraneis quam a se ipsa cogatur alterari, quia suus unicuique genti est peculiaris genius, et varia cum iisdem licet litteris scribendi et pronunciandi ratio.“ Haec valent etiam de punctis vocalibus Hebraeorum, unde ipsi Morino, qui maxime urget et demonstrare sustinet inconstantiam punctationis ex versione Graeca, ex hoc capite responderi potest. Ita etiam responderi potest iis, qui Nomina propria in Novo Testamento opponunt, ut quando Vossius in libro de oraculis Sibyllinis necesse esse dicit, aut ineptissime et nullo iudicio hodierna esse apposita puncta, aut Christum et Apostolos, omnesque adeo
veteres

veteres Judaeos prophetarum et proavorum ignorasse nomina. Contra quem Rich. Simon in Disquis. crit. p. 253. hoc ipsum urget, hodiernis etiam temporibus a Judaeis diversarum nationum nomina propria diversa ratione offerri et scribi, si in patrium sermonem transferantur.

§. XII.

6.) Nonnunquam loca versionis Graecae, quae a literis aut punctis textus Hebr. discrepant, sunt corrupta et mendosa. Exempla recensent Hottingerus in Thes. Philol. p. 368-371. Jo. Clem. Drusius in Animadversionum Libro II. Jo. Meyerus in Diff. III. ad Seder Olam §. 24—28. Jo. Ge. Geret in Comment. de causis discrepantiarum Versionis Graecae p. 36—59.

Igitur manifeste apparet, ex versione tot naevis onerata, et tantopere mutata et corrupta non peti posse argumentum in praesudicium punctorum. Quis etiam novit, aut quis fidem faciet, illas discrepantias, quae inter hunc Graecum codicem et Hebraeum occurrunt, a primis auctoribus hujus versionis oriri, et non potius a recentioribus imperitis et nasutis tractatoribus et scribis? Ita ratiocinatur Buxtorfius p. 125. cujus argumentationem Cappellus in Vindiciis p. 822. astute alio detorquet, ac si ille ita probare voluerit, hanc discrepantiam non esse a defectu punctorum. Minime vero. Sed ostendere
O voluit,

voluit, argumentum Cappelli et sociorum esse flocci et nihili faciendum, quando ex his discrepantiis concludunt, illos interpretes codice non punctato usos esse, quin puncta eorum aetate nondum extitisse.

§. XIII.

Pergo nunc ad Paraphrases Chaldaicas, quas ad recentiorem punctorum originem probandam Cappellus in Arcano L. I. C. 9. producit. Si fuissent, inquit, tum punctati codices, profecto non potuissent illarum auctores latere, eosque punctatis et accuratissime castigatis codicibus ufuros fuisse, fatendum est. Iam vero liquet, eos non raro aliter legisse quoad vocales et accentus distinguentes, quam hodie legatur ex punctatione Masorethica. Et quamvis hic discrepantia non sit tam frequens ac in versione LXX. interpretum, tanta tamen est, ut non possit aliunde orta esse, quam quod auctores codice non punctato usi fuerint. Nec dici debet, hanc diversitatem, quae major est quoad puncta et accentus, quam quoad literas, esse ex codicum mendositate. Nam Rabbinii a Jonathan et Onkelosi seculo ad Masorethas Tiber. usque, qui toti erant in Legis cortice occupati, quique procul dubio in describendo sacro Codice summam adhibebant curam et diligentiam, omnino sic cavere potuerunt et vero debuerunt, ne tanta oriretur lectionis inter sacros codices varietas et discrepantia.

Sed

Sed quam sit haec assertio a Cappelli ingenio aliena, ex illius Critica S. apparet: et quam sibi ipse contradicat, patet ex aliis ejus dictis v. g. in Vindiciis L. I. C. IV. §. 6. 7. Quamvis vero concedamus, Paraphrastas codicibus non punctatis usos esse, vel suas paraphrases vocalibus et accentibus nudos descripsisse, (quod quidem ut precario assumtum concedere non tenemur,) ex eo tamen effici non potest, puncta tum temporis nondum extitisse.

§. XIV.

Non opus est, ut omnia repetam, quae inter Buxtorfium et Cappellum disputantur. Sufficiat hoc unum retulisse, quando *Buxtorfius* p. 141. contendit, ex ipsis discrepantiis paraphrasium Chaldaicarum opinionem de Masorethis Tiberiensibus punctorum inventoribus refutari. Nam quia illarum, certe priorum, Jonathanis et Onkelosi tanta fuit apud Judaeos auctoritas, non credibile esse, Masorethas, recentes et obscuros, earum lectionem et judicium in tot locis fuisse neglecturos vel posthabitueros. Ad haec *Cappellus* in Vindiciis L. I. C. 5. §. 3. respondet: 1.) Etiam Buxtorfium teneri hujus diversitatis rationem idoneam reddere, putatque, allegoricos sensus, quos non negat, non esse solam: sed principium petit, quando dicit eam potissimum oriri ex varia lectione vocum ob punctorum defectum. 2.) Pos-

se vicissim ex Buxtorfio quaeri, an non mirum maximopere sit, paraphrastas Esrae iudicium et lectionem neglexisse, et novam lectionem introducere voluisse. At negamus, eos hoc tentare voluisse, quando more Judaeis familiari varios sensus allegoricos exsculperunt. 3.) Potuisse Tiberienses illos doctores tanti fieri quoad veram textus sacri lectionem, quanti fiebant paraphraetae. At quod potest esse, non statim est. 4.) Non probare posse Buxtorhium, usque adeo divina auctoritate donatas fuisse illas paraphrases, ut nemini quantumlibet magno et sublimi Doctori et Rabbino vel hilum ab illis recedere licuerit: quin satis oculos fuisse Tiberienses, ut aliquid in lectione sacra videre potuerint, quod illi paraphraetae minime viderunt, sicut in omnibus scientiis dies diem docet, id quod in §. 9. uberius declarat. Sed his dictis iterum principium petit, et auctoritatem paraphratarum destruere non potuit. At enim vero quidquid Cappellus cum aliis respondeat aut opponat, ex illis discrepantiis nulla ratione effici potest, paraphrastas usos esse codicibus non punctatis, adeoque puncta tum temporis nondum extitisse. Nam aliae causae idoneae allegari possunt, ex quibus explicetur haec diversitas, quamvis codice punctato usi sint.

§. XV.

Nam 1.) paraphraetae non cum aliis punctis vocabula legerunt, sed ipsis vocabulis singularem significationem tribuerunt, et respexerunt nonnunquam ad notionem et formam vocum Chaldaicam, v. g.

Deut. XXVI. §. אֶכֶר Chaldaeus vertit, quaerebat perdere, ubi Mercerus observat, non esse dubium, quin sine punctis, quibus tunc carebant Biblia, אֶכֶר legerit, cujus judicium laudat Cappellus, sed Buxtorfius p. 136. contendit, eum potuisse sumere pro Praeterito Hiphil ex forma Chaldaica s. Aramaea. Et nihil valet, quod Cappellus opponit in Vindiciis §. 3. qui aliter tacet, quod Buxtorfius observaverat, Chaldaicum non אֶכֶר in Piel, sed אֶכֶר in Aphel scripsisse, id quod maximam probabilitatis speciem addit.

Jes. III. 12. נְשִׂים Targum reddit נְשִׂים, domini debiti n. e. foeneratores, non quod auctor legerit נְשִׂים, quod vult Cappellus in Critica S. sed quod נְשִׂים accepit tanquam formam Participii Chaldaicam.

Hof. IV. 7. אֶמֶר Jonathan, אֶמֶר, et Cappellus l. c. dicit, eum legisse אֶמֶר, sed potius illud אֶמֶר accepit ut formam Chaldaicam Praeteriti Hiphil.

§. XVI.

2.) Sicut interpretes Chaldaei non versionem, sed paraphrasin componere voluerunt:

runt: ita in locis quibusdam sectati sunt Me-
draschim s. expositiones mysticas et allegori-
cas, quibus congruentem vocum lectionem
tantisper effinxerunt: non quod veram le-
ctionem nesciverint, aut mutari voluerint,
sed fuit merus ingenii lusus.

Buxtorfius p. 137. locum Ab. Esrae de-
scripsit, qui in hanc rem citat Genes. XLIX.
ו. עירה, quod transfert Onkelosus לקריתא
ex vocis homonymia, it. ויבנוו reddidit בני, ac
si scriptum esset בניו vel בני, denique אחיו,
ac si scriptum esset איתנו. Idem v. 17. ויפל
in Hiphil eodem sensu vertit, nec propterea
dici potest, eum ויפל legisse.

Idem Buxtorfius p. 139. ex R. Salomonis
Commentariis notat Ezech. XXXIX. 16.
הטונה, quod Jonathan legit cum Mappik,
reddens, tumultus, ejus: Gen. XIV. 5. כהם,
quod in Targum Hieros. ita exponitur, ac si
esset כהם sicut in vers. Graeca et Vulgata,
fortasse ex varia lectione. Denique Buxtor-
fius in Anticritica notat p. 716—719. Psalm.
CXVIII. 38. אבן, Chald. טליתא, Prov. II. 3.
אם Chald. אמא, et matrem, non potuit le-
gere אם, quia constructio verborum repu-
gnat, Jes. III. 17. ושפה, Chaldaeis, in servi-
tutem rediget, quali legisset ושפה.

His locis addo Jes. XXIV. 16. בגדרו, bis,
Chald. vim patientur, diripientur. Videntur
בגדרו legisse. Sed quia Verbo בגר hanc sig-
nificationem tribuit, credendum est potius,
eum

eum liberius hanc sententiam ex aliqua sua hypothese exposuisse.

Jes. LVI. 1. רעים Chald. מכהשין, maleficientes, sicut etiam Graeci, πονηροί, nisi forte in eorum codicibus olim lectum est רעים, sed prior lectio est melior.

§. XVII.

3.) Discrepantia a textu authentico invenitur non modo quoad vocales et accentus, sed etiam quoad consonantes, et sicut haec, ita nonnunquam illa non abunde quam ex codicum diversitate oriri potuit. Cappellus in Arcano hoc concedit de consonantibus, sed de vocalibus et accentibus negat, quod hujusmodi discrepantiae sint frequentiores, quarum causa alia non potuerit esse, quam usus codicum non punctatorum. Sed supra in §. 8. ad haec responsum tulit. Igitur dubitari non debet, nonnullarum discrepantiarum rationem reddi posse ex variis lectionibus etiam punctorum, quae jam tum extiterunt, sicut earum nonnullae in Codicibus MStis hodie extantibus reperiuntur, v. g.

Job. VII. 14. חֲבַעְתִּי, Chald. חֲבַעְתִּי, ac si legisset חֲבַעְתִּי, quae lectio in MSto Castellano apparet.

Conf. quae Buxtorfius p. 138. squ. ex Kimchio observat ad Hos. XI. 12. Zach. XIV. 5. 2. Sam. XIX. 15. item in Anticritica ad Prov. XII. 28. Thren. III. 20.

Contra ea non cogitandum est de varia lectione, quando voces ipsae in Paraphrasticum textu Hebr. conciliari possunt, si cum aliis punctis leguntur, v. g. Psalm. CXIX. 3. דְּבָרִי Chald. מַמְלִי, quasi legisset דְּבָרִי, sed legendum esse מַמְלִי, Buxtorfius existimat in Anticritica p. 716.

§. XVIII.

4.) Ipsae Paraphraes corruptae, atque etiam ex versione Alexandrina interpolatae sunt. Nam, quod *Hottingerus* in Thes. Philol. p. 252. observat, multa hinc inde in scriptis Judaeorum occurrunt vocabula ex Paraphrasticis Chaldaicis desumpta, quae in exemplaribus nostris desiderantur. Similia *Elias Levita* in Thisbi ad R. מִן et alibi passim adnotavit, et in Praefat. III. ad Masoreth Hammasoreth asserit, Targum Onkelosi esse corruptum, quamvis Masora in illud confecta sit. Ita *Maimonides* in More Nevochim C. 48. P. I. Verum corrupta, inquit, et depravata in exemplaribus nostris est Onkelosi expositio — et mihi valde probabile videtur, errorem aliquem librariorum irrepsisse. Etiam *Buxtorfius* in Anticritica p. 712. sequ. notat, exemplaria a librariis esse corrupta, quamvis non ita frequenter ac versionis LXX. Ita *Jonathanis* paraphrasin prophetarum varie interpolatam esse cum aliis observat *Wolffius* in Bibl. Hebr. Vol. II. p. 1165. *Waltonus* in Prolegom. III. §. 52. extr. dicit: Nomina propria antiqua

qua mutata a posterioribus Judaeis, et recentiora substituta, sicut in Prolegom. XII. §. 15. discrepantias inter Veneta, Regia et Basilien-
 sia exemplaria temporum injuria et scriba-
 rum errori adscribit. In eandem rem Benj.
Kennicottus in Diff. secund. — p. 169. squ.
 testimonia Waltoni, Leusdenii et Th. Smith,
 imprimis Fr. Raphelengii ex Vol. VII. Poly-
 glottorum Antwerp. qui causas hujus corru-
 ptionis uberius enumerat, in medium pro-
 ducit. Ipse vero contendit, de vera lectione
 paraphrasium non tuto judicium ferri posse
 ex textu Hebraico, neque eas recte produci
 ad integritatem textus Hebr. confirmandam,
 quia illarum editiones impressae lectioni co-
 dicum impressorum licet falsae conformatae
 sint, quam hypothesein p. 175—192. aliquot
 exemplis illustrat. Denique in Antiquitati-
 bus Eccl. Orientalis p. 132—144. extat Epi-
 stola Andreae de León Zamorensis ad Mich.
 le Jay, ubi ille ex Paraphraseon exemplari
 Syriace conscripto et genuinam lectionem ex
 ipsius opinione exhibente ostendit, quomodo
 Paraphrasis Chaldaica a Rabbitorum deprava-
 tionibus maxime in locis de Messia repuran-
 da sit.

Iam si adversarii punctorum has rationes
 aequa judicii lance ponderare velint, mirum
 videri debet, si porro audeant ex discrepan-
 tiis paraphrasium Chaldaicarum a textu Hebr.
 concludere, earum auctores codicibus non
 punctatis usos esse.

§. XIX.

Multo minus, quod Cappellus in Arcano Cap. IX. §. 3. opponit, ex versionibus Graecis reliquis, quarum fragmenta supersunt, ubi nonnunquam a textu punctato recedunt, concludere licet, eas ex codicibus non punctatis esse confectas. Unicum habuit locum, quem ex Hieronymo producat, qui in Commentario in Jes. IX. §. observat, Aquilam משרה, verbi ambiguitate deceptum, μέτρον h. e. mensuram interpretatum esse, quae et Hebraice et Latine eodem appelletur nomine משרה. Manifestum est, Hieronymum non lectionis sed significationis ambiguitatem intelligere, siquidem משרה, quod hic et v. 6. tantum occurrit, Aquilam eadem significatione ac משרה accepisse existimat. Sed Cappellus in Critica sacra L. V. Cap. 4—6. alia ejusmodi loca adnotavit, ad quae, si hic locus esset, varia moneri poterant. Cum vero hi interpretes etiam saepius, quod Cappellus in Cap. 5. multis locis ostendit, alias literas legunt, nonne credibile est, eos vel studio, ut hypothesei servirent, vel ex negligentia nonnunquam alia puncta legisse.

§. XX.

Ex his omnibus manifestum est, ex locis versionum antiquarum discrepantibus a textu nostro punctato nequaquam colligi posse, earum auctores codicibus non punctatis usos esse. Quin potius credi par est, eos nequidem

dem versiones tales, quales nunc extant, conficere potuisse, nisi codices punctis instructos adhibuissent. Nam tot sententias verborum potestate et constructione intricatas, tot vocabula difficilia et singularibus punctis notata accuratissime sua lingua expresserunt, quod profecto fieri non poterat, nisi puncta ante oculos habuissent. Neque est, ut aliquis obijciat, talium vocum lectionem illis ex usu et traditione fuisse cognitam, quod ab eo vicissim rationem idoneam afferri exposcimus, cur illi non multo magis veram lectionem in locis reliquis facilioribus, ubi a punctis recesserunt, ex usu et traditione sciverint.

§. XXI.

Nunc autem Corollarii loco de scriptis Josephi et Philonis quaedam adjicienda sunt. Nam Cappellus in Arcano L. I. C. X. §. 16. ita argumentatur: Si tum fuerunt Codices punctati et alii non punctati, certe viri illi rerum Judaicarum peritissimi discrimen illud non tacuissent. Statuit eos Hebraicae linguae non admodum fuisse peritos. Sed quanto imperitiores fuerunt, inquit, tanto magis opus habuerunt punctatorum codicum subsidio, qui illis ignoti esse non potuissent. Postea in Vindiciis p. 840. ita Buxtorfio respondet: Ea non debet insignis scriptor omittere et silentio praeterire, quae ad propositum suum et consilium scribendi singulariter faciunt, vel quorum commemorandorum habet justam et mani-

manifestam causam et rationem, ne quis, rem illam non fuisse, jure ac merito suspicari possit.

§. XXII.

Hanc propositionem majorem concedere possumus, quamvis hominum etiam praestantissimorum imbecillitas complura suppeditet, quae excipi queant, siquidem Josephus mentionem protevangelii, cultus vituli aurei, serpentis aenei et altarum rerum multarum omisit. Sed negamus minorem, quando ita subsumit: Jam vero Josepho et Philoni justa et idonea fuit causa de Hebraeorum punctis et punctatis codicibus aliquid dicendi, cum id vel maxime faciat ad rerum Hebraicarum illustrationem et gentis suae gloriam. Profomant hic et qui cum eo faciunt, quibus in locis justa his scriptoribus et idonea causa fuerit de punctis aliquid dicendi, et nobis distinctius exponant, quomodo hoc ad rerum Hebraicarum illustrationem et gentis gloriam facere potuerit, quod nos non comprehendere fatemur. Sed nos vicissim ita argumentamur: Si lingua Hebraica tum notis vocalium caruit, quibus Graeca lingua, cujus erant peritissimi, gaudebat, sane illis justa et idonea fuit causa, vel semel hanc singularem linguae Hebraicae affectionem commemorandi, tum maxime, cum de etymo vel significatione certarum vocum disputabant. Atqui hanc signorum vocalium absentiam prorsus tacent. Er-

go

go concludendum est, linguam Hebr. Graecae in eo similem et signis vocalium instructam fuisse. Si quis hic matres lectionis obijciat, ei postea suo loco respondebitur.

§. XXIII.

Nunc autem quando illi, maxime Josephus, in describendis vocum formis aut literis, etymis aut significationibus a textu nostro punctato recedunt, ex eo manifestum esse dicunt, illos codice non punctato usos esse, adeoque puncta tum temporis nondum extitisse. Ita Steph. Morinus p. 396. provocat ad Cap. VIII. Libri III. Antiquit. Jud. ubi Josephus ornamenta pontificalia describit, quorum nomina eo tempore usitata, sacerdos cum esset, ignorare non potuerit: eum tamen illa referre ab hodierna punctatione multum discrepantia, imo ipsa sacerdotum nomina quibus utitur, cum ea non convenire, ut quando eos dicit *χαναίαιος* ex כהנים, et quando facit *Αναραβαρχην* ex כהן רב, *μαναχαση* ex מכבסים, *χεδομένη* ex כתנה, *αβανηθ* ex אבנים, *εσσην* ex ששן, *μασναεμφθης* ex מצנפת, *μεθειρ* pro מעיל ex Chald. מכמר.

Ita Philo p. 361. *αβρρη* exponit, *πατήρ* *ελεγκτός η̄ χυός*, quasi אב בר המון, ex tumultum, sonitum edidit, et p. 1054. Iqu. hujus expositionis allegorias, sicut etiam nominis *Σαφρα*, effingit: Idem p. 1057. *לחישע* exponit, *ὁραὸν τὸν Θεόν*, p. 1063. *ἡσση*, *ποῖος ὅτος*, כלב̄ *πάσα καρδία*.

Nolo

Nolo plura exempla, quae in promptu sunt, ex utroque allegare, sed hoc unum moneo, ex horum singulari Orthographia et Etymologia nihil posse ac debere colligi contra punctorum Hebr. antiquitatem, quia ex rationibus idoneis illa declarari potest.

§. XXIV.

Nam 1.) ex multis indiciis manifestum est, eos ne quidem Codice Hebraeo, sed potius versione Graeca, et fortasse τοῖς Targumim, quae jam tum temporis ferebantur, et aliis Judaeorum monumentis usos esse. Atque hoc docet Jo. Fr. Cotta in Diss. de codice Ebraeo ex Fl. Josephi libris non emendando §. V. Josephus ipse L. I. C. I. Antiquit. indicat, se hoc opere comprehensurum Judaeorum Archaeologiam ἐκ τῶν Εβραϊκῶν μεθερμηνευομένην γραμμάτων, ubi non Codicem sacrum, sed alia scripta Hebraica intelligit.

2.) Notandum probe est, pronuntiationem nominum Hebraicorum tum temporis ad dialectum Syro-Chaldaicam s. Hierosolymitanam inflexam et omnino corruptam fuisse: sicut etiam saepe nomina Hebraica ad genium linguae Graece conformarunt, quod se fecisse Josephus L. I. C. 7. p. 13. Antiqu. Jud. testatur, ubi non solum vocales mutarunt, sed etiam alias literas expresserunt.

3.) Nonnulla, quae occurrunt, barbara aliaque sphalmata librariorum et sciolorum incuriae

incuriae atque negligentiae aut ignorantiae adscribenda sunt, cum codices MSti Operum Josephi admodum corrupti ad nos pervenerint, et editorum recentiorum diligentia non omnia notaverit et emendaverit, v. g. ἐρωγῇ, L. IX. C. XI. quo exprimit שַׁעַר הַנִּיחַ, σύεννα, שַׁעַר L. I. C. XVIII. legendum σίτνα, quod expositioni per ἔχθρας magis respondet, sicut Rufinus Sitennam transtulit. Ita Drusus Observat. L. VI. C. 12. putat Josephum Antiqu. L. I. C. 3. corruptum esse, vel non inspexisse Hebraeorum libros, quando חֶבֶל legens ἀβελ, πένθος exposuit.

CAPUT XIX.

de Patrum ecclesiae silentio.

§. I.

Hoc argumentum tractant Cappellus in Arcano L. I. C. X. et in Vindiciis L. I. C. VI. Waltonus Prolegom. III. §. 47. et Steph. Morinus p. 404—410. et ex altera parte Buxtorfius F. p. 143—169. Cooperus p. 247—264. et alii. Jam Cappellus in §. 1. praedicat Hieronymi eruditionem Hebraicam et summum in convertendo Codice Hebraeo studium, sicut Waltonus in Prolegom. X. §. 3. Contra ea nonnulli, inprimis Io. Clericus in Quaest. Hieronymianis ejus eruditionem Hebraicam valde extenuat. Sed haec disputatio in nostra controversia exiguum habet momentum.

§. II.

§. II.

Deinde in §. 2. duo momenta de Hieronymo asserit: 1.) eum non usum esse punctato codice in translatione Bibliorum, 2.) eum in Commentariis et aliis scriptis nunquam apiculorum, quibus vocales et accentus apud Hebraeos signantur, mentionem facere. Atque inde concludit, nec puncta nec punctatos codices tum extitisse.

§. III.

Quod prius attinet, respondet exceptionibus eorum, qui concedunt, Hieronymum punctato codice non usum esse, videlicet 2.) Rabbinos illos ex innato gentis adversus Christianos odio pertinaci noluisse ei communicare punctatum codicem. Atque eos hoc fecisse, ut ei ex deliberata malitia eo facilius imponerent, mentiendo illi veram lectionem: et Hieronymum deceptum putasse bona se cum fide egisse Rabbinos, cum revera contra esset. Vid. §. 3. 4.

b.) Hieronymum ignorasse, an essent Hebraeis puncta punctatique codices, quamvis revera extiterint. Respondet Cappellus §. 5. 11 — 13. atque etiam in Vindiciis L. I. C. 6. §. 4. 21. Buxtorfii argumentum exagitat, qui p. 144. 166. dixerat, fieri potuisse, ut puncta reipsa quidem extiterint, et tamen Hieronymus nullum tale exemplum nactus fuerit, ob exemplarium punctatorum eo tempore raritatem et caritatem.

c.) Quan-

c.) Quando excipiunt, ipsos Hieronymi praeceptores puncta ignorasse, respondet Steph. Morinus p. 409. *sq.*

Sed haec omnia nihil ad me attinent, quando verisimilius esse ostendero, Hieronymum codice punctis instructo usum, et implicite punctorum facere mentionem. Et legi hic merentur, quae Celeb. *Tychsenius* in Repertorio pro literatura Orientali P. III. p. 127-151. de Hieronymi punctato codice commentatus est, it. in P. II. p. 270 — 290. ad *Diff. du Puy.*

§. IV.

Hic primo sunt examinanda loca ex scriptis Hieronymi, ex quibus adversarii concludunt, eum nec punctato codice usum esse, nec puncta ulla vocalium aut accentuum signa agnovisse. Ita Cappellus in §. 7. 8. loca Hieronymi in medium producit, ubi ille notat ambiguitatem vocum, quae nudis literis scriptae, significatione duplici diversa accipi possunt, prout ratione diversa leguntur:

Hof. XI. 10. מים notare aquas, et de mari,

Hof. XIII. 3. ארבה, esse locustam et fumarium,

Genes. XXVI. 12. שערים notare hordea et aestimationes,

Gen. XXXVIII. 12. רעה significare amicum et pastorem,

P

Habac.

Habac. III. 4. שם posse exponi, posuit et ibi,
 Habac. III. 5. רבר notare verbum et pe-
 stem,

Jes. XXVI. 14. זכר esse masculinum et me-
 moriam,

Jes. XXXI. 9. אור reddi posse ignem vel
 lucem,

Zeph. III. 8. לער in futurum, vel in te-
 stimonium.

Buxtorfius p. 158 — 160. nimis timide
 respondet, et Cappello plus largitur, quam
 debebat. Neque opus est, ut illius dicta in
 Vindiciis referam et refellam, quibus perpe-
 tuo, ut solet, principium petit. Postea Bux-
 torfius p. 160 — 165. loca illa singula exami-
 nat et ostendit, nullo modo ex illis concludi
 posse, Hieronymum puncta nescivisse. Scili-
 cet observandum est, Hieronymum hic, ut
 alibi saepius, ex hypothese et consuetudine
 Judaeorum loqui, siquidem illi ex vocibus,
 secundum solas literas consideratis, neglectis
 punctis, sensus varios allegoricos exsculpere
 solebant, sicut etiam a suo Rabbinio edoctus
 fuerat. Conf. Operum Tom. III. p. 82. D.
 Edit. Francof. Deinde causam reddit, cur
 Graeci interpretes aliter reddiderint nonnul-
 las voces, eosque simul excusat, quia remo-
 tis punctis modis diversis legi potuerint. Ipse
 vero simul veram lectionem indicat, quam lo-
 co cuilibet congruere judicabat, quod non-
 solum ex orationis nexu sed etiam ex punctis
 in textu scriptis illi cognoscendum erat.

§. V.

§. V.

Deinde Cappellus et Steph. Morinus p. 403 — 408. opponunt loca ex versione et Commentariis Hieronymi, ubi in lectione et explicatione vocum a codice punctato recedit. Hoc factum quidem raro esse, dicit Cappellus in Vindiciis §. 23. comparate ad Graecam versionem, sed frequenter satis, si res in se absolute consideretur. Hic in principio monendum est, talia loca non esse petenda ex editionibus versionis Latinae Vulgatae, quam plerique non ab Hieronymo studio singulari elaboratam, sed ex Itala veteri et nova Hieronymi mixtam esse judicant, quaeque variis erroribus maculata et plurimis interpolationibus et emendationibus corrupta est, ut, quid in illa Hieronymi sit, prorsus nescias, nisi ex illius scriptis similia loca se offerant. Iam vero negamus, ex hujusmodi discrepantiis colligi posse, eum codice non punctato usum esse, cum earum rationes aliae idoneae allegari possint. Nam

N) quod Buxtorfius p. 146. recte respondet, fieri potest, ut, licet punctatum exemplar habuerit, tamen illi non semper adhaerere voluerit, ut, a Judaeis sic edoctus, ipse allegoriis tanto liberius indulgere posset. Cappellus autem in Vindiciis §. 5. Buxtorfio haec reponit: „Si puncta sunt ab ipso Mose vel ab Esra, saltem propheta Θεοπνεύτω addita, quibus ad unum et certum sensum sa-

„cer textus adstringitur, vix potest quis sine
 „scelere et crimine licentiam hanc sibi sume-
 „re, textum sacrum in varios sensus pro libitu
 „trahendi vel potius pervertendi, atque haec
 „multo minus Hieronymo tribui potest. Ve-
 „rum unde apud veteres Judaeos invaluit hoc
 „principium et veluti axioma, nisi quia satis
 „sciebant, a Mose et ab ipso etiam Esra tradi-
 „ta esse sacra Dei eloquia solis literarum figu-
 „ris, ex quibus saepe varius et multiplex ori-
 „ri potest sensus.“ Quam sint haec a verita-
 te remota, ex supra dictis in Cap. XI. §. 3. 4.
 apparet. Ita etiam falso praetendit, Hiero-
 nymum, cum indulget allegoriis, eas non
 captare ex textu Hebraico, sed ex aliorum
 Patrum, qui ante eum vixerunt, scriptis.
 Nam ipse Hieronymus in aliqua epistola ad
 Damasum super Jes. VI. 6-8. suum ingenium
 prodit, quando ita scribit: „Ne videremur
 „aliquid praeteriisse eorum, quae Judaei vo-
 „cant *δευτεράσις*, et in quibus universam
 „scientiam ponunt, nunc breviter illud attin-
 „gimus, quare in Hebraeo sit positum, et
 „quis ibi nobis?“

Ita in Epistola ad Evagrium ad Gen. XIV.
 18. (coll. Quæst. Hebr. ad Gen. XXXIII. 18.)
 scribit: „Non refert, utrum Salem an Salim
 „nominetur, cum vocalibus in medio literis
 „perraro utantur Ebraei, et pro voluntate le-
 „ctorum et pro varietate regionum eadem
 „verba diversis sonis et accentibus proferan-
 „tur.“ Nimirum in animum induxerat osten-
 dere,

dere, Salim, juxta quam baptizabat Joannes, fuisse ipsam Melchisedeci Salem. Tale est, quando in Commentario in Epist. ad Galatas scribit, עולם, cum 1 aeternitatem, at sine 1 annum quinquagesimum s. Jubilaeum significare, quod sine dubio est glossa Judaica. Similia sciscit de כרוכים et כרכים, quod illud animalia magis, et hoc opus pictum designet, in Epistola ad Marcellam.

Aliam rationem l. c. addidit Buxtorfius: Hieronymum a textu punctato recessisse, quod non satis Judaeorum lectioni et exemplaribus fideret, ac propterea proprium aliquando judicium interponere voluerit, sive aliam aliquam ob causam. Quam ego rationem praetermittendam esse existimo, quamvis alioquin ex ejus scriptis manifestum sit, quod Judaeos nonnunquam suspectos habuerit de corrupta lectione et interpretatione quorundam locorum.

§. VI.

ב.) Hieronymus sicut interpretes Graeci vocabula, imprimis Nomina propria, secundum eam pronunciationem, quae suo tempore vigeat, vel in variis provinciis recepta erat, Latinis literis expressit, atque etiam pro Schva varias vocales adhibuit. Quae discrepantia magis intelligitur, si cogitetur, illum notario usum esse, qui sicut alia, ita etiam haec vocabula ex ore dictantis exceperit. Ita Latinis literis scripsit, Zaphanath Phaanecha,

Malachim, כַּתָּחַת, Chothonath, אֶשֶׁר, eser, נָבוֹ, Nabo, מַעִיל, Mail, רֹהֲבוֹת, Rohoboth, Lamanazeah, Laruah unde falso dicit St. Morinus p. 403. eum ignorasse Patach furtivum. Chirek breve per E expressit, in Emmanuel, Hennom, Mesraim, Memmennu, Metca, שֶׁטָּה, Setta, vel per A, in Mariam, Samson, Machthab, Magdal, Phasga, Samra, cf. *Dru- fii* Observat. L. VIII. C. 24. L. IX. C. I. Pro Kamez adhibuit O, in hajomim, hadborim, hajom, מַזְלוֹת, Mazoloth, יֹסֵב, Josab, מֹשֶׁל, Mosel, Affixum חֶ, echo, nonnunquam cha, הֶ, eho, Contra ea pro Cholem habet A, ut הַיּוֹם, hajam, רָאָה, rahe. Quod Dagesch forte nonnunquam negligit, ut כַּפִּיךָ, caphecho, non factum est, quod illud in textu Hebr. non scriptum fuerit, sed quod in pronuntiatione vulgo contra Grammaticam negligi solebat. Nam alibi omnino expressit, ut in כֻּלּוֹ, chullo, תַּמּוֹדּוּ, thamoddu, בָּדִידִים, baddim. Osianna, quod nos corrupte propter ignorantiam dicimus osanna, quibus verbis in Epist. quadam ad Damasum notat pronuntiationem sui temporis.

§. VII.

3.) Interdum versionem Alexandrinam sua Orthographia sequi maluit, sicut in genere in Praefat. ad Comment. in Ecclesiasten profitetur, se de Hebraeo transferentem magis se LXX. interpretum consuetudini coaptasse, in his duntaxat, quae non multum ab Hebraicis

braicis discrepabant. Hanc rationem ipse agnoscit Cappellus in Vindiciis §. 23. dicitque, hoc eum fecisse, quod eorum lectio videretur ipsi sensum gignere meliorem. Similia tradit in Critica S. L. V. C. XI. §. 6. C. VII. §. 12. Ita Hieronymus scripsit, Moyses, Rameses, Socoth, Eva, Bersabee, Gessen pro Gosen, ימים, Jamim, אילון, quod falso putavit illos reddidisse αὐλών, ipse expressit Aulon, it. ad Num. XXVII. 1. Salphaad, XXXIII. 19. Remon, 21. Reffa, 34. Ebrona, 41. Selmona, et sic alia multa.

§. VIII.

7) Quia Hieronymus interdum aliter legit quoad literas et voces integras, quod ipse Cappellus in Vindiciis agnoscit, et exempla comprobant: quis miretur, vel negare auit, eum multo magis interdum aliter legisse vel protulisse puncta vocalium.

Ita רעמסס (Tom. III. Operum p. 29. squ.) exponit, tonitruum gaudii, confundens ס cum ש, quia ad solam pronunciationem attendit, אהם, Num. 33. 6. componit cum איהן Psalm. 74. 15. quamvis utrumque eandem rem designet: בעל-צפון exponit, ascensus speculae, legens ס pro ב, סין exponit, odium: אכסה (Tom. V. p. 30.) dicit exponi posse, exaltabo: ad Ezech. VIII. 3. (p. 335.) zelum et possessionem eodem nomine קנאה appellari, confundens cum קנין: ad Jer. 32. 12. מן-חשדה exponit facturae s. operis Domi-

ni, confundens cum מעשיה: Jer. 48. 45. pro מַכַּח legit מַפַּח, Psalm. 90. 12. legit צְבוּא, reddens veniemus. Alibi confundit עֶפֶר et אֶפֶר, אֶשֶׁר et עֶשֶׂר: ad Jos. XIV. ὁ μόνυ μὸς, ait, apud Ebraeos et Graecos et mons (Libanus) appellatur et thus. De Graecis verum est, sed voces Hebraicae et vocalibus et terminatione differunt: ad Zephan. II. 14. in Hebraeo, inquit, ponitur חֶרֶב, quod secundum lectionis diversitatem, vel siccitas, vel gladius, vel corvus accipitur. Hic non dicendum est, Hieronymum credidisse, quod LXX. עֶרֶב et חֶרֶב promiscue corvum notare putaverint.

Sunt rationes aliae paucis commemorandae, ex quibus aberratio Hieronymi a punctis contextus Hebr. intelligi potest, videlicet

a.) quia non semper Codicem Hebraeum ante oculos habuit, quod Clericus passim ostendit in Quaestion. Hieron. ut p. 182. quando יִזְבֵּלִי scribit Isboleni, quia sciebat, nudam vocem esse יִזְבֵּל, nisi malis, eum Schva suo more per vocalem expressisse.

b.) Quia non potuit Codicem accurate inspicere, et punctorum minutias cognoscere ob ingruentem senectutem et imbecillitatem oculorum, cf. Repertorium Vol. III. p. 146.

c.) Quia ipse variam lectionem in suo codice habuit, v.g. Jer. 23. 6. ubi secundum Hebraicum dicit esse, vocabunt, legens יִקְרְאוּ.

d.) Quia verba nonnulla ab Hieronymo scripta librariorum negligentia aut inscitia in codicibus

codicibus corrupta sunt. Conf. Repertorium cit. p. 130. sq. et nota y.) Ita in Quaestion. in Genesin ad Cap. 32. 27. וְיָנֵם est ais, quod sine dubio corruptum est, quia ad Gen. 2. 23. legit, is.

§. IX.

Contra ea ex variis indiciis ratione maxime probabili concludi potest, Hieronymum omnino codice punctis instructo esse usum. Conf. Repertorium Vol. III. p. 140—146. ubi rationes sex proponuntur. Ego vero ad Buxtorfium et Cappellum respiciens duas rationes praecipuas exhibeo. Nam 1.) saepissime, maxime cum a versione Graeca recedit, ad veritatem Hebraicam provocat, dicitque, in Hebraeo sic legi et haberi, suam versionem cum veritate Hebraica congruere, nihil se de Hebraica veritate mutasse, ita se vertisse, uti apud Hebraeos invenisset. Quomodo haec dicere potuit, de vocabulis maxime ambiguis, quae diversis modis legi possunt, nisi Codicem punctis signatum ante oculos habuisset. Hanc rationem *Buxtorfius* p. 146—154. urget, compluribus locis ex Hieronymo probat et illustrat. Sed *Cappellus* in §. 6—8. totam illius argumentationis vim se uno verbo sufflaminare posse putat, si nempe dixerit, Hieronymum per Hebraicam illam veritatem intelligere Hebraeum textum juxta lectionem illam, quae in Origenis Octaplis distincta columella Graecis literis exprimebatur; atque

adeo Judaeorum sui temporis lectionem cum Origeniana illa congruentem, quam et ipse Origenes a Judaeis acceperit. At enim vero fabulas narrat Cappellus et mera cerebri sui figmenta, cum ipse Hieronymus suam mentem clarissime explicet, quando in epistola ad Cyprianum ad **חֲסִידִים** Exod. 13. 18. haec scripsit: Volumen Hebraeum replico, et ipsos characteres sollicitius attendens scriptum reperio, — Idem ad Hof. IV. 15. de **בֵּית-אֵוֶן** contra LXX. qui **οἶκον ᾧν** reddiderant, oblerat; Beth Aven esse potius domum inutilem s. idoli, quod ipse, ut in Hebraeo legitur, exprefferit. Ita ad Genes. 47. 31. quamvis LXX. **מִטָּה** reddidissent **θάβδος**, et Apostolus eos secutus esset, tamen ausus est dicere, in Hebraeo aliter legi. Illum vero Judaeorum tum temporis lectionem aut obscuri magistri sui susurationem praetulisse auctoritati Apostoli non est credibile. Ita Augustinus Quaest. 162. super eundem locum ita scribit: In Hebraeo facillima hujus quaestionis absolutio esse dicitur, ubi sic scriptum perhibent, et adoravit Israël ad caput lecti.

Ceterum quae Buxtorfius p. 153. squ. huic argumento subjungit, cum levia sint, praetereo, neque ad Cappelli responsiones in Vindiciis §. 9—12. quidquam reponendum esse existimo.

§. X.

2.) Versio et expositio Hieronymi plerumque cum punctatis nostris codicibus consentit, etiam in illis vocibus, quae raram et singularem punctationem ostendunt. Hanc rationem urget Buxtorfius p. 154—156. Capellus hoc ipsum infitiri non potest, sed in Vindiciis §. 9. id non mirum esse dicit, quia Masorethae non multis post Hieronymum annis punctationis suae opus aggressi sint, quae punctatione lectionem in gente sua vulgo receptam expresserunt. Quid autem dicet de punctatione, ut fingit, ad seculum usque undecimum continuata, continuo emendata et tandem perfecta. Sane illud de norma punctationis Masorethicae figmentum suo loco satis refellitur et profligatur. Nam quae causa fuit, ut Hieronymus repudiata Graecorum interpretum lectione, eaque in aliis locis frequentata, alteram rariorem et singularem ad veritatem provocans Hebraicam probaret, nisi quod eam in suo codice punctis ita designatam haberet. Ita legit Gen. XV. 11. וַיִּשָּׁב, XVII. 15. תִּקְרָא, XVIII. 12. עֲרֵכָה, XXVI. 12. שְׁעָרִים, Jer. V. 9. בְּאַזְוִי, VI. 10. הַשְּׂמֶן, XXXII. 2. בְּצִיּוֹן, Hof. III. 1. אֶהְיֶה, Pf. XC. 8. עֲלֵמָיו. Atque hic etiam discernit Cholelem et Schurek, quando legit אֶנוֹשׁ, Enos, אָנוֹשׁ, Anus, item וי et י, quando mobiles sunt, vel in vocali quiescunt, v. g. תוֹא, Tho, פָּנוּ, Phanav, שַׁיִת, Saith, גְּבוּלֵיךָ, Gebulaich, בְּמֹת אֵוֶן, Bamoth Aven. Conf. Re-

per-

pertorium P. III. p. 143. Ibidem p. 140. squ. observatur, Hieronymum etiam distinctionem Hebraicam accurate sua interpretatione exprimere, eamque saepius notare et urgere, quod sine accentuum signis in suo codice fieri non potuerit.

§. XI.

Pergo nunc ad momentum alterum, (vid. §. II.) quod Cappellus in §. 6. urget, dicitque, Hieronymum ne quidem ullibi punctorum meminisse, cum tamen saepius debuerit, maxime cum translationis suae rationem reddit, et dissensionis suae a LXX. interpr. sexcentis in locis causas assignat. Idem argumentum opponunt Jo. Morinus Exercit. Bibl. P. I. p. 203. Waltonus §. 47. et Steph. Morinus p. 403. squ. Nos vero ad hoc argumentum respondemus: Quamvis hodierna vocalium et accentuum nomina non commemoret, attamen vocalium et distinctionum, si non explicite et nominatim, tamen implicite meminit, ut ex eo concludendum sit, eum vocabula cum suis vocalium figuris ante oculos habuisse. Sic quando ad Jes. II. 22. כִּמָּה, inquit, iisdem literis scribitur: nam si voluerimus dicere, *in quo*, legimus כִּמָּה, si autem *excelsus* vel *excelsus*, legimus כִּמָּה. Eodem modo Tom. V. ad Jes. IX. 1. de זָכָר et p. 95. B. de זָכָר differit. Quomodo ille olim harum vocum differentiam manu sua expressit, nisi hoc notis vocalium factum est? Alibi sonum vocalium Latinis

Latinis literis designavit, ibique, nominibus vocalium non opus habuit.

§. XII.

Deinde Buxtorfius p. 156. squ. provocat ad verba Hieronymi in Praefat. in libr. Regum: Samaritani Pentateuchum Mosis totidem literis scriptitant, figuris tantum et apicibus discrepantes. Apices ergo hi, inquit, sunt diversum quid a figuris litterarum. Quidnam autem aliud esse possint, quam apices vocalium, qui literis ad — vel subscribuntur, quo nomine non est novum puncta indigitari. Ita Postellus in Alphabeto XII. linguarum exinde collegit, Samaritanos Hieronymi temporibus signa vocalia habuisse, cum punctis hodie careant, legantque sine punctis depravate admodum. Cappellus autem in Vindiciis §. 14. per apices dicit intelligi debere non puncta vocalia, sed cornicula illa — quae vulgo Tagin vocantur, quibus apicibus litterae Samaritanae carent. Quae opinio veri specie destituitur. Vid. supra Cap. IV. §. 2. Ego quidem persuasus sum, nihil certi pro nostra causa ex hoc loco colligi posse, cum Hieronymus alibi summas litterarum particularas et eminentias nomine apicis designet, ut quando in epistola ad Fabiolam scribit, quod 7 et 7 parvo apice distinguantur. Luculentior est locus Hieronymi Tom. V. p. 405. ubi ad Ezech. 27. 18. frequenter, ait, Hebraea nomina pro diversitate accentuum et mutatione

tione literarum vocaliumque — varie interpretantur. Quis non videt, eum vocales hic expresse nominare, et a literis distinguere? Denique quando Buxtorfius p. 165. asserit, Hieronymum punctorum et punctatorum codicum tacite et implicite meminisse, dum dicit, aliter legi in Hebraeo: Cappellus in §. 21. respondet: quasi legi aliquid in Hebraeo non possit, nisi adsint adscripta puncta. Quasi, inquam, hoc Buxtorfius voluerit, nihil prorsus in Hebraeo legi posse, — cum tantummodo de vocibus ambiguae lectionis ei sermo sit, quae sine punctis discerni non poterant.

§. XIII.

Cappellus in §. 8. speciatim notat, quod Hieronymus ad Jer. IX. 22. dicit, verbum **רַבִּי** vocales in medio non habere, ubi per vocales intelligat non hodiernos apiculos, sed literas **ו ו א**; easque literas vocales appellet, quod designandis et dignoscendis vocalibus non raro inserviant. Concedimus, Hieronymum literas quiescentes, etiam gutturales, nonnunquam literas vocales appellare, hanc quidem ob causam, quod partim non solum consonantium vim et sonum habent, sed etiam saepius quiescunt, et fulcra sunt vocalium, partim propter difficilem et ignotam pronunciandi rationem genuinam fere negliguntur, et solae vocales, quae ad illas pertinent, audiuntur. Quin ab illo duae literae
vocalis

vocales in una syllaba, diphthongus dicuntur, quando in libello de nominibus Hebraicis haec quatuor nomina recenset: **הירם**, Hiram, **הישבש**, Hiras, **היסבש**, Hisboseth, et haec addit: idcirco cum adpiratione haec nomina posuimus, quia et apud Graecos et apud Hebraeos per Diphthongum scribuntur.

Cappellus in §. 9. loca nonnulla Hieronymi producit, ubi literarum vocalium meminit, quae jam praetereo, licet quaedam ad illa moneri possint. Hoc unum addo et affirmo, quod ex appellatione literarum vocalium, quam Hieronymus a suo praeceptore didicit, nullo modo sequatur, eum puncta haud novisse, vel in suo codice non habuisse, cum contrarium ex rationibus modo expositis satis appareat. Sicut enim verisimile est, jam circa initium aerae Christianae puncta in Codicibus Hebr. et aliis libris omitti coepisse: ita dici potest, literarum vocalium usum ad tollendam lectionis ambiguitatem increbuisse.

§. XIV.

Certum quidem est, Hieronymum non semel accentuum meminisse. *Cappellus* in §. 10. tria loca considerata proponit, dicitque, eum uniuscujusque vocis tonum per accentum intelligere, quod ei sine damno concedere possumus. *Celeb. Tychsenius* in Repertorio P. III. p. 135. sqq. eum per accentus intelligere.

re vocales asserit: alii punctum diacriticum litterae **u** ab eo ita dictum existimant. Videtur etiam nomine accentus denotare syllabae s. vocalis quantitatem, quando ad Tit. III. 9. ita scribit: Et si forte erraverimus in accentu, in extensione et brevitate syllabae, vel breviam producentes, vel producta breviantes, — —

Quia vero illis temporibus Judaei in summa doctrinae accentuum ignorantia versati sunt, et illis non rite uti potuerunt, non mirum est, etiam Hieronymum accentuum modicam notitiam habuisse. Igitur ex eo, quod accentuum, qui orationis membra distinguunt, non fecit mentionem, nulla ratione colligi potest, accentus tum temporis nondum extitisse. Equidem Hieronymus in Praefat. ad Esaiam affirmat, prophetam istum apud Hebraeos scribi per cola et commata. Idem in epistola ad Paulam et Eustoch. ait: se ad utilitatem legentium easdem commatum incisiones et intervallorum distantias, quas in Hebraicis codicibus repererat, servasse. Nescit fortasse, eum *si xgs* et lineas breviores vel longiores intelligere, quibus codices Hebraici scripti fuerint, quas quidem versus dicere soleat. Sed hic mos scribendi accentuum existentiam supponit.

§. XV.

Buxtorfius p. 143. sequ. negat argumenti posterioris Cappelli consequentiam imprimis ex hac ratione: Hieronymum etiam aliarum rerum

rerum eadem necessitate jubente non meminisse, quae tamen ejus aetate extiterint, ut notarum Keri, quae in Mischna commemorantur, et Paraphrasium Chaldaicarum, quae tamen tum extiterint, et ejus scientiam fugere non potuerint. *Cappellus* in *Vindiciis* §. 2. respondet: „Paraphrases Chaldaicas et notas „Keri pariter notas illi esse debuisse ac puncta „et accentus, quis dixerit? Cumque forte „Chaldaice nesciret, qui potuit Paraphrases „consultare, aut cur eorum meminisset?“ (At certe Judaeo, cujus opera utebatur, notae et familiares esse debuerunt.) „Aut si quis contendat, Hieronymum non nescivisse Chaldaice, reponi posse putat, eum per Syrum „interpretem, cujus non semel meminit Paraphrases illas intellexisse.“ Quod dictum quid valeat, ex collatione locorum, ubi ad Syrum interpretem provocat, judicari potest. Occurrunt omnino apud eum nonnullae expositiones locorum difficultum, quae an ab ipso ex paraphrasi Chaldaica desumptae, vel a Judaeo suppeditatae sint, incertum est. Conf. Clerici *Quaest. Hieron.* p. 178. sq. Ipse autem de studiis suis Chaldaicis in Praefat. ad *Danielem* disseruit. Hic etiam non tacendum est, Paraphrases Chaldaicas nonnullos hanc solam ob causam, quod Hieronymus earum non meminit, seculo quinto recentiores facere, qui vero multis argumentis, quae Paraphrasium Onkelosi et Jonathanis antiquitatem summam evincunt, refelluntur.

Q

Deinde

Deinde Cappellus de notis Keri ex falsa hypothefi contra Buxtorfium disputat, ac fi ille putet, omnia illa Keri, quae hodie in Bibliorum margine notata sunt, jam ab ipso Esrae aevo sic perpetuo adscripta fuiffe. Si vero, quod Cappellus cum ratione negare non potest, ante tempora Hieronymi faltem aliquae notae Keri extiterunt, certe harum non ignarus effe, nec tacere prorfus eas debebat, quarum tamen nullibi meminit, ubi locus et occasio postulabat. Sed ille talium rerum, ficut etiam vocalium et accentuum, et aliarum linguae Hebr. proprietatum ftudio non meminit, quia non agebat Grammaticum fed interpretem, et quia haec illis, ad quos fcribebat, quod Hebraifmi plane expertes effent, fcitu nec neceffaria nec utilia effe iudicabat.

§. XVI.

Traftationem hanc de Hieronymo uberius perfecutus fum, quia adverfarii argumento ab illius ignorantia punctorum et filentio inprimis gloriantur. Sed quam inique id fiat, ex dictis cuivis a praejudiciis libero patefcet. Sequitur, ut quid valeat Origenis filentium, videamus. „Cappellus in §. 14. „An potuit fieri, inquit, ut ille de punctis „Hebraeorum punctatisque libris nihil inaudiverit, cum et ipfe linguae Hebraeae ftudiofus peritusque fuerit, et modo Alexandriae, ubi frequentiffimi erant Judaei, modo Hierofolymis vixerit et docuerit? cum „denique

„denique eo seculo vel potissimum vigeret et
„floreret inter Judaeos Legis studium, fre-
„quentissimi eorum Doctores et Rabbini, ac
„proinde punctatorum codicum maxima esse
„debuerit frequentia.“ De eruditione Ori-
genis Hebraica sunt diversae eruditorum sen-
tentiae, quae conciliari possunt, si dicamus,
eum saltem aetate provectum, cum jam ple-
raque scripta sua edidisset, linguam Hebrai-
cam didicisse, teste Hieronymo de scriptori-
bus ecclesiasticis Cap. 54.

§. XVII.

Igitur non veremur affirmare, Origenem
punctorum notitiam habuisse: ubi rursus in-
stant adversarii, et rationem dari postulant,
cur ille nullam prorsus mentionem puncto-
rum in scriptis suis fecerit. Hic vero *Bux-*
torfius p. 167. monet, pleraque et optima il-
lius scripta periisse, in quibus, referente Hie-
ronymo, Hebraica veritate stipatus et suorum
circumdatus agminibus interdum linguae pe-
regrinae quaesivit auxilia. Libri autem ejus
superstitēs, inquit, sunt fere Homiliae in li-
bros Biblicos, in quibus non propositum erat
critica et philologica tractare, sed ubivis Grae-
cam sequitur versionem: ideoque non mi-
randum est, quod punctorum et accentuum
nullibi mentionem fecerit, ejusque silentium
antiquitati punctorum nihil officit.

§. XVIII.

Denique quod Hexapla attinet, quae Origenes concinnavit, ubi se ἑβραϊσῶς ἀντιγραφοῖς contulisse Graeca ipse fatetur: in prima quidem columella contextum Hebraicum posuit ex optimis, ut credi par est, codicibus. Quod autem solis literis absque vocalibus cum exprefferit, nullo argumento idoneo probari potest. Nam quod Eusebius et Epiphanius sola σοιχεῖα commemorant, et Is. Vossius de LXX Interpretibus C. 30. putat, ex eo, quod Origenes literis Graecis signavit, quo pacto singula Hebraea vocabula essent legenda et pronuncianda, evidenter liquere, necdum illo tempore vocales Hebraeis exemplaribus fuisse adscriptas: hoc quidem non praebet argumentum certum his, qui illa tum signa inventa et usurpata fuisse negant. Sane vocabulum σοιχεῖα signa vocalium non excludit, et Origeni alia fuit causa, ob quam Hebraica Graecis literis exprimeret, videlicet ut lectio literarum et vocalium, qualis tum temporis vigeat, hominibus Graecis Hebraica nescientibus innotesceret, vel etiam ad posteros transmitteretur. Praeterea Steph. Morinus p. 424. opponit, Origenem aliter, quam nunc exprimuntur, referre solere Ebraea vocabula, et ex Waltoni l. c. §. 49. producit specimen ex illius Hexaplis, ubi verba Hof. XI. 1. Graecis literis ita descripsit: Χι νερ ισραηλ ουεειβησ .εμεμμεσραιμ .καραδι βανι. Sed monendum est, eum haec secundum pronuncia-

nuncia-

nunciationem ejus temporis scripsisse, vel etiam Graeca illa Origenis librorum culpa corrupta esse, cum non solum vocales sed etiam literae mutatae appareant, ut quando Hof. III. 2. **רמח** per *ουχομε*, et **רתח** per *ουλεχθ* expressit.

§. XIX.

Supereſt, ut de ſilentio Patrum eccleſiae reliquorum diſpiciamus. Cappellus in Arcano §. 11 — 15. ita argumentatur: Si puncta intervallo priorum quinque ſeculorum extitiſſent, fieri non potuit, ut nullus omnino Patrum eccleſiae quidquam de illis reſciverit. Nam tantus fuit proſelytorum inter Chriſtianos numerus, ut hi, quamvis linguae Hebraeae non fuerint periti aut valde ſtudioſi, illos interrogare et punctatorum codicum notitiam adſequi potuerint. Atqui nullus Patrum eccleſiae quidquam de punctis aut punctatis codicibus reſcivit: alioquin certe eorum mentionem feciſſent, maxime ubi de Judaeis et ſacrorum librorum fontibus agunt, ad quos fontes confugere, quos conſulere monent jubentque, quum de translationum veritate aut integritate ambigitur et diſceptatur. Ergo tum temporis puncta et punctati codices nondum extiterunt.

At quis non rideat mirificam conſequentiae majoris probationem: Chriſtiani ſ. Patres eccleſiae *potuerunt* interrogare Judaeos de punctis, ergo — ideoque etiam *fieri potuit*,

Q 3

ut

ut non interrogarent. Igitur si vel maxime minorem propositionem concedamus, non tamen potest concludi, quod Cappellus intendit. Sed negamus minorem, et contendimus, rationem, qua probari debet, nullam esse, et exposcimus loca suppeditari, in quibus Patres reliqui de Hebraeis fontibus agant, eosque consulere jubeant, ita ut puncta commemorari necesse fuerit.

Et cum Buxtorfius p. 168. silentium Patrum, qui circa 500. vel 600. Christi annum vixerunt, opposuisset, cum tamen utrinque in confesso sit, tum temporis puncta jam extitisse, Cappellus in Vindiciis §. 27. satis leviter respondet, et postea hoc silentium iisdem rationibus excusat, quibus nos silentium Patrum priorum seculorum contra punctorum existentiam nihil efficere contendimus. Denique in §. 28. huic argumento a Patrum silentio ipse diffidens, etsi, inquit, levius forte foret argumentum illud, non propterea caderet causa nostra, quae firmioribus (scilicet!) aliis nititur argumentis. Igitur etiam nos bona cum venia Cappelli hoc argumentum nullius esse ponderis judicamus.

CAPUT XX.

de punctorum nominibus et appellatione.

§. I.

Lud. Cappellus in Arcano L. I. C. 12. cum Elia Levita p. 70—73. circa punctorum nomina

mina et appellationem duo notat, quae eorum antiquitati objiciat. *Primo* dicit Masorethas antiquissimos non alia usurpare nomina quam Kamez et Patach, reliqua puncta eos vocare I, O, U, atque ea ita, \aleph , \aleph , \aleph , \aleph , \aleph , exprimere solere. (Sic sui oblitus nostra vocalium signa illis tribuit.) Unde liquere putat, non posse esse tam antiquas vocalium et accentuum figuras. Buxtorfius p. 189. hoc Antecedens negat, docetque, alia plura nomina in Masora commemorari, ut Zere, Segol, Cholem. Cappellus in Vindiciis L. I. C. XI. §. 6. 7. hoc quidem concedit, sed cum Elia contendit, haec nomina a recentioribus Masorethis esse addita. Quae quam sint veritati contraria, ex dictis in Cap. 17. de Masora patet. Buxtorfius autem p. 190. squ. negat inprimis illius argumenti consequens, monetque, quod negatis nominibus, maxime specialibus non statim negari possit res ipsa: quodque possint esse causae peculiares, cur istae duntaxat appellationes in Masora occurrant, adeoque plura vocalium nomina jam tum extantia ad pauciora referantur, et sub paucioribus comprehendantur. Hic Cappellus in Vindiciis §. 8. non satis esse dicit excipere, potuisse esse alia punctorum nomina, nisi prius vel de re ipsa constet, eam revera fuisse, vel ostendatur, quae fuerint punctorum alia nomina. Scilicet Buxtorfio vitio vertit id, in quo ipse toties impingit, quando ex eo, quod esse aut fieri potest, argumentatur.

tur. Hoc vero Buxtorfio hic licebat, ubi respondentis munere fungitur.

§. II.

Ceterum quando Cappellus in Vindiciis §. 9. asserit, circa 900 vel 1000 a Christo annum, ubi primi Grammatici existere coeperunt, demum singula singulis punctis imposita esse certa et determinata nomina, simul concedendum illi est, nomina rebus ipsis fuisse posteriora, cum jam seculo quinto vel sexto puncta inventa esse dixerit. Ille quidem in Arcano §. 2. quamvis nomina rebus ipsis non raro sint posteriora, non tamen esse credibile judicat, tanto temporis intervallo a Mose usque ad Talmudis oblationem puncta suis nominibus caruisse. Sed quid obstat, quin credi possit, puncta tum sua habuisse nomina, quamvis ea non fuerint technica. Hic vero Cappellus in Arcano §. 3. ita infert: Iam ante Cadmi Phoenicis seculum literas Hebraicas eadem habuisse nomina technica cum illis, quibus hodie appellantur, quod ex Alphabeto Graeco appareat, puncta vero nulla habuisse nomina technica nisi post 500. a Christo nato annum, non posse sibi persuaderi. Levis quidem est responsio Buxtorfii p. 193. squ. quam Cappellus in Vind. §. 13. 14. exagitat. Sed Wasmuthus p. 117. coll. p. 61. squ. observat, Cappellum sibi contradicere, quando supra contra literarum Hebr. primigeniam antiquitatem ex recentiori impositione

positione nominum Chaldaicorum argumentatus fuerat. Et revera non procedit argumentatio ex Alphabeto Graeco, quia respiciendum est ad auctores, qui primi ex usu sui temporis multum a Cadmo distantis nomina technica literarum Graecarum usurparunt. Nam sicut nomina literarum, quae sonum indicarent, be, ge, de — cum earum inventionem et scripturam statim sine dubio extiterunt, nomina autem technica, Beth, Gimel, Daleth — multo tempore post usurpari coepisse credendum est, quod ostendit Schultensius in Grammat. Hebr. p. 11. ita non repugnat, puncta vocalium ab initio cum literis extitisse, quamvis nomina technica eorum post multa tempora demum inventa fuerint. Quid enim? Nonne cum ipsa lingua vocalium diversus sonus et valor extitit? Quod concedendum est ab adversariis. Quomodo vero diversus hic sonus communicari cum aliis aut scripto exprimi potuit? Nonne ad hoc signis et symbolis opus fuit, quaecunque tandem fuerint. Igitur si illa Cappelli conclusio valet, non solum signorum existentia, sed ipsa sonorum vocalium diversitas neganda est primis temporibus obtinuisse. Sic quando mensibus Hebraeorum nomina Chaldaica imposita sunt post exilium Babylonicum, quis ex eo concludere audeat, mensium rationem et discrimen tunc demum notari coepisse, cum sane a temporibus antiquissimis menses suo ordine numerentur, vel eo-

rum nomina Hebraica passim commemorentur. Denique sicut linguae Europaeae notis vocalium diversis a prima origine instructae sunt, nomina tamen technica non habent: ita nihil obstat, quin notae punctorum Hebr. diversae a primis temporibus extiterint absque nominibus technicis, ita ut ipso sono aut figura distinguerentur.

§. III.

Secundo Cappellus in Arcano §. 4. asserit, punctorum vocalium et maxime accentuum nomina vel non esse Hebraica, sed barbara et peregrina: vel si origine Hebraica sunt, esse tamen respectu formae ut plurimum Chaldaica vel Syro Chaldaica. Unde liquere putat, nomina non esse indita nisi ab iis, quibus pura lingua Hebraica non erat familiaris et vernacula, sed dialectus illa, qua usi sunt Talmudici doctores et, qui eos proxime secuti sunt, Rabbini. Contra affirmat Buxtorfius p. 192. omnia vocalium nomina posse ad origines Hebraicas reduci, et formas habere Hebraicas. Cappellus autem in Vind. §. 10. ostendit, pleraque punctorum nomina non esse forma aut origine Hebraica. Sed huic respondit Alb. Schultens in Grammat. Hebr. p. 50—57. Quia autem haec ultro citroque disputari possunt, potius consequens hujus argumenti negandum est. Nam concedit Cappellus, nomina punctorum nonnulla, imo pleraque (nam sibi ipse non constat,) esse He-

Hebraica. Ergo saltem illa ex ejus principio sunt antiqua. Deinde si demum anno Christi 500 nomina sunt imposita, quae causa potest excogitari, cur nonnulla, sed non item reliqua omnia Chaldaica fecerint. Nonne est vero multo similis, ex punctorum nominibus, quae primis temporibus ad genium linguae Hebr. purae sunt imposita, nonnulla sequiori tempore ex causis nobis incognitis ad dialectum et formam Chaldaicam esse inflexa et mutata? Ita Buxtorfii responsio p. 193. vetera nomina in oblivionem devenire, intercideri, aboleri aut mutari potuisse, rationi consentanea est. Et hoc satis est, nec ostendi opus est, id factum revera fuisse, quod Cappellus in Vindic. §. 12. immerito postulat. Deinde Buxtorfius p. 192. squ. negat consequi, nomina esse imposita demum post 500 aut 600 a Christo annos, quia dialectus Chaldaica jam ab exilio Babylonico apud Judaeos usu familiari obtinuerit. Hoc non potest infinitari Cappellus in Vindic. §. 11. sed effugium quaerit dicendo, se illo argumento tantum probare voluisse, nomina non fuisse a Mose et prophetis imposita, id quod §. 14. 15. denuo inculcat. Sed hoc etiam non probavit. Nam licet concedamus, nomina technica eaque magna ex parte Chaldaeo Syriaca demum post Christum natum punctis imposita esse: tamen exinde nullo modo colligi potest, ipsa puncta antea non extitisse, id quod in §. 2. satis evictum est. Igitur Cappellus hoc argu-
mento

mento a nominibus punctorum prorsus abstinere debebat.

CAPUT XXI.

de punctorum numero et usu.

§. I.

Cappellus in Arcano L. I. C. 13. suam sententiam proponit, puncta illa non fuisse excogitata et usurpata, cum lingua Hebraica Judaeis esset familiaris et vernacula, sed tum demum fuisse ea consonis addita, quum lingua ista esset Judaeis barbara et peregrina, et quidem in eorum gratiam, qui hujus linguae essent plane rudes et ignari: et ab iis ea esse addita, qui sibi proposuerunt etiam minutissimas quasque scrupulosissimae, morosissimae et supersticiosissimae pronuntiationis atque lectionis minutias et quisquilias persequi.

§. II.

Hoc ut ostendat, agit in C. 13. de vocalibus quatuordecim earumque distinctis figuris, in C. 14. de punctis raptis, et in C. 15. de Dagesch, Raphe, Mappik, et de puncto $\text{רֶּ$ diacritico. Haec omnia simplicitati temporum antiquissimorum, cum lingua Hebraea roreret, non convenire, atque etiam tum esse ignorata asserit, sed seculis recentioribus esse excogitata.

§. III.

§. III.

Proponit eorum, quae asseruit, quasdam rationes, quae quam nullius sint valoris, facile potest ostendi. Provocat primo ad linguas alias, quae tot ac tales notulas non habeant. Sed ab una lingua ad alias non licet argumentari, quia singulae suas habent peculiare affectiones. Ille autem, quando linguam Hebraeam Graecae vel Latinae conformare intendit, sibi plus sumit, quam par est, et sua consilia primis linguae statutoribus obtrudere voluit.

§. IV.

Deinde contendit, notulas vocalium longarum et brevium, Schva simplicis et compositi, Dagesch fortis et lenis, et puncti Mapik, cum lingua Hebr. floreret, non fuisse necessarias. Quamvis autem a negata rei necessitate ad negandam rei existentiam progredi non liceat, nos tamen hanc necessitatem liquido demonstrare possumus. Nam non potest negari, hoc subsidium jam temporibus antiquissimis rudiori et imperitae plebi ad dirigendam pronuntiationem et lectionem utile imo necessarium fuisse. Non autem sola pronuntiatio aut syllabarum distinctio, sed potius et praecipue vocum formae diversae ad evitandam significationis ambiguitatem has notulas requirebant, quas ideo absit ut scripturae minutias et quisquiliis cum Cappello dicamus. Nam si cogitemus, linguam Hebraeam

braeam scriptorum sacrorum temporibus summum culmen perfectionis attigisse, est omnino rationi consentaneum, ut credamus, singularum vocum in textu Hebraico formam tum quoad literas tum quoad puncta jam primis temporibus certa ratione determinatam et eandem fuisse cum ea, quae hodie in codicibus MStis, si menda codicum et paucas varias lectiones excipias, conspicitur. Ita ex notis antiquissimis Masoretharum, qui punctorum anomalias observant, et dicunt, quomodo voces scribendae sint, colligendum est, non solum puncta ante eorum aetatem extitisse, sed etiam punctorum analogiam satis definitam suis regulis et cognitam fuisse. Igitur qui simplicitatem aetatis antiquissimae opponunt, quae tantam notarum diversitatem non admiserit, ipsi suam mentis simplicitatem et iudicii infirmitatem produnt.

§. V.

Denique manifestum esse dicit Cappellus, quasdam harum notularum veteres prorsus ignorasse. Ita Dagesch lene s. lenem pronunciationem literarum aspiratarum neque ab Hieronymo neque a Graecis interpretibus fuisse agnitam, in Cap. XIV. §. 3—7. affirmat. Sed ut taceam, hoc non simpliciter verum esse, quandoquidem illi literas כּכּ ubi vis per בּ γ δ exprimunt, quos imitatur Hieronymus, et apud eos et in N. T. complura nomina sublata aspiratione, ut κηφᾶς σαφῶς

πτα,

πα, παχα, παραδεισος, occurrunt: manifestum etiam est, quod illi imitati sint pronunciationem sui temporis, quae a pronunciatione primigenia admodum deflectebat, adeoque non possunt adversarii ex eo probare, scriptorum sacrorum aetate non agnitam fuisse geminam istam harum literarum pronunciationem, vel usum Dagesch lenis haud viguisse. Idem respondendum est, quando Cappellus Cap. XV. §. 12. 13. negat, Hieronymum et LXX literae װ geminum sonum, qui puncto vel dextro vel sinistro indicatus sit, agnovisse. Et praeterea notandum est, װ non esse literam irreptitiam, quod nonnulli dixerunt, sed a ם fuisse pronunciatione distinctam, et habere propria sua vocabula, v. g. שׁכר, שׁכל, שׁור, שׁחק, כבשׁ, בגשׁ, quae cum ם alia significatione occurrunt. Deinde significationis diversitas in multis Verbis confunditur, nisi literae װ et װ distinguantur, ut in שׁחה, שׁרשׁ, שׁור, שׁכל, שׁכר, quae cum װ utroque leguntur. Non vero dicimus, eas fuisse ab initio duas Alphabeti literas, sed in una hujus literae figura puncti dextri et sinistri eandem fere rationem esse, ac Dagesch lenis et Raphe in literis aspiratis, quae etiam non bis propterea in Alphabeto ponuntur.

§. VI.

Nunc Cappellus L. I. Cap. XVI. accentus adoritur, et ex eorum multitudine colligit, eos non a scriptoribus sacris, sed recentibus
iisque

hisque scrupulosis et superstitiosis Criticis, videl. Masorethis Tiberiensibus inventos et adscriptos. Considerat triplex accentuum officium, dicitque, ad tonum designandum, vel nullum, cum lingua floreret, vel unicum fuisse necessarium. Sed hoc officium est maxime secundarium. Nam accentus nequaquam ad tonum designandum inventi sunt, sed accidit, ut plerique, ex aliis causis requisiti, in syllaba, quae cum tono erat, scriberentur.

§. VII.

Deinde Cappellus §. 2—5. de Musico accentuum officio agit, fingitque, eos fungi vice notularum Musicarum, quae a Masorethis inventae fuerint ad dirigendam Musicam, non priscam illam et sacram, sed quae tum in Synagogis Judaeorum obtinebat in sacri textus lectione. Nos vero utut concedamus, hanc Judaeorum cantillationem in Synagogis esse satis antiquam, negamus tamen eam ab omnibus omnium terrarum Judaeis una et certa ratione secundum accentus accurate institui. Et quis credat, eos incondito suo clamore accentus exprimere posse, qui eorum rationem et potestatem, ut ipsi eorum magistri fatentur, prorsus ignorant, et etiam plerumque ex codicibus non punctatis cantilant. Aut quis ferat Cappellum ex eo, quod Judaei suam cantillationem ad accentus instituere videntur, concludentem, quod accentus a Masorethis ad hanc dirigendam inventi fuerint.

fuerint. Conf. Wasmuthi Vindiciae p. 325-328. Ita etiam reprehensione digna sunt, quae Franciscus Ximenius, R. E. Cardinalis in Prologo ad Biblia Complutensia scripsit: „Illud est etiam considerandum, quod in Hebraicis characteribus scienter omisimus apices illos, quibus nunc utuntur Hebraei pro accentibus. Nam hi cum ad nullam vel significati vel pronuntiationis differentiam pertineant, sed ad solam cantus ipsorum modulationem, merito a veteribus Hebraeis reiecti sunt, quos in hoc imitari maluimus.“ Sane Cappellus usum accentuum Musicum non intellexit, nec intelligere voluit, quia, cum Buxtorfius p. 243—256. ejus rationem exposuit, in Vindiciis L. I. C. 16. adversus eum ex falsa sua hypothese disputat, et, cum caput causae rationibus impugnare debuisset, singularia ejus dicta carpit, sicut alibi facere solet. Nam usus accentuum Musicus seu potius oratorius in eo consistit, quod Judaei veteres non quidem accentus, quasi cuius sonus peculiaris competeret, sed orationem accentibus distinctam, ut sensus postulabat, pronuntiatione expresserunt, quae propius ad cantum accessisse videtur.

§. VIII.

Denique quod usum accentuum distinctivum attinet, Cappellus in §. 7. quaerit, quid opus fuerit tanto accentuum distinguendum numero, cum tres aut quatuor ad distinctio-

R

nem

nem periodorum, colorum, *εὐρύμων* et *ὀμόεργμων*, sicut ex usu linguarum aliarum suffecerant, quo ipso suam ignorantiam in hoc doctrinae genere luculenter prodit. At enim vero quisquis accentuum artificium et systema probe cognoverit, quod tam apte cum sententia textuum sacrorum conspirat, non poterit non maiorem sapientiam, quam quae Masorethis, hominibus nugacissimis et revera minutiarum studiosis competat, in eo animadvertere. Nam institutum primorum distinctionis hujus auctorum tale fuit, ut non solum periodos, cola et propositiones distinguerent, sed ut etiam singulorum in propositione conceptuum et vocabulorum nexum, qui saepius ambiguitate laborat, indicarent: quare cuilibet vocabulo peculiarem accentum apposuerunt, ita quidem, ut distinctivi ditionem subdistinctivis aliquot distinguerent, quorum sedes dichotomia membrorum continua accurate determinatur. Ita omnino aliquo accentuum numero, maxime in Pasucis longioribus, opus erat, et major quidem eorum numerus constitui poterat, quia in ditionibus distinctivorum minimorum loco subdistinctivorum meri servi adhiberi solent. Quisquis haec recte intelligit, nihil videbit, quod minutiarum speciem prae se ferat, aut scriptoribus sacris indignum sit, sed potius accuratissimam hanc distinguendi rationem mirabitur. Igitur a recta ratione abhorrent dicta Cappelli, quibus distinctivorum multitudinem impugnat

pugnat. Ita etiam nullius momenti sunt, quae in §. 8. contra fervorum copiam in medium adfert, dicitque non octo ministros fuisse necessarios, sed vel unico vel etiam nullo opus fuisse: nec esse scriptores sacros tot ministrorum auctores, sed Masorethas, qui toti consecrandis minutissimis quisquiliis occupati fuerint. At nonne potius primi hujus artificii auctores sapienti consilio distinctivo cuius fere ministrum peculiarem attribuerunt, ut accentuum consecutio distinctius cognosceretur, ut taceam, sine dubio eos rationibus singularibus eo esse adductos, quae nos quidem latent.

Waltonus in Prolegom. III. §. 45. accentus notandi morem dicit esse recentem apud Graecos et Latinos, et etiam apud Hebraeos: a quibus ut literas acceperunt, sic accentus etiam, si in usu fuissent, traduxissent. Sed haec ratio nulla est, quia Graeci non ab Hebraeis sed a Phoenicibus literas acceperunt. Hoc autem negligentiae vel ignorationi accentuum tribuendum est, quod idem dicit magnam eorum partem nihil conferre ad linguae cognitionem, nec ex curiosa eorum speculatione quemquam doctiorem evasisse, aut in textus sacri intelligentia quidquam proficisse. Neque auctoritati accentuum ex eo quidquam decedit, quod ille cum Cappello in Arcano L. I. C. 17. §. 16. et aliis opponit, in magna accentuum copia insignem defectum notarum interrogationis, exclamationis, pa-

parentheseos — observari, quae in aliis linguis usurpantur, et in omnibus utilitatem habent. Nam exclamations ex particulis, parentheses omnino ex accentuum positu, et interrogationes mox ex particulis mox ex accentibus cognosci possunt.

§. IX.

Ex his igitur, quae adhuc disputata sunt, judicari potest, quid sentiendum sit de genealogia punctorum et accentuum, quam Cappellus, maximus in fingendo artifex, in Arca no L. J. C. 176 §. 1 — 11, construxit. Videntur illi Masorethae successu temporis excogitasse, 1.) distinctionem versiculorum per Soph Pasuc; 2.) vocales naturales, Patach, Zere, Chirek, Cholem, Schurek et Kibbutz, 3.) vocalem adulterinam, Schva mobile, 4.) tres alias figuras pro vocalibus A, E, O, videlicet Kamez, Segol et Kamez Chathuph, 5.) triplex Schva compositum et Schva quiescens, 6.) puncta diacritica, hoc quidem ordine, Dagesch forte, punctum π ω , Map-pik, Dagesch lenē et Raphē. Quod accentus attinet, primo solum accentum acutum in singulis vocibus eos linea perpendiculari notasse, sed cum deinde membra sententiae distinguenda essent, figuras diversas invenisse, videlicet post Sillucum primo Rbhiam, deinde Sakephum et Segoltam, postea Atnachum. Reliquos postmodum accentus reges, tum postea ministros excogitados esse, denique a poste-

posterioribus et morosioribus Judaeorum Criticis accentum euphonicum Metheg superadditum videri. Haec Buxtorfius p. 268—270 merito ut nugae et somnia explodit, et Cappellus in Vindiciis L. I. C. 18: nihil habet, quod reponat, nisi quod dicta ejus de usu accentuum Musico reprehendat.

§. X.

Iam vero quemadmodum Cappellus statuit, puncta paulatim inventa esse a variis hominibus diversisque temporibus, aliis alia adtentibus et excogitantibus: ita in Arcano I. c. §. 12. sqq. magni illius operis dicit magnam confecisse partem, et ultimam ei veluti manum imposuisse celebrem illum Masoretham, R. Aaron Ben Mosche de tribu Ascher, alterius Masorethae non minus celebris, R. Mosche Ben David de tribu Naphtali, socium et coetaneum. Hic statim observandum est, quomodo sibi ipse contradicat, quando in Vindiciis l. c. §. 6. ita scribit: — ipse Ben Ascher coronidem forte tantum adjecit, et pauca ad illius operis consummationem: et quomodo a rigore suae assertionis remittat, quando mox in §. 7. putat se ostendisse, sententiam seu potius conjecturam suam de Ben Ascher et Ben Naphtali non esse admodum a verisimilitudine alienam. Non vero conjecturam sed potius inane commentum esse, statim apparebit.

§. XI.

Nam incerta sunt omnia, quae de Ben Ascher et Ben Naphtali traduntur. Incertum est, ubi et quo tempore vixerint. Cum ceteri Ben Ascher Babylonium fuisse dicant, R. Jacob, auctor dispositionis Masorae impressae, in Masora magna in fine Operis Biblici Basileensis adjecta in litera מ ad ordinem מלמ ita scribit: Et doctrinas accentuum, quas composuit R. Aharon F. Ascher ex loco Moesia, quae vocatur Tiberias. Conf. Buxtorfii Tiberias, P. I. C. IV. in principio. Deinde R. Gedalja in Schalscheleth Hakkabala ad annum 794. h. e. Christi 1034. Circa hoc tempus, inquit, juxta meam sententiam fuerunt duo illi maximi sapientes, qui circa multas in Lege voces et accentus illarum dissenserunt, — Eadem ex illo repetit R. Ganz in Zemach David. Sed secundum Gilb. Genebrardum in Chronologia, anno ab everso templo 436 — Judaei Tiberiadis Palaestinae indicto concilio, ad quod Babylonii confluxerunt, quorum primarii erant R. Ben Ascher et R. Ben Naphtali, notulas, quibus hodie Judaei utuntur vice vocalium et accentuum ad lectionis facilitatem reppererunt. Buxtorfius F. in hac Genebrardi sententia notari vult, primo, quod de indicto concilio scribit, ad quod Babylonii confluxerint, id sine teste dici, et Hebraeorum historiam hoc concilium prorsus ignorare: deinde insignem errorem Chronologicum ab eo commissum esse. Hunc errorem quidem

dem multi alii reprehendunt. At si illi duo rectores Academiarum fuerunt, ut ab Elia Levita vocantur, et Ben Ascher fuit ex Tiberiade, (quod omnino verisimile videtur ob dissensum utriusque circa puncta, et quia lectionem Ben Ascher Judaei Occidentales, et lectionem Ben Naphtali Orientales secuti sunt,) suspicari fas est, aetatem horum virorum ad antiquiora tempora esse referendam, cum Tiberiensis aequae ac Babylonicae scholae adhuc flourerent: sicut in Masora parva eorum fit mentio, quando ad **תתקכ"א** Exod. 21. 19 haec annotantur: Dissensio est de accentu hujus vocis inter Ben Ascher et Ben Naphtali, nisi haec sunt glossa recentior.

§. XII.

Nunc videamus, quid Cappellus ad probandam assertionem suam in medium afferat. Provocat ille in Arcano §. 12. ad solum locum Maimonidis, qui in Tractatu de libro Legis Cap. 8. Sect. 4. ex ejus versione sic habet: „Cum viderem his in rebus perturbacionem magnam in omnibus codicibus, quos videre mihi contigit, — visum est mihi hic annotare omnes Legis Paraschas, — ut inde emendentur et castigata describantur in posterum codices omnes. Codex autem, quem hac in re secuti sumus, liber est ille, in Aegypto notissimus, complectens omnes 24 libros, qui jam a multis annis fuit Jerusalemis positus, ut ex eo emendarentur et

R 4

„casti.

„castigarentur libri, quem codicem omnes se-
 „cuti sunt, quod eum emendate descripsisset
 „Ben Ascher, multosque annos in eo descri-
 „bendo impendisset, saepiusque inter descri-
 „bendum eum castigasset atque emendasset.“
 Ex hoc loco Cappellus in §. 13. concludit,
 codicem illum, cui emendate describendo tot
 annos insumsit Ben Ascher, saepius eum
 transcribendo, ut castigatissimus evaderet,
 non fuisse codicem solis consonarum figuris
 descriptum, qualis est liber Legis, quem in
 Synagogis suis asservant Judaei, sed fuisse co-
 dicem omnium punctorum et accentuum no-
 tulis distinctum, neque enim multis annis
 opus fuisset ad describendum codicem *unum*
 apiculis illis omnino nudum.

At enim vero sicut Maimonides in Tracta-
 tu illo Codicis in Synagogis adhibendi formam
 accurate describit, unde etiam ibidem nec se-
 mel punctorum vocalium aut accentuum me-
 minit: ita etiam in illo loco non de re alia,
 quam de sectionibus Legis clausis et apertis
 agit, easque, cum in illis magnam confusio-
 nem in codicibus animadverteret, in ordinem
 redigere laborat, ducem secutus codicem il-
 lum Aegyptium, quem Ben Ascher emenda-
 te descripserat. Ex eo statim apparet, hunc
 locum ad Cappelli causam nihil facere. Sed
 ille porro concludit, codicem illum non fuis-
 se simpliciter ex alio jam accurate punctato
 transcriptum, quod alioquin nihil opus erat
 tot annos in illa descriptione impendere.

Con-

Conclusio haec falsa esse deprehenditur, si Maimonidis locus inspiciatur. Nam verba ejus non nudam transcriptionem, sed simul emendationem (non tam punctorum quam potius sectionum Legis clausarum et apertarum, in quas maxima confusio irrepsit,) indicant, in qua omnino multis annis, dum codices conferebantur laborandum erat. Deinde hic dicitur codicem multis vicibus emendasse, quoties eum describebat, ex quo iterum intelligitur, quomodo huic labori multos annos impenderit, ut nulla sit causa de inventione novorum apiculorum vel emendatione punctorum ex ingenio cogitandi. Igitur quando Cappellus in eodem §. 13. ita pergit: Vel illa codicum dissensio levis et nullius penè momenti fuit, vel maxima fuit, codicesque illi ab Aschere collati fuerunt perturbatissimi et mendosissimi, — hoc dilemma, quo fautores punctorum constringere intendit, quasi filum ad ignem rumpitur: et ipse responsione sua in Vindiciis l. c. §. 13. ad censuram Buxtorfii p. 275. nihil efficit, sed æreum verberat.

§. XIII.

Ita etiam his positis refutatione non indigent, sed veluti somnia cito evanescunt, quae Cappellus in Arcano l. c. §. 14. addit: „Multos annos in concinnando suo illo codice impendit Ben Ascher, quia punctationem jam pridem ab antecessoribus suis coeptam quidem et non leviter auctam et promotam,

R 5

„non-

„nondum tamen absolutam, sed in multis ad-
 „huc deficientem aut etiam naevis quibusdam
 „laborantem, denique imperfectam, ipse ve-
 „lut consummavit, et quasi coronidem ei tan-
 „dem aliquando imposuit, multa ad praece-
 „dentia feliciter inventa addendo, alia etiam
 „forte immutando atque emendando, nova
 „etiam nonnulla excogitando.“ — Hoc unum
 notare licebit, quomodo sibi Cappellus con-
 tradicat, quando hic in punctatione anteces-
 sorum naevos agnoscit, qui a Ben Ascher
 emendandi fuerint: sed cum Buxtorfius p. 414.
 haec ejus dicta reprehendisset, ipse in Vindi-
 ciis L. II. Cap. XI. §. 15. 16. magnopere in-
 dignatur, et inter alia ita scribit: „Nulla ex
 „sententia nostra a secundis et tertiis puncta-
 „toribus facta est primae punctationis muta-
 „tio, correctio aut emendatio, quam censor
 „solus de cerebro suo confinxit ac commen-
 „tus est, sed necessaria duntaxat et utilis
 „quaedam accessio et additio.“

§. XIV.

Cum vero Cappelli conjectura, quam nul-
 lo alio argumento stabilire potuit, evanescat,
 multo minus eorum commentum stabit, qui
 Judaeis, Ben Ascher et Ben Naphtali, puncto-
 rum inventionem totam adscripserunt, v. g.
 Raym. Martini in Pugione fidei, P. III. C. 21.
 §. 1. Galatinus L. I. C. 8. de arcanis Cathol.
 veritatis, qui Raymundum exscripsit, Gene-
 brardus loco supra citato, Calmetus in Dictiona-
 rio

nario Biblico, voc. Masora, Basnagius in Historia Judaica, L. III. C. 9. §. 11. Jablonsky in Praefat. ad Biblia Hebr. §. 32.

§. XV.

His non minus atque Cappello Buxtorfius p. 271-273. opponit rationes quinque, quae non omnes quidem sunt ejusdem valoris. Ratio quinta ex eo desumitur, quod in libro de accentibus, qui in calce primae editionis Bibliorum Venetorum in Folio editus est, et R. Ben Ascher adscribitur, post recensionem servorum haec adduntur: „Et hi sunt accentus „suaves ministri, revelati et non occultati ex „ore scribarum, perpetuo sunt conjuncti, „facti in veritate et integritate: Beatus homo, „qui invenit sapientiam, et homo, qui educit intelligentiam, i. e. qui usum illorum assequitur.“ An cuiquam videri possunt haec verba ejus, qui rem aliquam ex parte ipsemet confecit, perfecit et absolvit? Hic vero Cappellus in Vindiciis §. 7. Scepticum agit, quod ei alias familiare est, et probari postulat, libellum illum esse ipsius Ben Ascher, quaeritque, annon possit iste R. Ascher alius esse a Ben Ascher, cujus lectionem Judaei occidentales sequuntur.

§. XVI.

Ratio quarta Buxtorfii, quae spectat ad Caput de universali punctorum inter Judaeos receptione, haec est: An probabile sit, neminem in mundo se ei oppositum fuisse, sed omnes

omnes in universum ejus sententiam, veluti e coelo delapsam, aut ab altero Mose e monte Sinai allatam, recepturos fuisse. *Conf. supra Cap. VII. §. 2.* Respondet Cappellus l. c. §. 5. hoc omnino factum esse propter insitam operi et ab omnibus agnitam bonitatem et praestantiam, nec quisquam, ait, utrisque bene et sapienter hac in parte se gerentibus se opposuisset, nisi Zoilus aliquis tetra livoris et invidiae loligine infectus, cui aliorum bene facta displicent, et qui tacito intus uritur igne. Quam haec sunt a vera ejus sententia aliena!

§. XVII.

Ratio secunda et tertia Buxtorfii sunt leviores, quae Cappelli exceptionibus in Vindiciis l. c. §. 3. 4. removentur. Sed rationis primae pondus et momentum ex Cap. VIII. de silentio Judaeorum intelligitur. Ita autem Buxtorfius: „Si punctatorum inventio de-
 „mum successive perfecta et ad apicem sum-
 „mum perducta est circa annum Christi mil-
 „lesimum a Ben Ascher, et quidem ita, ut ille
 „errores et naevos priorum correxerit, dese-
 „ctusque suppleverit: quaero, qui fiat, cum
 „satis antiquos habeamus scriptores Hebraeos,
 „quod ne unus quidem hujus rei vel levissimo
 „indicio meminerit? Annon primi Gramma-
 „tici hujus rei meminissent?“ Repetit hic Cappellus l. c. §. 2. instantiam de Masoretharum historia, dicitque, *potuisse* nempe veteres

res

res Grammaticos ea de re non scripsisse, potuisse, quae scripserunt, intercuisse, et ad nos non pervenisse. At hoc pacto omnia in dubium vocari aut negari possunt. Causam vicissim dici jubet, cur nihil de illa codicum collatione a Ben Ascher et Ben Naphtali facta scriptum sit ab illius aevi et proxime sequentis scriptoribus. Sed causa longe diversa est, et satis nobis est, quod indicem lectionum ex illa collatione habemus, et nihil nostra refert, quando, ubi et quomodo facta fuerit, quis exemplaria punctata et quanto numero sugesserit.

§. XVIII.

Addam argumenta duo alia, quibus probatur, puncta non esse tam sero inventa. Ipsi adversarii statuunt, ante punctationem absolutam Grammaticam scribi non potuisse. Iam vero primus traditur fuisse Grammaticus R. Saadias Gaon, quod contra Morinum docet Rich. Simon in Hist. Crit. L. I. C. 30. p. 166. squ. qui fuit caput Academiae Sorianae, circa annum Christi 927. h. e. centum annis ante punctationem secundum Cappellum absolutam. Post hunc XL annis ex Geonaeis secutus est Raf Hai, qui itidem opusculo quodam Grammaticam artem illustravit. Conf. Buxtorf. p. 327. squ.

Hoc quidem argumento a primis Grammaticis desumpto in rem suam abutuntur adversarii. Ita Jo. Morinus in Epistola ad Buxtorfium

sum p. 557. scribit, quoniam R. Juda Chijug fuit primus Grammaticus juxta annum Christi millesimum, hoc sane esse argumentum evidentissimum, ante annum nongentesimum puncta non fuisse scripta: nam sine punctis non posse scribi Grammaticam. O Logicum misellum! Nonne contrarium concludendum est, ante hoc tempus punctationis negotium dudum absolutum esse debuisse. Grammaticalia enim illa, ita pergit, sine punctis ore tantum et sono exprimi et doceri possunt, atque hinc est, quod statim post inscripta puncta Grammaticorum examen ebullierit. Haec argumentatio illi est prorsus similis et aequo falsa. Nam ita potius concludendum erat: Quodsi autem Grammaticalia scripto exprimi et doceri debent, omnino punctis opus est. An vero aliquis probare in se suscipiat, (nam dicere non sufficit,) ante illos Grammaticos Grammaticalia nunquam scripto fuisse comprehensa. Quamvis enim concedamus, Grammaticos illos primos fuisse, qui Grammaticam methodo artificiosa et systematica tradiderint: tamen credere par est, ab eo tempore, quo scriptura Hebraica vixit, formas et flexiones vocum etiam scripto doceri consuevisse, quod sine notis vocalium fieri non potuit. Concedamus etiam, Judaeos ab Arabibus ad Grammaticum studium excitatos esse, eorumque methodum in multis secutos esse, ut Jo. Morinus, Rich. Simon, Hottingerus et alii sentiunt, quamquam hoc certo demonstrari non potest:

potest: nihil tamen ex eo in praejudicium punctorum concludi debet. Nam falso dicuntur Hebraei sua puncta ab Arabibus accepisse, eorumque numerum successu temporis auxisse, quod commentum discrimine notabiliter quod utramque linguam intercedit in punctis et notis diacriticis, penitus refellitur.

§. XIX.

Alterum argumentum, quo evincitur, puncta non esse tam sero inventa, ut quidem volunt Cappellus, Jo. Morinus et alii, ex eo peti potest, quod antiquissimi Grammatici et Rabbinii jam mentionem faciunt antiquissimorum codicum punctis instructorum. Ita Buxtorfius p. 355. citat *Ab. Esram*, qui ad vocem חֲרֹבֶת Ps. IX. 7. in hanc sententiam scribit: Dicit Ben Lafrat (Fessanus Arabs, Grammaticus ante R. Judam et Jonam) quod invenit חֲרֹבֶת cum Patach כֶּסֶם קֶרֶם, in vetusto quodam exemplari. Cappellus in Vindictis L. II. C. 4. §. 7. ubi Buxtorfio respondet, verba haec pervertit, quasi non Ben Lafrat, sed ipse Ab. Esra hoc dixisset, unde etiam ejus dicta in fumum abeunt. Illud certe ex hoc testimonio manifestum est, puncta diu ante tempora illius Ben Lafrat extitisse. Rursus Buxtorfius ibidem observat, tempore R. Saadiae jam fuisse Biblica exemplaria punctata, quod etiam urget Simonius in *Disquis. Crit.* p. 226. 253. contra H. Vossium, quia ille de
iis

iis jam iudicavit, et antiquorum Babylonicorum et Hierosolymitanorum mentionem facit.

§. XX.

Deinde Buxtorfius p. 55. profert locum ex *Mosis Bar Nachman* Commentar. in librum Jezirah, ubi ita scribit: De his arcanis compositus est liber punctationis maximus, quem composuit Raf *Asse* (ר' אסף) in Babylonia, qui etiamnum hodie reperitur in Academia nostra. Ex eo sequitur, illo tempore, quo scripsit R. Asse, Doctor Talmudicus, videlicet sub finem seculi quarti jam puncta extitisse. Cappellus in Vindiciis L. I. C. 8. §. 9. haec opponit: Mirum est admodum, si ille R. Asse unus est ex compileribus Gemarae Talmudicae, cum nulla fiat in Talmude mentio punctorum. (Hoc supra in Cap. XII. et XIII. refutatur, illud autem probatur ex Halichoth Olam §. 9—13. in Bashuyfenii Clavi Talmudica p. 46. sq.) Itaque, inquit, vel liber ille punctationis est Pseudepigraphus, vel ejus auctor alius est a compilatore Talmudis, etsi ejusdem nominis. Haec quidem dicit, sed non probat, et sic omnia in dubium vocari possunt.

§. XXI.

Denique de codice Hillelis aliquid dicendum est, qui in multorum scriptis celebratur, et imprimis a Dav. Kimchio tum in opere Gram-

Grammatico tum in Commentariis saepius illius diversae lectiones adnotantur. Quis autem ille fuerit, de eo sunt variae eruditorum sententiae. Cunaeus de Republica Hebr. L. I. C. 18. tribuit hoc MStum Hilleli seniori, qui venerit ex Babylonia in Syriam 60 annis ante Christum, quae sine dubio est etiam Schickardi sententia in Jure regio Hebraeorum, Cap. II. Theor. V. §. IV. Alii volunt hunc Hillelem natione Hispanum fuisse, qui vixerit post Masorethicam editionem publici juris factam, ut Rich. Simon, Cappellus et Jo. Morinus. Waltonus Prolegom. IV. §. 8. dicit eum vixisse post Ben Ascher, atque etiam Wolfius in Biblioth. Hebr. Vol. II. p. 291. inductus Zacuti Salmanticensis computo, de quo postea. Sed verisimilior est eorum sententia, qui volunt esse Hillelem principem, nepotem Jehuda sancti, qui a. C. 340. claruerit, ut Buxtorf. p. 353. Cooperus p. 73. Loeferus p. 286. ratione addita, quia nullus post eum celebrior Hillel occurrit, item Carpzov. in Critica S. p. 162. et celeb. Tychsenius in Tentamine — p. 247. qui respondet Waltoni. Non enim tacendum est, quod Elias in שער שברי לוחות scribit, se putasse, hunc codicem ab auctore ita dictum esse, sed in quibusdam editionibus se invenisse זרעאלי eum ז, et זרעאלי per Zere, et ideo se nescire, quid sit statuendum.

§. XXII.

Utcunque vero sint ista, placet jam, quae inter Cappellum et Buxtorfium disputata sunt, paucis referre. Notandus est hic locus ex libro Juchasin, quem Buxtorfius p. 351. alii-
 que exhibent, cujus haec est sententia: „An-
 „no 956. (vel 984. si addas 77) fuit persecu-
 „tio magna in regno Leonis, in qua eduxe-
 „runt inde Librum viginti quatuor, qui vo-
 „catur Biblia, quae scripsit R. Hillel. Ex eo
 „corrigebant omnes libros, et vidi ego par-
 „tem ejus divenditam in Africa. Meo autem
 „tempore fuerunt 900 anni, ex quo scripta
 „fuerunt. Et Kimchius testatur in sua Gram-
 „matica, Pentateuchum illius exemplaris fu-
 „isse Toletolae.“ Ex hoc Zacuti, auctoris li-
 bri, computo, qui vixit sub finem seculi XV,
 hoc saltem colligitur, antiquitatem ejus ad
 seculum sextum extremum pertingere, ubi
 puncta, quibus instructus fuit, jam extite-
 runt, et punctatio absoluta esse debuit. Cap-
 pellus autem in Arcano L. II. C. 13. adversus
 haec excipit. 1.) auctorem libri illius non as-
 firmare, volumen illud fuisse vocalium et ac-
 centuum notis distinctum. At Buxtorfius ex
 Kimchii scriptis hoc ad oculum demonstrat
 p. 351. 2.) Etsi probari hoc posset, *potuisse*
 tamen descriptum esse hoc volumen ab ali-
 quo Hillele post 500. Christi annum, aut
 saltem ab Hillele Hannasi, qui in Judaea cir-
 ca annum Christi 340. florebat. Neque enim
 tempus illud multum antecedere 400 Christi
 annum

annum, post quem puncta excogitata fuerint. Quomodo ergo hic codex punctis instructus esse potuit, cum puncta demum post 60 et plures annos excogitanda essent? Ita sibi Cappellus ipse adversatur, sicut etiam in Vindiciis L. II. C. 5. §. 2. ubi ad Buxtorfii dicta p. 353. de Hillele Hannasi admodum leviter respondet. 3.) Quidni *possit*, inquit, falsus esse voluminis illius titulus, in quo Hillel narratur fuisse ejus descriptor? Quidni aliquis, ut fucum faceret, et volumen illud redderet magis vendibile et commendatum, ementitum titulum illi affinxerit? Buxtorfius p. 353. breviter et bene respondet: A posse ad esse non valet consequentia. Et Cappellus in Vindiciis l. c. §. 3. dicit, se non argumentari sed respondere, ideoque argumentum ab eo, quod fieri potest, omnino valere. Astute! Non sane est respondens, sed quod verum est, Scepticorum more hujusmodi rationibus oppugnat. 4.) Idem dicendum est ad ea, quae excipit, *potuisse* forte volumen illud scriptum esse a magno Hillele quoad consonas, et illi postea addi puncta et accentus, sive ab ipsis punctatoribus Masorethis, sive ab aliis juxta Masorethicam punctationem: Et in Vindiciis l. c. §. 4. 5. astute in Buxtorfium probandi onus devolvit, et Kimchii fidem sublestat. Igitur quia Cappelli exceptiones facile profligari possunt, argumento huic a codice Hilleliano suum constat robur, quo non punctorum antiquitatem primaevam pro-

bamus, sed potius eorum figmenta destrui-
mus, qui punctationis inventionem et abso-
lutionem recentiori tempore factam esse
dicunt.

CAPUT XXII.

de punctorum anomalia.

§. I.

Argumentum, quod adversarii contra
punctorum antiquitatem petunt ex prodigio-
sa, quam dicunt, punctatione quam pluri-
marum vocum, quarum Keri in margine ex-
tat, in Cap. XVI. §. 11—16. refutatum est.
Ita complurium aliarum vocum puncta ano-
mala notantur ab aliis, qui propterea puncto-
rum ἀνθετίων negant, eaque mutare, et ad
analogiam emendare pro lubitu adgrediuntur.
Hic locus non permittit, ut talium vocum
puncta singularia uberius a me examini subji-
ciantur, eorumque rationes evolvantur. At-
tamen cum omnium maxime Steph. Morinus
de lingua primaeva, P. III. Cap. 6—10. ano-
maliam et inconstantiam punctationis de-
monstrare suscepit, placet hic exempla ir-
regularis punctationis, quae Cap. 6. rescen-
suit, considerare et ad rationes suas revocare,
ubi omnino non solum קֶרִי et Chethibh
sed etiam dialectorum Orientalium ratio ha-
benda est.

Num I. 47. קֶרֶת, et in tribus aliis
locis, non est ex Hophal et Hitpaal consti-
tum,

tum, sed est revera forma Passiva in Hothpaal, hoc sensu, adacti sunt, ut sisterent se ad recensionem. Conf. Schultensii Gramm. p. 303.

Num. 34. 10. הִתְאַוִּיתֶם prorsus regulare est, si formetur a R. אוו, cujus primaria notio est, inclinare se et tendere versus aliquid. Schultens p. 400.

Esrae 8. 25. אֲשַׁקֹּלָה, non est monstrum, sed puncta pertinent ad Keri, et Chethibh est אֲשַׁקֹּלָה.

Jes. 18. 4. אֲשַׁקֹּטָה eadem est ratio. Et brevi vocali ante ה Parag. Morinus falso op-
ponit אֲנִישָׁה Ps. 69. 21.

Psalms. 7. 6. יִרְדֶּה, formare solent ex Kal et Piel, sicut etiam alibi tales formae mixtae occurrunt. Sed Schultens. p. 307. dicit esse Hitpaal pro יִתְרַדֶּה, quod non est verisimile. In cod. Regiomont. legitur יִרְדֶּה, nisi librarius studio analogiam formae expressit.

Esrae 10. 16. לִדְרוֹשׁ pro לְדָרוֹשׁ ut vulgo volunt. Schultens p. 447. dicit esse formam emphaticam דְּרוֹשׁ sive דְּרִישׁ, unde sit in Infinitivo, accuratissime ventilare. Jo. Simonis in Lexico et in Arcano For-
marum facit Substantivum, cujus forma non minus est peregrina.

1. Reg. 17. 14. יָחַן, notatur Keri יָחַ, sicut

Jer. 42. 6. אֲנִי, Keri אֲנִי.

Psalms. 38. 21. דְּרוֹשׁ, ubi puncta perti-
nent ad Keri, דְּרוֹשׁ, et Chethibh est דְּרוֹשׁ.

2. Reg. 18. 27. puncta aliena pertinent ad Keri.

Ita Jo. *Morinus* in Exercit. Bibl. P. I. p. 380. squ. in Nominibus propriis nonnunquam puncta incongrue scripta esse manifestum esse putat ex comparatione Versionis Alex. et scriptorum exterorum. At auctoritas hujus versionis non est tanta, ut puncta textus Hebr. ad eam exigere oporteat. Vid. supra Cap. XVIII. §. II.

Objiciunt etiam alii cum Morino, כֹּרֶשׁ, κύρος, כֹּרֶשׁ, δαρείος, כֹּרֶשׁ, ἀσσεῖος, sed talia nomina, quorum pronuntiatio Persica punctis designatur, ad genium linguae Graecae formata sunt.

§. II.

Ita quidem vocum reliquarum puncta anomala et singularia ad suas rationes revocari possunt et debent, ut adeo temerarium sit, ex illis contra divinam eorum originem et auctoritatem argumentari. Contra ea ex punctorum anomalia non contemnendum ducitur argumentum contra eos, qui puncta a Masorethis adscripta esse perhibent. Non enim idonea causa ostendi potest, cur Masorethae in textum sacrum tot punctorum anomalias, easque saepe adeo monstrosas et perplexas intulerint. Dicendum potius est, Masorethas, qui vocum formas recensuerunt, et in exemplaribus jam antea punctatis sic invenerunt,

nerunt, singulares vocum formas annotasse, quod religioni sibi ducerent, vel minimum apicem in sacro textu mutare, nec aliis hanc licentiam concedi vellent. Haec uberius deducit Jo. Buxtorfius in Tiberiade P. I. Cap. IX. ubi anomaliae punctorum non pauca exempla recenset.

§. III.

Hic autem Cappellus in Arcano L. II. C. XI. ex sua hypothese disquirat, unde sit illa vocum nonnullarum anomala punctatio, illiusque duas causas effingit. Sed mirari subit, quod non addidit causam tertiam sibi alioquin familiarem, videl. textus depravationem, quam allegat Steph. Morinus p. 443. et haec addit: Satis fuit averrunctasse a S. S. omnes errores fidei, bonisque moribus noxios, cum ceteri ad excitandam diligentiam et attentionem conferant, — hinc provide noluit Deus puncta statim ab initio apponi, ut attentiori examini tunc esset locus. En rationem ridiculam!

Igitur Cappellus *primo* dici posse putat, anomalam istam punctationem a primis Masorethis non consilio, sed casu, incogitantia et errore esse profectam: posteriores deinde descriptores illos errores scientes prudentesque in codices suos transfudisse: denique recentiores Masorethas, cum viderent voces nonnullas *ἀνωμάλως* esse punctatas in omnibus exemplaribus, et existimarent, certo consilio

id esse factum, censuram suam iis apposuisse, et monuisse, sic scribi debere has voces, ne quis eas mutare auderet, aut vitiose scriptas putaret. Hic Buxtorfius p. 343. ostendit, quomodo Cappellus sibi ipse contradicat, qui alibi asseruerat, punctationem totam non ab iisdem auctoribus nec eodem tempore factam, sed per multa secula adauctam, donec a Ben Ascher ad suam perfectionem perducta sit: cui quidem in Vindiciis nihil habet, quod respondeat.

§. IV.

Quin Cappellus ipse huic causae punctationis anomaliae non multum tribuit, ideoque in §. 5—12. causam alteram prodit. Si cui, inquit, haec responsio non arridet, nec satis firma aut verisimilis videtur, respondetur *secundo*, dici posse Masorethas ipsos voces illas sic punctasse certo consilio et peculiari quadam de causa nobis jam forte ignota, ut quando non analogiam Grammaticam spectarunt, sed usum et consuetudinem seu potius pronunciationem illam, quam a magistris suis edocti erant. Unde factum, ut qui postea antiquas notas Masorethicas ex propria observatione auxerunt, censuram suam de anomalia illa punctatione adhibuerunt, ne quis, quod certo consilio factum fuerat a Masorethis punctatoribus, casu aut errore factum existimans immutaret.

§. V.

§. V.

Concedimus quidem punctationem anomalam certo consilio secundum usum et consuetudinem diversorum locorum et temporum, aut aliis ex causis esse factam: sed negamus, illam nil nisi morositatem, curiositatem et scrupulositatem Rabbinicam spirare, ut scriptoribus sacris et Spiritus S. amanuensibus attribui nequeat. Contra ea non aliis nisi auctoribus sacris attribui potest, (excepta ea, qua puncta קרי Keri antiquitus in textu scripta sunt,) quia alioquin non intelligitur, quomodo tam unanimi consensu ubique terrarum ab omnibus Judaeis approbari potuerit, ut nemo uspiam extaret, qui vel ei se opponeret, vel saltem eam vellicaret, et in dubium vocaret.

§. VI.

Interim concedi, atque etiam verisimili ratione affirmari potest, punctationem anomalam saepius hanc habere causam, quod duplex lectio ita designari debuerit, et Keri vel studio omissum sit, vel exciderit. Ita Keri studio omissum est ad voces, quae saepius eadem forma occurrunt. Talia sunt exempla:

חֵרֶק in Deuteronomio saepius ubi Chirek Keri חֵרֶק designat, quod solummodo Jes. 30. 33. Job. 31. 11. in margine extat.

In יְהוָה et יְהוָה, nude et cum praefixis, puncta designant Keri אֲדָרָי vel אֲדָרָיִם.

ירושלים cum Jod quinquies occurrit, sed saepius sine Jod, ירושלם, ubi Chethibh est ירושלם.

In יושבר denotatur Chethibh, יושבר vel יושבר et Keri יושבר, quod in suis codicibus veteres interpretes legisse videntur.

שמואל Num. 20. 17. et alibi saepius, Chethibh, שמואל Keri שמואל, conf. Hilleli Arcanum p. 131.

Ita in aliis Keri excidisse videtur, ejus puncta in textu sunt residua, v. g. 2. Sam. 23. 6. כלהם, ubi Patach ultimum mihi suspectum est, et fortassis in uno alterove codice abesse reperietur, et sic notatur Chethibh כלהם et Keri כלהם.

1. Par. 3. 5. et 20. 8. וילדו et וילדו,

Jes. 59. 3. ונאלו et ונאלו cf. Thren.

4. 14.

2. Sam. 11. 1. המלכים et המלכים,

Jes. 30. 5. הבאיש, ubi Chethibh est הבאיש ex באש, et Keri הבאיש ex באש,

Psal. 9. 15. תהלתיה, puncta Keri in Singulari ostendunt, sicut etiam Psalm. 16. 10. in חסידיה.

§. VII.

Sicut nonnulli vocalium quidem auctoritatem divinam agnoscunt, sed de accentibus secus judicant, de quibus in Cap. II. §. 13. dictum est: ita non solum hi, sed etiam praefertim utriusque generis punctorum adversa-

rii divinae accentuum auctoritati argumen-
tum opponunt desumptum ab inconstanti et
saepius omnino falsa accentuum positione.
Ita praeter eos, qui supra l. c. et Cap. XIII.
§. 7. nominati sunt, Lud. de Dieu in Animad-
vers. ad Jes. 25. 5. non est dubium, inquit,
quin adeo inconstans sit accentuum in distin-
guendo sensu ratio, ut modulationi vorum
potius inservire merito putentur. Hic sane
si negligatur ratio accentus, totus versus adeo
perspicuus est, ut nihil supra. Hunc autem
falli docet Wasmuthus in Vindic. p. 205. squ.
Jo. Rainoldus in Censura Libror. Apocryph.
P. II. p. 262. cum dixisset, recentiorum ple-
rosque arbitrari accentus adjectos esse a Ju-
daeis circa annum D. a Christo nato aut serius,
deinde haec addit: Quorum judicio multum
afferre ponderis videntur accentus multis lo-
cis perperam collocati: ut exempli gratia is,
qui periodum et comprehensionem termina-
tam indicat, saepe omissus, cum addendus
erat, saepe additus, quum omittendus. Lud.
Cappellus in Critica S. male accentus positos
esse contendit Esrae 3. 12. in בִּסְרִי et Gen.
10. 23. in אִיִּי, item 2. Sam. VI. 2. in שֶׁ
priori, refutatus a Buxtorfio in Anticritica.
L. C. Sturmius in Sciagraphia templi Hieros.
p. 47. opponit Paschtam in כְּנֶסֶת Ezech. 40.
5. et falso putat, eum necessario hanc senten-
tiam inferre, calamum continuisse sex cubitos
et insuper palmum, dicitque, aut erronee in
S. S. accentus positos, aut alium eorum usum
esse.

esse. Jo. Clericus in Arte Crit. P. I. C. 4. §. 7. Accentuum, inquit, nulla plane habenda est ratio, quippe qui sint sine causa inventi ab hominibus, quibus linguae legitima accentuatio aequae erat ignota ac nobis, imo qui accentuum ne quidem naturam norant. Sic quando Gen. 41. 16. Atrachum negligit, in Commentario hanc causam addit, quod ejusmodi accentuum nulla ratio passim ab optimis interpretibus habeatur, nec a Judaeis factis certa ratione sint apppositi. Sed Clerico respondit Frankius in Praefat. Diacriticae S. Cumque alii falsam accentuum positionem arguant ex diversa locorum in N. T. allegatorum distinctione, accentuum simul causam egerunt Franc. Junius, Pocockius, Surenhusius et alii, qui locorum utriusque Testamenti harmoniam demonstrare in se susceperunt. Illorum autem omnium et aliorum dubiis, quae fere ex ignorantia doctrinae accentuum profecta sunt, facili negotio respondere possem, nisi hoc prolixam nimis disputationem requireret.

§. VIII.

Nunc quidem nolumus infitiri, in sacra interpunctione varias occurrere anomalias, quarum ratio vel scriptorum sacrorum intentio non ubivis intelligi potest: sicut omnis accentuum disciplina et analogia nondum ad suam perfectionem perducta est, et in multis majorem lucem desiderat. Quis vero propter

ea

ea cum ratione audeat omnem accentum apparatus contemnere, et recentiorum eis originem tribuere. Nonne potius cogitandum est, huiusmodi anomalias ab ingenio humano repeti non posse, cum sane Masorethae distinctionis analogiam secuti fuissent, scriptores autem sacri distinctionum et accentuum singularem exemplis contextui sacro notam aliquam auctoritatis et inspirationis divinae imprimere, vel pronuntiationis antiquae singularem rationem et emphasin designare voluerint. Non tamen eorum probamus consilium, qui in emphasium studio modum excedunt, et ex singulari distinctionum et accentuum usu et collocazione, precariis hypothesis innixi, quod etiam Jo. Frankio solenne est, emphases minus probabiles et nonnunquam ridiculas eliciunt, et nova quaedam mysteria exsculpunt, adeoque adversariis cavillandi occasionem praebent. Observandum etiam est, dari accentuum varias lectiones, quales in Codice Hebr. Halensi passim adnotantur, et ex reliquorum codicum MStorum collatione, si nostri temporis Criticis placuisset, colligi potuissent, quarum lectionum variarum comparatione cum iudicio instituta multis in locis dubia vel omnino falsa accentuum collocatio in ordinem redigi posset.

§. IX.

His positis apparet, quid iudicandum sit de illis, qui etiam accentuum inventionem
Ma-

Masorethis tribuunt, et inconstantem ac fa-
 pius omnino falsam eorum positionem ut cau-
 sam praetendunt. „Nam, ut verbis utar Jo.
 „Fr. *Frankii* in Diss. II. de accentuum Hebr.
 „difficultate superanda, Sect. II. §. I. nun-
 „quam o fores accentuum extitissent, eosque
 „vel de antiquitatis suae sede deicere, vel eo-
 „rum officium et usum impugnare conati es-
 „sent, si sufficiente ac legitima eorum cogni-
 „tione imbuti fuissent. Unde tot Cappelli
 „convitia, aliorumque alias doctissimorum vi-
 „rorum perversa et iniqua de accentibus ju-
 „dicia? Nonne e neglecta et non sufficienter
 „cognita divina hac arte?“ Sicut autem mul-
 ti, vel praepudicio, vel doctorum suorum au-
 thoritate abrepti, accentuum doctrinam non
 didicerunt, aut saltem primis quasi labris de-
 gustarunt; ita hi deinde eam contemnunt et
 repudiant, eruditione sua philologica inflati,
 ne quid, quod alicujus momenti sit, nescire
 videantur. Hinc nonnulli ad accentus pro-
 vocant, quatenus eos intellectu suo assequun-
 tur, et suae interpretationi favere vident, ali-
 bi autem eos rejiciunt, quando eorum ratio-
 nem non intelligunt, quod Wasmuthus in
 Vindiciis p. 285. sqqu. exemplis Lud. de Dieu
 et Hackspanii monstravit. Desinant igitur
 illi puncta vocalium et accentuum con-
 temnere et repudiare, sed eorum potius ra-
 tionem et analogiam adhibito studio addiscant,
 ut artificium divinum et mirabilem harmo-
 niam eorum intelligant et intueantur.

§. X.

Ex artificio enim divino et harmonia perfectissima punctorum vocalium et accentuum non quidem argumentum petimus ad eorum auctoritatem adstruendam, (nam argumentis non opus habemus,) sed hac consideratione prorsus refellitur argumentum adversariorum, quod ab eorum multitudine et anomalia desumunt. Tantum enim abest, ut multitudo punctorum vocalium et accentuum humanam eorum et recentiore inventionem prodatur: ut potius summum eorum artificium et harmonia perfectissima divinum quid spiret, et originem primaevam, cum lingua Hebr. quam maxime floreret, evincat. Certum etiam est, quo plura in aliqua re varia et diversa observantur, quorum quidem consensus est et harmonia ad finem aliquem bonum obtinendum: eo majorem rei tribuendum esse perfectionis gradum. Talis perfectio ex vocalium et accentuum multitudine elucet, quibus verborum divinorum sententia summa cum certitudine repraesentatur. Quotquot ad discendam punctorum Hebr. rationem animum adjecerunt, praejudiciis liberi, statim eorum artificium divinum et harmoniam perfectissimam animadverterunt, et in hac sententia confirmati sunt, quo magis in adyta hujus disciplinae penetrarunt. Prostant hujusmodi virorum doctorum judicia, ut quando Jo. *Owenus* in *Theologumenis* p. 371. *Ipsius rei natura, inquit, ex coelo non ex homi-*

„hominibus punctorum et accentuum originem esse, luculenter ostendit. Θείον τὸ
 „ubivis spirat. Ab initio ad finem usque librorum sanctorum sui similis, sibi constans,
 „ubique sincere et infallibiliter sensum literarum determinans, Spiritus S. mentem indicat et enunciat haec punctatio.“ Ita secundum auctorem libri Cofri L. III. §. 32. ex appositione punctorum et accentuum apparet et elucet ordo, qui non potest proficisci nisi a sapientia adjuta (divinitus,) quae longe alia sit, quam sapientia nostra, si comparatio instituat.

§. XL

Notetur autem hic Schultensii iudicium praecipitatum, qui in Gramm. Hebr. p. 87. sequi. mirum in accentibus artificium agnoscit, sapienter quoque eosdem ordinatos lubens admittit: sed propterea divinam originem et auctoritatem iisdem assignare non audet, cum sapientissima haec ordinatio et digestio proficisci potuerit ab hominibus linguae patriae peritissimis, qui lectionem, interpunctionem, constructionem et interpretationem inde pendentes, prout ea in Synagogis publice erat recepta, his notis consignare, et ad posteritatem transmittere voluisse videntur. Ita Cappellus ipse in Vindiciis L. II. C. 3. §. 5. de Masorethis affirmat, quod apiculorum, quibus lectionem suo tempore receptam repraesentarunt, figuram, situm et collocationem aptissimam,

aptissime, convenientissime, commodissime et ingeniosissime excogitarint, ut nihil in illis juste carpi et argui, aut merito reprehendi possit, nisi ab insolentissimo et impudentissimo Zoilo, qui eo ipso stultissimae invidiae reum et atra loligine plenum se proderet, omnibusque deridendum et despuendum praeberet. Conciliet haec, qui potest, cum vera Cappelli sententia, et inprimis cum his, quae in Arcano et Vindiciis contra numerum et usum punctorum satis acerbè disputavit.

§. XII.

Falluntur autem egregie, qui hoc insigne artificium punctorum Masorethis Tiberiensibus ut auctoribus adscribunt. Nam quis credere possit, nisi praejudiciis fasciatus, Judaeos recentiores, genus hominum pravum, superstitiosum et coecum in sensu sacrarum literarum assequendo, meris autem nugis indulgens, eo tempore, ubi lingua Hebraica quasi mortua jacebat, ejusque analogia Grammatica vulgo ignorabatur, nec sine punctorum adminiculo sciri poterat, ad hoc tantum opus cum omnium applausu perficiendum aptos et idoneos fuisse. Jo. *Lightfootus* in Centuria Chorographica Matthaeo praemissa, Cap. 81. impudentiam Judaeorum, qui fabulam invenerunt, non miratur, sed Christianorum credulitatem miratur, qui applaudunt. „Recognosce quaeso, inquit, nomina Tiberiensium, a sita illic primum Academia ad
T „eam

„eam expirantem, et quidnam tandem inve-
 „nis, nisi genus hominum prae Pharisaismo
 „insaniens, Traditionibus fascians et fascina-
 „tum, coecum, vafrum, delirum. — Ad
 „opus tam divinum homines quam ineptos,
 „quam impotes, quam stolidos!“

§. XIII.

Sane quoniam Judaei a primis rei Chri-
 stianae seculis omnem vitam in studio Cabba-
 listico et Talmudico consumserunt, ea vero,
 quae ad linguae cultum et rem Grammaticam
 pertinebant, susque deque habuerunt, vel
 parum temporis iis impenderunt: inde fa-
 ctum est, ut eos analogiae punctationis et
 inprimis accentuum ignorantia maxima inva-
 serit. Quae ignorantia apparet in locis Tal-
 mudicis, ubi ex accentibus disputatur, et in
 accentibus ad Targum Onkelosi, qui sane an-
 tiquissimis temporibus adscripti sunt, sed sae-
 pe tam absurde positi, ut cum legibus hujus
 doctrinae conciliari nequeant. Ita Jo. Leon-
 hard *Lenzius* Disp. singularem de ignorantia
 Judaeorum in doctrina accentuum a. 1700.
 Wittebergae habuit: an altera eam secuta sit,
 qua accuratius hoc argumentum tractandum
 erat, mihi non constat. Igitur mirum omni-
 no et singulari Dei curae et providentiae ad-
 scribendum est, quod in tanta Judaeorum
 ignorantia hic thesaurus tam sollicitè conser-
 vatus, et ad nos illibatus adeo transmissus est.
 Quamvis vero aevo medio studium Gramma-
 ticum

ticum inter Judaeos fuscitatum, et sensim paulatimque excultum sit: accentuum tamen doctrina in tenebris sepulta jacuit, et perpau- ci fuerunt, qui ad eam animum applicarent, et aliquid de ea conscriberent. At quam je- juna, quam futilia tradiderunt, si cum no- strorum hodie laboribus et inventis compa- rentur. Quippe cum verum accentuum usum et confecutionis rationem ignorarent, omnia ad usum Musicum spurium s. cantillationem in Sy- nagogis usitatum retulerunt, suosque docue- runt, quo cantu et qua vocis modulatione singuli accentus exprimendi sint. Et quid multa? Judaei ipsi suam ignorantiam fatentur et deplorant. Ita Buxtorfius p. 251. squ. lo- cum ex Ephodei Opere Grammatico, et Sam. Arcuvolti ex Arugath Habbosem exhibet. Et R. Calonymus in calce libelli de accentibus in hanc sententiam scribit: Ob flagitia nostra attrita est sapientia antiqua longo exilio et multis peregrinationibus. Neque quisquam sollicitus est de his profundis rebus conside- randis et investigandis, ut adeo sapientia sa- pientium Israëlitarum abierit, et intelligentia prudentum sit abscondita. Dominus igitur propter misericordiam et benignitatem suam acceleret adventum redemptoris nostri, vivifi- cet nos, et intellectum nostrum illuminet, ut arcana literarum punctorum et accentuum sciamus.

C. A. P. V. E. XXIII.

de punctorum usu necessario.

§. I.

Argumentum a punctorum usu necessario, siue is affirmetur, siue negetur, in hac controversia fere nullius est valoris. Nam a necessitate hypothetica s. respectiva, quae hic intelligenda est, ad rei existentiam cum ratione concludi non potest, praesertim cum de necessitate hac ipsa, an detur, variorum diversa iudicia ferantur, quod in ipsa hac punctorum causa contingit. Nostri quidem hoc argumento utuntur, et ex punctorum necessitate eorum antiquitatem probare volunt, ut Buxtorfius p. 211. et Capite X. integro. Sed hoc argumento parum efficiunt, quod adversarii variis exceptionibus elidere sciunt, v. g. Cappellus in Vindiciis L. I. C. 13. §. 9 — 15. cujus exceptiones maxime Buxtorfii hypothesin de Esra feriunt. Neque ego inficior, hoc argumentum esse admodum infirmum, quod etiam ostendit Ill. J. D. Michaëlis in scriptis miscellan. P. II. p. 85 — 106.

§. II.

Igitur hoc argumento, quod puncta sint necessaria, lubens abstineo, et alio modo cum adversariis agendum esse censeo. Videlicet illi contendunt, puncta esse non necessaria, (unnöthig) idque variis rationibus confirmare volunt. Quod eorum argumentum, quia
major

major propositio fallit, omnium praejudiciis vacuorum judicio intelligetur et dicetur etiam nullius plane esse ponderis ad resellendam punctorum antiquitatem, adeo ut sine responsione dimitti possit. Attamen quia adversarii multis rationibus probare intendunt propos. minorem, quod puncta ante Masorethas fuerint non necessaria, has placet recensere et infirmare, ut ipsa haec assertio falsa esse intelligatur, et totum argumentum corruat.

§. III.

Igitur primo affirmant, ante Efram minus necessarium fuisse punctorum subsidium, quum lingua Hebr. erat Judaeis vernacula, ut Cappellus in Ardano L. I. C. 8. §. 1. 2. et Sennertus in Christiano p. 55. 58. Eadem causa secundum Cappelli opinionem Efram movere potuit, ut nihil in antiqua scribendi ratione mutaret aut innovaret. Nam lingua Hebr. nondum tum exoleverat, saltem inter ingenuos, eruditos et honesto loco natos viros, — — —

§. IV.

Iam ita Cappellus pergit: Cumque per multa secula ejusdem linguae notitia inter doctos saltem et eruditos homines studio, doctrina atque institutione propagata et conservata fuerit, nihilo magis opus fuit iis hoc notularum subsidio, quam opus erat Judaeis an-

te Efram, — Deinde in §. 3. respondet illis, qui haec obijciunt: Non esse difficile docere aliquem linguam Hebraeam ex codice punctato, at eandem docere ex non punctato, difficile esse admodum, imo forte impossibile. Ac proinde non minus tunc quam hodie opus fuisse punctatis codicibus. Omnia autem quae hic et L. II. C. 19. et 20. in medium adfert, eo tendunt, quod rudes et ignari L. H. etiam pueri doceri sine punctis potuerint singularum vocum pronunciationem. Sed ex eo non sequitur, eos hoc modo potuisse institui ad librorum integrorum inprimis sacrorum lectionem accuratam.

§. V.

Idem ille in L. II. C. 19. §. 4. statuit, quod mens et sensus Hebraici contextus haberi possit, etiamsi Hebraica non eodem modo accurate pronunciemus, quomodo efferebantur a Mose aliisque prophetis, et quamvis punctatio ista hodierna non accurate referret illam antiquam. Ita fere Steph. Morinus p. 443. Prius concedimus, si formae vocum satis sunt determinatae. Nam hoc addendum erat, ut simile a lingua Graeca quadraret. Ideo male dicit idem de punctatione hodierna, quamvis non referret pronunciationem antiquam et veram. Hanc enim referre debere puncta, si recta est eorum ratio, certum est, quamvis eam hodie non ita voce exprimere sciamus. Conf. Cap. 20. §. 9. 10. ubi iterum

iterum pronunciationem, et punctationem confundit.

§. VI.

Buxtorfius p. 197. haec scripserat: Ut in scriptis communibus s. humanis non usque adeo necessarium sit punctorum subsidium: minime tamen inde sequitur, eandem quoque esse rationem lectionis in libris sacris et divinis, de quibus praecipua imo sola hic est quaestio. Deinde urget diversitatem stili, argumenti et mediorum discendi. Respondet Cappellus in Vindiciis L. I. C. 12. §. 11. 17. ex sua hypothese, et saepius jam dicta repetit. Inprimis in §. 13. contendit, aequè in libris sacris ac in profanis et humanis punctationem fuisse non necessariam. „Quamvis enim non omnia in Prophetis, Psalmis, Proverbiis, Jobo, Ecclesiaste, quibus inest argumenti et rerum sublimitas et obscuritas, potuerint aut legere, aut intelligere, non tamen propterea actum fuit, aut vehementer illi periclitati sunt de salute sua. Quot sunt libri sacri in V. T. qui meras historias, clara morum et vitae praecepta, rerumque divinarum planissimas declarationes continent: quorum librorum lectione, quae in longe maxima eorum parte tam facilis est, quam quorumlibet librorum vulgarium non punctatorum, fideles quique etiam maxime simplices et rudes potuerunt fidem suam valere, et consolationem ac aedificationem

„ad salutem ex iis haurire.“ Ita non audet affirmare, in libris reliquis, qui sublimia tractant, puncta esse non necessaria. Id quod nobis jam sufficit. Alii tamen audaciores affirmant, peritum linguae Hebraeae non solum historicos sed etiam poeticos et difficillimos V. T. libros sine punctis legere posse, v. g. Waltonus l. c. §. 49.

§. VII.

Denique Cappellus in Vindiciis l. c. §. 11. 14. dicit, non esse quaestionem de majore et minore legendi non punctata difficultate, sed de mera et omnimoda impossibilitate. Quam astute hic removet, quae omnino quaestionem ingrediuntur. Quasi vero tum demum puncta fuerint necessaria, si prorsus nullo tempore, in nullis libris et a nullis personis Hebraica non punctata legi potuissent. Quae perversa illius suppositio in subsidiis perspicuae lectionis sine punctis, quae tradit, et de quibus postea agitur, maxime animadvertenda est. Ceterum quam difficilis sit Codicis non punctati lectio etiam doctis et exercitatis, ex eo apparet, quod Lectori in Synagogis adhuc hodie pridie Sabbathi lectio ad punctatum exemplar addiscenda est, et punctati codices normam praebent recitationis publicae, ut illa deinde ex libro Legis non punctato recte instituatur. Quare etiam alium associant Lectori, ut illum a vera et genuina lectione

lectione aberrantem corrigat. Hoc ipse Cappellus in Vindiciis p. 935. fatetur.

§. VIII.

Postquam Cappelli dicta retuli, et strictim refutavi, nunc argumenta, quae his, qui contendunt, puncta esse non necessaria; opponi possunt, proferam, et a strophis adversariorum vindicabo. *Primum argumentum* ex eo peti potest, quod vocales sint animae dictionum et vocum, quae eas vivificant, ideoque merito consonantibus coevae habeantur. Conf. locus Prisciani L. I. de litera, quem Danzius in Literatore §. 6. not. m. n. exscripsit, addita hujus appellationis illustratione. Quis vero credet ex animo, ut *Calovius* in Critico S. p. 117. scribit, Moſen et prophetas scripturam Judaeis tradidisse anima destitutam? Aut quis cum ratione negare potest, Deum per amanuenses suos integram scripturam vivamque vocem, cujus vocales praecipuam partem constituunt, ad plenum repraesentasse? Et cum alias novum sc̄riptionis inventum initio plus satis difficile legentibus fuerit, eam difficultatem vocalium defectu auctam fuisse, creditu omnino absurdum est. Ita fere Alb. *Schultens* in Praefat. Grammat. Hebr. An dari potest, inquit, lingua ulla sine vocalibus nunc brevius nunc longius sonantibus? Nemo dixerit. An qui literas consonantes, i. e. corpus linguae primis figuris convestivit, et admirabili artificio oculis subjecit, animam ne-

glexisse censendus est? Abhorret ab omni specie veri.

§. IX.

Ut nunc paucis diluam, quae a parte ad-versa excipi solent; concedunt quidem, vo-cales extitisse quoad sonum, sed negant, eas ab initio figuris et characteribus fuisse expref-as. Ita Cappellus in Arcano L. II. C. 18. §. 1—6. Buxtorfio P. respondet, quamvis vo-cales sint vocum veluti animae, quae eas vi-vificant, non tamen inde sequi, vocem nudis consonis scriptam sine vocalibus legi et intel-ligi non posse, ideoque vocales ad plenum repraesentari debuisse. „Valeret hoc argu-mentum, inquit, si ex consonis vocales di-vinari et suppleri omnino non possent, ut „in lingua Latina, Graeca et aliis. At cum „in Hebr. Syr. Chald. et Arabica lingua ex „consonis vocales non difficulter divinentur „ab iis, qui linguarum illarum sunt periti sa-tis, plene vivam vocem ii repraesentare dici „possunt, qui consonas, licet solas adscri-bunt.“ Valeat Cappellus cum sua divina-tione. Non satis est legere et intelligere, sed ut recte hoc fiat, opus est. Ita sane, quod ille negare non potest; permultae in Codice Hebr. voces et pericopae occurrunt, quae si-ne punctis etiam ab his, qui linguae satis pe-riti sunt, recte legi et intelligi non possunt, nisi eas antea memoria comprehenderint.

§. X.

§. X.

Non etiam est credibile, eum, qui literarum figuras invenit, statim in principio, antequam periculum faceret, licet hominem sapientissimum, observasse, quod voces linguarum Orientalium sine vocalibus scribi possint, ut judicat Ill. J. D. *Michælis* in *Scriptis miscellan.* P. II. p. 102. Sed tum demum, ubi ars scribendi et scripta legendi ab aliquot seculis invaluit, et a multis facili opera exerceri potuit, in singularibus quibusdam vocibus nonnulli animadverterunt, fieri posse, ut vocales absque sensus et perspicuitatis detrimento, commoditatis causa omittantur. Denique Alb. *Schultens* in *Grammat.* p. 56. 57. summa cum fiducia affirmat, inventorem literarum vocales etiam notis signavisse, sed dicere non audet, easdem figuras eum adhibuisse, quibus nunc utimur. Has a principio statim extitisse, a patronis punctorum affirmari quidem, sed plus sumi, quam probari queat, vel necesse sit ad causam antiquitatis punctorum sustinendam. Sed ut taceam, hypothese illa assumpta punctorum antiquitatem omnino periclitari, nulla etiam causa est, cur figuras punctorum, quae hodie prostant, repudiemus, sed potius credi par est, donec probetur contrarium, has figuras esse ipsas illas antiquissimas, quamvis fortasse progressu temporis aliquam mutationem passae sint, et in codicibus primigeniis nec plura nec pauciora ejusmodi puncta apparuisse. Itaque
non

non nobis, sed iis, qui cum Schultensio sentiunt, probatio incumbit.

§. XI.

Secundo quando Cappellus passim affirmavit, suffecisse, ut S. S. sine punctis a sacerdotibus et magistris doctisque Judæorum legi et intelligi posse, a quorum doctrina indocti et de plebe homines pendere debuerint, ut ab iis sensum verborum S. S. perciperent: huic Buxtorfius p. 358. argumentum illud opposuit: „Scriptura S. non solis prudentibus, et cordatis legenda est exposita, sed omnibus promiscue, viris, mulieribus, senibus, adolescentibus, doctis et indoctis. Itaque longe probabilius est, infirmiorum hic fuisse habitam rationem, et illorum captui accommodatam, fuisse scriptionem, non vero firmis duntaxat et robustis. Et si in his locis prudentibus et cordatis fuit lectio divina, quid facere potuerunt non prudentes, non cordati, sed homines simplices et rudes.“ Idem argumentum urget *Wasmuthus* p. 179. notatque, quod Habac. II. 2. dicitur. Cur enim Deus prophetae mandaverit, prophetiam suam in tabulam conjicere, ut legere posset, quisquis forte praeterierit: nisi ut omnibus promiscue tam rudioribus quam peritioribus ob oculos poneretur quoad sensum planum certum et perspicuum, et sic *αυτοψίας* cujusdam et intuitivae notitiae non uni minus ac alteri fieret potestas.

§. XII.

§. XII.

Sed Cappellus in Vindiciis p. 932. illud Buxtorfi argumentum pervertit, et aliena respondet: „Nemo, inquit, qui possit legere, a „Scriptura S. legenda arcetur, aut arcendus „est. At non omnes tenent literas, nec sciunt „legere. Illis non proponitur aut exhibetur „legenda sed audienda S. Scriptura. Alii doceri potuerunt, quisque pro captu suo, non quidem omnia omnino sine haesitatione legere aut intelligere, (neque enim id necesse „est) sed ea, quae ad ipsorum aedificationem „et consolationem faciunt. Cetera, quae legere non poterant, audire alium legentem „debuerunt.“ Jo. Morinus in Grammat. Samar. C. 15. p. 90. „hoc genere scribendi, inquit, „sine punctis vocalibus cautum fuit, ne vulgus „Judaeorum sacras paginas legerent, sed a „Mythagorum ore pendere necesse haberent. Scriptura istiusmodi non est cuius „plebe lectu facilis, quo fit, ut illius periti „plebe majori in honore habeantur.“ Ita iudicat ex principiis suae ecclesiae. Sed haec dicta nobis nihil officiant, et valet adhuc argumentatio, quod sane maxime infirmiorum, quotquot etiam fuerint, ratio haberi, et eorum captui scriptio accommodari debuerit. Nam frustra opponunt eos, qui literas non tenent, aut legere nesciunt, aut discere nolunt: sed de iis ex plebe agitur, qui salutis suae curam gerebant, et propterea sacros libros ipsi legere volebant.

§. XIII.

§. XIII.

Tertium argumentum petimus ab ambiguitate et obscuritate textus Hebr. sine punctis. Nam voces pleraeque solis literis scriptae variis modis legi possunt, quando pro legentis arbitrio aliae atque aliae vocales adjiciuntur, unde vocum significatio et sententiarum mens vaga est et mutabilis. Et quia in libris sacris V. T. multa sublimia et non vulgaria traduntur; et stilus ille Biblicus concisus propter Ellipsium et vocum atque constructionum singularium frequentiam multis in locis est intellectu difficilis; denique voces ipsae, si formationem aut flexionem spectemus, saepissime solis punctis discernuntur: propterea in textu non punctato saepius non potest certo cognosci, quomodo voces quaedam sint legendae, et qualis sit membrorum orationis, propositionum et conceptuum in propositione conjunctio vel distinctio, cum ab unius et alterius vocis lectione aut connectione totus orationis aut membri orationis scopus et sententia dependeat. Probatur hoc ex innumeris veterum interpretum, inprimis Alexandrinorum, erroribus, quos magnam partem ex neglectu punctorum admiserunt. Inprimis in lingua Hebr. prae omnibus linguis alijs tot voces et vocum formae occurrunt, quae solis punctis differunt, et remotis punctis certa ratione saepissime discerni non possunt, cujusmodi voces et formas Cooperus p. 173. sqqu. recenset. Sic quando
Exod.

Exod. 32. 18. haec leguntur: non est vox עֲנֹת, neque vox est — עֲנֹת, vocem עֲנֹת ego audio, et quando Genes. 11. 3. חָמַר et חָמַר, et Gen. 22. 14. יִרְאָה et יִרְאָה in eodem Pasuco occurrit, quomodo voces iisdem literis constantes olim nisi notis vocalium scripto distingui potuerunt?

§. XIV.

Sane qui punctorum antiquitatem primaeivam aut necessitatem negant, omnem linguae Hebr. naturam atque indolem pervertunt, et analogiam Grammaticam e medio tollunt, confusionem pessimam inducentes, quia sic in vocibus, quae iisdem literis constant, significationis et flexionis, item Pronomium affixorum et suffixorum et Conjugationum in Verbis discrimen evanescat. Equidem Cappellus hoc voluisse videtur, quando in Critica S. L. VI. C. XI. novam Grammaticae rationem et formam proposuit, et p. 435. ita scripsit: „Quicquid hodie in Grammatica „Hebraica ad punctationem spectat, et illi „tanquam fundamento innititur, illud totum „una litura esset delendum, siquidem consonarum duntaxat in legendo habenda sit ratio. Concidet sic igitur discrimen Conjugationum, Kal, Piel et Pyhal, quae puncto „Dagesch discriminantur: concidet discrimen „generis in secunda persona Sing. Praeteriti „omnium Conjugationum: concidet pariter „distinctio multorum Pronominum affixorum „quo-

„ — quorum discrimen partim inutile et superuacaneum est.“ — Quod hic Cappellus in theoria proposuit, id alii in praxi executi sunt, ut Clericus in Commentario in V. T. passim, et Benj. Kennicottus in Diss. priori p. 89. 91. 125. 140. 343. 432. qui in explicatione vocum Hebr. formarum discrimen neglexerunt, vel plane rejecerunt.

§. XV.

Ita etiam connexionis et distinctionis ambiguitatem opponimus adversariis, qui necessitatem accentuum pernegant, dicuntque, textum Hebr. a peritis linguae facile sine accentibus legi et intelligi posse. Hic vero statim observandum est, eos non curare, an recte legant et intelligant, sed loca ambigua *sexagimo* ipsis familiari eo sensu, qui primum se obtulerit, accipere. Hi enim revera non intelligunt textus Hebr. singularem indolem, quae efficit, ut, etiamsi puncta vocalia expressa sint, saepius cum fiducia cognosci non possit, qui sint membrorum et propositionum termini, an membra, propositiones, conceptus aut voces cum prioribus vel cum posterioribus cohaereant. Multo minus hoc cognosci potest in textu, qui etiam punctis vocalium omnibus caret.

§. XVI.

Nam sententia textus Hebraici in multis locis sine accentuum subsidio est impervestigabilis

gabilis et anceps, quod comprobatur exemplo veterum et recentiorum interpretum, qui, quod accentus negligenter, vel non intelligenter, saepius a vera sententia aberrarunt; quorum errores non solum ex accentibus sed etiam aliis rationibus demonstrari possunt. Hoc ostendit Jo. *Franckius* in Praefat. Diacrit. S. p. 23—31. adversus Clericum et nonnullas illius interpretationes. Idem p. 59—61. docet, quam obscura sit oratio Hebraea sine accentibus, et quam perspicua cum illis. Exemplum proponit ex Psalm. 64. 8. ubi verba sine interpunctione considerata septem vel octo modis verti possint, qui quidem omnes speciem veritatis habeant, et vocum significationi et constructioni, aut antecedentibus et consequentibus non repugnent. Sed unum ex iis modum accentibus determinari. Ita Psalm. 17. 7. quaeri dicit, quo vox כִּימִיךָ referenda sit: an Deus opem ferat dextera sua, vel pii fidant dexteræ ejus, an vero mali insurgant contra dexteram ejus: sicut interpretum opiniones ita differunt. Sed accentus ostendere, vocem illam ad proxime antecedentem, et has duas voces conjunctas ad superiora referri debere.

Deinde etiam ad constructiones singulares intelligendas accentus egregiam operam præstant. Ita R. Salomo ad Ezech. I. 11. „nisi viderem, inquit, accentum Sakephga-
dol positum supra וּפְנִיָּהּ, haud possem illud exponere: sed punctatio ista docet me,
U
ut

aut illa separem, et ut vocem illam per se
constituam, et haec sit ejus explicatio: tales
erant facies eorum, alae autem eorum ex-
pansae erant desuper.“ Denique formae
nonnullae vocum, quae iisdem literis et vo-
calibus constant, solis accentibus dignoscun-
tur, quando vel in ultima vel in penultima
syllaba apparent, v. g. הָלַל , tremuit et תָּלַל ,
tremens, שָׁבוּ reversi sunt, et שָׁבוּ , captivi
abducti sunt.

§. XVII.

Hic etiam respondendum est adversario-
rum exceptionibus, quibus confirmare vo-
lunt, accentus non esse necessarios. Et pri-
mo quidem refutatione dignum non est au-
dacissimum Cappelli dictum: „accentus re-
ges et ministri, adeoque et euphonici, si
una litura omnes e textu sacro expunge-
rentur, nihil inde detrimenti: nam crucem
potius discentibus et docentibus figunt, et
molestiam potius exhibent multo maximam,
quam ut ulla ex parte juvent aut promo-
veant in sacri textus intelligentia rectoque
sensu percipiendo.“ Idem in Arcano L. II.
C. 24. §. 4. ita argumentatur: „Si tam neces-
saria est in V. T. ista interpunctio, ut sine
ea omnia sint incerta et dubia, unde necesse
sit statuere, istam interpunctionem a sacris
scriptoribus esse adscriptam: certe idem om-
nino eodem jure erit statuendum de accen-
tuum, spirituum, periodorum notulis
in

in N. T. nempe ea omnia esse a sacris scriptoribus addita et signata, quod tamen aperte falsum est. Non opus est, ut hic disputetur de antiquitate et auctoritate interpunctionum N. T. sed statim neganda est consequentia majoris propositionis, quia textus Hebraici in V. T. longe alia est ratio et indoles ac Graeci in N. Testamento. Deinde etiam Antecedens Majoris non potest sine censura dimitti. Nam nos non tam asserimus, istam interpunctionem in V. T. fuisse necessariam, quam potius rationes eorum refutamus, qui eam dicunt non esse necessariam: nec dicimus, omnia fore sine accentibus incerta et dubia, sed tantummodo multa. Jo. *Brunsmannus* in *Diss. de accent. novella arte* C. 7. §. 51. dicit: Scripturam saepe facilius intelligi sine hoc medio, et secundum ipsum *Wasmuthum* sensum prius in accentuatione considerari oportere. Sed hoc argumento nihil efficit. Nam a veritate alienum est, quod dicit, Scripturam saepe facilius intelligi sine hoc medio. Deinde *Wasmuthus* non spectavit usum accentuum in interpretatione, sed accentuum positionem a priori, quae in scholis traditur, quod omnino accentus apposituro sensus verborum prius considerandus est. *Reckenbergerus* in *Disp. de divina accentuum origine* §. 16. et 21. ita argumentatur: Illud saltem scriptoribus sacris est inspiratum, quod ad conceptus rerum et verborum pertinet. Atqui signa distinctionum Codicis Hebr. neque ad rerum

U 2

neque

neque ad verborum conceptus pertinent. Ergo illa non sunt inspirata. Negatur propositio major. Nam certum est, non solum conceptus singulos rerum et verborum, sed etiam eorum connexionem et mutuam relationem, unde sensus orationis integræ resultat, esse inspiratam, quæ scriptoribus sacris, ut ipse §. 13. affirmat, non dubia, sed certa et determinata esse debuit. Negatur etiam prop. minor. Nam accentus omnino ad conceptus rerum et verborum pertinent, quia illi orationis nexu, quem accentus designant, sæpissime determinantur.

§. XVIII.

Cappellus in Arcano L. II. §. 6—13. existimat, huic argumento occurri unica facile et obvia distinctione. Concedit voces Hebraicas plerasque solis consonarum figuris scriptas, si per se solæ extra orationis seriem separatim sumuntur et considerantur, varias posse admittere vocales, ac proinde multiplicem significationem. At negat, voces Hebraicas in serie orationis collocatas variam et multiplicem admittere punctationem. Nam si aliter punctentur, quam revera punctandæ sunt, vel nullum plane, vel ridiculum et insulsum, vel denique absurdum et aperte falsum eas gignere sensum.

Nos vicissim concedimus, imo affirmamus et contendimus, sicut unius loci unicus est

est verus sensus literalis, ita unicam punctationem esse veram. Negamus autem, si voces quaedam aliter punctis instruantur, quam fieri debebat, eas semper sensum gignere absurdum et ridiculum. Nam loca innumera in Versionibus occurrunt, ubi auctores a punctis in textu recesserunt, et tamen sensum tolerabilem aut specie veri fallentem exhibuerunt. Ipse Cappellus mox in §. 8. hac limitatione utitur, dicitque, ita se rem habere in plerisque omnibus sententiis completis, ut voces in orationis serie collocatae nonnisi unam punctationem admittant. Sic in Vindiciis p. 966. non negat, textum non punctatum posse diverse legi, accipi, intelligi et reddi etiam varie, sed quaeri dicit, an ubique et perpetuo sit talis. Ita quaestionem sophistarum more pervertit. Nam sane hoc potius quaeritur, an permultis in locis sit talis. Rursus paulo post, „non dicimus, inquit, ex aliena punctatione exurgere semper nullum, „aut insulsum et absolum falsumque sensum, „cum saepe oriatur tantum minus aptus, com- „modus, conveniens et cohaerens antecedentibus et consequentibus.“

§. XIX.

Nunc autem notetur singularis Cappelli hypothesis, quam in Arcano l. c. §. 8. his verbis exponit: „Quodsi proferantur nonnulla Scripturae loca, in quibus varia punctatio „varium quidem gignit sensum, sed utrum-

U 3

„que

que commodum, aptum, antecedentibus et consequentibus non male cohaerentem, analogiae fidei non repugnantem: quid hic fuerit periculi, si hic hanc punctuationem, et hunc cum punctuatione sensum, alius aliam punctuationem et alium cum punctuatione sensum amplectatur? Aut quid periculi etiam fuerit, si utramque punctuationem amplectamur, et utrumque, qui ex ea exurgit, sensum? Nullum equidem: absit modo contendendi et altercandi libido, adsit contra Christianam mansuetudo et charitas. Ex eadem hypothefi differit in Vindiciis p. 965 et 976. et similia tradit in defensione suae Criticae S. §. 33. de variis lectionibus textus Hebraei. Non video, inquit, cur negari debeat, Dei spiritum variis in locis non unum tantum, sed duplicem aut vero triplicem etiam literalem sensum intendisse, quando uterque est aequè verus, aequè commodus et aptus. Hoc enim pertinet ad πολυποίκλον ejus σοφίαν declarandam atque illustrandam.

§. XX.

Ita Cappellus ex suo ingenio, quod ambiguitatibus apprime studet, sapientiam Spiritus divini judicat. Veritas una est, nec potest dici, alterum altero per se verius aut aequè verum, quamvis nostro iudicio saepius ita videatur, quae duo ille turpiter confundit. Igitur sicut Spiritus S. prophetas in omnem veritatem duxit: ita in eorum scriptis ubique sensum

sensum literalem unicum intendere potuit. Non vulgus Theologorum, sed praecipui inter Reformatos viri, ut nostros taceam, hanc sententiam contra Pontificios tenuerunt et strenue defenderunt. Nec Spiritui Sancto perinde est, quo sensu verba ipsius accipiantur, an unico illo et vero, quem intendit, vel etiam alio, qui nobis aequè commodus et aptus esse videtur. Itaque multum omnino nostra refert, ut sciamus, quem sensum in locis singulis Spiritus S. intenderit, et quomodo voces omnes et singulae recte legi debeant: nec sine periculo erroris alia lectio et alia verborum sententia admitti potest. Quod si in vocibus dubiae lectionis aut significationis duplex sensus se offert, et uterque nobis videtur (non est, sed videtur) aequè bonus et commodus, tum rationi adversum est, utrumque sensum amplecti, sed, quum alterutrum sine periculo errandi admittere non possumus, praestat ἐπέχεν et iudicium suspendere. Buxtorfius p. 422—425. et in Anticritica p. 214—217. his Cappelli hypothese-
 libus easdem fere rationes opposuit, et ille in Vindiciis L. II. C. 12. §. 3—15. suam causam defendit, sed nihil adfert, quod huic roborandae inserviat, quia sensum Scripturae et interpretum de illo iudicium perpetuo confundit, et saepius dicta ad nauseam usque repetit. Solummodo notetur fatilis ejus ex §. 7. ratio: „Si perinde non esset Spiritui S. utro modo legantur et intelligantur sua scripta,

„curasset ea ita scribi, ut voces omnes non-
 „nisi unicam haberent et admitterent signifi-
 „cationem, et ut certo et indubitato demon-
 „strari posset, scripta ejus ubivis nonnisi uno
 „solo modo esse legenda et intelligenda.“ Ita
 suis alibi dictis contradicit, et prorsus aliam
 linguae Hebraeae indolem supponit, Sub-
 vertitur autem ex allatis rationibus illa Cap-
 pelli hypothesis, qua suam in mutandis pun-
 ctis audaciam mitigare, et eorum necessita-
 tem impugnare voluit.

CAPUT XXIV.

de subsidis lectionis sine punctis.

§. I.

Ut Cappellus probaret, usum punctorum
 non esse necessarium, subsidia quinque per-
 spicuae lectionis sine punctis commentus est:
 1.) σοχασμον in divinando, 2.) anteceden-
 tium et consequentium considerationem, 3.)
 versionum antiquarum praecipue LXX. inter-
 pretum collationem, 4.) matres lectionis, 5.)
 traditionem seu usum et exercitationem le-
 gendi πατροπαράδοτον.

Operae pretium est, ut examinemus haec
 subsidia, et videamus, quid valeant et effi-
 ciant, ubi apparebit, vel ea prorsus esse re-
 pudianda, vel ad cognoscendam veram et
 certam lectionem et sententiam textus Hebr.
 V. T. non punctati parum utilitatis afferre.

§. II.

§. II. Et primo quidem Cappellus σοχασμὸν in divinando passim commendat, et inprimis in Arcano L. II. C. 18. §. 3. 4. statuit, positis et signatis consonis vocales, quae illis aptari debent, ut singulae voces inter legendum audiantur, facile suppleri et divinari posse ab iis, quibus lingua illa familiaris est, ubi aliqua accessit exercitatio. Vid. reliqua ejus verba supra in Cap. XXIII. §. IX. Sed quomodo quis divinare possit, quid alter cogitet, et mente conceperit, nisi expressis signis id indicatum fuerit? Ita in textu Hebr. non punctato, ubi nullum vocalium et accentuum signum expressum est, saepissime ne quidem divinare aliquis potest, quae factorum scriptorum mens fuerit: et si hoc facere audeat, se intelligentium ludibrio exponet. Nonnunquam quidem in locis difficilioribus Codicis Hebr. punctati conjecturae locus est, quando per omnia subsidia Hermenevtica ad certam aut saltam verisimilem sententiae cognitionem perveniri non potest. Quamvis etiam in libris profanis non punctatis σοχασμος talis locum habere possit, et etiam adhibendus sit, ubi res communes et ad intelligendum proclives tractantur, nec tantum est errandi periculum: tantum tamen abest, ut in libris divinis, ubi res altioris indaginis et intellectu difficiles proponuntur, et error cum tanto periculo conjunctus est, liceat remotis punctis veram lectionem per σοχασμὸν divinare.

Illud autem quam maxime cogitandum est, ut de vero sensu verbi divini certi esse queamus. Quis autem dicere audeat, eum esse certum sensum literalem et intentioni Spiritus S. conformem, quem aliquis divinando assequitur?

§. III.

Hic autem Cappellus nihil est sollicitus, an vera et certa sit lectio et significatio, nec ne. Potest esse vera. Hoc illi sufficit, sicut ei solenne est, id quod esse potest, pro eo, quod revera est, venditare. Et quid interest, inquit, quameunque lectionem et sententiam amplectamur, si modo est commoda et apta, antecedentibus et consequentibus non male cohaerens, et analogiae fidei non repugnans. Ita vero res redit ad cujusque judicium: sed αὐτοψαλξία et animi fiducia in cognoscendo vero S. S. sensu maximum capit detrimentum, praesertim quando illi, qui conjecturis indulgent, iudicii sunt acumine iisque virtutibus destituti, quae ad examen conjecturarum necessario requiruntur. Nonne si quis semel acu rem tetigerit, alibi decies fallit et a scopo aberrabit? Et cum semel conjectandi facta est licentia, nonne quilibet pro suo concipiendi modo, et qua pollet facultate divinandi, mox hanc mox aliam loci alicujus lectionem et sententiam, et alius iterum aliam effinget, ut fictionum non sit modus? Quis in tot contentionibus erit iudex, aut alterum pro tali agnoscet, quando, quaenam lectio et
sententia

sententia sit vera, aut ad veritatem proxime accedat, certo definiendum est? Conf. Wasmuth. p. 169.

§. IV.

Secundo ad voces ambiguae lectionis in codice non punctato recte legendas et intelligendas esse subsidium egregium considerationem seriei orationis, item antecedentium et consequentium, Cappellus contendit et passim inculcat. Sic in Arcano L. II. C. 22. §. 9. „Eadem est, inquit, vocum Hebraicarum, quae sine punctis scriptae dubiae sunt et ambiguae lectionis, quae est vocum homonymarum in omnibus linguis ratio. Paucae sunt in lingua ulla voces, quae, si extra orationis seriem considerentur, non sint homonymae, multaque significant. At si in sermonis structura et orationis serie considerentur, homonymia illa statim evanescit.“ — — Idem in Cap. 23. §. 6. his verbis utitur: „In locis obscuris et ambiguis Codicis Hebr. non punctati, si dubitatur de punctatione, iudex erit certissimus Canon ille, qui in omnium locorum difficultum et ambiguum explicatione adhiberi solet ac debet, ut nempe ex antecedentibus, consequentibus, scopo auctoris et tota scripti contextura iudicetur, quis sensus, quae lectio aut punctatio sit verior, aptior, commodior et cohaerentior.“

§. V.

§. V.

Nos quidem concedimus, considerationem orationis constructae et antecedentium atque consequentium esse subsidium egregium in explicatione locorum et vocum difficile. Sed hic requiretur, ut de sententia antecedentium et consequentium et vocum reliquarum cum voce difficili constructarum iam certo constet, quia difficilia ex facilioribus sunt intelligenda. Ita si in Codice Hebr. punctis instructo, ubi accentus orationis nexum ostendunt, de significatione unius alicujus vocis dubium occurrit, hoc subsidio uti possumus. Sed in codice non punctato, ubi non una vox, sed omnes punctis destitutae sunt, ex quibus multae lectionem habent ambiguam aut difficilem, ille Canon ad lectionem et significationem quarundam vocum certo cognoscendam adhiberi non potest. Nam quomodo vocum antecedentium et consequentium sententia, quae ipsa dubiis, difficultatibus et tenebris est involuta, lucem asfundere possit voci ambiguae lectionis, ut certo sciatur, quibus cum punctis sit legenda.

§. VI.

Provocat Cappellus §. 10. 11. ad scripta Rabbiorum, quae, si Canon ille non valeret, nec legi nec intelligi possent. Sed ostendit Buxtorfius p. 427—429. in Rabbiorum etiam scriptis Canonem illum saepissime fallere, idque ipsius Cappelli erroribus in expositione

tionem loci ex libro Sohar demonstrat, cui quidem in Vindiciis p. 972. squ. respondet, et suam expositionem pro viribus defendit, simul tamen fateri cogitur, in scriptis etiam Rabbinicis loca multa occurrere ambigua, ubi de lectione disputari potest. Inprimis autem notandum est, quod supra ostendi, a scriptis Rabbinorum ad Codicem Hebr. non punctatum ob varias rationes non posse concludi. Ita etiam quando Buxtorfius p. 420. squ. longe aliam Codicis Hebr. non punctati rationem esse monstravit, Cappellus in Vindiciis nihil reposuit, sed p. 971. Buxtorfii dictis p. 426. respondens, se non dare, inquit, rem illam, videl. iudicium ex structura totius orationis, esse usque adeo evidentem, liquidam et certam, imo se dixisse, eam saepius esse perdifficilem, obscuram et aliquando incertam, non tamen prorsus impossibilem. At his non solum sibi ipsi contradicit, sed etiam causae suae non exiguum detrimentum adfert.

§. VII.

Buxtorfio p. 433. periculosum videtur hoc principium ponere: ex sensu semper eruendam esse lectionem vocum: contra potius, inquit, ex lectione vocum certius erui potest et debet sensus. „Omnino, ait Cappellus in Vindiciis p. 977. quando lectio certa est et indubitata, nec in controversiam vocatur: at quum incerta est et dubia, et propterea vocatur in controversiam, tum certe
ex

„ex incerta et dubia lectione non potest certus et unus duntaxat elici vocum et orationis sensus, quamdiu manet illa incerta.“ Hoc concedi potest, quando in Codice Hebr. punctato de punctis unius vocis dubium oritur. Sed in Codice non punctato, ubi non una vox, sed omnes punctis carent, ipsa sententia orationis constructae et antecedentium atque consequentium est saepius incerta et dubia, ubi sane vicissim nihil certi elici potest ad veram punctationem vocum dubiarum et difficilium determinandam. Igitur totus naturae ordo sic invertitur, qui postulat, ut sensus ex recta lectione, non autem, ut ex sensu prius cognito recta lectio eliciatur. Similia tradit Calovius in Critico S. p. 127.

§. VIII.

Tertium subsidium lectionis expeditae sine punctis, quod Cappellus proponit, est collatio versionum antiquarum, inprimis LXX. interpretum. Ita in Arcano L. II. C. 23. §. 6. „Versio Graeca, inquit, LXX. interpretum in locis obscuris et ambiguis, in quibus lis esse possit de punctatione, litem dirimere et iudex constitui nonnunquam potest. Nam si constet ex illa versione, homines illos aliam esse secutos lectionem, quam ea sit, quae oritur ex hodierna Masoretharum punctatione, versio autem illa vel commodiorem vel saltem aequè commodum fundat sensum, quam sit illa, qui oritur ex punctatione Masoretharum.“

„forethica, procul dubio eorum lectio sive
 „punctatio, quae ex ipsorum versione mani-
 „festa est, praefenda erit isti Masorethicae,
 „tum quia ea antiquior, tum maxime quia
 „commodiorem fundit sensum.“ Haberet
 quidem haec ratio aliquam speciem, si jam
 demonstratum dedisset, punctationem Codi-
 cis Hebr. esse Masorethicam. Sed quia hic,
 ut solet alibi, τὸ κρινόμενον sumit, et ipsa hac
 ratione ad probandam thesin utitur, incau-
 tos fallit, sed ab intelligentibus ἐπ' αὐτοφώρῳ
 apprehendi potest.

§. IX.

Est haec hypothesis alteri illi affinis,
 quando Cappellus et cum eo alii statuunt,
 vocum dubiarum lectionem quoad literas aut
 difficultum significationem (quando codices
 discrepant, aut mendi suspicio est,) ex ver-
 sionibus dijudicandam, et earum sententiam
 sequendam esse. Nam sic etiam ex his ver-
 sionibus recte cognosci volunt, quibus cum
 vocalibus singulae voces in Codice non pun-
 ctato sint legendae. Et ego quidem illum
 versionum antiquarum usum lubens agnosco,
 sed magno hic judicio et multa disquisitione
 opus est, sicut res ipsa cum variis difficultati-
 bus est conjuncta. Waltonus in Prolegom. VI.
 §. 10. has condiciones hic supponi dicit, si
 interpretes periti fuerint, et fideliter omnia
 reddere sibi proposuerint. Sed hoc non satis
 est. Nam oportet, ut interpretes non solum
 Hebrai-

Hebraicae et suae linguae, sed etiam rerum in singulis locis propositarum fuerint peritis-
simi: ut fideliter omnia reddere potuerint,
atque etiam voluerint: ut ipse versionis tex-
tus integritate sua sibi constet: et ut inprimis
omnia haec certo cognoscamus, priusquam
versionum sententiam sequendam esse judi-
cemus.

§. X.

At enim vero quis haec de versione LXX.
interpretum (nam hujus praecipue auctori-
tatem opponunt,) certo cognoscere possit,
aut cum ratione affirmare audeat? Cum ver-
sio haec omnino sit ἀδελφωτος, de cujus au-
ctoribus, loco et tempore elaborationis, et
aliis rebus ad eam pertinentibus maxima sit
inter eruditos disceptatio, et a multis non
sine ratione dubitetur, an illa antiqua versio,
sicut a suis auctoribus concinnata est, adhuc
hodie extet: quis de horum interpretum sum-
ma peritia linguae et rerum propositarum cer-
tus esse, et de illorum versione, si recta ra-
tione utitur, magnifice sentire potest, prae-
sertim cum tot ignorantiae eorum documen-
ta prostant? Ipse Cappellus hujus versionis
auctoritatem prorsus destruit, quando in Apo-
logia adversus Bootium, „Interpretes LXX.
„inquit, omnia vidisse, omnia intellexisse,
„nullibi lapsos esse aut allucinosos; nemo di-
„xerit, nisi qui Hebraice nihil scit, et qui
„eorum translationem cum Hebraeo textu
„non

non contulit, in iis etiam locis, in quibus illi non secus, quam nos hodie, legerunt, ubi videre est frequentes eorum pueriles et impudendos lapsus, saepe lapsos a genuina vocum et phrasium significatione et sacrorum scriptorum mente atque scopo. — Sexcenta possent, imo innumera ejusmodi proferri loca, in quibus ex eadem cum hodierna plane lectione Hieronymus longe aliter et multo felicius mentem sacrorum scriptorum quam LXX. expressit, quia nempe eorum laboribus et translatione adjutus et aliorum versionibus sublevatus, illorum hominum ophthalmata, cespitationes, allucinationes et aberrationes deprehendere potuit.

§. XI.

Quis porto affirmare audeat, eos fideliter omnia reddere voluisse, cum ex locis innumeris hujus versionis appareat, eos studio multa aliter reddidisse ex causis singularibus, vel quando liberio rem in vertendo rationem paraphrastarum more secuti sunt, aut ex ἀβλεψία et negligentia saepissime in errores incidisse. Denique quot quantisque interpolationibus, mendis et corruptionibus textus hujus versionis foedatus esse cernitur, ut hanc solam ob causam ex ea contra textum Hebraicum in locis dubiis et discrepantibus nihil decerni possit, quia merito plerumque Graecum potius quam Hebraicum textum mendi suspectum haberi recta ratio jubet, ubi

non solum interpres sed etiam librarius vel
uterque errare potuerunt, adeoque plures
suspiciones rationis concurrunt. Ut taceam
variantium lectionum ingentem copiam, de
quibus imprimis ex textu Hebr. statuendum
est. Ita Guil. Wall in *Criticall notes on the
Old Testament*, qui alioquin stat a partibus
Cappelli, in Praefat. p. 7. dicit, in locis non-
nullis veterem translationem conservasse ve-
rum sensum, ubi textus Hebr. mutationem
passus est, sed esse decies plura loca, in qui-
bus Graeci interpretes sensum male percepe-
runt, et verba aut sententias male reddide-
runt, vel ubi eorum codices decursu tempo-
ris incuria scribarum mutationem passi sunt.

§. XII.

Quae omnia cum ita se habeant, opinio
haec ab omni ratione aliena est; ex versione
Graeca certo cognosci posse, quibus cum vo-
calibus voces quaelibet imprimis difficiliore
in Codice non punctato sint legendae, et quo
sensu accipiendae. Igitur mirari satis non
possum Cappelli temeritatem, quando in Ar-
cano L. II. C. 27. §. 3. asserit, haberi posse
certo verum et germanum textum Hebr. sen-
sum; etiamsi nunquam ei puncta addita fu-
issent. Nam posse hominem industrium — ex
serie orationis et ex collatione translationis
Graecae LXX. interpretum licet mendosissimarum
cum textu Hebraico deprehendere primo sin-
gularum vocum significata, secundo earum,
pro-

prout sunt in tali serie aut structura collo-
tae, significationem sine miraculo aut pre-
phetico afflatu, sed via et ratione ordinaria
et humana. Non possum quin hic duo alia
loca proponam legenda, quando Cappellus
in Vindictis L. II. C. 12. §. 17. ad Buxtorfii
quaestionem, cur LXX. interpretes toties et
a veris punctis et a legitimis distinctionibus
sententiarum aberraverint, ita respondet:

„Quia et praeceptorum Grammaticorum mi-
nus fuerunt periti, et rerum sacris libris
contentarum cognitione minus instructi, et
denique quia minus ad antecedentia et con-
sequentia interdum attenderunt, sed qui
primo ipsis occurrebat sensus, modo non
plane falsus, absonus, sed utcumque in se
verus ac tolerabilis, etsi minus aptus, —
illum, quando non succurrebat melior et
convenientior, arripiebant.“

Idem in De-
fensione Criticae discrepantiarum duo genera
facit. „Aliae, inquit, sunt ab interpretum
hallucinatione aut praecipitantia, qui non
raro ad omnia non satis attendunt, vocum
et phrasium Hebraicarum veram significatio-
nem non capiunt, mentem et scopum scri-
ptoris non attente considerant, anteceden-
tia et consequentia non expendunt. In his
non dico, interpretem esse Hebraico Codici
aequiparandum aut praeferendum. — Aliae
sunt discrepantiae, a varia lectione ortae,
quia aliter interpret in suo codice Hebr.
legit, quam hodie legitur in Iudaico. In

his dispiciendum est, utra lectio melior sit, h. e. verior et convenientior sensum designat, atque ea est minus commodae praefenda. Sed unde cognoscitur aut probatur, sitne discrepantia ex interpretum errore, an ex varia lectione, quod in codice suo ita legerint? Nonne in locis plerisque omnibus eorum ἀβλεψία et negligentia manifesta est? Iam vero qua fronte asserere potest, ex versione LXX. interpretum licet mendosissima, quae toties a veris punctis et a legitimis distinctionibus aberret, lectionem vocum, maxime dubiarum, et difficultum addisci posse? Aut quis mente sanus sibi persuadere potest, hanc versionem esse subsidium lectionis expeditae et legitimae in Codice non punctato? Multo minus hoc affirmari potest de versionibus antiquis reliquis, de quibus ut plura adjiciam, non opus est.

CAPUT XXV.

de matribus lectionis.

§. I.

Nunc de quarto subsidio lectionis sine punctis, videlicet matribus lectionis dicendum est. Nam Cappellus in Arcano L. I. C. 18. ostendere voluit, quomodo matrum lectionis et literarum servilium subsidio Hebraica non punctata legi olim potuerint. Hic explicat usum et lectionem literarum

in

in formis singularum vocum extra nexum orationis secundum ordinem numeri, personarum, temporum, modorum, — nec tacere potest ambiguitates, quae hic occurrant. Sed respicere debebat ad usum illarum litterarum extra ordinem illum Grammaticum in vocibus diversis, ut in textu sacro leguntur, ubi multo plures ambiguitates lectioni accuratae obstant. Et quia hoc neglexit, nec etiam id ostendere potuit, revèra non demonstravit, quomodo Hebraica non punctata olim legi potuerint. Quodsi hoc notetur, facile patet, quod nihili sint, quae in Capite 19. respondet, quando sibi opponi fingit, multa adhuc ad lectionem necessaria in his lectionis subsidiis desiderari. Nam hae responsiones congruunt falsae illius hypothese, de formis Grammaticis, cum in textu sacro non punctato saepius obscurum sit, qualisnam formarum Grammaticarum, quae hisdem consonantibus exprimiuntur, sit intelligenda. Hunc suum errorem ipse Cappellus prodit, quando in §. 5. eum legere posse dicit, qui novit, cujus quaeque vox sit ordinis verborum, ejus item conjugationis, modi, temporis, personae, numeri et generis. Sed quam parum saepius haec nota esse possunt in textu non punctato.

§. II.

Ut jam quosdam ex praecipuis hujus hypotheseos patronis commemorem, Ephodeus

in **MON MUVO** Cap. 5. (cujus verba Buxtor-
 fuis p. 313. exscripsit,) existimat, in prima
 constitutione linguae literas **י ו נ** subiisse locum
 punctorum, quae hodie habemus. „Quia
 „vero, inquit, posteriores (sc. Esra et con-
 „cilium ejus) viderunt, quod in lectione sine
 „punctis manifesta sit difficultas, quia tum
 „non nisi tres fuerunt notae quinque voca-
 „lium, et quod **נ** sit commune omnibus
 „quinque, **י** et **ו** etiam plurium notae quam
 „unius, — ideoque ad facilitatem lectioni
 „conciliandam elegerunt punctuationem.
 „Neque tamen sic abolita et abrogata fuit scri-
 „ptura antiqua, sed remansit Vav ut pluri-
 „mum cum puncto Cholem et Schurek,
 „Aleph cum Kamez et Patach, Iod cum Chi-
 „reck et Zere, sicut ab initio has vocales de-
 „signaverant.“ Ita Petrus *Martinus* in *Tech-
 nologia Gramm. Hebr.* p. 45. — 50. statuit
 vocales Hebraeis omni tempore fuisse, et
 primo quidem literas **י ו נ** pro iis esse adhibi-
 tas, quae tredecim sonos designaverint, scil.
 decem vocalium et trium consonantium. Quia
 vero magna inde confusio et in legendo dif-
 ficultas oriebatur, praesertim cum vocales
 plerumque in scribendo omitterentur, Maso-
 rethas puncta vocalia invenisse et adscripsisse,
 ut confusio et ambiguitas omnis tolleretur.
Waltonus in *Prolegom.* III. §. 49. „Non au-
 „diendi sunt, inquit, Grammatici, qui voca-
 „les ex literarum albo expungunt, et omnes
 „literas consonas esse volunt. — Tot sane
 „literas

„litteras Hebraei habebant, quot aliae nationes, cum hae ab illis litteras hauserint. Cur itaque non potuerint Hebraei omnia sua vocabula viginti duabus literis exprimere, ut aliae nationes. — Certe mutilum esset Alphabetum Hebraicum, si deessent vocales, quae inter litteras praecipuae sunt, et quarum causa reliquae excogitatae sunt.“ Idem statuunt, quos Waltonus hic citat, Io. Morinus, G. I. Vossius de Arte Gramm. L. I. C. 27. et 31. Drossius in libris suis passim. His add. If. Vossius de Sibyllinis Oraclis. p. 82. Vitringa in Observat. sacris p. 185 — 187. Maseleus in Grammat. Hebr. Jackson in Antiquitatibus Chronol. p. 841. squ. et inprimis Steph. Morinus.

§. III.

Nunc examinandae et refellendae sunt rationes, quibus usum matrum lectionis in contextu Hebr. probare volunt. *Primo* Steph. Morinus in P. II. Cap. II. p. 350. asserit, omnes vocales Graecorum et Latinorum in Hebraeorum Alphabeto inveniri, nomen, formam situmque conservantes, et sicut consonantes ceterae consonantibus iis similibus convenienter respondent, non posse in dubium revocari, illas vocales esse genuinas, cum praesertim sponte sonoras esse pateat. Hoc consilio comparisonem litterarum Hebr. א, ה, ו, ח, י, ע, et Graecum α, ε, ο, η, ι, ο, instituit, et Cap. III. docet, quomodo

X 4

illae

illae vocales literae a LXX. interpretibus et Hieronymo exprimantur ubi Vav et Jod mobile cum quiescente confundit, et hoc discrimen non animadvertit, quando illi π et ρ vel per consonantem vel pro ea per vocalem subscriptam expresserunt, nec negare potest, eos uni literae diversarum vocalium sonum passim attribuisse. Morinum refutarunt Loescherus de Causis L. H. p. 298. sequ. Christ. Zoëga in Diss. Morino opposita §. 1. 4. Schieferdeckerus in Diss. de commercio linguae S. cum aliis. Sect. II.

Et ego quidem non video, quomodo haec Morini hypothesis cum textu sacro componi possit, cum sane longe alia et diversa vocum Hebr. lectio hinc resultet, v. g. Genes. I. Braschith bra aleim ath eschmim vath earz. In lingua Graeca et Latina quaelibet syllaba sua litera vocali instructa est: quid autem fiet de tot vocibus Hebr. in quibus nulla illarum vocalium literarum extat. Ita ob rationes graviores, quae contra matres lectionis militant, statuendum est, Graecos antiquissimos, cum vocales in medio collocare susciperent, literis illis Hebraeorum vel potius Phoenicum valorem vocalium α , ε , ι , σ , υ , attribuisse, quod illae alioquin vel quiescerent, vel nudas adspirationes designarent.

§. IV.

Secundo adversarii dicunt, matres lectionis ab eo tempore e. textu Hebr. eliminatas esse,

esse, cum puncta inventa essent, et illae non amplius ad lectionem necessarie judicarentur. At hoc est prorsus incredibile, quia Iudaei literarum Legis observantissimi, et ex iis varia mysteria captare soliti, tot literas e textu sacro tolli non permisissent: neque ejusmodi codicem Legis mutilatum in Synagogis admisissent, quia sic non fuisset Mosi *πρωτότυπον* exemplar repraesentatum. Et quomodo voces plene vel defective scriptae jam ante Talmudis compilationem notari potuerant? Quae vero causa est, cur literae et in tot vocibus sunt residuae, ubi his ad lectionem non opus esse videbatur, vel ubi punctis non congruunt. Et quomodo hoc in multis locis sine textus corruptione fieri poterat, sicut adversarii concedunt, aut prorsus contendunt probare exemplis, Masorethas in punctis adscribendis saepius errasse. Denique qui fieri potuit, ut nullus ejusmodi codex cum matribus lectionis servatus et ullibi repertus sit. Ad pauca exempla, quae Morinus p. 364. opposuit, *בב*, Gen. 30, 11. *בב*, 1. Sam. 25, 8. *בב*, 1. Sam. 15, 5. facile responderi potest.

§. V.

Iam adversarii rationes conquirunt, quibus probent, in textu Hebr. olim plures literas extitisse, quam quidem hodie in eo apparent.

1.) Provoquant ad codices MStos antiquos, in quibus literae et multis in locis reperiantur, ubi in textu hodierno desunt. Respondet Ill. L. D. *Michaëlis* in scriptis Miscellan. P. II. p. 117. non solum omissum esse et quiescens, sed etiam totidem in locis additum, ubi in textu nostro abest. Utrumque factum esse librariorum arbitrio, qui voces, quas legerant, vel a dictante audiverant, ex memoria secundum Orthographiam, quam animo conceperant, descripserint.

2.) Dicunt, in codicibus MStis nonnullis literas et saepius a recentiori manu deletas et obelo notatas reperiri. Respondet *Michaëlis* p. 118. hoc non solum illis, sed etiam aliis literis accidisse, quas emendatori codicis spurcias esse judicavit, facta collatione cum alio codice melioris notae.

3.) Provoquant ad textum Pentateuchi Samaritanum, ubi et vel radicale, aut quando derivationis et formationis analogia requirebat, ut in terminatione Pluralis Numeri, nullibi omissum est, quod tamen in textu nostro Hebraico saepius desideratur. Respondet *Michaëlis* p. 123 — 129. textum Samaritanum non propterea textui Hebr. praeferendum esse, quia magis ad analogiam instructus est, sed hoc potius emendationem sapere, cum in libris V. T. antiquioribus major licentia in usu harum literarum observetur. Deinde hanc rationem esse prorsus nullam, quia textus Samaritanus literas illas revera

rarius

rarius habet, easque omittit in vocibus, ubi in textu Hebr. extant, et ad ambiguitatem lectionis evitandam sunt omnino necessariae.

4.) Urgent vestigia matrum lectionis in Codice Hebraeo. Ita Steph. Morinus l. c. p. 362. citat loca nonnulla, in quibus *N* otiosum apparere dicit, quod ex antiqua scriptione sit residuum. Plura loca addit Cappellus in Arcano L. I. C. 18. §. 12. et etiam illa huc refert, ubi LXX. ita transtulerunt, ac si *N* otiosum ante oculos habuissent, quod quidem in codicibus nostris est cum puncto vocali. Sed *N* in talibus locis nequaquam est otiosum, ut haberi possit pro matre lectionis residua, sed est nonnunquam in quiete constitutum, et revera ad radicem vocum pertinet. Scriptionis autem illius singularis rationem Grammatici ex Arabismo et Syriasmō apte reddunt. Notandum est etiam, ex Pentateucho tale *N* non posse proferri, quia tum, cum conscriberetur, dialectorum aliarum imitatio nondum increbuerat.

§. VI.

Tertio literarum vocalium usum antiquissimum probaturi ad auctoritatem Philonis, Iosephi et Hieronymi provocant. *Philo* in libro de nominum mutatione p. m. 1054. ubi de mutatis a Deo Abrami et Sarae nominibus disserit, cujusdam verba refert, qui dicere ausus sit: Magna scilicet et egregia sunt munera, quae Moses asserit universitatis recto-

rectorem literae adjectione praestitisse: unius nomen litera α abundat, et rursus alteri adiciens ρ , mirum quantum visus sit contulisse beneficium, siquidem Abrami conjugem Saram nuncupavit Sarram, bis R usurpans. Philo, dum haec verba perstringit, literas vocales et non-vocales commemorat. Manifestum autem est, eum respicere ad linguam Graecam ex versione Graeca, ubi Gen. XVII. 3. in voce Αβρααμ litera vocalis α , et v. 15. in voce Σαρρα litera non-vocalis ρ addita est. Ideoque hic locus ad probandas Hebraeorum literas vocales nihil efficit. Iosephus de Bello Iudaico L. VI. p. 919. Edit. Colon. ubi tiaram Pontificis Hebraeorum describit, dicitque, circa eam coronam aliam auream fuisse, quae inscriptas habuerit sacras literas (scil. nominis יהוה) mox haec addit: ταῦτα δὲ εἰς Φωνήεντα τέσσαρα. Frustra deinde colligas, has literas Hebraeis pro vocalibus fuisse. Nam Iosephus pro Graecis scribens ad linguam Graecam respicit, cujus Alphabetum habebat tum vocales tum consonantes: et literas illas Hebr. nominis divini literis Graecorum vocalibus aequiparat, quia illae sunt quasi literae spirituales, quae in pronuntiatione per se absque vocalium ope aliquo modo percipi et audiri possunt. De Hieronymo, qui literarum vocalium meminisse dicitur, vid. supra in Cap. XIX. §. 13.

§. VII. Denique argumentum petunt pro matribus lectionis non solum ab eorum usu in libris Iudaeorum, sed etiam ex reliquis linguis Orientalibus. Equidem Iudaei in libris suis, ubi puncta vocalia omittunt, literas ך ם ן Notio-
 las, quae vocales designent, usurpant, et concedi potest, hanc consuetudinem esse antiquissimam, et fortasse prima secula aerae Christianae attingere, quia in ipso Talmude earum usus observatur: sed ex eo nulla ratione ad scripturam similem librorum V. T. concludi potest. Ostendit quidem Steph. Morinus p. 376. sqq. aptitudinem literarum Hebraicarum ad omnia ceterarum linguarum vocabula exprimenda, et quod hodiernus Iudaeorum usus has literas vocales confirmet. Sed absit, ut ad Orthographiam Rabbinicam maxime ambiguam et omnino puerilem textus Hebraici V. T. scriptionem antiquitus conformatam fuisse mente sanus credere possit. Provocant potissimum ad Arabes, qui temporibus priscis nulla puncta habuerint, sed per tres literas ך ם ן omnem legendi modum expedire valuerint. Respondet Schultens. in Grammat. p. 35. sqq. Haec gratis dici citra ullam probationem, et ne-
 tiquam veritati esse consona. Arabes utique literis ך ם ן, at non nisi cum serviles censentur, ad vocales longas A, O et I designandas, sed breves omnes cum his literis nihil commune habere, quae ut hodie, ita
 olim

olim suis signis distinctae, et vel figura vel situ discretæ fuerint. Negat et pernegat, illa subsidia vel ad decimam imo centesimam partem linguae sine punctis legendae pervenire. Infinitas esse formas Verborum, Nomnium et Particularum, in quibus nihil loci hisce **אין** relictum. Harum ambiguitatem citra notulas vocalium posse distingui sine periculo continuo erroris, neminem affirmaturum, qui libros MStos illis destitutos non evolvere tantum, sed et enucleare conatus fuerit. Idem responderi potest de lingua *Syriaca* Abr. Ecchellensi, qui in notis ad Hebed Iesu Catalogum p. 234. sqqu. contendit, Syrorum quoque antiquissimos suas literas in consonantes et vocales partiri solitos. Provocant etiam ad Samaritanos, qui ope literarum **אין** veram lectionem conservarint ad hunc usque diem, nec alia puncta vocalia habeant vel habuerint. Sed Alb. SCHULTENS l. c. p. 36. sqqu. observari jubet; 1.) Dialectum Samaritanam esse impurissimam, quæ literarum scriptionem et pronunciationem misere confundit et conturbat, et ipsas **אין** sine lege certa permiscet. 2.) Homines illos meram barbariem sonantes, non **אין** tantum, sed et **א**, **ב** et **ג** vel maxime, tanquam matres quasdam lectionis frequentare coepisse, quæ potius corruptelæ et oris barbari foeditates merentur appellari, quas Mosi et prophetis obtrudere nefas. 3.) Samaritanos esse adeo rudes et inconditos, ut omnes ferme syllabas,

in

in quibus et non occurrunt, per A effe-
rant. Ideoque ex hac conturbatissima ra-
tione legendi contrarium potius effici posse:
puncta vocalia a Mose et prophetis in totum
abesse non potuisse, si sua linguae dignitas,
sua sensui claritas undique constaret.

§. VIII.

Superest, ut argumenta nonnulla ad hy-
pothesin de matribus lectionis prorsus destru-
endam adjiciam:

1.) Pronunciatio secundum matres
lectionis, etiamsi adsint, in codice non
punctato est admodum dubia et ambigua,
propterea quod saepius nescitur, an Iod et
Vav sit mobile aut quiescens; an literae ו וו
sint radicales aut ad formam et flexionem vo-
cum pertineant, vel solo vocalium officio
fungantur: quae vocalis unicuique harum
literarum competat in locis singulis, quia
cum pluribus pronunciari solent. Nam qui
puncta nostra antiquam et genuinam pronun-
ciationem exhibere credunt, quamvis dicant
esse Masorethica, negare non poterunt, Aleph
non modo A, sed reliquas vocales omnes,
He modo A modo E, Vav non solum O sed
etiam U, et Jod modo I modo E designasse.
Itaque hic opus erat conjectura et divinatione,
unde dubitatio et incertitudo oriebatur, et
maximum errandi periculum.

2.) Literae Vav et Jod saepissime ab-
sunt iis in locis, ubi usurpari et adhiberi de-
buerant

buerant vice vocalium. Hoc argumentum tractat Buxtorhus p. 356-358. dicitque, hanc omissionem non esse novam, nec ullam causam excogitari posse, cur hae literae omissae sint, nisi factum fuerit in Codice punctato. Nam harum literarum omissio saepius in errorem inducet legentem, qui vocibus talibus formam ordinariam eamque falsam tribuet, nisi ex punctis intelligat, formam insolentem eis esse tribuendam.

3.) Quamvis matrum lectionis subsidium adhibeatur, manent nihilominus adhuc innumerabiles vocum non punctatorum homonymiae et ambiguitates. Tales ipse Cappelhus magno numero recenset in Arcano L. I. C. 19 §. 6. Mirum autem, quin rationi adversum videri debet, si scriptores sacri lectionem literis vocalibus designare voluerunt, cur non ad omnes sed ad pauciores voces eas adhibuerint. Et quia lectio multarum vocum, quae matribus lectionis carent, sine punctis dubia est, huic incommodo *Masleffius* singulari figmento occurrit, tribuens cuique consonanti eum vocalis sonum, qui in ejus nomine tecnico exauditur.

4.) Matrum lectionis nullum extat clarum in textu Hebr. vestigium, sed literae illae pertinent ubivis ad vocum formam et essentiam, et literae Vav et Jod quiescentes sunt fulcra vocalium punctorum. Vid. supra §. IV. V.

5.) Si

§.) Si matres lectionis olim adhibitae vel hodie ex parte residuae ponantur, radices et formas vocum pessime confundi necesse est. Si enim v. g. Mich. 7. 2. מִן הַיַּרְבֵּן a Graecis interpretibus recte est pro matre lectionis acceptam, qui *δικαζομαι* reddiderunt, (quod tamen sine dubio per errorem et contra seriem orationis fecerunt,) quaenam inter מִן הַיַּרְבֵּן insidiantur, et inter הַיַּרְבֵּן, litigant, est differentia?

6.) Denique haec hypothesis plane corruit, si consideretur dissensus auctorum. Nam qui caute agunt, solis literis י י נ hoc officium tribuunt, alii etiam מ addunt, alii praeterea ו et ז in hunc censum referunt, quae quidem literae nunquam quiescunt, sed ubivis moventur, et cum omnium vocalium sonis pronunciantur. „Quis autem, ut *Copernicus* p. 120. scribit, in tanta rerum incertitudine, in tot sententiarum divortiis, matres veras a falsis et fictitiis discernere queat, quia ex literis Hebraicis quaenam et quot fuerint matres lectionis, punctorum hostes conjunctis sententiis nondum statuerunt?“

CAPUT XXVI.

de usu traditionis.

§. I.

De usu traditionis triplex sententia notanda est. Prima sententia est eorum, qui
Y dicunt

dicunt, legendi rationem a Mose ad Esram sola traditione esse propagatam, donec vocales, et accentus ab Esra et viris Synagogae magnae scripto consignarentur. Atque ita vulgo statuunt illi, qui punctorum originem ad Esram referunt. Conf. Cap. II. §. 5-7.

§. II.

Altera sententia eorum est, qui statuunt, lectionem sola traditione esse propagatam a Mose usque ad Masorethas Tiberienses, qui post completum Talmud puncta vocalium et accentus invenerint. Primus hanc sententiam proposuit Elias Levita in Praefatione III. libri Masoreth, dixitque, prophetas lectionem tradidisse viris Synagogae M. et doctis, qui tum vivebant, de synedrio magno et parvo, et ab his sacerdotes accepisse, et per generationes propagasse. Ab eo tempore linguam sanctam decrevisse, usque ad aetatem Masoretharum. Hos (p. 74.) scripturam S. universam conservasse, quae alioquin sine dubio decus suam amisisset, et liber Legis valde mutatus fuisset: eosdemque (p. 83.) fuisse centenos et millenos per multos annos, sed tempus principii eorum et finis latere. Iam vero (p. 84.) non licere Masorethis contradicere de punctis et accentibus, et vocum numero, quem notarunt. Ita punctationem hodiernam dicit esse veram et genuinam, ad mentem Moysi et prophetarum expressam, quae proinde nequaquam in dubium vocanda

aut

aut fugillanda sit, quasi Masorethae pro luitu suo proprio textum punctis vocalibus animarint: eo quod vera legendi ratio per Cabbalam s. traditionem oralem continuam fuerit conservata et propagata.

§. III.

Tertia sententia auctorem habet Cappel-
lum, qui quidem eam modis tam diversis et
verbis tam ambiguus hinc inde exponit, et
tot contradictionibus implicat, ut nescias,
quaenam revera ejus mens fuerit, id quod
manifestum erit, si aliquot illius enunciata
inter se comparemus. Ita in Arcano L. II.
C. 17. §. 5. 6. scribit, a Masorethis Tiberien-
sibus expressam esse lectionem sacri textus,
quae tum *ubique* inter Iudaeos obtinebat,
quamque ipsi edocti fuerant a suis magistris
scholastica institutione atque orali, et *παρρη-
γομένη* traditione acceperant: quam lectio-
nem *credebant* Iudaei antiquae Mosaicae et pro-
pheticae conformem esse. Eadem fere re-
pōit in C. 20. §. 9. et haec addit: „An autem
„ea lectio fuerit ejusmodi, ut ne vel minimo
„quidem apiculo deflexerit ab illa, quae Mo-
„sis, Danielis, Esrae reliquorumque prophe-
„tarum tempore obtinebat, non ii sumus,
„qui pro certo et indubitato velimus affir-
„mare.“ Mox tamen in §. 11. dat et conce-
dit, punctationem Masorethicam ad amussim
exprimere antiquam illam prononciationem.
In Cap. 28. §. 1. „Maneat, inquit, ratum
Y 2 fixum.

„fixumque, hodiernos apiculos quoad figuram esse a Masorethis, at non quoad rem ipsam illis apiculis significatam, quam non pro arbitrio confinxerunt, sed quam duntaxat, prout linguae genius et structura orationis postulabat, exprefferunt *fideliter, concinne, apte et eleganter.*“ Idem in Vindiciis in Praefat. §. 13. sententiae Eliae hanc *ἐπιλεγέν* subicit: Sane non mirum, sic loqui Eliam hominem Iudaeum, magistrorum suorum traditionibus, et *ἀγράφω* legi penitus additum. Sed ille sententiam Eliae sic limitatam se admittere dicit, quod forma et potestas istius punctationis, s. ratio legendi secundum hodiernam punctationem, eo quod per Cabalam et traditionem oralem continuam ad Masorethas fuerit *ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ* incorrupte propagata, sit *ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον* vera et genuina, juxta mentem Moysis et prophetarum expressa, quia raro alia potest adferri punctatio, quae meliorem, veriore et convenientiorem sensum fundat. At negat, quod Elias affirmat, hodiernam lectionem, quam ista punctatio repraesentat, nulla plane ratione hujus rei causa esse in dubium vocandam aut fugillandam. Sed his contradicit in alio loco, quem supra in Cap. XXII. §. 11. legendum dedi.

§. IV.

Rurfus Cappellus in Vindiciis L. II. C. XI. §. 24. ita scribit: „Quidquid Iudaeorum Rabbini

„bini et Doctores paulo celebriores dictabant,
 „et discipulis suis, hique Iudaeorum vulgo
 „tradebant, ea omnia pro sua erga Doctores
 „suos veneratione atque bona de eorum sin-
 „ceritate opinione recipiebant, quasi ex ipso
 „monte Sinai a Deo Mose edicta essent. Illi
 „vero jactabant, se, quidquid docerent, a
 „praeceptoribus suis accepisse, hos a suis
 „item, et sic sursum ascendendo ab ipso Mose
 „et prophetis ista ad se descendisse per invio-
 „latam et indubitatam traditionem: ut sic ab
 „imperita plebecula auctoritatem et venera-
 „tionem paene divinam consequerentur, quae
 „hoc pacto ab eorum quasi ab ipsius Dei ore
 „tota pendeat. At quis vere Christianus,
 „inquit, illud Iudaeis, haec etiamnum hodie
 „jactantibus facile concesserit? Quis non po-
 „tius eorum traditionem *παροπαράδοτον*
 „rideat et contemnat? Credendum potius
 „est, primos post Mosen et prophetas Iudaeo-
 „rum Doctores ab ipsa Mosis et Esrae lectio-
 „ne discedere potuisse, et omnino deflexisse,
 „et pariter secundos a primis, et tertios a
 „secundis, atque sic consequenter usque ad
 „Masorethas.“

§. V.

Ex hac ultima Cappelli assertione fluit
 illius *κύριον δόγμα*, quod passim proponit,
 y. g. in Arcano L. II. C. 23. §. 2. „Non pen-
 „demus, inquit, absolute et necessario ab ho-
 „dierna Masoretharum punctatione, nam si

Y 3

non-

„nonnullis in locis alia proferri potest pun-
 „ctatio, quae analogiae Grammaticae et hu-
 „jus linguae naturae minime repugnet, quae-
 „que sensum aequè commodum aut etiam
 „commodiorem, veriore, magis cohaeren-
 „tem et consonum pariat, quo jure iis in lo-
 „cis Masorethica punctatione potius tenebi-
 „mur, quam ista? Eadem tradit in C. 25.
 „§. 10. sed mitigat sententiam, quando haec
 „addit: At vero id praestare multis in locis
 „(nedum in plerisque) facile non est aut ob-
 „vium: tentet periculumque faciat, qui vo-
 „luerit. In nonnullis forte id illi non infeli-
 „citer successerit, at non in omnibus, ne-
 „que in plerisque, sed in paucissimis. Simi-
 „lia in Cap. 24. §. 1. de accentibus enunciat,
 „et in C. 26. §. 3 — 5. propterea non totam
 „hanc punctationem repudiandam esse statuit,
 „si in pauculis locis non usquequaque com-
 „moda aut satis cohaerens esse reperiatur,
 „et alia commodior afferri possit. Ita omnia
 „redeunt ad Scepticismum Cappello familia-
 „rem.

§. VI.

Nunc duo argumenta contra usum tradi-
 tionis proponam, et ab exceptionibus Cap-
 pelli vindicabo. Nam *primo* qui lectionis
 rationem sola traditione usque ad Masorethas
 esse propagatam volunt, non attendunt,
 hanc rem fieri non potuisse, ita ut omnis
 error et fraus absuerit. Ita *Buxtorfius* in
 Tiberia.

Tiberiade Cap. IX. extr. scribit, de prophetis quidem immediate divinitus doctis concedi posse, quod Elias dicit, veram legendi rationem memoria conservatam et sola traditione orali propagatam esse: at apud sequentes posteros et ipsos Talmudicos usque id similitur observatum fuisse, tot calamitatibus et persecutionibus interjectis, omnino impossibile esse. „Quod enim ingenium, inquit, quae memoria humana tot mille verborum distinctas pausas, tot millenarum vocum distinctam pronuntiationem adeo accurate retinere potuit, ut in nullo membro, in nulla voce aut vocali usque ad Tiberienses illos Masorethas sit erratum.“ Similia his proponunt Calovius in Critico S. p. 120. 129. et Io. Doelingius in Diss. I. §. 96. squ.

§. VII.

Lud. Cappellus in Arcano E. H. C. 21. ad hoc Buxtorfii argumentum respondet, dicitque primo in §. 2. 3. hoc quidem argumento Eliam et Iudaeos reliquos, qui cum eo sentiunt, urgeri: at se non usque adeo pueriliter delirare, ut existimet, homines a Mose reliquisque prophetis V. T. scriptoribus ad Masorethas usque memoria tenuisse et conservasse omnes ad unum istos apiculos, qui jam in sacris Bibliis a Masorethis punctatis extant. Monstrum hoc fore supra omnia prodigia portentosissimum. Idem in Vindictis E. H. C. 8. §. 4-6. Buxtorfis ita respon-

det: Hoc argumento ipsos urgeri, qui statuunt, a Mose usque ad Efram legendi rationem per continuam traditionem esse propagatam. Nam si impossibile fuit puncta et accentus memoria tenere ab Esra ad Masorethas usque per annos mille, non minus impossibile hoc fuisse a Mose ad Efram usque per alios plusquam mille annos. Nec valere dicit illud eorum *καταφύγετον* de prophetis immediate divinitus doctis Eliae concedi et credi posse, quod puncta et accentus accurate retinuerint memoria et sciverint, sed non aequae de sequentibus posteris et ipsis Talmudicis. Possunt haec Capello concedi, quia Buxtorfii et aliorum opinio de Esra punctorum auctore jam supra est repudiata.

§. VIII.

Deinde Capellus in Arcano l. c. §. 4 - 7. 10. statuit, nihil necesse fuisse, ut ii, qui Efram proxime secuti sunt, quibus vocalibus et accentibus singulae totius V. T. voces efferrentur, per multorum seculorum concatenationem ad Masorethas usque memoria tenerent, et mente observarent. Nam cum in captivitate Babylonica et post eam inter doctos legisque divinae studiosos conservata fuerit linguae cognitio tanta, quanta suffecit ad intelligenda sacra V. T. volumina, ut vel ex hodierna praxi patet: hinc concludit, facile et sine miraculo potuisse rationem legendi libros V. T. secundum puncta et accentus

necessa-

necessarios conservari et propagari usque ad Masorethas Tiberienses. Hic vero notandum est falsissimum illius principium, quod supra Cap. XXIV. §. 3. convellitur, satis esse, utcumque legatur, si modo sensus facilis et commodus inde resultet. Ex hac hypothese cum Cappello disputari non potest. Sed recta ratio jubet, ut cogitemus, eam singularum vocum lectionem in Codice Hebr. Iudaeis omnium temporum cognitam esse debuisse, quae sola vera esset, a Spiritu S. intenta et a scriptoribus sacris profecta. Atque ad hoc opus fuit vel notis Codici adscriptis vel traditione orali de punctis omnibus et accentibus. Nam quomodo alioquin vocum maxime difficilium et ambiguarum lectio earumque singularis et anomala punctatio ad posteros derivari potuit. Quomodo itaque Cappellus, repudiatis vocalium et accentuum notis, dicere potuit, nihil necesse fuisse, ut Iudaei post Efram, quibus vocalibus et accentibus textus Hebr. legendus esset, memoria tenerent.

§. IX.

Denique Cappellus in Arcano l. c. §. 8. „Si quid, inquit, Masoretharum et eorum antecessorum memoriae et traditioni tribuendum hic esset, id faciendum esset non ubique in singulis vocibus, sed in locis duntaxat dubiae lectionis et intellectu difficilioribus, in quibus haerere merito quis posset,

„et dubitare, quo pacto legendum esset.
 „At ea loca non sunt ita multa, ut sine mira-
 „culo non possit is, qui huic uni studio in-
 „cumbit, ea tenere memoria et quasi in nu-
 „merato habere. Hic falso asserit, ea loca
 non esse ita multa, cum sane sint innumera:
 sicut ipse sibi alibi, ut in Vindiciis l. c. §. 2.
 contradicit, „quando, quis enim neget, in-
 „quit, quam plurima imo paene infinita esse
 „in sacro textu loca obscura, dubia et ambi-
 „gua, quae ut recte et accommodate legan-
 „tur, opus est attentae et accurata serier ora-
 „tionis consideratione.“ Eo tendunt Buxtorfii
 verba p. 374. Cappello opposita: „Si cui pe-
 „riculum facere lubeat, sumat vel Psalterium
 „vel prophetam Esaiam, eumque cum pun-
 „ctis genuinis et necessariis accentibus distin-
 „guentibus decies imo vicies ex libro punctato
 „legat, ac tentet postmodum, in exemplari
 „non punctato, an sine errore singularum
 „vorum punctationem et accentuationem,
 „quam ex libro didicit, legendo vel scriben-
 „do ex nuda memoria exhibere possit.“ Si in-
 „dustrius et doctus, id praestare non potest,
 „multo minus plebejus et indoctus, multo
 „minus uterque in libris V. T. omnibus.“
 Respondet Cappellus in Vindiciis L. H. C. §.
 §. 19. 20. Doctores et lectores in Synago-
 gis potuisse et debuisse commodam asse-
 qui etiam locorum difficultium lectionem,
 quae sensum fundat *utcumque* convenientem
 debita diligentia et meditatione adhibita:
 plebe-

plebejos autem et privatos debuisse contentos esse auditione verbi, vel rationem legendi sine punctis prius addiscere, tum quae assequi potuerunt, satis fuisse ad aedificationem, reliqua sine salutis dispendio omittere et ignorare potuisse. Prioribus verbis sibi ipse contradicit et adversatur, cum toties alibi affirmaverit, ad expeditam Codicis Hebr. lectionem non opus fuisse punctatione, et in §. 2. dixerit, lectores publicos in Synagogis privatim sese in lectione cum otio et attenta meditatione prius exercuisse, videlicet ex codice punctato, quod studio omittit, praxis autem Iudaeorum confirmat. Quae postea de plebejis addit, supra sunt discussa in Cap. XXIII. §. 6. 11. 12. Denique illa, quae hic Buxtorfius p. 374. sqq. observat de diffidiis olim circa lectionem orituris, si puncta abfuissent, quorum vero nulla in antiquis Iudaeorum scriptis vestigia habeantur, causam nostram nihil adjuvant, ideoque etiam responsum Cappelli in Vindiciis l. c. §. 21. 22. missam facio, neque hic repeto, quae Steph. Morinus p. 437. sqq. de huiusmodi erroribus et controversiis ex ingenio confinxit.

§. X.

Alterum argumentum contra usum traditionis hoc est: Quoniam lectio et pronuntiatio vocum Hebraicarum pro temporum et provinciarum imo etiam personarum ratione admodum variata et corrupta est, non potuit illa per traditionem certam et constantem pro-

propagari. Nam literarum quidem et vocalium figurae certam pronunciationem et determinatam vocum formam designant, sed ipsa pronuntiatio fuit varia et ambigua, quod Io. Drusius in libello de recta lectione linguae sanctae, et Danzius in *Literatore Hebr.* §. 6. nota q. — u.) ostendunt. Ita pronuntiatio vocum Hebraicarum etiam respectu vocalium maxime a tempore transportationis in Babyloniam ob conversationem Iudaeorum cum Chaldaeis et commercia cum aliis gentibus, variis modis mutata et aliis sonis expressa est. Eadem pronuntiatio postea ad dialectum Chaldaico-Syriacam eo magis inflexa est, quod maxime in Nominibus propriis ex libris Philonis et Iosephi et versione Graeca Alexandrina apparet. Vid. supra Cap. XVIII. §. 11. 24. XIX. §. 6. Hinc etiam pronuntiatio Iudaeorum Palaestinarum, Alexandrinorum et alias provincias inhabitantium in multis diversa fuit: quo respicit *Hieronymus*, quando in Epistola ad Evagrium ita scribit: Nec refert, utrum Salem an Salim nominetur, cum pro voluntate lectorum et varietate regionum eadem verba diversis sonis et accentibus proferantur. Ita successu temporis usque ad Masorethas pronuntiatio magis magisque corrupta est, sicut etiam hodie illa dialectis variarum gentium accommodari solet, et in ea v. g. Iudaei Germani et Poloni a Iudaeis Hispanis et Orientalibus tam quoad literas quam quoad vocales admodum dissident. Ita vero antiqua illa, vera et genuina

numa literarum et vocalium pronunciatio, non quidem penitus, ut statuit Drusius, sed ex parte dudum interijt. Hoc agnoscit ipse Cappellus, qui quidem in Arcano L. II. C. 20. §. 10. dicit, non propterea, etsi hoc detur, periclitari inde aut labefactari verbi divini, etiam quoad nos, auctoritatem. Hoc vero non probat, sed modo comparatione cum lingua Graeca et Latina illustrat, quae quidem comparatio huic loco non congruit. Quamvis enim illarum linguarum voces quaedam aliter hodie efferantur, earum tamen forma et significatio, quia suis vocalibus instructae fuerunt, omnibus seculis eodem modo fuit determinata et cognosci potuit. Ita *Masclsius* in *Grammat. Hebr.* a punctis libera p. 8. sq. „Luce meridiana, inquit, clarius demonstrari potest, variam admodum et inconstantem fuisse hanc traditionem. Constat enim LXX. interpretes textum Hebraicum pronuntiasse, quomodo tunc vigens traditio pronunciandum dictabat. Idem praestitum est a Iosepho, ab Origene, ab Hieronymo aliisque priscis interpretibus. Adierunt singuli Iudaeorum magistros, a quibus edocti sunt, quomodo sacer ille textus suis temporibus pronunciaretur apud Iudaeos. Cur ergo a Masorethica pronunciatione tot in locis et tam immane discrepant? Nulla profecto alia de causa, nisi quia variis temporibus ac locis varia fuit textus sacri apud Iudaeos pronunciatio, nec satis sibi

„sibi constans super ea re traditio.“ Haec eo dicit, ut methodum suam novam legendi sine punctis stabiliat. Denique Rich. Simon in Hist. Crit. p. 153. dicit auctores accentuum secutos esse usum sui temporis, sed hunc usum non fundatum fuisse traditione constanti; quaeque non variata fuerit. Interim non recedendum esse a distinctionibus Masoretharum sine ratione, quandoquidem nitantur illae traditione satis authentica, quamvis ea non sit infallibilis. At quomodo traditio inconstans et variata dici potest authentica?

§. XI.

Iam si ponamus, ad textum Codicis Hebraei signa vocalium a primis temporibus expressa, et seculis posterioribus conservata esse; vocum singularum forma satis determinata fuit, et earum significatio cognosci potuit, quamvis vocales, amissa primaeva pronuntiatione, saepius diversis modis efferrentur, quandoquidem ubivis verae vocales mente concipiebantur et scriptione exprimebantur. Contra ea si statuitur, textum Hebr. usque ad Masorethas Tiberienses vocalium notis fuisse destitutum, et lectionem ejus per traditionem esse propagatam, haec traditio non potuit non esse quam maxime inconstans et incerta, quia in diversis locis et temporibus alia atque alia vocalium et vocum multarum pronuntiatio obtinuit, adeoque etiam
simul

simul vocum forma et significatio mutari debuit. Itaque ut *Flacius* in Clavi S. S. Tom. II. p. 647. scribit: cum multae vocales sint valde similes, et pronuntiatio paene singulorum hominum valde variet: nonne saepissime auditor alteram pro altera accepisset? Ut autem ipse accepisset, sic aliis tradidisset, semperque errores cumulati fuissent, atque ita plane impossibile fuisset veram lectionem in omnibus conservari.

Valeat nunc Cappellus cum suis subsidiis, quae lectionem veram et genuinam nihil adjuvant, sed potius in errores multiplices inducunt, adeoque non efficiunt, ut punctorum usus sit non-necessarius.

§. XII.

Atque ita rationes, quibus Cappellus punctorum originem et auctoritatem divinam impugnare, et recentiorum originem a Masorethis stabilire voluit, quasque studiose conquisivit, et exornavit, adeo ut recentiores parum addere potuerint, ad lancem veritatis ponderavi, et levissimas aut nullius plane ponderis esse omnes, satis superque ostendi. Maneat igitur Codicibus nostris Hebraicis suum jus possessionis, quo puncta vocalium et accentuum a prima origine librorum sacrorum tuentur, quodque nullis machinis et artibus extorqueri illis poterit. Nos vero hunc thesaurum, videlicet textum V. T. Hebraicum vocalium et accentuum notis a sacris aucto-

352 CAPUT XXVI. de usu traditionis.

aucloribus instructum grata mente colimus,
eoque studio adhibito necessario utimur,
ut veram et certam verbi divini sententiam
adsequamur. Atque etiam supplices roga-
mus Deum, ut hunc thesaurum in futura
tempora conservet intemeratum, ejusque
usum sui Nominis cultoribus benigne lar-
giatur.

INDEX CAPITUM.

	Pag.
I. <i>Historia controversiae.</i>	15
II. <i>Status controversiae.</i>	30
III. <i>Pondus controversiae.</i>	53
IV. <i>De argumentis infirmioribus.</i>	62
V. <i>De locis Rabbiorum.</i>	72
VI. <i>De vi et pondere testimoniorum Iudaeorum.</i>	81
VII. <i>De universali punctorum receptione.</i>	88
VIII. <i>De silentio Iudaeorum.</i>	97
IX. <i>De silentio Cabbalistarum.</i>	108
X. <i>De Cabbalistarum traditione.</i>	115
XI. <i>De libro Legis punctis nudo.</i>	122
XII. <i>De silentio Talmudis.</i>	130
XIII. <i>De locis Talmudis.</i>	140
XIV. <i>De lizeris Samaritanis.</i>	153
XV. <i>De linguis reliquis Orientalibus.</i>	168
XVI. <i>De Keri et Cberibb.</i>	177
XVII. <i>De Masora et notis Masorezibicis.</i>	191
XVIII. <i>De versionibus antiquis.</i>	197
XIX. <i>De Patrum ecclesiae silentio.</i>	223
XX. <i>De punctorum nominibus.</i>	246
XXI. <i>De punctorum numero et usu.</i>	252
XXII. <i>De punctorum anomalis.</i>	276
XXIII. <i>De punctorum usu necessario.</i>	292
XXIV. <i>De subsidiis lectionis sine punctis.</i>	312
XXV. <i>De matribus lectionis.</i>	324
XXVI. <i>De usu traditionis.</i>	337

SYLLABUS AUCTORUM

- Abarbenel (Is.) II. 6.
 Aben Esra, II. 7. V. 1.
 Amama (Sixtin.) II. 9.
 Arkevolti (Sam.) I. 2. II. 7. XI. 6.
 R. Afarias, I. 2. II. 7. 12. 13. XI. 5. 7.
 R. Alse, I. 1.
 Balthasar (Io. Henr.) XVI. 12.
 Bartoloccius (Iul.) I. 15.
 Bauerus (Chr. Fr.) IV. 3.
 Baur (Io. Iac.) I. 20.
 Beckius (Iac. Chri.) I. 21.
 Bellarminus (Rob.) I. 3. III. 8.
 Bircherodius (Ian.) I. 15.
 Bochartus (Sam.) I. 14.
 Bootius (Arnold.) II. 12. 13. XV. 5.
 Boston (Thom.) I. 21.
 Brunsmannus (Io.) II. 13. XXIII. 17.
 Buxtorfius P. (Io.) I. 8. 10. III. 3. VII. 3.
 XXVI. 6.
 Buxtorfius F. (Io.) I. 13.
 Calonymus, XXII. 13.
 Calovius (Abr.) I. 12. II. 6. 12. 13. III. 3.
 XXIII. 8.
 Calvinus (Io.) I. 4.
 Cappellus (Lud.) I. 11. 16. II. 17. 18. III. 4. 8.
 Carpzovius (Io. Gottl.) I. 21.
 Clark (Sam.) I. 18.
 Clemens Alexandr. IV. 2.
 Clemmius (H. Guil.) II. 9. III. 5.

Cap.

- Clericus (Io.) I. 19. XIII. 6. XXII. 7.
 Cooperus (Ios.) I. 15. IV. 2. VI. 1. XII. 7.
 XVI. 17. XXV. 8.
 Cotta (Io. Fr.) I. 20. II. 16.
 Crinesius (Chr.) I. 12.
 Croß (W.) I. 18.
 Danzius (Io. Andr.) II. 13. XVI. 17.
 Daferus (Lud. Herc.) I. 21.
 de Dieu (Lud.) I. 14. XXII. 7.
 Doelingius (Io.) I. 10.
 Drufius (Io.) I. 9. XVIII. 11.
 Ecchellenfis (Abr.) I. 14. XV. 4. 5. XXV. 7.
 Engels (Engelb.) I. 8.
 Ephodeus I. 2. II. 7. XXV. 2.
 Ernesti (I. A.) I. 20. XVI. 13.
 Fabricius (Laur.) I. 12.
 Ferraccius (Marc. Ant.) I. 17.
 Flacius (Matth.) I. 7. IV. 4. 6. XXVI. 11.
 Frankius (Io.) I. 21. XXIII. 16.
 Frankius (Io. Fr.) I. 21. XXII. 9.
 Franzius (Wolfg.) I. 6. II. 13.
 Frischmuthus (Io.) I. 14. II. 13.
 Galatinus (Petr.) I. 1.
 Garofalo (Biagio) I. 19.
 Genebrardus, I. 3.
 Gerhardus (Io.) I. 12.
 Gesnerus (Salom.) I. 6.
 Gill (Iohn) I. 21.
 Glassius (Sal.) I. 12.
 Gouffetius (Iac.) I. 19. II. 10.
 Grey (Richard) I. 19.
 Grotius (Hugo) I. 9.

- Hafenrefferus (Matth.) I. 8.
 Hackspanius (Theod.) I. 14. IV. 6.
 R. Hammai, I. 1.
 Hanerus (Ge.) I. 18.
 Heideggerus (I. H.) I. 21.
 Helmontius, I. 14.
 Heumannus (C. A.) I. 16. 19.
 Hottingerus (J. H.) II. 10.
 Hulsius (Anton.) I. 14. III. 5.
 Huntlaeus (Gord.) I. 3.
 Hutterus (Leonh.) I. 6.
 Jackson (Io.) I. 20.
 Ibenthal I. 1. IV. 5.
 Ihre (Io.) I. 21.
 Ikenius (Cor.) II. 16.
 Iuarus (Andr.) I. 15.
 Kals (Io. Guil.) IV. 5.
 Kennicott (Benj) I. 20. XVIII. 18.
 R. Kimchi V. 3.
 Kohlhaasius, I. 14.
 Kulenkamp, I. 21.
 Lamy (Bern.) I. 19.
 Lenzius (I. Leonh.) XXII. 13.
 Levita (Elias) I. 1. II. 15. 18. X. 2. 3. XII. 1.
 XXVI. 2.
 Leusden (Io.) I. 15.
 Lightfootus (Io.) I. 15. XXII. 12.
 Loescherus (Val. Ern.) I. 21.
 Lutherus (Mart.) I. 5.
 Lyranus (Nic.) I. I.
 Mardocheus, Karaeus, VII. 6. 7.
 Marinus (Marc.) II. 11.

- Markius (Io.) II. 9. III. 5. IV. 2.
 Martini (Raym.) I. 1.
 Martinus (Petr.) I. 9. XXV. 2.
 Masclefius (Franc.) I. 19. XXVI. 10.
 Mafius (Andr.) I. 3. II. 14.
 Meisnerus (Balth.) I. 6.
 Mercerus (Io.) I. 4.
 Michaëlis (Io. Dav.) I. 20. II. 10. 11. 12. 14.
 XV. 7. XXIII. 10. XXV. 5.
 Millius (Dav.) II. 13.
 Montanus (Ben. Ar.) I. 3.
 Morinus (Io.) I. 13. 14. II. 14. 18. III. 7. X. 17.
 XII. 7. XIII. 3. XVII. 5. XXIII. 12.
 Morinus (Steph.) I. 17. III. 4. IV. 7. XXII. 1.
 XXV. 3.
 Morus (Alex.) II. 13.
 Moses Maimonides, XI. 2. XXI. 12.
 Moses Hannakdan, II. 6. XI. 6.
 Moses Ben Nachman, X. 4. XXI. 20.
 Munsterus (Sebast.) I. 2. 4.
 Neander (Mich.) I. 6.
 Oelschlegelius (Nic.) I. 10.
 Olivetanus (Rob.) I. 4.
 Olthof (Io.) I. 10.
 Ouseel, (Phil.) I. 21.
 Owenus (Io.) I. 15. XXII. 10.
 Panecius (Nic.) I. 18.
 Panzer (W. Fr.) II. 16. II
 Pellicanus (Conr.) I. 4.
 Perezius (Iac.) I. 1. III. 8.
 Peterfen (Andr. Chr.) I. 21.
 Petitdidier (Matth.) I. 14.

- Pfeifferus (Aug.) I. 15. II. 10. 13.
 Phanokeranus, I. 19.
 du Pin (L. E.) I. 19.
 Piscator (Io.) I. 4.
 Pladecius (Henr.) I. 15.
 Pocockius (Ed.) XVI. 17.
 Polanus (Amandus) I. 8.
 Prideaux (Humphr.) II. 16. XV. 4.
 Prideaux (Io.) II. 16.
 Quarinus (Petr.) II. 16.
 Rainoldus (Io.) I. 9. II. 14. XXII. 7.
 Rau (Io. Eberh.) I. 19. II. 14. 16.
 Ravius (Christ.) I. 14.
 Reckenbergerus, II. 13. XXIII. 17.
 Rame (H. Gottl.) II. 13. 16.
 Reuchlinus (Io.) II. 6.
 Rivetius (Andr.) II. 10. III. 5.
 Robertson (Iac.) I. 21.
 R. Saadias Gaon, XXI. 18.
 Salmassius (Claud.) X. 5.
 Scaliger (I. 1.) I. 2.
 Schickardus I. 2.
 Schmidius (Chr. Fr.) I. 20.
 Schulzius (Ben. Gu. Dan.) XVI. 13.
 Schultens (Alb.) II. 10. 12. 13. XV. 3. XXII.
 11. XXIII. 8. 10. XXV. 7.
 Semlerus (Io. Sal.) I. 20. II. 16.
 Sennertus (Andr.) II. 6. 13.
 Simon (Rich.) I. 14. VII. 5. XV. 2. XXVI. 10.
 Sixtus Senensis, I. 3.
 Skragge (Gabr.) I. 18.
 Soucietus (Steph.) I. 19.

- Spanhemius (Fr.) I. 16.
 Spinoza, I. 14.
 Steuchus (Aug.) I. 3.
 Sturmius (L. Chr.) II, 6. XXII. 7.
 Tanchuma, VI. 5.
 Triglandius (Iac.) VII. 6. 7.
 Tychsen (O. G.) I. 21.
 Tympius, X. 1-4.
 Viewegius (Chr.) I. 15. IV. 7.
 Vitringa (Campeg.) I. 16. 19. II. 16.
 Vossius (Gerh. Io.) I. 11.
 Vossius (H.) I. 14.
 Vythagius, I. 14.
 Waehnerus (Andr. Ge.) I. 20.
 Wall (Guil.) XXIV. 11.
 Waltonus (Brian.) I. 14. III. 7. XV. 1. 2. 6.
 XXI. 8. XXV. 2.
 Wasmuthus, I. 15. IV. 7. XXIII. 11.
 Wedelius (Io. Wolfg.) I. 21.
 Weimarus (Dan.) I. 15. IV. 7.
 Wellerus (Iac.) I. 12.
 Whitfield, I. 21.
 Wolfius, (I. C.) I. 21.
 Wolfius (Ph. Nic.) I. 21. IV. 7.
 Ximenez (Franc.) XXI. 7.
 Zanolinus (Anton.) I. 19.
 Zeltnerus, I. 20. IV. 2.
 Zoëga (Chr.) I. 18.
 Zwinglius (Ulr.) I. 4.

CONSPECTUS RERUM.

Accentus an ab Hieronymo commemoretur, XIX. 14.

secundum Kerì in textu positi, XVI. 7.
8. 10.

Accentuum antiquitas et auctoritas II. 13.
14. V. 1.

anomalia, XXII. 7-9.

artificium, XXII. 10-13.

necessitas, XXIII. 15-17.

officium, XXI. 6, 8.

multitudo impugnata, XXI. 6-8.

variae lectiones XXII. 9.

Aethiopica lingua, XV. 7.

Ambiguitas L. H. sine punctis, V. 5. XXIII.
13-20.

Antecedentium et consequentium considera-
tio, XXIV. 4-7.

Arabicae linguae vocales, XV. 2, 3. XXI. 18.
XXV. 7.

R. Ase liber punctationis maximus, XXI. 20.

Bahir liber Cabbalisticus, IX. 6.

Ben Ascher et Ben Naphtali punctorum
auctores esse falso dicuntur, II. 18.

VI. 2. XVII. 6, 7. XXI. 10-23.

Cab.

Cabbalistarum allegoriae, XI. 4. XII. 8. IX.

3. 4.

silentium de punctis, IX. 1. squ.

quod negatur, IX. 5-9.

traditio de uno Legis Paluco, X. 1. squ.

Chaldaeorum vocales, XV. 6.

Constructionis ambiguitas, XXIII. 18-20.

Cosri liber, V. 2. VII. 1. 4. XI. 5. XXII. 10.

Distinctio vñum, an omnis olim abfuerit, X.

Divinatio sensus S. S. XXIV. 1-3.

Epiphanii locus VIII. 7.

Etra an puncta Hebr. invenerit, et primus
adscripserit, quod a nonnullis affirmatur,
II. 6.

ab aliis merito negatur, II. 7.

Formae diversae vocum Hebr.

sine punctis distingui nequeunt, et a
multis temere confunduntur, XXIII.

13. 14.

Formula consensus Helvetica, III. 6.

Grammaticum studium Iudaeorum, VI. 2.

XXI. 18.

Hieronymi eruditio Hebraica, XIX. 1.

an codice punctis nudo sit usus, XIX. 3. 4.

dissensus a textu Hebr. punctato, 5-8.

rationes probabiles, quod codice pun-
ctis instructo usus sit, 9. 10.

respondetur illis, qui dicunt, eum pun-

Z 5 etorum

et accentuum non meminisse,
II. 15.

Hillelianus codex, XXI. 21. 22.

Inscriptiones Punicæ et Palmyrenæ, XV. 7.

Inspiratio divina, III. 1.

de Ioabo fabula, XII. 4.

Iosephi et Philonis silentium de punctis, XVIII.
21. 22.

eorum dissensus a textu punctato, 23. 24.

loci de literis vocalibus, XXV. 6.

Iudaeorum reverentia erga Codicem S. IV. 6.
testimonia, VI. 1. 3. 6.

consensus, VI. 4. 5.

Iudaeorum silentium de punctis ante Talmu-
dis consignationem, VIII. 2.

item de punctorum inventione, VIII. 3.

ignorantia in primis accentuum, XXII. 14.

Palæstinae et Babyloniae aemulatio,
VII. 3.

Karaei an puncta agnoscant, VII. 4. 6.

quando orti sint, VII. 7.

Keri et Chethibh vocalium et accentuum,
XVI. 1. 10.

eius origo, XVI. 14. 17.

puncta $\tau\epsilon$ Chethibh ad Keri pertinent,
II. 13.

Keri omissum, XXII. 6. 7.

Lectionis expeditae subsidia quinque XXIV. 1.

Lex an olim uno Paluco scripta sit, X. 1. 7.

Legis liber non punctatus, XI. 1. 4.

an a Mose sine punctis scriptus sit, V. 4.

XI. 5. 6.

Litera-

Literarum character sacer et profanus, XIV. 13.

Mardocheus, Karaeus, VII. 6.

Masora magna et parva, XVII. 8.

Masorae origo, XVII. 1-3.

Masorethae priores et posteriores, XVII. 4-7.

an textum Hebr. sua punctatione cor-
ruperint, III. 8.

an puncta perversa apposuerint, III. 9.

an fuerint Tiberienses, VIII. 4-12.

ab iis facta codicum collatio, V. 1. VIII.

9. XXI. 17.

Matres lectionis

tales fuisse olim in L. H. nonnulli asse-
runt, XXV. 1. 2.

ad quorum argumenta responde-
tur, 3-7.

argumenta contra matres lectionis, 8.

Moses an puncta invenerit, et Pentateucho

adscripserit, II. 5. XI. 5. 6. 8.

Orientalium et Occidentalium dissensiones,

XVI. 5. XVII. 6.

Origenes an punctorum notitiam habuerit, et
eorum meminerit, XIX. 16-18.

Paraphrases Chaldaicae, XVIII. 13. 18. XV. 6.

Pasucorum distinctio, XIII. 1-7. XVII. 2.

Patrum ecclesiae silentium de punctis, XIX. 19.

Possessionis jus punctis vindicatur in textu

Hebr. II. 2. 3.

Pronunciatio linguae Hebraicae

non confundenda cum punctatione,

XXIII. 5.

pro temporum et locorum varietate di-
versa,

versâ, XVIII. 11. 24. XIX. 6. XXVI.

10. 11.

Puncta Codicis Hebr.

an extiterint ante Mosen, II. 4. M.

an sint a Mose adscripta, II. 5. XI. 5. 6. 8.

an sint ab Esra inventa vel restaurata, II.

6. 7.

quod sint literis textus Hebr. coevis, II. 8.

an semper eadem figura et eodem nu-

mero extiterint, II. 10. 11.

an statim omnibus vocibus adscripta

fuerint, II. 12.

successu temporis per V. secula esse in-

venta XXI. 10. 13.

non possunt pro lubitu mutari. III. 8.

Punctorum auctoritas divina

a multis negatur, I. 1. 6. 9. 11. 14. 16.

17. 19. 20.

ab aliis agnoscitur, I. 7. 8. 10. 12. 13.

15. 18. 21.

de ea nonnulli ἐπεξεύχον eligunt, II. 9.

alii mediam viam tuerentur, II. 10. 12. 16.

methodus de ea disputandi, II. 2. 3.

Punctorum receptio universalis inter Iudaeos,

VII.

nomina, XII. 1. 7. 8. XX. 1. 3.

numerus et usus, XXI. 1. 8.

genealogia secundum Cappellum, XXI. 9.

anomaliae, eorum antiquitati opponi-

tur, XXII. 1.

quae potius ex ea demonstratur,

XXII. 2.

illius

IVZ Ad illius origo et causae, XXII. 3-6.
artificium divinum et harmonia, XXII.

10-13.

necessitas, contra eos, qui eam negant,

XXIII.

an fuerint necessaria

ante Efram. XXIII. 3.

vel iis, quibus L. H. erat vernacula,

XXIII. 3-4.

vel ad L. H. docendam et discendam,

4-5.

vel aequae in libris sacris ac communibus, 6.

vel quia lectio sine punctis fuerit impossibilis, 7.

negantibus respondetur, quia 1.) vocales sunt animae dictionum et vocum,

8. 10.

2.) non solis prudentibus et doctis S. S. est proposita, 11. 12.

3.) textus Hebr. sine punctis est obscurus

et ambiguus, 13-20.

Punctorum variae lectiones, III. 9. XVIII. 6.

XXII. 9.

Punctata exemplaria

an ante Efram extiterint, II. 5.

antiquissima, quae commemorantur, XXI. 19-22.

eorum olim raritas, XVIII. 4.

exemplaria non punctata quomodo sensim introducta sint, IX. 4. XI. 7.

XXIII. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22.

Pun-

Punctatio vocum prodigiosa in Chethibh, XVI.

II. 12. 15. 16.

Rabbinorum loca V.

libri, XXIV. 6.

Samaritani an habuerint notas vocalium XV.

4. XXV. 7.

Samaritanae literae quod non sint primigeniae,

XIV.

locus Hieronymi, XIV. 9. XIX. 12.

Scripturae character duplex, XIV. 10. 13.

Sohar liber Cabbalisticus, IX. 7-9.

Sensus S. S. unus non duplex literalis, XXIII.

18-20.

illius certitudo et evidentia, III. 1. 2.

ad eam necessaria est punctorum origo

(divina, III. 3. 6.

huic dicunt non officere punctorum ori-
ginem humanam, 4. 5.

sed ita Pontificiis nimium conceditur,

7. 8.

de Silentio scriptorum cautelae, VIII. 1.

σοχασμος in divinando sensu S. S. XXIV. 1-3.

Syriacae linguae vocalium notae, XV. 5.

Talmudis silentium de punctis vindicatur, XII.

loci de vocalibus et accentibus, XIII.

XXIV. 7.

ענין in locis Talmudis, de notis accen-
tuum, XIII. 8-10.

Targumim, an puncta habuerint, XV. 6.

XVIII. 13.

discrepantiae a textu originali non vene-
runt ex codicibus non punctatis XVIII.

13. 14.

sed

sed verae earum causae sunt:

quod respexerunt ad Chaldaicum, 15.

quod secuti sunt Medraschim, 16.

negligentia interpretum, 17.

codicum diversitas, 17.

Paraphrasium corruptio, 18.

Tiberias, VII. 12.

Tiberienses an fuerint punctatores, V. 1-3.

nihil referre dicit Cappellus, VIII. 4.

attamen hoc probare contendit, VIII.

5-9.

sed contrarium ostenditur, 5-11. XVII.

9.

esse Masoretharum ultimos, XVII. 7.

Traditionis usus, XXVI.

secundum eam puncta esse posita, II. 16.

sententia triplex, XXVI. 1-5.

refutatur haec hypothesis

1.) quia hoc fieri non potuit, ut omnis error et fraus abfuerit, 6-9.

2.) quia pronunciatio vocum Hebr. successu temporum admodum variata et corrupta est, 10. 11.

Versiones S. S. antiquae, XVIII.

earum auctoritas et usus, XXIV. 8. 9.

Versio Graeca Alexandrina

illius naevi, XXIV. 10-12.

discrepantiae a textu Hebraico

an ex eo ortae, quod interpretes codice

punctis nudo usi sint, XVIII. 1. 5. 10.

quod etiam multi punctorum patroni credunt, 2.

an

an inde sequatur, codices punctatos tum
nondum extitisse, 3. 4.

verae causae discrepantiarum quoad
puncta: interpretum negligentia, 6.

unde etiam literas et integras vo-
ces mutarunt, 7. 8.

quod data opera nonnulla aliter reddi-
derunt, 9.

quod vocabula et Nomina propria se-
cundum pronunciationem, quae tum
vigeat, Graecis literis expresserunt,

loca versionis variantia aut corrupta, 12.

Versiones Graecae reliquae, XVIII. 19.

Vocales literae apud Hieronymum, XIX. 13.